[illegible]

སེར་ཏྲེ་མཁར་སྣང་བསོད་ནམས་དབང་ལྡན་གྱིས་བརྩམས།

བརྩམས་ཆོས་དེབ་ཕྲེང་གསུམ་པ།

འབྲུལ་དེབ་སྤྱིའི་ཨང་གྲངས་ ༡༡།

དཀར་ཆག །

རྩོམ་པ་པོའི་གཏམ་ཚིག་གསུམ།

གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ།

སྦྱོར་བྱ་ཡི་གེའི་རྣམ་གཞག་འཆད་པ།

༡་ འཛམ་གླིང་སྤྱིའི་ཡི་གེའི་སྐོར།

༢་ བོད་གངས་ཅན་པའི་ཡི་གེའི་སྐོར།

༣་ བོད་ཡིག་གི་ཁྱད་ཆོས།

༤་ བོད་ཡིག་གི་ཚིག་ཁྲིམས་གྲངས་ཚད།

༥་ སྐད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་སྐོར།

༦་ འཛམ་གླིང་སྤྱིའི་སྐད་ཁྲིམས་སྐོར།

སྦྱོར་ཚུལ་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་རིག་པ་དངོས།

༡ མིང་གི་སྡེབ་སྦྱོར་བཤད་པ།

དེ་ལས་འཕྲོས་པའི་མིང་གི་རྣམ་གཞག

- དང་པོ་མིང་གི་རིགས།
- གཉིས་པ་མིང་གི་རྟགས།
- གསུམ་པ་མིང་གི་གྲངས།
- བཞི་པ་མིང་གི་རྣམ་དབྱེ།

- ལྔ་པ་མིང་གི་ངོ་བོའི་དབྱེ་བ།
- དྲུག་པ་མིང་འདོགས་ཚུལ།
- བདུན་པ་མིང་གི་བསྡུ་བ།
- བརྒྱད་པ་ཁྱད་ཆོས་སྟོན་པའི་མིང་།
- དགུ་པ་དང་ཚུལ་བརྗོད་པའི་མིང་།
- བཅུ་པ་འདུས་པའི་མིང་།

༢ ཚིག་གི་སྦེབ་སྦྱོར་བཤད་པ།

དང་པོ་ཚིག་གི་དོན།

གཉིས་པ་ཚིག་གི་སྦེབ་སྦྱོར་དགོས།

གསུམ་པ་ཚིག་གི་དབྱེ་བ།

བཞི་པ་ཞར་བྱུང་གི་རྣམ་གཞག

- དང་པོ་ཞེ་སའི་རྣམ་གཞག
- གཉིས་པ་སྒྱུར་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་གཞག

༣ ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་སྦེབ་སྦྱོར་བཤད་པ།

དང་པོ་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་དོན།

ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་སྦེབ་སྦྱོར་དགོས།

གསུམ་པ་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་དབྱེ་བ།

བཞི་པ་ཞར་བྱུང་གི་རྣམ་གཞག

- གང་ཟག་གི་རྣམ་གཞག
- རྫོགས་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་གཞག

༥ བརྗོད་པ་གཏམ་གྱི་སྡེབ་སྦྱོར།

དང་པོ། ཚིགས་བཅད་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར།

དང་པོ་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་དོན།

གཉིས་པ་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་དངོས།

གསུམ་པ་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་དབྱེ་བ།

བཞི་པ་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་སྐྱོན་སེལ།

གཉིས་པ་ཚིག་ལྷུག་གི་སྡེབ་སྦྱོར།

དང་པོ་ཚིག་ལྷུག་གི་དོན།

གཉིས་པ་ཚིག་ལྷུག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་དངོས།

གསུམ་པ་ཚིག་ལྷུག་གི་དབྱེ་བ།

ཚིག་ལྷུག་གི་དབྱེ་སྒོ་གཞན།

དོན་འབྲིང་འབྲི་རྩོམ།

གཏོང་ཡིག་འབྲི་རྩོམ།

བསྡུས་དོན་འབྲི་རྩོམ།

རྒྱུས་བཤད་འབྲི་རྩོམ།

ཐུང་ཚོམ།

གདམ་ཚོམ

སྒྲུང་ཚོམ

བཞི་པ་ཚིག་ལྷུག་གི་སྐྱོན་སེལ།

ལྡ་པ་ཞར་བྱུང་གི་རྣམ་གཞག

- གལ་འཛོམས་པའི་རྣམ་གཞག

- ལུང་འདྲེན་གྱི་རྣམ་གཞག

- ཤིད་རྡུང་གི་རྣམ་གཞག

གསུམ་པ་སྤེལ་མའི་སྦྱོང་སྦྱོར།

སྤེལ་མའི་དོན།

སྤེལ་མའི་སྦྱོང་སྦྱོར་དགོས།

སྤེལ་མའི་དབྱེ་བ།

སྤེལ་མའི་སྐྱོན་སེལ།

ཞར་བྱུང་གི་རྣམ་གཞག

- བོད་ཡིག་གློག་ཚུལ།

- གོ་བ་ལེན་ཚུལ།

- འཆད་འཁྲིད་བྱེད་ཚུལ།

བཞི་པ་རང་མོས་ཀྱི་སྦྱིབ་སྦྱོར།

རང་མོས་ཀྱི་དོན།

རང་མོས་སྔོན་ངག་ཧི་ལྷར་དར་ཚུལ།

རང་མོས་ཀྱི་སྦྱིབ་སྦྱོར་དགོས།

རང་མོས་ཀྱི་བརྗོད་བྱ།

སྲོལ་རྒྱུན་དང་རང་མོས་ཀྱི་ཁྱད་པར།

རང་མོས་ཀྱི་སྐྱོན་སེལ།

ཞར་བྱུང་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་ཚུལ།

ཟུར་བཀོད་དང་པོ། ཚིགས་བཅད་རིང་གྲས།

ཟུར་བཀོད་གཉིས་པ། གཞུང་འདིའི་སྡོམ་ཚིག་ཤོ་ལོ་ཀ་ཚེག་ཁྲིམ་སུམ་བརྒྱ་བཅོ་ལྔ་ཙན།

རྩོམ་པ་པོ་ངོ་སྤྲོད། བྱམས་པ་བསོད་ནམས།

པར་བྱང་སྨོན་ཚིག །

[illegible]

སྤྱི་ར་ན་རང་རེ་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་འཛིག་རྟེན་དུ་ཆགས་ཚུལ་ལ་ཕྱི་ནང་གི་ལྟ་ཚུལ་མི་མཐུན་པ་མང་དུ་ཡོད་པ་ཇི་ལྟར་ཡང་། མི་སྙེར་ཞིག་གི་མི་ཚེའི་འགྲོས་ལ་བསམས་ན། ཐོག་མར་རང་གི་མགོ་འདང་མི་ཁྲོགས་པའི་ཉམ་ཐག་ཅིག་རིམ་གྱིས་ནུད་འགྲོས་དང་གོག་འགྲོས། ལངས་འགྲོས་དང་རྒྱུག་འགྲོས། ཟ་ལུགས་སྤྱོད་ལུགས་སོགས་དང་། དེ་ནས་མི་སྐད་སྦྱོང་བ་སོགས་རེ་རེ་བཞིན་དགེ་རྒན་དང་པོ་དྲིན་ཅན་ཕ་མ་སོགས་ཀྱིས་བསླབས་མོད། ད་དུང་དེ་ཙམ་གྱིས་ཡིད་མི་ཚིམ་པར་སློབ་གྲྭ་ཆུང་འབྲིང་ཆེ་གསུམ་གཙུག་ལག་སློབ་ཁང་དང་བཅས་པ་བརྒྱུད་དེ། ཤེས་ཡོན་གྱི་མེ་ཏོག་འཐུ་བའི་ངང་ཚུལ་ནི། དེང་གི་འགྲོ་བ་མི་སྤྱིའི་ལུགས་སྲོལ་ལྟ་བུར་ཆགས་ཟིན་ལ། དེ་དག་ཀྱང་མཐར་གཏུགས་ན་མིའི་ཕུགས་འདུན་བསྒྲུབ་པའི་ཆེད་འབའ་ཞིག་ཡིན།

འོན་ཀྱང་མི་རྣམས་ཀྱི་ཕུགས་འདུན་ནི། ནོར་འཛིན་སྐྱེག་མོའི་རྡུལ་བཞིན་མི་འདྲ་བ་ཤིན་ཏུ་མང་ཞིང་སྣ་ཚོགས་མོད། རང་རེའི་སྟོན་པ་བཀའ་དྲིན་ཅན་གྱི་ཐུགས་སྟོབས་མཁྱེན་རབ་རྫོགས་པའི་ལམ་སྟོན་ལྟར། འདི་སྣང་དང་ཕྱི་མ་ཕན་གྱི་ཕུགས་འདུན་གཉིས་སུ་ངེས་ཤིང་། དེ་གཉིས་གང་བསྒྲུབ་རུང་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་ཐབས་ནི། ཆོས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པའི་ཤེས་རབ་ཡིན་ལ། དེའང་ཐོས་བསམ་སློབ་གཉེར་ལ་བརྟེན་དགོས་པས། གནའ་ནས་ད་བར་

འཇམ་བུ་གླིང་པའི་མི་རབས་གོང་མ་རྣམས་ཀྱིས་གཞུང་ལུགས་བརྒྱ་སྟོང་དུ་མ་མཛད་ཟིན་པའང་། ཕྱི་རབས་པ་རྣམས་འཇུག་པ་བདེ་ཆེད་དུ་ཡིན་པར་སྦྱོང་སྟོབས་ཀྱིས་གྲུབ།

དེ་ལྟ་བས་ན། ཕྲན་གྱིས་ཀུང་དལ་བ་བརྒྱ་ཕྲག་གིས་བོད་གངས་ཅན་པའི་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་གཞུང་ལུགས་འདི་བགྱིས་པ་ནི། མཁས་པའི་དབང་པོ་དག་ལ་དགོས་པ་མ་མཆིས་ཀུང་། རང་དང་སྐལ་པ་མཉམ་པའམ། ཕྱི་རབས་ཀྱི་བློ་གསར་བ་དག་ལ་ཅུང་ཟད་ཕན་རེས་བྱུས་པ་སྟེ། སྦྱང་བྱའི་རིག་གནས་གང་ཡིན་གྱི་གོ་དོན་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་བདེ་བླག་ཏུ་གོ་བ་ལ། ཚིག་རྣམ་པར་དག་བྱེད་དང་། དོན་རྣམ་པར་དག་བྱེད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ཁག་ལ་བརྟེན་པ་མེད་དུ་མི་རུང་ཞིང་། སྙན་ངག་མངོན་བརྗོད་སྡེབ་སྦྱོར་བཟ་སྒྲོད་སོགས་ཐ་སྙད་པའི་རིག་གནས་དག་ནི། ཚིག་རྣམ་པར་དག་བྱེད་དང་། རང་རེ་ལ་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་ཚད་མ་སྡེ་བདུན་དང་རྟགས་རིགས་ལ་སོགས་པའི་ཚད་མ་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ནི་དོན་རྣམ་པར་དག་བྱེད་ཡིན་པས། གཞན་དྲིང་མི་འཇོག་པའི་མཁས་པ། འཆད་རྩོད་རྩོམ་གསུམ་ལ་མངའ་བརྙེས་པ་ཞིག་བྱ་འདོད་ན། སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་གཞུང་ལུགས་ལའང་མི་བརྟེན་མ་ཐུ་མེད་རེད་སྙམ།

དཔེ་དེབ་འདི་གློག་ཀླད་དུ་སྒྲིག་འཇུག་དང་རྒྱབ་ཤ་སྒྲིག་སྦྱོར་སོགས་ཐམས་ཅད་ཕྲན་རང་གིས་བྱས་པས། ཉམས་སྦྱོང་ཤེས་རྒྱ་སོགས་

གང་ཐད་ནས་ཆད་ལྷག་ནོར་གསུམ་གྱི་ཞན་ཆ་ཡོད་པར་གདོན་མི་ཟ་བའི་ཕྱིར། གཟུར་གནས་བློ་ལྡན་མཁས་དབང་རྣམས་ཀྱི་སྤྱན་སྔར་འཆགས་ཤིང་། བཀའ་སློབ་ལམ་སྟོན་མཛད་དུ་གསོལ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན།

དཔེ་དེབ་འདི་བརྩམས་ཏེ་པར་སྐྲུན་བྱས་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྲོད་རང་ལ་བཀའ་དྲིན་ཆེན་པོ་གནང་མཁན་རྣམས་ལ་འཛིན་རྟེན་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་འགྲོ་ལུགས་དང་མཐུན་པར་སྙིང་ཐག་པ་ནས་དགའ་ཚོར་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་ཐུགས་རྗེ་ལེགས་གསོལ་ཞུ་འདོད་བྱུང་བ་འདི་ལྟར།

ལྷ་རིག་ལྷའི་སྐྱིད་ཚལ་ལས་སྣ་མང་ཤེས་བྱའི་མེ་ཏོག་རྟག་ཏུ་སྨིན་པར་མཛད་པའི་དྲིན་ཅན་སློབ་དཔོན་ཡོངས་ལ་དད་གུས་ཀྱི་མགོ་ལྟོག་ལྡེམ་ཞིང་། སྒོ་གསུམ་གྱི་ལོ་འདབ་གསེར་ལྡན་མ་ལ་འདྲུད་བཞིན་བཀའ་དྲིན་ལེགས་གསོལ་ཞུ།

མདོ་སྔགས་རིག་གནས་རབ་འབྱམས་སོགས་ཆོས་སྲིད་གང་ལའང་ཟབ་གསལ་སྨུར་བའི་ཐུགས་ཀྱི་མཁྱེན་རབ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་ཤིང་། དག་གསལ་སྟན་འཛེབས་ཚློས་སྐྱོན་བྲལ་བའི་གསུང་ཚངས་པའི་དབྱངས་ལྡན་མ་ཀླ་པཎྜིཏ་ཆེན་པོ། མི་དབང་བཀའ་བློན་ཁྲི་པ་སྐྱབས་རྗེ་ཟམ་གདོང་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་དང་། མདོ་རྒྱུད་རིག་གནས་རྒྱ་མཚོའི་ཕ་མཐར་སོན་ཅིང་། ལྷ་རིག་སྨྲ་བའི་དབང་ཕྱུག །ལྡི་ལི་བོད་ཁང་དབུ་འཛིན་སྐྱབས་རྗེ་རྡོ་བྲུམ་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་རྣམ་གཉིས་མཛད་འཕྲིན་གསེར་གྱི་ཤིང་རྟ་གླིང་

ཆེན་ལྷ་ལ་ཁྱབ་པའི་མཛད་བྲེལ་གྱི་གསེང་ནས། ཕྲན་ལ་བོང་བ་གསེར་གཟིགས་ཀྱི་ཐུགས་བརྩེ་ཆེན་པོས་སྤོན་སླེང་གསུང་འཕྲིན་སོགས་བསྩལ་གནང་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བ་ལ་སྐོ་གསུམ་དང་བ་ཆེན་པོས་སྙིང་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞེས་ལན་བརྒྱར་ལུ།

༡་རུས་གདོས་བཅས་ཀྱི་ཕུང་པོ་འདི་ཡོངས་སུ་བསྐྱུན་ཅིང་། བཅོས་མིན་བརྩེ་མདངས་ཀྱིས་རྟག་ཏུ་འཚུད་ནས། ལེགས་ལམ་དུ་ཐོག་མར་བཙུད་པ་གནང་བའི་དྲིན་ཅན་ཕ་མ་རྣམ་པ་དང་། ལུགས་གཉིས་གང་ལའང་ཕུགས་རྒྱང་རིང་བའི་ལམ་སྟོན་དང་། དོན་སྙིང་ལྡན་པའི་བཀའ་སློབ། ཞི་དྲག་ཅི་འཚམ་གྱི་སྒྲུང་ཆར་དུ་ཐོག་ཏུ་འབེབས་པར་མཁས་པ། འགྲན་གྱི་དོ་ཟླ་མེད་པའི་ཨ་ཁུ་ལྷ་རམས་དགེ་བཤེས་ཚེ་རིང་རྒྱ་མཚོ་དང་ཨ་ཁུ་བྱམས་པ་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱུན་དུ་ལས་ཀ་ཕྲན་ཚེགས་གད་བདར་ལྷ་བུའང་བྱེད་དུ་མི་འཇུག་པའི་བཀའ་དྲིན་ཆེན་པོ་གནང་བ་དང་། དེབ་འདི་པར་སྐྲུན་གྱིས་མཚོན་པའི་རྒྱུ་དངོས་སྙིང་སྟོབས་ཀྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་ཟླ་མེད་གནང་བའི་ཨ་ཁུ་ཚེ་རིང་བཟང་པོ་སོགས་དང་། དགའ་ཉེ་ཟློ་དཀར་གྱི་སྤུན་ཉེ་གཉེན་ཚན་ཡོངས་ལ་ཐུགས་རྗེ་དང་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ལུ།

རིག་པའི་གནས་ལ་ཤེས་རབ་ཀྱི་སྣང་བ་རྒྱས་པའི་སྟན་ངག་མཁན་བོད་མི་མང་གི་སྤྱི་འཐུས་འབྲས་སྤུངས་ཟློ་གསལ་བྱེ་བའི་གླིང་གི་བེ་རི་དགེ་བཤེས་རྣན་འཛིགས་མེད་དབང་རྒྱལ་ལགས་ཀྱིས་སྟན་འབུལ་སོགས་ཀྱི་

ཕྱག་རོགས་རྒྱ་ཆེར་གནང་བ་དང་། སེར་བྱེས་མཁས་སྙན་གྲྭ་ཚང་གི་ལྷ་རམས་པ་སྤྱི་ ཟུར་རོང་པོ་ཀུན་བློ་བཟང་སྙན་གྲགས་ལགས་ཀྱིས་ལེགས་སྒྲེལ་གནང་བ་དང་། ལྷ་རམས་པ་ཀུན་བྱམས་པ་བསོད་ནམས་ལགས་ཀྱིས་ངོ་སྤྲོད་འབྲི་རྩོམ་གནང་བ་དང་། ཆོས་གྲོགས་མང་པོས་ཟུར་བལྟའི་དཔྱད་གཞིའི་དཔེ་དེབ་དུ་མ་གཡར་པོ་གནང་བ་བཅས་ལའང་སྙིང་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ།

གཞན་ཡང་དགེ་ཕྲུག་ཨ་རི་བ་བློ་གྲོས་རྒྱ་མཚོ་འདུས་པོ་དེས་མ་བསྐུལ་དང་བླངས་ཀྱིས་ཞལ་འདེབས་གནང་བ་ཆུད་མི་མཛའ་བའི་ཆེད་པར་སྐྲུན་འགྲོ་གྲོན་དུ་བཏང་བའི་དགེ་བས་མཚོན་དུས་གསུམ་གྱི་རྣམ་དཀར་ལ་བརྟེན་ནས་འདུས་པོ་གང་ཉིད་ཀྱང་མཐར་ཐུག་ཀུན་མཁྱེན་རྒྱལ་བའི་གོ་འཕང་མྱུར་དུ་འཐོབ་པ་དང་། ༸སྐྱབས་མགོན་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་རྣམ་གཉིས་སོགས་ཀྱི་སྐུ་ཚེ་མཛད་བཞེད་ལྷུན་གྱིས་འགྲུབ་ཅིང་། རྒྱལ་བའི་ལུང་རྟོགས་ཀྱི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་ཕྱོགས་དུས་གནས་སྐབས་ཀུན་ཏུ་དར་ཞིང་རྒྱས་པའི་རྒྱུར་འགྱུར་བའི་སྨོན་འདུན་གྱིས་བརྒྱན་ཏེ། ༢༠༡༠།༥།༢༧ ས་ག་ཟླ་བའི་དུས་ཆེན་གསུམ་འཛོམས་ཀྱི་ཉིན་དུ་བསོད་ནམས་དབང་ལྡན་གྱིས་བྲིས་སོ།།

༄༅། །འདབ་བརྒྱད་གེ་སར་ཉ་རྒྱས་ཟླ་བའི་གདན་སྟེང་ན། །
ས་འཛིན་དཀར་པོར་སྣ་ཚོགས་རྒྱན་གྱིས་སྤུད་པ་བཞིན། །
དྭངས་གསལ་ཆུ་ཤེལ་ཡེ་ཤེས་རང་བཞིན་སྐུ་མདངའ་བ། །
དཔལ་ལྡན་ལྷ་མཆོག་འཇམ་དབྱངས་དཀར་པོས་དངོས་གྲུབ་སྩོལ། །

རྐང་གཉིས་སྐབས་གསུམ་སྒྲ་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི། །
མཁྱེན་པ་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པའི་གོང་བུ་ལས། །
ལེགས་འབྲུངས་མཁས་མཆོག་ཐོན་མིའི་ཞབས་ལ་སོགས། །
དངོས་བརྒྱུད་བླ་མ་རྣམས་ལ་གུས་བཏུད་ནས། །

ས་སྟེང་ཡོངས་ལ་དོ་ཟླས་དབེན་པའི་སྒྲ་ལའི་སྐད་ཀྱི་ཡུལ་ལྗོངས་འདིའི། །

ས་སྐྱེས་རྡོ་སྐྱེས་སྐད་ལ་བརྟགས་ནས་ས་ གླའང་མཚར་བྱེད་ལེགས་བཤད་ནི། །

ས་འཛིན་དཀར་པོའི་སྦྱིན་སྦྱོར་རིག་པ་ས་འོག་སྨན་པའང་སེལ་བྱེད་ཅིང་། །
ས་གསུམ་གསལ་བྱེད་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་ས་སྙིང་འདི་ན་འགྱེད་པར་བརྩོན། །

༄ སྤྱིར་ན་རང་རེ་བོད་ལ་སྦྱིན་སྦྱོར་ནི་སྔར་སློབ་དཔོན་ཐོན་མིས་ཡི་གེ་མཛད་སྐབས་ནས་བཟུང་ཡོད་ཅིང་། ཁྱད་པར་དུ་སློབ་དཔོན་མཁན་པོ་ཁོང་གིས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་མཆོག་ལ་ཡིག་ཕྲུད་ཚིགས་བཅད་གཉིས་ཕུལ་བ་ཤིན་ཏུ་སྦྱིན་ལེགས་ཤིང་སྙན་ཆ་དང་ལྡན་ལ། བྱ་དཀའ་བའི་སྙན་ངག་གིས་བརྒྱན་པས། ཙོམ་གྱི་ཚུ་ཚད་ཏ་ཅང་མཐོན་པོར་སོན་པ་ཞིག་སྟེ། སྐད་རིགས་གཞན་ལ་སྐད་ཡིག་དར་ནས་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་མང་པོའི་རྗེས་སུ་གཞི་ནས་ཙོམ་གྱི་ཚུ་ཚད་ཇེ་མཐོར་འགྲོ་དགོས་པའང་མང་དུ་ཡོད་པས་སོ། །

འདིར་ཁོ་བོས་མི་ལྷོགས་བཞིན་དུའང་སྦྱིན་སྦྱོར་གྱི་གཞུང་ལུགས་ཤིག་བྱ་འདོད་པ་ནི། ཐོག་མར་མཁས་པའི་དབང་པོ་བཀའ་བློན་ཁྲི་པ་ཟམ་གདོང་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་རང་ཅག་བོད་ལ་སྦྱིན་སྦྱོར་ཡོད་ཀྱང་སྦྱིན་སྦྱོར་གྱི་གཞུང་ལུགས་མེད་སྐོར་དང་། མ་འོངས་པར་བོད་ཡིག་ཡར་རྒྱས་སམ་ཉམས་རྒུད་གང་རུང་དུ་འགྲོ་བའི་སྐབས་སུ་སྦྱིན་སྦྱོར་གྱི་གཞུང་ལུགས་ཤིག་འོང་སྲིད་ཚུལ་གྱི་བཀའ་སློབ་གནང་བ་འོད་སྟེར་ལས་ཐོས་པས་

རྐྱེན་བྱས་ཏེ། མེད་པ་བས་ཡོད་ན་བཟང་སྙམ་པའི་སྙིང་སྟོབས་ཀྱི་གོ་ཆ་བགོས་ནས། སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་སྒོར་ལ་དམིགས་བསལ་གྱིས་མང་དུ་བསམས་ཤིང་ཞིབ་འཇུག་ཙུང་ཟད་བགྱིས་ཏེ་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་གཞུང་འདི་འབྲི་བར་བརྩམས་སོ། འོན་ཀྱང་ཁོ་བོ་ཅག་སྐྱེས་སྦྱངས་ཀྱི་ཤེས་རབ་དམན་པས། མཁས་པ་མགུ་བ་བསྐྱེད་པའི་ལེགས་བཤད་དུ་མི་འགྱུར་ཡང་ལྷག་བསམ་བཟང་པོའི་མཆོན་བྱེད་ཙམ་ལགས་པས། ཐུགས་མི་ཁྲེལ་བར་བཀའ་སློབ་ལམ་སྟོན་གྱི་དགོངས་འཆར་ལྷུག་སྟོལ་མཛད་པར་ཞུ།

ཉེ་ཆར་སློབ་གཉེར་གྱི་བར་གསེང་ཐུན་ཙམ་ཐོབ་སྐབས་དཔེ་ཀློག་ཙུང་ཟད་བགྱིས་པ་ན་འདི་ལྟར་མཐོང་སྟེ། (རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་)ལས། འདི་ནི་ཟུར་ཙམ་ཡིན་གྱི། རྒྱས་པར་འདོད་ན། ཐོན་མིས་དང་པོ་ཡི་གེའི་རྣམ་འགྱུར་གྱི་བཟོ་བརྩམས། ཀ་སྐད་སུམ་ཙུར་བསྒྱུར། སྡེབ་སྦྱོར་བསྒྲིག་པའི་གཞི་མ། (ཐོན་མི་མདོ་རྗེའི་སྒྲ་མདོ་)བྱ་བ་ཡོད་ཀྱིས། དེ་དག་ལ་གཟིགས་ཤིག །ཅེས་གསུངས་པས། སློབ་དཔོན་གྱིས་མཛད་པའི་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་གཞུང་ལུགས་ཤིག་ཀྱང་ཡོད་འདུག་སོ། དེང་ནི་དཔེ་རྒྱུན་རག་དཀའ་བར་མ་ཟད། བོད་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་གཞུང་ལུགས་འདི་ཡིན་བྱ་བ་བསྟན་དུ་མེད་དོ། །

ཉག་ཉིག་གི་ཚིག་ཕྲེང་དོར་ནས་འདིར་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་འཆད་པ་ལ། ཐོག་

མར་སྦྱར་བྱ་ཡི་གེའི་རྣམ་གཞག་འཆད་པ་དང་། སྦྱོར་ཚུལ་སྟེང་སྦྱོར་གྱི་རྣམ་གཞག་དངོས་བཤད་པ་གཉིས་སོ། །

དང་པོ་ནི། མིང་ཚིག་གཉིས་ཀྱི་རྩོམ་གཞིར་གྱུར་པའི་སྐད་ཀྱི་གདངས་དེ་ཡི་གེའི་མཚན་ཉིད་དུ་བོད་གངས་ཅན་པའི་སྨྲ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་རྒྱུན་ལྟར་གྲགས་པ་བཞིན་ཁོ་བོའང་འདོད་དེ། ཡི་གེའི་གཟུགས་ལ་ཡི་གེར་མི་འདོད་པའི་ལུགས་སོ། །འོན་ཀྱང་ཡིག་གཟུགས་ལ་ཡི་གེར་བཏགས་པ་སོགས་ཡི་གེ་ཞེས་པའི་སྒྲ་བཏགས་མིང་དུ་འཇུག་པའི་གཞི་ནི་མང་སྟེ། དེ་དག་གཞན་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

འཛམ་གླིང་སྤྱིའི་ཡི་གེའི་སྐོར།

The Historical Scripts of the World.

དེ་ལྟར་སྒྲ་གཟུགས་ཅིའང་རུང་། ལོ་རྒྱུས་སུ་འཁོད་པ་ལྟར་ན། དེང་གི་ཨི་རག་(Iraq)གི་ས་ཆ་སུ་མེར་(Sumer)ཞེས་བྱ་བའི་ཡུལ་དུ་ད་ལམ་ཕྱི་ལོ་ཉིས་སྟོང་བརྒྱད་ལོ་ནས་བརྩིས་པའི་༣000 B.Cམི་ལོ་ལྔ་སྟོང་ལྷག་གི་གོང་རོལ་ཏུ་རྟགས་དང་རི་མོ་སྣ་ཚོགས་པས་ཅ་དངོས་མཚོན་པར་བྱེད་པའི་འདྲ་གཟུགས་ཀྱི་ཡི་གེ་(pictographic script)བྱུས་ཤིང་། དེ་ཙམ་གྱིས་མ་ཚིམས་པར་རིམ་གྱིས་ནང་གི་ཤེས་པ་སོགས་གཟུགས་མེད་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་ཀྱང་མཚོན་བྱེད་དུ་གཟུགས་རིས་སྣ་ཚོགས་ལ་གློག་ཏུ་རུང་བའི་སྒྲ་སྦྱོར་གྱི་

ཡི་གེ་(phonetic script)ཁྱུ་ནི་ཧྥོམ་(Cuneiform)བྱ་བ་བཟོས་ཏེ། དེ་ནི་འཛམ་གླིང་ན་ཆེས་ཐོག་མར་དར་བའི་ཡི་གེ་ཡིན་པར་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་པ་རྣམས་ཀྱིས་བཤད་དོ། །

དེ་ནས་ཅུང་ཟད་རྗེས་སུ་ཨི་ཇིབ་(Egypt)ལུང་པར་ལོ་༣༠༠༠ B.C གོང་དུ་སྔེ་དནས་ཡར་བརྩིས་པའི་མི་ལོ་ལྔ་སྟོང་གི་གོང་རོལ་ཙམ་དུ་སུ་མེར་པའི་ཡི་གེ་ལ་དཔེ་མ་བྱས་ཀྱང་དེ་དག་ལས་ཡི་གེ་བཟོ་རྒྱུའི་བསམ་ཚུལ་སྐྱེད་དེ། ཧི་ར་གླི་ལི་ཧྥི་(Hieroglyphic)ཞེས་པ་ཡིག་གཟུགས་དམ་པར་གྲགས་པ། ཐོག་མར་གསལ་བྱེད་༢༤དང་ཕྱིས་སུ་༥༠༠ཙམ་ཡོད་པ། པེ་པི་ར་སི་(Papyrus)ཞེས་པའི་ཤིང་གི་ལོ་མར་འདམ་རྫས་བྲིས་པའི་ཡི་གེའི་སྲོལ་དར་སོ། །

མི་ལོ་སུམ་སྟོང་ལྷག་གི་གོང་རོལ་ཏུ་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་རབས་དང་པོ་ཤང་རྒྱལ་རབས་(1765 -1112 B.C.)སྐབས་སུ་སུ་མེར་གྱི་ཡི་གེ་ལས་བཤུས་པའི་འདྲ་གཟུགས་ཀྱི་ཡི་གེ་བཟོས་པ་རིམ་གྱིས་བསམ་བློའི་འཆར་སྒོ་མཚོན་པའི་མཚོན་དོན་གྱི་ཡི་གེ་(Ideographic script)རུ་བཅོས་ཤིང་། དེ་ནས་ཅིན་རྒྱལ་རབས་(246-206 B.C.)སྐབས་སུ་ཅིན་གོང་མས་རྒྱ་ཡིག་རྣམས་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་ཡིག་འབྲུ་༣༣༠༠ཟམ་པར་བསྡུས་ཏེ་བསྒྱུར་བཅོས་མཛད་སོད། དུས་རབས་ཀྱི་འགྱུར་འགྲོས་དང་བསྟུན་ཏེ་ཡིག་འབྲུ་མང་དུ་བྱུང་ཞིང་། སྒྱུ་རྩལ་གྱི་རིག་གནས་ཤིག་ཏུ་གྱུར་པ། ཐོག་མར་རུས་པའི་སྟེང་

ན་འབྲི་ཡང་། རིམ་བཞིན་དར་གོས་དང་། ཕྱི་ལོའི་དུས་རབས་དང་པོའི་ནང་ཤོག་བུ་བཟོ་སྐྲུན་གྱི་གསར་གཏོད་དང་འབྲེལ་ཧ་མོང་གི་སྦྱུ་ལས་གྲུབ་པའི་པིར་གྱིས་འབྲི་བའི་སྲོལ་དར་བ་རྒྱ་ནག་ཡོངས་ལ་ཁྱབ་ཀྱང་། ཡུལ་ལུང་སོ་སོར་ཕལ་སྐད་མི་འདྲ་བ་ཡོད་པར་བཤད་དོ། །རྒྱ་ཡིག་ལ་བརྟེན་ནས་ཇེ་ཞི་ཡའི་ལུང་པ་མང་པོའི་ཡི་གེའང་དར་བར་གྱུར་ཏོ། །

དེའི་འོག་ཏུ་(1200 B.C.)ཡས་མས་ན་དེང་གི་ལེ་ཀྵི་ནན་(Lebanon)ལུང་པར་ཧྥི་ནི་ཤི་ཡ་(Phoenicia)ཞེས་པའི་མི་རིགས་ཀྱིས་ཨི་ཛི་བ་དང་སུ་མེར་གྱི་ཡིག་རྙིང་ལ་བརྟེན་ནས་ཡིག་འབྲུ་ཉེར་གཉིས་ཅན་གྱི་སྒྲ་སྦྱོར་གྱི་ཡི་གེ་བྱས་པ་འཛམ་གླིང་ལ་ཐོམ་དུ་རི་བའི་མཛད་རྗེས་སུ་གྲགས་ཏེ། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཕྱིས་ཀྱི་གྲི་རི་སིའི་(Greek)ཡི་གེ་ལ་སོགས་པ་ཡི་གེ་མང་པོའང་བྱུང་ངོ་། །

དེའང་ཕྱི་ལོའི་སྔོན་གྱི་(1500 B.C.)ཙམ་ནས་རྒྱ་གར་དུ་འཕགས་པ་ཨར་ཡན་ཞེས་པ་ལེགས་སྦྱར་གྱི་སྐད་སྨྲ་བའི་མི་རིགས་ཤིག་གནས་སྤོ་གཞིས་ཆགས་བྱས་པའི་འགོ་ཚུགས་ཏེ་རིམ་གྱིས་དེ་དག་གིས་རིག་བྱེད་བཞི་ལ་སོགས་པའི་རིག་གནས་མང་པོ་དར་སྤེལ་བྱས་སོ། །དེ་ནས་ཚངས་པའི་ཡི་གེ་(Brahmi Script)ཞེས་པ་ཡིག་འབྲུ་བདུན་ཅུ་དོན་དགུ་ཅན་ཞིག་བྱུང་སྟེ། དེ་ནི་རྒྱ་གར་གྱི་ཡིག་རིགས་ཕལ་མོ་ཆེའི་མ་ཕྱིར་གྱུར་ཅིང་། ཡིག་རིགས་དྲུག་ཅུ་རྩ་བཞི་བགྲང་བ་ནའང་ཚངས་པའི་ཡི་གེ་ནི་དང་པོར་

བགྲངས་པས་ཤིན་ཏུ་གཡལ་འགངས་ཅན་དུ་བརྩི་སྟེ། དེས་གཞི་རྟེན་བྱས་ནས་
ལུང་ཚན་སོ་སོའི་ཡིག་རིགས་མང་པོ་དར་ཞིང་། རྗེ་དང་ཟླངས་ཀྱི་གླེགས་བུ།
ཤིང་ཏ་ལའི་ལོ་མ། སྙག་པའི་ལོ་མ་བཅས་ལ་འབྲི་བ་དང་། ཕྱིས་སུ་ཨ་རབ་
དང་ཏུར་ཀིའི་མི་རིགས་རྒྱ་གར་དུ་འབྱོར་པ་ན་ཤོག་བུའང་ཡི་གེ་འབྲི་སར་
སྤྱོད་དོ། །

དེ་འང་རང་རེའི་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་སྔ་མ་དག་གིས་ནི་འདི་ལྟར་
གསུངས་ཏེ། བྲ་ཏི་རིན་པོ་ཆེས། ཡི་གེ་སྔོན་བྱུང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལས། ཡི་གེ་
ཁྲབ་འཇུག་ལྷ་ཡིས་བཀོད། །འཇམ་དཔལ་དབྱངས་ཀྱིས་ང་རོ་དྲངས།། ཞེས་
གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཡི་གེ་ཁྲབ་འཇུག་གིས་ཐོག་མར་བཀོད་པ་དང་། ཞེས་
གསུངས་ཀྱང་། སི་ཏུ་པཎ་ཆེན་གྱིས། འཕགས་ཡུལ་དུ་ནི་ཕྱི་རོལ་པ་དག་
གིས་དབང་ཕྱུག་འཇིག་རྟེན་བྱེད་པ་པོར་ཡང་འདོད་ཅིང་། བྲམ་ཟེ་རྣམས་ཀྱི་
གཞུང་དུ་བྱེད་པོ་ཉི་ཤུ་རྩ་བཞི་བཤད་པ་ལས་ཡི་གེའི་བྱེད་པོ་དབང་ཕྱུག་ཏུ་
གསལ་བར་བསྟན་པ་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཅེས་དང་། དེས་ན་མཁན་པོ་འདིས་
ཡི་གེ་དབང་ཕྱུག་གིས་བཀོད་པ་འཕགས་ཡུལ་དུ་བྲམ་ཟེ་རྣམས་ལ་ཡོངས་
སུ་གྲགས་པར་དགོངས་ནས། ཞེས་གསུངས་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་བྱུང་བ་ནི།
འཕགས་ཡུལ་རང་དུའང་ལྷ་སོ་སོའི་རྗེས་འབྲང་གི་ མུ་སྟེགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་
འཇིག་རྟེན་བཀོད་པ་པོ་སོགས་སོ་སོར་འདོད་པའི་དབང་གིས་ཡིན་ནམ་
སྙམ་སྟེ། འདི་ལྟར་གྲུབ་མཐའ་ཆེན་མོར་༼༣བྲངས་པའི་རིག་བྱེད་ལས།

ཚངས་པ་དང་ནི་ནོར་ལྷ་ཡིས། །གླུར་གླང་གསང་བ་ཨོཾ་ཞེས་བྱ། །ཚངས་པའི་ཡི་གེ་དེ་ཉིད་ནི། །ཡེ་ཤེས་ཀུན་ལ་ཁྱབ་པ་ཡིན། །ཞེས་ཚངས་པའི་ཡི་གེ་ཞེས་པ་ཚངས་པས་བྱས་པར་བཤད་པར་མ་ཟད། ཡི་གེ་དེའི་མིང་རང་ལས་ཀྱང་དཔག་པར་ནུས་སོ་སྙམ།

དེ་ནས་ཕྱི་ལོ་སྔོན་གྱི་དུས་རབས་དགུ་པ་ཙམ་ན་ཤི་རན་ལུང་པར་ཨ་ར་མེག་(Aramaic Script)ཅེས་པའི་ཡི་གེ་གསར་བཟོ་དང་འབྲེལ་ཡུལ་ལུང་མང་པོར་རྒྱ་ཁྱབ་ཏུ་སྤྱད་པ་ལས་ཕྱིས་སུ་ཨེ་ཤི་ཡའི་སྐད་ཡིག་མང་པོ་ལའང་ཤན་ཞུགས་ཐེབས་མོད། འོན་ཀྱང་ད་སྐབས་ཡི་གེ་དེ་རྩ་བརླག་ཏུ་སོང་ཟིན་པ་ཞིག་གོ།

གཞན་ཡང་། ཀྲེ་རི་སིའི་ལུང་པར་ཀྲེ་རིག་གི་ཡི་གེ་བྱུས་ཤིང་། དེ་ནས་རོམ་གྱི་ཡུལ་དུའང་ལེ་ཏེན་ཞེས་པའི་ཡིག་རིགས་གསར་གཏོད་བྱས་པ་ཕྱིས་སུ་ཧཕ་རན་སི་དང་། སི་པེན། ཨི་ཊ་ལིའི་སྐད་ཡིག་ལ་སོགས་པ་ཡུ་རོབ་གླིང་ཆེན་གྱི་སྐད་རིགས་མང་པོའི་མ་ཕྱིར་གྱུར་ཏོ། །

གླིང་ཆེན་ཨ་མེ་རི་ཁའི་མ་ཡ་རྒྱལ་ཁབ་ནི་(1500 B.C.)ནས་ཆགས་ཤིང་། ཕྱི་ལོའི་དུས་རབས་གསུམ་པ་ནས་དགུ་པའི་བར་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་རྩེ་མོར་སོན་པའི་སྐབས་སུ་མ་ཡའི་ཡི་གེ་(Mayan Script)བཟོས་ཏེ། དེའང་མཚོན་དོན་དང་སྒྲ་སྦྱོར་འདྲེས་མའི་ཡི་གེ་ཞིག་ཡིན། ཁོ་པན་(Copan)སོགས་ས་གནས་དུ་མར་བཀོས་ཡིག་ཅན་གྱི་རྡོ་རིང་དང་རྡོ་ལེབ་

མང་པོ་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱལ་པོ་དང་གནམ་དཔྱད་རིག་པ་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་འཁོད་པའི་དེབ་བཅས་རྙེད་སོན་བྱུང་ངོ་། །གཞན་ཡང་ཕྱི་ལོའི་དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པ་ནས་བཟུང་ཨེཛ་ཊེག་(Aztec)གི་རྒྱལ་ཁབ་དར་བ་དང་། དེ་དག་གི་ཡི་གེ་ནི་འདྲ་གཟུགས་ཀྱི་ཡི་གེ་ཡིན་ནོ། །

བོད་གངས་ཅན་པའི་ཡི་གེའི་སྐོར།
The Tibetan Script.

འདི་ཡན་གྱིས་སྔོན་དུས་སུ་འཛམ་གླིང་སྤྱིའི་ཡི་གེ་ཇི་ལྟར་དར་ཚུལ་རགས་ཙམ་བཤད་ནས། ད་ནི་བྱེ་བྲག་ཏུ་བོད་ཁ་བ་གངས་ཅན་པའི་ཡི་གེའི་སྐོར་ཅུང་ཟད་སྨྲོ་ན། ༼དུང་དཀར་ཚིག་མཛོད་༽ལས། དེང་སང་བེད་སྤྱོད་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པའི་བོད་ཡིག་འདི་མ་བྱུང་གོང་གི་ལོ་ཆིག་སྟོང་སུམ་བརྒྱའི་སྔོན་ལ་སྟག་གཟིག་གི་སྦྱངས་ཡིག་ཟེར་བའི་ཡི་གེ་ཞིག་མངའ་རིས་ཞང་ཞུང་གི་ལུང་པར་བྱུང་ཞིང་། དེ་ནི་ཏ་ཅང་སྟབས་བདེ་བའི་ཡི་གེ་ཞིག་ཡིན་པ་དེའི་ཡིག་གཟུགས་རིམ་གྱིས་དབུ་ཅན་གྱི་ཡི་གེར་འགྱུར་ཞིང་། དབུ་ཅན་གྱི་ཡི་གེ་རྣམས་མགྱོགས་པོར་བྲིས་པས་དབུ་མེད་ཀྱི་ཡིག་གཟུགས་བྱུང་བ་ཡིན་ཟེར་སྲོལ་ཡོད། ཅེས་གསུངས་པ་དང་། དེ་བཞིན་ཉེ་བའི་ལོ་ཤས་སྔོན་གནའ་རྫས་རྟོག་ཞིབ་པ་ཁག་ཅིག་གིས་བོད་སྟོད་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་ཆ་ཞིག་ཏུ་བྲག་བརྐོས་ཀྱི་ཡིག་རྙིང་ལོ་སུམ་སྟོང་ལྷག་ལོན་པ་ཞིག་གསར་རྙེད་བྱུང་ཚུལ་

ཡང་གོ་རྒྱུ་འདུག་པར་མ་ཟད། རིགས་པས་དཔྱད་ནའང་ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་སྔོན་དུ་གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོ་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་སོ་གཉིས་སོང་བའི་དུས་ཡུན་རིང་མོའི་བརྒྱུད་རིམ་དུ་ཡི་གེ་གཏན་ནས་མེད་པར་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོ་ཞིག་གི་འཛིན་སྐྱོང་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བའི་གནས་ཡིན་པས། ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་གྱི་སྔོན་དུ་ཡི་གེ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་ཐག་ཆོད་པ་ཡིན།

དེ་ལྟར་ནའང་དེང་གི་བོད་ཡིག་འདི་ནི་སློབ་དཔོན་ཐོན་མི་སམ་བྷོ་ཊས་མཛད་པ་སྟེ། དེ་ལྟར་མཛད་ཚུལ་ཡང་ཚིག་མཛོད་དེ་ཉིད་༡༩༡༧ལས། སྐབས་དེར་རྒྱ་གར་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་བྲམ་ཟེ་ལི་བྱིན་དང་། པཎྜི་ཏ་ལྷ་རིག་པའི་སེང་གེ་སོགས་མཁས་པ་མང་པོ་བསྟེན་ནས་རྒྱ་གར་ཡི་གེ་སོགས་ཡི་གེ་རིགས་མི་འདྲ་བ་བཅུ་ལྷག་ཙམ་སྦྱངས་ཤིང་། ཡི་གེ་སོ་སོའི་སྒྲ་རིག་པ་ཡང་མཐར་ཕྱིན་པ་སློབ་སྦྱོང་བྱས་ནས་བོད་དུ་ལོག་རྗེས་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་སྐད་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ཐོག །སྔར་བོད་ཡིག་རྙིང་པ་དེར་ཆ་མ་ཚང་བའི་རིགས་གསར་དུ་བསྣན། རྒྱ་གར་གྱི་ཡི་གེ་དང་ཁ་ཆེའི་ཡི་གེ་སོགས་སྐད་ཡིག་སྒྲ་སྦྱོར་བྱེད་སྟངས་ཀྱི་ཉམས་མྱོང་ནང་ནས་བོད་སྐད་ཀྱི་འགྲོ་ལུགས་དང་མཐུན་པོ་ཡོད་པ་དེ་རྣམས་ཀྱི་ལེགས་ཆ་བླངས་ཏེ་ཡིག་གཟུགས་དང་སྐད་ཀྱི་སྒྲ་སྦྱོར་ཡི་གེའི་འགྲོ་ལུགས་ཐོག་མར་བཟོས་ཤིང་། སྒྲ་སྦྱོར་ཡི་གེ་དེ་དང་

བསྒྱུར་ནས་སྒྲ་རིག་པའི་བསྟན་བཅོས་༼སུམ་ཅུ་པ་༽དང་༼རྟགས་འཇུག་༽སོགས་བརྒྱད་བརྩམས། ཞེས་གསལ་བར་གསུངས་པ་ལྟར་ཡིན་ནོ། །

འོན་ཀྱང་ཁ་ཅིག་གིས། སློབ་དཔོན་ཐུ་མི་ས་ཡིག་གཟུགས་ཁོ་ན་བྱས་ཏེ། སྒྲ་གདངས་ནི་བོད་སྐད་ལ་ཡོད་པས་སོ་ཟེར་བ་དང་། འགའ་ཞིག་གིས་སྒྲ་ཁོ་ན་བྱས་ཏེ། ཡིག་གཟུགས་ནི་རྒྱ་གར་གྱི་ཡི་གེ་ཝརྟུ་ལ་དང་ལཉྫ་སོགས་ལ་དཔེ་བྱས་ནས་བཟོས་པས་སོ་ཟེར་བ་རྣམས་ནི་བརྟགས་ཤིང་དཔྱད་འདུག་ཀྱང་། མཐའ་མ་ཆོད་པའི་བཤད་པ་ཡིན་ཏེ། གང་ལ་དཔེ་བྱ་བའི་སྒྲ་གཟུགས་རྣམས་དེའི་སྔོན་དུ་གྲུབ་པ་ཙམ་གྱིས་དངོས་པོ་གང་ཞིག་གསར་གཏོད་མ་བྱས་པར་བསྒྲུབ་མི་ནུས་ཤིང་། དེང་གི་བོད་ཡིག་འདི་ནི་སྒྲ་སྦྱོར་གྱི་ཡི་གེ་ཡིན་པས་གཟུགས་གང་ཞིག་ལ་སྒྲ་གང་ཞིག་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་སྟེ། དེའང་གཟུགས་འདི་འདྲ་བ་ལ་སྒྲ་འདི་འདྲ་བ་ཞིག་ཀློག་དགོས་ཀྱི། དེ་ལས་གཞན་དུ་བསླུག་པར་མི་བྱའོ་ཞེས་དབྱངས་གསལ་སོ་བཞི་པོ་ཐམས་ཅད་ལ་སྒྲ་གཟུགས་གཉིས་ཕན་ཚུན་ངེས་པ་ཅན་དུ་མཛད་པས། སྒྲ་གཟུགས་གཉིས་ཀ་འང་སློབ་དཔོན་ཐོན་མི་ས་མཛད་པ་ཁོ་ནའོ། །

བོད་ཡིག་གི་ཁྱད་ཆོས།

The Characteristics of The Tibetan Script.

བོད་ཡིག་ནི་ཡིག་རིགས་གཞན་ཐམས་ཅད་ལས་ཀྱང་ཆེས་ཤིན་ཏུ་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པའི་ཆོས་དུ་མ་ཡོད་པ་འདི་ལྟར་ཏེ། དཔེར་ན། སྒྲ་སྦྱོར་གྱི་ཡི་གེ་ཡིན་པས། འདྲ་གཟུགས་ཀྱི་ཡི་གེ་དང་མཚོན་དོན་གྱི་ཡི་གེ་ལས་ཁྱད་དུ་འཕགས་པར་གྲུབ་སྟེ། ཅ་དངོས་སྣ་ཚོགས་སོགས་མཚོན་བྱའི་དོན་གྱི་དབྱིབས་དང་འདྲ་བའི་ཡིག་གཟུགས་ལ་འདྲ་གཟུགས་ཀྱི་ཡི་གེ་ཞེས་བྱ་ཞིང་། མཚོན་བྱའི་དོན་གྱི་དབྱིབས་དང་མི་འདྲའང་དོན་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་ལ་ཡིག་འབྲུའི་གཟུགས་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་ངེས་པར་བྱས་པའི་ཡི་གེ་ལ་མཚོན་དོན་གྱི་ཡི་གེ་ཞེས་བྱ་བས། རིམ་བཞིན་སྔ་མ་ལ་གཟུགས་མེད་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་མཚོན་བྱེད་མི་སྙེད་པ་དང་། ཕྱི་མ་ལའང་མཚོན་བྱའི་ཆོས་དང་མཉམ་པའི་ཡིག་འབྲུའི་གཟུགས་མི་འདྲ་བ་དགོས་པས་ཆེས་ཤིན་ཏུ་མགོ་རྙོག་ཅན་དུ་འགྱུར་ལ། སྒྲ་སྦྱོར་གྱི་ཡི་གེ་ནི་རྩ་བའི་ཡིག་འབྲུའི་གཟུགས་ཉུང་ཤས་ཤིག་ལ་དབྱངས་གསལ་སོ་སོར་ངེས་པའི་གཏན་འབེབས་དང་འབྲེལ་དེ་དག་པན་ཚུན་མང་དུ་སྤེལ་ཞིང་སྦྲེལ་བ་ལས་བརྗོད་དོན་སྣ་ཚོགས་སྟོན་པའི་རྗོད་བྱེད་མིང་ཚིག་སོགས་སྐྲུན་པར་བྱེད་པའི་ཡི་གེ་ལ་བྱ་བས་སོ། །

གཞན་ཡང་། དབྱངས་གསལ་སོ་བཞི་ལས་དབྱངས་ཀྱི་སྒྲ་གདངས་ནི་མིང་གཞི་ཅི་འདྲ་ལ་སྦྱོར་ཡང་སྐབས་འགའ་ཞིག་མ་གཏོགས་སྒྲ་མི་འགྱུར་བས་གློག་བདེ་བ་དང་། གསལ་བྱེད་རྣམས་སྡེ་པ་ཕྱེད་དང་བརྒྱད་དུ་ཕྱེ་བའང་ཕལ་མོ་ཆེ་ཡི་གེའི་སྐྱེ་གནས་དང་སྒྲ་རྩོལ་དྲག་ཞན་ལ་བརྟགས་ནས་

བསྒྲིགས་པ་འདི་ལྟར། ཀ་སྡེ་དང་ཙ་སྡེ་ཏ་སྡེ་པ་སྡེ་ཙ་སྡེ་བཅས་འཕྲེད་དུ་གློག་པས་སྐྱེ་གནས་གཅིག་པའི་སྡེ་ཚན་དང་། ཐུར་དུ་གློག་པས་དང་པོ་རྣམས་སྒྲ་རྩོལ་དྲག་པའི་ཕོ་དང་། གཉིས་པ་རྣམས་མ་ནིང་། གསུམ་པ་རྣམས་མོ། བཞི་པ་རྣམས་ཤིན་ཏུ་མོར་འགྱུར་བའི་ཡ་མཚན་གྱི་ལྟད་མོའང་ཡོད་དེ། ཞ་ཡིག་ནི་མ་གཏོགས་སོ། །ཞ་ནས་ཨའི་བར་ནི་ཕལ་མོ་ཆེ་སྐྱེ་གནས་བྱེད་རྩོལ་སོགས་སྡེ་ཚན་ཆ་འདྲ་ཙུང་བས་ཅི་རིགས་སུ་བསྒྲིགས་པ་སྟེ། ཀ་ཁ་གང་། ཙ་ཆ་ཇ་ཉ། ཏ་ཐ་དན། པ་ཕ་བམ། ཙ་ཚ་ཛ་ཝ། ཞ་ཟ་འཡ། ར་ལ་ཤ་ས། ཧ་ཨ། འདི་ས་ཀྱང་དབྱིན་ཡི་ག་སོགས་ཡི་ག་རིགས་ཕལ་མོ་ཆེ་ལས་ཁྱད་དུ་འཕགས་པར་འགྱུར་བའོ།།

ཹན་ཀྱང་འདི་ལའང་ཙུང་ཟད་དཔྱད་ན། ཇི་ལྟར་ཀ་སྡེ་ནས་པ་སྡེའི་བར་ཐམས་ཅད་རིམ་བཞིན་སྐྱེ་གནས་མགྲིན་པ། རྐན། སོ། མཆུ་བཅས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བསྒྲིགས་འདུག་པ་དེ་ལྟར་ཙ་སྡེ་མན་ཙུང་ཟད་སྒྲིག་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན། ཙ་ཚ་ཛ་ཟ། ཞ་ཡ་ཤ་ས། ར་འ་ཧ་ཨ། ཞ་ལ། ཞེས་གདོན་པར་བྱ་སྟེ། དེ་ལྟར་ན། ཙ་སྡེ་ནི་སྐྱེ་གནས་སོ་རྐན་དང་། ཞ་སྡེ་ནི་ཕྱེད་སྣ་མ་གཉིས་རྐན་དང་ཕྱི་མ་གཉིས་སོ་རྐན། ར་སྡེའི་དང་པོ་སྤྱི་བོ་དང་ཕྱི་མ་གསུམ་མགྲིན་པ། ཞ་ལ་གཉིས་ནི་རིམ་བཞིན་པ་སྡེ་དང་ཏ་སྡེའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་མོད། བཞི་སྡེར་བསྒྲིགས་ཚེ་ཟུར་དུ་འཇོག་པའི་ཚུལ་འདིའང་དཔྱོད་ལྡན་རྣམས་ལ་སྒྲོ་ཙམ་ཞིག་བསྟན་པ་ཡིན་ལགས།

ལེགས་སྦྱར་གྱི་སྒྲ་གདངས་ལ་མེད་པ་སྟོད་དུ་ཙ་ཚ་ཛ་གསུམ་དང་སྨད་དུ་ཞ་ཟ་འ་གསུམ་བསྣན་པར་གྲགས་པས་ཀྱང་དེ་ལས་འཕགས་པར་གྲུབ་ཅིང༌། ཞིབ་ཏུ་བཤད་ན་ སྔར་རྒྱ་གར་འཕགས་ཡུལ་རང་དུའང་ཡུལ་ལུང་སོ་སོར་ཙ་ཚ་ཛའམ་ཙ་ཚ་ཛ་ཞེས་ཀློག་ཚུལ་མི་མཐུན་པ་གཉིས་ཡོད་པར་བཤད་པས། སློབ་དཔོན་ཐུ་མི་སོགས་བོད་ཀྱི་ལོ་ཙྪ་བ་རིམ་བྱོན་གྱིས་ཙ་ཚ་ཛའི་སྒྲ་བཀླགས་པའི་དབང་དུ་མཛད་ལ། གང་ལྟར་དྲུག་པོ་དེ་ལས་གང་ཡང་རུང་བ་གསུམ་བཀླགས་མ་ཐུབ་པ་དང༌། ཁྱད་པར་དུའང་དེང་སང་མངའ་སྡེ་མ་ཧླ་ར་ཥ་ཊར་(Maharastra)ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པ་མ་གཏོགས་པའི་རྒྱ་གར་བས་ཙ་ཚ་ཛའི་སྒྲ་དང༌། གཛ་ད་བ་བཅས་ཀྱི་སྒྲ་ཐོན་པར་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བར་སྣང་ངོ༌། །དེ་བཞིན་ནུབ་ཕྱོགས་པའི་མི་རིགས་དང་རྒྱ་རིགས་སོགས་ཕལ་མོ་ཆེས་མི་ཐོན་པའི་སྒྲ་གདངས་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་རང་རེ་ལ་ཡོད་དེ། མདོར་ན་བོད་ཡིག་ལ་ལེགས་པར་བསླབས་ཆེ། འཛམ་གླིང་འདི་ན་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱིས་སྒྲོད་པའི་སྒྲ་གདངས་འགའ་ཞིག་མ་གཏོགས་མི་ཐོན་པ་མེད་དོ། །

ལེགས་སྦྱར་གྱི་མཐུག་ཡིག་དང་ལོག་ཡིག་གི་སྒྲ་རྣམས་ཐོན་ཆེད་དང་མིང་ཚིག་རྟུལ་གྱི་གྲངས་དང་མཉམ་པར་འགྱུར་སླད་མགོ་ཅན་དང་འདོགས་ཅན་འཕྱུལ་རྟེན་ཡང་འཇུག་དང་བཅས་པའི་རྣམ་གཞག་མཛད་དེ། ཡིག་འབྲུ་རེ་རེ་དང་ཚེག་ཁྲིམ་རེ་རེ་བཅས་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྒྲ་གདངས

དྲག་ཞན་འབྲིང་སོགས་ཕོ་མོ་མ་ནིང་གི་རྣམ་གཞག་རྣམས་འདོད་རྒྱལ་ཙམ་མིན་པར་སྒྲའི་ཚུལ་རང་ལ་དཔྱིས་ཕྱིན་པར་བརྟགས་ཤིང་དཔྱད་ནས་མཛད་པ་ནི། འཛམ་གླིང་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྒྲ་གདངས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་སྟོན་པའི་གཞུང་དུ་གཟུང་རུང་བའི་ཁྱད་ཆོས་བཟང་པོ་དང་ལྡན་པ་ཞིག་གོ །

གཞན་ཡང་། ཡིག་གཟུགས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཀྱང་ཡན་ལག་མཛེས་པར་ཚང་བའི་མི་ཞིག་དང་མཚུངས་པར་རྐྱེན་གྱི་ཡི་གེའི་རྣམ་གཞག་འདི་ལྟར། དབུ་ཕྲེད་ ༄༅། །དང་། ཚིག་ཤད་།དང་། ཉིས་ཤད་།།དང་། བཞི་ཤད་།། །།དང་། སྦྲུལ་ཤད་༈དང་། རིན་ཆེན་སྤུངས་ཤད་༑དང་། ཚེག་་དང་། གཏེར་ཚེག་༔བཅས་མཛད་པའི་སྒྲོ་ནས་མགོ་མཇུག་ཚང་ཞིང་། ཤིན་ཏུ་མཛེས་ཆ་དང་འཆར་གཞི་ལྡན་པའི་ཚད་ལྡན་གྱི་ཡི་གེ་ཞིག་གཏན་འབེབས་བྱས་ཏེ། ཡིག་གཟུགས་སྐོར་ཀོ་བོས་༼བོད་ཀྱི་ཡིག་གཟུགས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་སྨྱུ་རྩལ་གསལ་བྱེད་༽དུ་རྒྱས་པར་བཤད་ཟིན་པ་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

བོད་ཡིག་གི་ཚེག་ཁྲིམ་གྲངས་ཚད།

The Number of Tibetan Syllables.

ཡང་། སྐད་ཡིག་གཞན་གང་ལའང་མེད་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཆེན་པོ་གཅིག་ནི་རང་རེས་རྩ་བའི་ཚེག་ཁྲིམ་གྱི་ཡི་གེའི་གྲངས་ཚད་བརྩི་ནུས་པར་

མ་ཟད། དེ་དག་དེ་སྔོན་དོན་སྟོན་བྱེད་དུ་སྤྱད་ཡོད་མེད་ཅིའང་རུང་། འབྲི་ཀློག་གཉིས་ཀ་བྱེད་ཐུབ་ཅིང་། དགོས་གལ་བྱུང་ཚེ་སྤྱོད་ཆོག་ཆོག་ཏུ་ཡོད་པ་འདི་ཡིན་ཏེ། སྐད་རིགས་གཞན་རྣམས་ཀྱིས་རྩ་བའི་ཚིག་འདི་ཙམ་ཞེས་ཁ་ཚོན་གཅོད་མི་ནུས་ཤིང་། ད་ལྟ་ཡན་ལ་བེད་སྤྱོད་ཟིན་པ་རྣམས་མ་གཏོགས་འདི་དང་འདི་ཞེས་སྐད་ཡིག་དེ་དང་དེ་ཤེས་པ་རྣམས་ཀྱིས་མཐུན་སྣང་དུ་འབྲི་ཀློག་མི་ཐུབ་པས་སོ། །

དེས་ན་འདི་ལྟར་བརྩི་བར་བྱ་སྟེ། ཇི་སྐད་དུ་རྟགས་འཇུག་ལས། གང་ལ་ཡི་གེ་ཐམས་ཅད་ལ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རྗེས་འཇུག་མེད་པའི་མིང་གཞི་མེད་པས། **དང་པོ།** གསལ་བྱེད་སུམ་ཅུ་ལ་རྗེས་འཇུག་བཅུས་བསྒྱུར་བས་སུམ་བརྒྱ་དང་། དེའང་དབྱངས་བཞི་དང་དབྱངས་མེད་བཅས་ལྔས་བསྒྱུར་བས་ཚིག་སྟོང་ལྔ་བརྒྱར་འགྱུར་ཏེ། དཔེར་ན།

༡་ ཀག །ཀང་། ཀད། ཀན། ཀབ། ཀམ། ཀའ། ཀར། ཀལ། ཀས།

༢་ ཀིག །ཀིང་། ཀིད། ཀིན། ཀིབ། ཀིམ། ཀིའ། ཀིར། ཀིལ། ཀིས།

༣་ ཀུག །ཀུང་། ཀུད། ཀུན། ཀུབ། ཀུམ། ཀུའ། ཀུར། ཀུལ། ཀུས།

༤་ ཀེག །ཀེང་། ཀེད། ཀེན། ཀེབ། ཀེམ། ཀེའ། ཀེར། ཀེལ། ཀེས།

༥་ ཀོག །ཀོང་། ཀོད། ཀོན། ཀོབ། ཀོམ། ཀོའ། ཀོར། ཀོལ། ཀོས།

ལྟ་བུ་མིང་གཞི་ཀ་ཁོ་ན་ལ་གྲངས་ལྔ་བཅུ་ཡོད་པས། གསལ་བྱེད་སུམ་ཅུ་ལ་དེ་ལྟར་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

གཉིས་པ། མགོ་ཅན་སོ་གསུམ་ལ་རྗེས་འཇུག་བཅུ་དང་དེ་ནས་དབྱངས་སོགས་ལྷུས་བསྒྱུར་བས། དཔེར་ན།

༡་ ཀག །ཀང་། ཀད། ཀན། ཀབ། ཀམ། ཀའ། ཀར། ཀལ། ཀས།

༢་ ཀིག །ཀིང་། ཀིད། ཀིན། ཀིབ། ཀིམ། ཀིའ། ཀིར། ཀིལ། ཀིས།

༣་ ཀུག །ཀུང་། ཀུད། ཀུན། ཀུབ། ཀུམ། ཀུའ། ཀུར། ཀུལ། ཀུས།

༤་ ཀེག །ཀེང་། ཀེད། ཀེན། ཀེབ། ཀེམ། ཀེའ། ཀེར། ཀེལ། ཀེས།

༥་ ཀོག །ཀོང་། ཀོད། ཀོན། ཀོབ། ཀོམ། ཀོའ། ཀོར། ཀོལ། ཀོས།

ལྟ་བུ་སྟེ། མགོ་ཅན་གཞན་རྣམས་ལའང་དེ་བཞིན་བརྩིས་པས། ཚིག་སྟོང་དྲུག་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ཡོད་དོ། །

གསུམ་པ། ཕ་བཏགས་མ་གཏོགས་པའི་ཡ་ར་ལའི་འདོགས་ཅན་ཉེར་བདུན་ལ་སྔར་བཞིན་བསྒྱུར་བས། དཔེར་ན།

༡་ ཀྱག །ཀྱང་། ཀྱད། ཀྱན། ཀྱབ། ཀྱམ། ཀྱའ། ཀྱར། ཀྱལ། ཀྱས།

༢་ ཀྱིག །ཀྱིང་། ཀྱིད། ཀྱིན། ཀྱིབ། ཀྱིམ། ཀྱིའ། ཀྱིར། ཀྱིལ། ཀྱིས།

༣་ ཀྱུག །ཀྱུང་། ཀྱུད། ཀྱུན། ཀྱུབ། ཀྱུམ། ཀྱུའ། ཀྱུར། ཀྱུལ། ཀྱུས།

༤་ ཀྱེག །ཀྱེང་། ཀྱེད། ཀྱེན། ཀྱེབ། ཀྱེམ། ཀྱེའ། ཀྱེར། ཀྱེལ། ཀྱེས།

༥་ ཀྱོག །ཀྱོང་། ཀྱོད། ཀྱོན། ཀྱོབ། ཀྱོམ། ཀྱོའ། ཀྱོར། ཀྱོལ། ཀྱོས།

ལྟ་བུ་སྟེ། ཚིག་སྟོང་སུམ་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ཡོད།

བཞི་པ། བརྩེགས་ཡིག་བཙུ་གསུམ་སྟེ། ར་མགོ་ཡ་བཏགས་ཅན་རྐྱ་རྒྱ་རྨྱ་གསུམ་དང་། ས་མགོ་ཡ་བཏགས་ཅན་སྐྱ་སྒྱ་སྤྱ་སྦྱ་སྨྱ་ལྔ་དང་། ས་མགོ་ར་བཏགས་ཅན་སྐྲ་སྒྲ་སྤྲ་སྦྲ་སྨྲ་བཅས་ལ་སྦྱར་བཞིན་བསྒྱུར་བས།

༡་ རྐྱག |རྐྱང་། རྐྱད། རྐྱན། རྐྱབ། རྐྱམ། རྐྱའ། རྐྱར། རྐྱལ། རྐྱས།

༢་ རྐྱིག |རྐྱིང་། རྐྱིད། རྐྱིན། རྐྱིབ། རྐྱིམ། རྐྱིའ། རྐྱིར། རྐྱིལ། རྐྱིས།

༣་ རྐྱུག |རྐྱུང་། རྐྱུད། རྐྱུན། རྐྱུབ། རྐྱུམ། རྐྱུའ། རྐྱུར། རྐྱུལ། རྐྱུས།

༤་ རྐྱེག |རྐྱེང་། རྐྱེད། རྐྱེན། རྐྱེབ། རྐྱེམ། རྐྱེའ། རྐྱེར། རྐྱེལ། རྐྱེས།

༥་ རྐྱོག |རྐྱོང་། རྐྱོད། རྐྱོན། རྐྱོབ། རྐྱོམ། རྐྱོའ། རྐྱོར། རྐྱོལ། རྐྱོས།

ལྟ་བུ་སྟེ། དྲུག་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ཡོད།

ལྔ་པ། སྔོན་འཇུག་ཅན་གྱི་ཚིག་ཁྲིམ་གྱི་ཡི་གེ་ནི་འདི་ལྟར། སྔོན་འཇུག་པོ་བ་ཡིག་རང་གི་འཇུག་ཡུལ་གྱི་མིང་གཞི་ཀ་ཅ་ཏ་ཙ་ག་ད་ཞ་ཟ་ཤ་ས་བཅས་བཅུ་ལ་རྐྱང་འཕྱུལ་གྱིས་འཇུག་པ་ནི།

༡་ བཀག |བཀང་། བཀད། བཀན། བཀབ། བཀམ། བཀའ། བཀར། བཀལ། བཀས།

༢་ བཀིག |བཀིང་། བཀིད། བཀིན། བཀིབ། བཀིམ། བཀིའ། བཀིར། བཀིལ། བཀིས།

༣་ བཀུག |བཀུང་། བཀུད། བཀུན། བཀུབ། བཀུམ། བཀུའ། བཀུར། བཀུལ། བཀུས།

༤་ བཀེག །བཀེང་། བཀེད། བཀེན། བཀེབ། བཀེམ། བཀེའ། བཀེར། བཀེལ། བཀེས།

༥་ བཀོག །བཀོང་། བཀོད། བཀོན། བཀོབ། བཀོམ། བཀོའ། བཀོར། བཀོལ། བཀོས།

ལྟ་བུ་སྟེ། ལྔ་བརྒྱ་དང་། བརྩེགས་འཕྲུལ་གྱི་འཇུག་ཡུལ་བཀ་བསྐ་བག་བསྒ་བང་བརྗ་བརྙ་བསྙ་བལྟ་བསྟ་བད་བལྡ་བསྡ་བསྣ་བརྩ་བསྩ་བརྫ་བསྐྱ་བསྐྲ་བརྒྱ་བསྒྱ་བསྒྲ་བཅས་ཉེར་གཉིས་ལ་སྦྱར་བཞིན་བསྒྱུར་བས། ཚིག་སྟོང་ཚིག་བརྒྱ་དང་། འདོགས་འཕྲུལ་གྱི་འཇུག་ཡུལ་བཀྱ་བཀྲ་བཀླ་བགྱ་བགྲ་བཟླ་དྲུག་ལ་དེ་བཞིན་སུམ་བརྒྱ་སྟེ། ཕོ་བ་ཡིག་གི་འཇུག་ཡུལ་ཚིག་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་ཡོད།

སྔོན་འཇུག་མ་ནིང་ག་ཡིག་ནི། འཇུག་ཡུལ་ཅ་ཏ་ཙ་ཉ་ད་ན་ཞ་ཟ་ཡ་ཤ་ས་བཅས་བཅུ་གཅིག་ལ་སྦྱར་བཞིན་བསྒྱུར་བས་ལྔ་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ཡོད།

སྔོན་འཇུག་མ་ནིང་ད་ཡིག་ནི། འཇུག་ཡུལ་ཀ་པ་ག་བ་ང་མ་དྲུག་ལ་སྦྱར་བཞིན་ཏེ་རྐྱང་འཕྲུལ་གྱི་འཇུག་ཡུལ་སུམ་བརྒྱ་ཐམ་པ་དང་། ཀ་པ་ག་བ་བཞི་ལ་ཡ་རའི་འདོགས་ཅན་བརྒྱད་ཀྱི་འཇུག་ཡུལ་བཞི་བརྒྱ་སྟེ་བསྡོམས་པས་བདུན་བརྒྱའོ། །

སྔོན་འཇུག་མོ་འ་ཡིག་ནི། རྐྱང་འཕྲུལ་གྱི་འཇུག་ཡུལ་ག་ཇ་ད་བ་ཛ་ཁ་ཆ་ཐ་ཕ་ཚ་བཅུ་ལ་ལྔ་བརྒྱ་དང་། འདོགས་འཕྲུལ་གྱི་འཇུག་ཡུལ་འགྱ་འགྲ་

འདྲ་འབྱ་འབྲ་འཁྱ་འཁྲ་འགྱ་འགྲ་དགུ་ལ་བཞི་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་སྟེ། དེ་གཉིས་བསྒོམས་པས་དགུ་བརྒྱ་ལྔ་བཅུའོ། །

སྔོན་འཇུག་ཤིན་ཏུ་མོ་མ་ཡིག་ནི། རྐྱང་འཕུལ་གྱི་འཇུག་ཡུལ་ཁ་ཆ་ཐ་ཚ་ག་ཇ་ད་ཛ་ང་ཉ་ན་བཅུ་གཅིག་ལ་ལྔ་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་དང་། འདོགས་འཕུལ་གྱི་འཇུག་ཡུལ་མཁྱ་མཁྲ་མགྱ་མགྲ་བཞི་ལ་ཉིས་བརྒྱ་སྟེ། དེ་གཉིས་བསྒོམས་པས་བདུན་བརྒྱ་ལྔ་བཅུའོ། །དེ་ལྟར་ན་དྲག་མཐའ་མེད་པའི་སྔོན་འཇུག་ཅན་གྱི་ཚིག་ཕྲིམ་བཞི་སྟོང་བརྒྱད་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ཡོད་དོ།།

དྲུག་པ། ད་དྲག་དང་ས་དྲག་ཅན་ནི། གོང་གི་གསལ་བྱེད་ནས་སྔོན་འཇུག་གི་བར་གྱི་ན་ར་ལ་གང་བ་མའི་རྗེས་འཇུག་ཅན་གྱི་ཡི་གེ་ཐམས་ཅད་ལ་དྲག་མཐའ་རེ་སྦྱར་བ་འདི་ལྟར། དཔེར་ན།

༡་ ཀནད། ཀརད། ཀལད། ཀགས། ཀངས། ཀབས། ཀམས།

༢་ ཀིནད། ཀིརད། ཀིལད། ཀིགས། ཀིངས། ཀིབས། ཀིམས།

༡་ ཀུནད། ཀུརད། ཀུལད། ཀུགས། ཀུངས། ཀུབས། ཀུམས།

༢་ ཀེནད། ཀེརད། ཀེལད། ཀེགས། ཀེངས། ཀེབས། ཀེམས།

༣་ ཀོནད། ཀོརད། ཀོལད། ཀོགས། ཀོངས། ཀོབས། ཀོམས།

ལྔ་བུ་སྟེ་གསལ་བྱེད་སུམ་ཅུ་ལ་དབྱངས་སོགས་ལྔས་བསྒྱུར་བའི་བརྒྱ་དང་ལྔ་བཅུ་ལ་ད་དྲག་ཅན་གསུམ་རེ་དང་ས་དྲག་ཅན་བཞི་རེ་ཡོད་པས་ཆིག་སྟོང་བརྒྱ་མེད་ལྔ་བཅུའོ། །དེ་བཞིན་མགོ་ཅན་སོ་གསུམ་ལ་དབྱངས་སོགས་ལྔ་

དང་དྲག་མཐའ་ཅན་བདུན་གྱིས་གོང་ལྟར་བསྒྱུར་བས་ཚིག་སྟོང་ཚིག་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ང་ལྔ་དང་། འདོགས་ཅན་ཉེར་བདུན་ལའང་དེ་བཞིན་དགུ་བརྒྱ་ཞེ་ལྔ་དང་། བརྩེགས་ཡིག་བཅུ་གསུམ་ལ་བཞི་བརྒྱ་ང་ལྔ་དང་། སྔོན་འཇུག་ལས་བ་ཡིག་ལ་ཚིག་སྟོང་སུམ་བརྒྱ་སུམ་ཅུ། མ་ནིང་ག་ཡིག་ལ་སུམ་བརྒྱ་གྱ་ལྔ། ད་ཡིག་ལ་བཞི་བརྒྱ་དགུ་བཅུ། མོ་འ་ཡིག་ལ་དྲུག་བརྒྱ་རེ་ལྔ། ཤིན་ཏུ་མོ་མ་ཡིག་ལ་ལྔ་བརྒྱ་ཉེར་ལྔ་སྟེ། མདོར་ན་དྲག་མཐའ་ཅན་གྱི་ཚེག་ཕྲིམ་བདུན་སྟོང་ཐམ་པ་ཡོད་དོ། །

དེ་ལྟར་གོང་གི་དྲུག་པོ་ཡོངས་རྫོགས་བསྡོམས་པས་འབྲི་གློག་བྱེད་དུ་རྟུང་བའི་རྩ་བའི་ཚེག་ཕྲིམ་གྱི་ཡི་གེ་ནི་ཚིག་ཁྲི་བདུན་སྟོང་ཐམ་པ་སྟེ། འདིར་ཝ་བཏགས་ཅན་རྣམས་བརྩིས་མེད་ལ། དེའི་རྒྱུ་མཚན་ཡང་གསེར་ཏོག་སུམ་རྟགས་ཀྱི་མཇུག་ཏུ། ཀྭ་ཁྭ་གྭ་ཅྭ་ཉྭ་ཏྭ་དྭ་ཙྭ་ཚྭ་ཞྭ་ཟྭ་རྭ་ལྭ་ཤྭ་སྭ་ཧྭ། ཞེས་བཅུ་དྲུག་གསལ་ཞིང་། གཞན་འགར་བཅུ་གཉིས་སོགས་གྲངས་ཀྱང་མི་མཐུན་པ་དང་། ཝ་བཏགས་ཅན་ལ་དབྱངས་ཡིག་མི་འཐོབ་པས་ཁྱབ་པར་བཞེད་པའང་ཡོད་པར་མ་ཟད། རྗེས་འཇུག་སོགས་སྦྱར་བས་གློག་ཀྱང་མི་བདེ་བ་སོགས་དོགས་གཞི་ཆེ་བས་ཡིན་ལ། ཅི་སྟེ་བརྩིའང་ཚིག་སྟོང་ཉིས་བརྒྱ་ཡས་མས་ཙམ་མ་གཏོགས་མི་འོང་ངོ་། །

གཞན་ཡང་། བོད་ཡིག་གི་མིང་གཞི་དངོས་མིན་ཡང་། སྐད་རིགས་གཞན་དག་བོད་སྐད་དུ་ཡིག་སྒྱུར་རམ་སྒྲ་སྒྱུར་བྱེད་ཆེ་ཉེ་བར་མཁོ་བའི་

མཐུག་ཡིག་ཟྷ་ཛྷ་ཞྷ་ཟྷ་ཟྷ་བཅས་དང་། ཧོག་ཡིག་ཏ་ཐ་ད་ཎ་ཥ་དང་། ཛྲ་ཡིག་ཀྵཿདང་། སྐད་རིགས་གཞན་མང་པོར་ཡོད་པའི་ཧྲལ་སྒྲ་བཅས་ཀྱང་མེད་གཞི་དང་མཐུན་པར་སྦྱོད་པའི་སྐབས་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ཤར་ཕྱོགས་ཧྲན྄་ལའི་ཡུལ་ཞེས་པ་ལྷ་བུ་དང་། ཊཱི་ཀ་ཆེན་ཞེས་པ་ལྷ་བུ་སྟེ། དེ་དག་ལའང་དབྱངས་སོགས་ལྷས་བསྒྱུར་བས་དྲུག་བརྒྱ་ཐམ་པ་ཡོད་དོ། །

འདིར་༼དུང་དཀར་ཚིག་མཛོད་༽ལས། བོད་ཡིག་ཐོག་རྒྱུན་སྦྱོད་ཡི་གེའི་ཁ་གྲངས་ནི། སྔོན་དུས་ད་དྲག་དང་འཇེན་སོགས་ཡོད་པས་རྒྱུན་སྦྱོད་ཡི་གེ་སྟོང་ཕྲག་བརྒྱད་ཙམ་ཡོད་ཀྱང་། སྐད་གསར་བཅད་བྱུང་རྗེས་ཡི་གེ་སྟབས་བདེ་རུ་བཏང་བར་བརྟེན་དེང་སང་རྒྱུན་སྦྱོད་ཡི་གེའི་ཁ་གྲངས་སྒྲ་ཚབ་ཡི་གེ་ཕྲུད་ལྔ་སྟོང་ཙམ་ཡོད། དེ་ནི་བོད་ཡིག་ཐོག་ཡིག་གཟུགས་བྲི་རྒྱུ་ཡོད་ཚད་ཀྱི་ཁ་གྲངས་ཡིན། ཞེས་གསུངས་ཀྱང་། ཞིབ་ཏུ་བརྩི་ན་གོང་ལྟར་ཡིན་པས། གསུང་དེ་ནི་རགས་བཤད་ཙམ་དུ་ཁས་བླང་ངོ་། །

གཞན་ཡང་། ཡི་གེ་འབྲི་ཀློག་ཤིན་ཏུ་བདེ་བ་དང་། སྒྲ་དག་ཅིང་གསལ་བས་སྐད་རིགས་ཐམས་ཅད་ཀྱང་བོད་ཡིག་ཏུ་སྒྲ་སྒྱུར་བྱེད་ཐུབ་པ། ཐུན་མོང་མིན་པའི་བརྡ་སྦྲོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་རིགས་པ་ཡང་དག་གིས་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད་པ། རིག་གནས་མཐའ་དག་གི་ཚིག་མཛོད་སོགས་མིང་ཚིག་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་བྱུང་དང་འབྱུང་བཞིན་པ་ལ་གཞན་དང་འདྲ་བར་མིང་གསར་རེ་ལ་ཡིག་གཟུགས་གསར་པ་རེ་བཟོ་མི་དགོས་པ། ཡིག་

རིགས་གཞན་ལས་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བའི་འགྱུར་ནི་གཞན་ཐམས་ཅད་ལས་ཀྱང་དག་ཅིང་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཡོད་པ། ཚོལ་གསུམ་ཡོངས་ལ་ཁྱབ་ཅིང་། ལོ་ངོ་སྟོང་ཕྲག་སོང་བའི་ཡིག་རྙིང་རྣམས་ཀྱང་གློག་བརྙད་ཐུབ་པ་སོགས་བོད་ཡིག་གི་ཁྱད་ཆོས་མང་དུ་ཡོད་པ་རྣམས་ ༼དུང་དཀར་ཚིག་མཛོད་༽ ༡༩༡༨ ནས་ ༡༩༢༠ བར་གསུངས་པ་མང་དུ་དོགས་ནས་མ་དྲངས་ཏེ། མཁྱེན་འདོད་ན་དེར་གཟིགས་པར་བྱའོ། །

གོང་གི་དེ་དག་གཟིགས་བདེ་སླད་རེའུ་མིག་ཏུ་འགོད་ན།

བསྒྱུར་གཞི།	བསྡོམས

༡ གསལ་བྱེད་༣༠ x དབྱངས་སོགས་༥ x རྗེས་འཇུག་༡༠
=༡༥༠༠།

༢ མགོ་ཅན་༣༣ x དབྱངས་སོགས་༥ x རྗེས་འཇུག་༡༠ =༡༦༥༠།

༣ འདོགས་ཅན་༢༧ x དབྱངས་སོགས་༥ x རྗེས་འཇུག་༡༠
=༡༣༥༠།

༤ བརྩེགས་ཡིག་༡༣ x དབྱངས་སོགས་༥ x རྗེས་འཇུག་༡༠
=༦༥༠།

༥ སྔོན་འཇུག་བ་ཡིག་ནི་རྐྱང་འདོགས་བརྩེགས་གསུམ་གྱིས་
མིང་གཞི་༣༨ x དབྱངས་སོགས་༥ x རྗེས་འཇུག་༡༠ =༡༩༠༠།

༦ སྦྱོར་འཇུག་ག་ཡིག་ནི་མིང་གཞི་༡༡ x དབྱངས་སོགས་ ༥x
རྗེས་འཇུག་༡༠ =༥༥༠།

༧ སྦྱོར་འཇུག་ད་ཡིག་ནི་རྐྱང་འདོགས་ཀྱིས་མིང་གཞི་༡༤ x
དབྱངས་སོགས་༥ x རྗེས་འཇུག་༡༠ =༧༠༠།

༨ སྦྱོར་འཇུག་འ་ཡིག་ནི་རྐྱང་འདོགས་ཀྱིས་མིང་གཞི་༡༩ x
དབྱངས་སོགས་༥ x རྗེས་འཇུག་༡༠ =༩༥༠།

༩ སྦྱོར་འཇུག་མ་ཡིག་ནི་རྐྱང་འདོགས་ཀྱིས་མིང་གཞི་༡༥ x
དབྱངས་སོགས་༥ x རྗེས་འཇུག་༡༠ =༧༥༠།

༡༠ གསལ་བྱེད་༣༠ x དབྱངས་སོགས་༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་༧
=༡༠༥༠།

༡༡ མགོ་ཅན་༣༣ x དབྱངས་སོགས་༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་༧
=༡༡༥༥།

༡༢ འདོགས་ཅན་༢༧ x དབྱངས་སོགས་༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་༧
=༩༤༥།

༡༣ བརྩེགས་ཡིག་༡༣ x དབྱངས་སོགས་༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་༧
=༤༥༥།

༡༤ སྦྱོར་འཇུག་བ་ཡིག་ནི་རྐྱང་འདོགས་བརྩེགས་གསུམ་གྱིས་
མིང་གཞི་༣༨ x དབྱངས་སོགས་༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་༧ =༡༣༣༠།

༡༥ སྦོན་འཇུག་ག་ཡིག་ནི་མིང་གཞི་༡༡ x དབྱངས་སོགས་༥

x ཡང་འཇུག་ཅན་༢ =༣༨༥།

༡༦ སྦོན་འཇུག་ད་ཡིག་ནི་རྐྱང་འདོགས་ཀྱི་མིང་གཞི་༡༩ x

དབྱངས་སོགས་༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་༢ =༩༤༠།

༡༧ སྦོན་འཇུག་འ་ཡིག་ནི་རྐྱང་འདོགས་ཀྱི་མིང་གཞི་༡༤ x

དབྱངས་སོགས་༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་༢ =༦༦༥།

༡༨ སྦོན་འཇུག་མ་ཡིག་ནི་རྐྱང་འདོགས་ཀྱི་མིང་གཞི་༡༥ x

དབྱངས་སོགས་༥ x ཡང་འཇུག་ཅན་༢ =༥༣༥།

དེ་ལྟར་འབྲི་གློག་བྱེད་དུ་ཐུང་བའི་རྒྱ་བའི་ཚེག་ཁྲིམ་གྱི་བོད་ཡིག
༡༢༠༠༠།

གོང་དུ་བཤད་པ་རྣམས་ལ་རེ་རེ་བཞིན་སུམ་རྟགས་ཀྱི་གཞུང་གི་རྒྱབ་རྟེན་དང་བཅས་ཁུངས་རྣམ་དག་བཤད་དུ་ཡོད་ཀྱང་རེ་ཞིག་དེ་ཙམ་ལས་མི་སྤྲོ་ཞིང་། སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཐོན་མི་སམ་བྷོ་ཊས་རྣམ་པར་དག་པའི་ཡི་གེ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་དེ་འདྲ་ཞིག་མཛད་པའི་སྐུ་དྲིན་གྱིས་མིང་ཚིག་གང་ལའང་ཐོགས་པ་མེད་པར་གྱུར་ཏེ། གོང་གི་རྒྱ་བའི་ཚེག་ཁྲིམ་ཚིག་ཁྲི་བདུན་སྟོང་པོ་ཕན་ཚུན་གཉིས་སམ་གསུམ་སོགས་མང་དུ་སྦྲེལ་ཞིང་སྡེབ་སྦྱོར་བ་ལས་མིང་ཚིག་རྟུལ་གྱི་གྲངས་དང་མཉམ་པ་ཞིག་བསྒྲུབ་ནུས་པས་སོ། །

སྐད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་སྐོར།
The Philosophy of Language.

༄༅། །འདིར་ཞར་བྱུང་སྐད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་སྐོར་ཙུང་ཟད་བཤད་པར་བྱ་སྟེ། དེའང་སྐད་ཅེས་པ་ནི་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཐོག་མར་བྱུང་ནས་རིང་པོ་ལོན་པའི་རྗེས་སུ་ཕན་ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟེན་གྱི་སྒོ་ནས་འཚོ་དགོས་པར་གྱུར་པས། ཕན་ཚུན་གོ་བརྡ་སྤྲོད་བྱེད་དུ་ལུས་ངག་ཡིད་ཀྱི་རྩོལ་བ་མང་དུ་བྱས་པའི་ལག་རྗེས་སུ་ངག་གི་བྱེད་པ་སྐད་རིགས་འདྲ་མིན་དུ་མ་གྲུབ་པ་སྟེ། ད་བར་འཛམ་གླིང་འདིར་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་བདུན་སྟོང་ཙམ་ཡོད་པར་གྲགས་ཤིང་། དེ་དག་ལས་ཡི་གེ་ཡོད་པ་ནི་སུམ་སྟོང་ལྷག་ཙམ་དང་། ཕལ་མོ་ཆེ་ནི་དུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་དང་བཅུ་དགུ་སོགས་སུ་བཟོས་པའི་ཡིག་གསར་ཡིན་ནོ། །

སྐད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རིག་པ་ཞེས་པ་ནི། རང་བྱུང་སྐད་རིགས་རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་སྤྱོད་སྒོ། དེ་བཞིན་སྐད་རིགས་ཕན་ཚུན་དང་། དེ་སྤྱོད་པ་པོ་འཛིན་རྟེན་དང་བཅས་པའི་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་ལ་དཔྱད་པའི་རིག་པའི་གནས་ཤིག་ཡིན་ལ། འདིའི་ནང་དུ་སྐད་ཀྱི་རིག་པ་(Linguistics) དང་། སྐད་རིགས་སོ་སོའི་ནང་དོན་(Semantics) དང་། ཇི་ལྟར་སྤྱོད་ཚུལ་

(Pragmatics)གྱི་རིམ་པ་རྣམས་ཀྱང་འདུས་ཤིང་། དེ་དག་གསལ་བར་བྱེད་པའི་རིག་པའི་གནས་ཤིག་ཡིན་ནོ། །

སྐད་ཀྱི་རིག་པ་(LinguisTics)ནི། སྐད་རིགས་ཀྱི་ངོ་བོ་དང་སྒྲིབ་སྒྲོར་(STrucTure)སྟོན་པའི་རིག་གནས་ཤིག་ཡིན་ལ། སྐད་རིག་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྐད་ཡིག་གང་ཞིག་དུས་ཚོད་ངེས་ཅན་ཞིག་ལ་བྱུང་སྒྱོང་བ་དང་། དེའི་བྱུང་རིམ་བརྒྱུད་ནས་སྐད་ཡིག་དེ་ལ་དཔྱད་ཞིབ་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །
དེའི་ཕྱིར་སྐད་རིགས་ཕན་ཚུན་འདྲ་མཚུངས་ཅན་རྣམས་སྡེ་ཚན་ཆེ་ཆུང་དུ་མར་བགོས་ཏེ་སྐད་ཁྲིམ་ཞེས་པའི་རྣམ་གཞག་ཀྱང་བྱེད་སྲོལ་འདུག་པ་གཤམ་དུ་འཆད་དོ། །

འཛམ་གླིང་སྤྱིའི་སྐད་ཁྲིམ་སྐོར།

The Language Family of The World.

སྐད་ཀྱི་ཁྲིམ་ཚང་(Language Family)ནི། འཛམ་བུ་གླིང་པའི་མིའི་སྐད་རིགས་ཡོངས་རྫོགས་ཕན་ཚུན་འདྲ་ཆོས་མང་དུ་ཡོད་པ་རྣམས་ཁྲིམ་གཅིག་ཏུ་བགོས་པ་སྟེ། སྐད་ཁྲིམ་གཅིག་ལའང་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་བརྒྱ་ཕྲག་དང་སྟོང་ཕྲག་བཅས་ཡོད་པ། དཔེར་ན།

ཡུ་རོབ་གླིང་ཆེན་གཙོ་བོར་གྱུར་པ་ལ་མཚོན་ན། རྒྱ་གར་ཡུ་རོབ་སྐད་ཁྱིམ་ནི། (Indo-European Languages) ཡུ་རོབ་གླིང་ཆེན་དང་། ཡུ་རོབ་པའི་གཞིས་ཆགས། ཨེ་ཤི་ཡའི་ལྷོ་ནུབ་དང་ལྷོ་ཕྱོགས་ཡུལ་གྲུ་རྣམས་སུ་མི་ཧ་ཅང་མང་པོས་སྤྱོད་པའི་གཞི་རྒྱ་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་སྐད་ཁྱིམ་ཞིག་སྟེ། དེ་འདང་ཡུ་རོབ་གླིང་ཆེན་གྱི་མཚོ་ནག་(Black Sea)གི་བྱང་རྒྱུད་དུ་མི་ལོ་ལྔ་སྟོང་སྔོན་དུ་སྤྱད་པའི་སྐད་རིགས་གཅིག་ལས་དེ་དག་ཐམས་ཅད་བྱུང་བ་དང་། དེ་བཞིན་དུས་དེ་ཙ་ན་སྤྱི་ལོའི་སྔོན་གྱི་ལོ་༣༠༠༠གནས་སྐོ་བའི་རིགས་ཀྱིས་ས་གཞན་དང་གཞན་དུ་སྤེལ་བ་ལས་ཡུལ་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་ཆེས་མང་པོར་གྱུར་པར་བཤད་དོ། །

དེའི་ནང་གསེས་ལ་མང་དུ་ཡོད་པའི་དང་པོ་ཨེ་ན་ཏོ་ལིའི་སྐད་(Anatolian Language)ནི། སྤྱིར་ཨེ་ན་ཏོ་ལི་ཡ་ཞེས་པ་ནི་དེང་གི་ཏུར་ཀིའི་ས་ཆ་སོགས་ཨེ་ཤི་ཡ་དང་ཡུ་རོབ་གཉིས་ཀྱི་ས་འབྲེལ་ནུབ་ངོས་སུ་ཆགས་ཡོད་པས། དེའི་སྐད་རིགས་ཡིན་སྙམ་ཡང་། འདིའི་སྐོར་གྱི་དཔྱད་གཞི་མ་རག་པས་ཕྱིས་སུ་འདིར་འཛུག་པར་ཞུ།

གཉིས་པ་རྒྱ་གར་ཨི་རན་སྐད་རིགས་(Indo-Iranian Languages)ལ་འདང་ནང་གསེས་གཉིས་ཀྱི་རྒྱ་གར་འཕགས་པའི་སྐད་ཁྱིམ་(Indo-Aryan Languages)ནི། རྒྱ་གར་བལ་ཡུལ། པ་ཀི་སི་ཐན། བྷངྒལ་དྷེ་

ཤི། སིནྡྷ་ལ་དང་བཅས་པའི་མི་མང་ས་ཡ་བརྒྱད་བརྒྱ་༨༠༠ལྷག་གིས་སྤྱོད་བཞིན་པ་ཡིན་ནོ། །

ཨི་རན་སྐད་(Iranian Language)ནི། ཨེ་ཤི་ཡའི་ལྷོ་ནུབ་དང་ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་མི་མང་ས་ཡ་བརྒྱད་ཅུ་ལྷག་གིས་སྤྱོད་བཞིན་པ་ཡིན་ལ། གནའ་སྐད་ནི་ཨ་ཝེ་སི་ཏ་དང་པར་ཤི་ཡའི་སྐད་གཉིས་ཙམ་ལས་རྙེད་མེད་ཀྱང་། དུས་རབས་བར་མའི་ཨི་རན་སྐད་(300 BC.–950 AD.)ལ་ཤར་ནུབ་ཀྱི་སྐད་གཉིས་སུ་ཕྱེ་བ་དང་། དེང་དུས་ཀྱི་སྐད་རིགས་ལ་ནུབ་བྱང་དང་བྱང་ཤར་གཉིས། ཤར་ལྷོ་དང་ལྷོ་ནུབ་བཅས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཞིར་འབྱེད་དེ། རྒྱལ་ཁབ་འདྲ་མིན་གྱི་ཡུལ་གྲུ་མང་པོར་སྤྱོད་བཞིན་པའོ། །

གསུམ་པ་གྲི་རི་སིའི་སྐད་(Greek Language)ནི། གྲི་རི་སིའི་ལུང་པར་སྤྱོད་པ་སྟེ། ལོ་རྒྱུས་ཀྱིས་དབྱེ་ན་བཞི་ལས་གནའ་སྐད་ནི་ཕྱི་ལོའི་སྔོན་གྱི་དུས་རབས་༡༤ནས་༡༣བར་གྱི་མི་སེ་ནིའི་སྐད་(Mycenaean Greek, 14th-13th centuries BC.)དང་། སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་༨ནས་༤པའི་བར་གྱི་ཨར་ཀེག་དང་ཚད་ལྡན་གྱི་གྲི་རི་སིའི་སྐད་(Archaic and Classical Greek)བཅས་ལས་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན། དབྱེ་ཚུལ་གཉིས་པ་ཀོ་ནེ་ཞེས་པ་ནི་སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་༤པར་གོང་མ་ཆེན་པོ་ཨེ་ལེག་ཛེན་ཊར་གྱིས་དབང་བསྒྱུར་བའི་སྐབས་སུ་དར་བ་དང་། དབྱེ་ཚུལ་གསུམ་པ་བྱི་ཛེན་ཏེན་ཞེས་པ་

ཡི་གེ་འབྲི་སྲོལ་ཅན་ནི་ཕྱི་ལོའི་དུས་རབས་༥ནས་༡༥བར་དར་བ་དང་། དབྱེ་ཚུལ་བཞི་པ་དེང་རབས་སྐད་ནི་དུས་རབས་༡༥མན་ནས་དར་བའོ།།

བཞི་པ་ཨི་ཊ་ལིག་གི་སྐད་ཁྲིམ་(Italic Languages)ནི། སྔ་ལོའི་དུས་རབས་དང་པོར་ཨི་ཊ་ལིའི་ཨ་པེན་ནིན་ཕྱེད་གླིང་(Apennine Peninsula)དུ་སྤྱོད་པའི་སྐད་རིགས་མང་དུ་ཡོད་པ་ལས་ལེ་ཊིན་མ་གཏོགས་མ་ལྷག་ཅིང་། དེའང་སྔ་ལོའི་དུས་རབས་གསུམ་པ་ཙམ་ནས་བཟུང་སྟེ་ལེ་ཊིན་སྐད་ཉིད་གཙོ་བོར་སྤྱོད་པས་ཕྱི་ལོའི་བརྒྱ་ཕྲག་དང་པོར་སྐད་འདིས་རྙི་རིག་མ་གཏོགས་སི་སི་ལི་ནས་ཨལ་པིའི་བར་ཐམས་ཅད་དུ་ཁྱབ་བོ། །འདི་དང་ཨི་ཊ་ལིའི་སྐད་གཉིས་ནི་མི་འདྲ་སྟེ། དེ་ནི་ཨི་ཊ་ལི་ལ་སོགས་པའི་ས་གནས་མང་པོར་མི་མང་ས་ཡ་༨༨ཙམ་གྱིས་སྤྱོད་པའི་སྐད་ཅིག་དང་། དེའི་ཡི་གེ་འབྲི་སྲོལ་ནི་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་པ་ཙམ་ནས་དར་བར་གྲགས་སོ། །

ལྔ་པ་འཇར་མ་ནིག་སྐད་ཁྲིམ་(Germanic Languages)ནི། ནང་གསེས་སྐད་ཁྲིམ་ནུབ་བྱང་ཤར་གསུམ་དུ་དབྱེ་བའི་ནུབ་འཇར་མ་ནིག་སྐད་ལ་དབྱིན་ཇི། འཇར་མན་སོགས་སྐད་རིགས་མང་པོ་བྱང་མཚོའི་(North Sea)འགྲམ་ནས་དར་ཞིང་། བྱང་འཇར་མ་ནིག་སྐད་ལ་ཊན་མག །སྭ་ལྷེ་ཊན། ནོར་ལྷེའི་སྐད་སོགས་ས་ཁྲོན་ཆེན་པོར་དར་ཁྱབ་ཏུ་སོང་བ་དང་། ཤར་འཇར་མ་ནིག་སྐད་ནི་དེང་རྒྱ་བརླག་ཏུ་སོང་ཟིན་ཏོ། །དེའང་གོང་གི་དང་པོའི་ནང་གསེས་འཇར་མན་ལྟ་བུ་ལ་མཚོན་ན་མི་མང་ས་ཡ་བརྒྱ་ལྷག་གིས་སྤྱོད་

བཞིན་པའི་སྐད་རིགས་ཤིག་ཡིན་པ་སོགས་རེ་རེ་བཞིན་འབྲིར་མི་ལང་བས་རྣམ་དཔྱོད་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

དྲུག་པ་ཨར་མེ་ནིའི་སྐད་(Armenian Language)ནི། མི་མང་ས་ཡ་ལྔ་ནས་དྲུག་ཙམ་གྱིས་སྤྱོད་ཅིང་། སྒྲ་སྒྱུར་དང་བརྡ་དག་གི་འགྱུར་བ་མང་དུ་ཕྱིན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཕྲི་རི་སིའི་སྐད་དང་མཐུན་ཙམ་མ་གཏོགས་རྒྱ་གར་ཡུ་རོབ་ཀྱི་སྐད་ཁྱིམ་གཞན་ལས་ཟུར་དུ་ཐོན་པ་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་དང་། ཡེ་ཤུའི་བཙུན་པ་མེ་སི་རོབ་ཀྱིས་སྐད་འདིའི་གསལ་བྱེད་རྣམས་ཕྱི་ལོ་༤༠༦ནས་༤༠༧བར་ཐོག་མར་མཛད་པར་ཡོངས་སུ་གྲགས་ཤིང་། དེང་སྐབས་ཨར་མེ་ནི་ཤར་ནུབ་ཀྱི་སྐད་གཉིས་སུ་གྱེས་སོ། །

བདུན་པ་ཁེལ་ཊེ་ཀ་སྐད་(Celtic Languages)ནི། འདིའི་སྐོར་གྱི་དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་མ་ཐོབ་ཀྱང་། ཁེལ་ཊེ་ཀ་མི་རིགས་ནི། ཨ་རི་ཤི། (Irish) ཝེལ་ཤི། (Welsh) སི་ཀོ་ཊི་(ScoTs)བཅས་ཀྱི་མི་རིགས་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཡིན་ཞིང་། དེ་དག་གི་སྐད་རིགས་ཤིག་ཡིན་པར་འདུག་གོ།

བརྒྱད་པ་ཨལ་བྷེ་ནིའི་སྐད་(Albanian Language)ནི། ཨལ་བྷེ་ནི་ཡ་སོགས་སུ་མི་མང་ས་ཡ་ལྔ་དྲུག་ཙམ་གྱིས་སྤྱོད་པ་སྟེ། ནང་གསེས་ཀྱིས་གྷེག་(Gheg)ཅེས་པ་ཀོ་སོ་ཕོ་དང་མེ་སི་ཊོ་ན་བཅས་བྱང་ཕྱོགས་སུ་སྤྱོད་པ་དང་། ཊོ་སི་(Tosk)ཞེས་པ་ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་སྤྱོད་པའི་ཡུལ་སྐད་མི་འདྲ་བ་གཉིས་ཡོད་ཅིང་། སྐད་རིགས་འདིའི་ཡི་གེ་འབྲི་སྲོལ་ནི་དུས་རབས་བཅུ

བྲིག་པ་ཙམ་ནས་ཡོད་ཀྱང་། ལེ་ཅིན་གྱི་དབྱངས་གསལ་སྦྱར་བའི་ཚད་ལྡན་གྱི་འབྲི་སྲོལ་ནི་ཕྱི་ལོ་༡༩༠༩ལོའི་བར་དུ་མ་དར་རོ། །

དགུ་པ་ཏོ་ཆ་རིའི་སྐད་ཁྲིམ་(Tocharian Languages)ནི། དེང་སྐབས་རྩ་བརླག་ཏུ་སོང་ཟིན་ཏོ། །

བཅུ་པ་རྡོལ་ཊེག་གི་སྐད་རིགས་(Baltic Languages)ནི། རྡོལ་ཊེག་རྒྱ་མཚོའི་ཉེ་འཁོར་ན་གནས་པའི་མི་རྣམས་ཀྱིས་སྤྱོད་པའི་ལུ་ཐི་ནི་ཡའི་སྐད་སོགས་གསུམ་ལས་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན།

བཅུ་གཅིག་པ་སི་ལ་ཕིའི་སྐད་ཁྲིམ་(Slavic Languages)ནི། ཡུ་རོབ་ཤར་དཀྱིལ་གཉིས་དང་། ཨེ་ཤེ་ཡའི་བྱང་ཕྱོགས་རྣམས་སུ་མི་མང་ས་ཡ་སུམ་བརྒྱ་བཅོ་ལྔ་༣༡༥ལྷག་གིས་སྤྱོད་བཞིན་པ་དང་། ནང་གསེས་གསུམ་དུ་དབྱེ་བའི་དང་པོ་སི་ལ་ཕིའི་ནུབ་སྐད་ནི། པོ་ལི་ཤིའི་སྐད་ལ་སོགས་པ་དང་། སི་ལ་ཕིའི་ཤར་སྐད་ནི། ཨུ་སུའི་སྐད་ལ་སོགས་པ་དང་། སི་ལ་ཕིའི་ལྷོ་སྐད་ནི། སི་ལོ་ཕིན་ལ་སོགས་པ་ཡིན་ཞིང་། སྐད་ཁྲིམ་འདི་ནི་རྡོལ་ཊེག་གི་སྐད་ཁྲིམ་དང་འདྲ་ཐག་ཉེ་ཤོས་ཤིག་ཡིན་པར་བཤད་དོ།།

གླིང་ཆེན་ཨེ་ཤེ་ཡ་གཙོ་བོར་གྱུར་པ་ལ་མཚོན་ན། རྒྱ་བོད་སྐད་ཁྲིམ་(Sino-Tibetan Languages)ནི། རྒྱ་སྐད་དང་བོད་འབར་སྐད་ཁྲིམ་གཉིས་ལས་གྲུབ་པའི་ཆེས་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་སྐད་ཁྲིམ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། དང་པོ་རྒྱ་སྐད་ནི། རྒྱ་ནག་གི་མི་འབོར་བརྒྱ་ཆ་དགུ་བཅུ་གོ་ལྔ་དང་། གཞན་ཡང་

ཧོང་ཀོང་དང་། ཐའི་ལན། ཧྥུ་ཇི་སོགས་སུ་ཡུལ་སྐད་ཕུ་དང་། ཡུ། མིན། ཤིན། ཀན་ཞེས་པ་ལ་སོགས་པའི་རྒྱ་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་དག་མི་མང་ས་ཡ་བརྒྱད་བརྒྱ་བརྒྱད་ཅུ་གྱ་ལྔ་༡༡༥(ལྷག་གིས་རྒྱུག་བཞིན་པ་དང་། དེང་གི་རྒྱ་སྐད་ལ་གདངས་(Tone)མི་འདྲ་བ་བཞི་ནས་དགུ་སོགས་ཡོད་ཅིང་། འབྲི་གློག་ཤེས་པའི་མི་དཀྱུས་མ་ཞིག་གིས་ཀྱང་མ་མཐར་རྒྱ་ཡིག་འབྲུ་སུམ་སྟོང་ནས་བཞི་སྟོང་བར་ཤེས་དགོས་ཟེར། རྒྱ་ཡིག་གནའ་སྔ་མོའི་དུས་ནས་དར་ཞིང་ཐོག་མར་འདྲ་གཟུགས་ཡི་གེ་ཡིན་པ་སོགས་གོང་དུ་བཤད་ཟིན་ཏོ། །

གཉིས་པ་བོད་འབར་སྐད་རིགས་(Tibeto-Burman Languagesནི། ནང་གསེས་ཡུལ་སྐད་མི་འདྲ་བ་བརྒྱ་ཕྲག་འགའ་ཤས་ཡོད་པ། ནུབ་ཕྱོགས་པ་ཀི་སི་ཐན་ནས་ཤར་ཕྱོགས་ཝི་ཐི་ནམ་བར་དང་། བྱང་ཕྱོགས་བོད་ཁ་བ་ཅན་ནས་ལྷོ་ཕྱོགས་མ་ལེའི་མཚོ་གླིང་(Malay Peninsula)བར་གྱི་མི་མང་ས་ཡ་དྲུག་ཅུ་རེ་ལྔ་༨༥(ཙམ་གྱིས་སྤྱོད་བཞིན་པ་སྟེ། འདི་ལའང་ནང་གསེས་གསུམ་སྟེ།

དང་པོ་བོད་འབར་ནུབ་སྐད་(Western Tibeto-Burman Languages)ལ། བོད་སྐད་ནི་སྤྱི་ཁྱབ་ཀྱི་ཡི་གེ་གཅིག་གྱུར་ཡིན་ཡང་ཡུལ་སྐད་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་དང་ལྡན་པའི་སྐད་རིགས་ཤིག་སྟེ། བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དང་། འབྲུག་བལ་རྒྱ་གར་པ་ཀི་སི་ཐན་ཐེ་བའི་ཧི་མ་ལ་ཡའི་མི་མང་བཅས་ས་ཡ་ལྔ་ལྷག་གིས་སྤྱོད་བཞིན་པའོ། །གཞན་ཡང་བོད་འབར་ནུབ་སྐད་ཀྱི་

ཁོངས་སུ་རྒྱ་གར་བྱང་ཤར་གྱི་ཨ་སམ་དུ་སྤྱོད་པའི་བོ་ཌོ་ཐྲ་རོའི་སྐད་དང་། ན་གའི་སྐད། ཛིང་པོའི་སྐད། ཀུ་ཀི་ཆིན་སྐད་བཅས་ནི་ཧྲདྷལ་དེ་ཤི་དང་། རྒྱ་གར་ཤར་ཕྱོགས། འབར་མའི་ནུབ་ཕྱོགས་བཅས་སུ་སྤྱོད་པ་དང་།

གཉིས་པ་བོད་འབར་དབུས་སྐད་(Central Tibeto-Burman Languages)ནི་འབར་མ་དང་དེའི་ཉེ་འཁྲིས་ཀྱི་ས་ཆ་དཔེ་ར་ན་རྒྱ་གར་གྱི་ཨ་རུ་ན་ཅལ་དང་། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ལྷོ་ཕྱོགས་ས་ཆ་ཁག་ཏུ་སྤྱོད་བཞིན་པ་ཡིན་ལ། འབྲས་ལྗོངས་སྤྱི་སྐད་ལེབ་ཆ་ཞེས་པའང་དེའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་སོ། །

གསུམ་པ་བོད་འབར་བྱང་ཤར་སྐད་ནི། བོད་རྒྱའི་སི་ཁྲོན་དང་ཡུ་ནན་སོགས་སུ་སྤྱོད་བཞིན་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། དེ་དག་ལས་བོད་སྐད་དང་འབར་མའི་སྤྱི་སྐད་གཉིས་པོ་ཁོ་ན་ལ་ཡུན་རིང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལྡན་པའི་འབྲི་སྲོལ་མཆིས་སོ། །

<u>དྲ་ཝི་ཊེའི་སྐད་ཁྲིམ་</u>(Dravidian Languages)ནི། གཙོ་ཆེར་རྒྱ་གར་ལྷོ་ཕྱོགས་དང་སི་ལྐ་ལ། ཨེ་ཤི་ཡའི་ཤར་ལྷོ། ཨ་ཧྥི་རི་ཀའི་ཤར་དང་ལྷོ་བཅས་སུ་མི་མང་ས་ཡ་ཉིས་བརྒྱ་བཅོ་ལྔ་༢༡༥ཙམ་གྱིས་སྤྱོད་བཞིན་པའི་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་ཏེ་ལུ་གྷུ་(Telugu)དང་། ཏ་མིལ། ཀ་ན་ད། མ་ལ་ཡ་ལམ། རྔོན་ཊེ། ཏུ་ལུ། ཀུ་རུ་ཁའི་སྐད་ལ་སོགས་པ་ཉེར་བཞི་ལས་གྲུབ་པའི་སྐད་ཁྲིམ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། འདི་དག་གི་འབྱུང་ཁུངས་ད་བར་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བརྗོད་མ་ཐུབ་པར་སྐད་ཁྲིམ་རང་དབང་ཅན་ཞིག་ཏུ་གནས་མོད་ཀྱང་།

སྐད་རིགས་འདི་དག་ལ་འཕགས་པའི་(Aryan)མི་རིགས་ཀྱི་རིག་བྱེད་ཀྱི་གཞུང་དུ་གྲགས་པའི་ཁྱད་ཆོས་མང་པོ་ཞིག་ནི་སྣང་བར་བཤད་ལ། དེ་བཞིན་སྐད་དེ་དག་ལ་ཡི་གེ་འབྲི་སྲོལ་ཡང་སྤྱི་ལོའི་སྔོན་གྱི་ལོ་༣༥༠ཙམ་ནས་ཡོད་པར་གྲགས་སོ། །

<u>ཨལ་ཊེ་ཀ་གི་སྐད་ཁྲིམ་</u>(Altaic Languages)ནི། ཏུར་ཀིག་དང་། སོག་པོ། མན་ཇུ་ཏུན་གོའི་སྐད་ཁྲིམ་གསུམ་གྱི་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་ལྔ་བཅུ་ལྷག་ལས་གྲུབ་ཅིང་། ཡུ་རེ་ཤི་ཡའི་ཡུ་རོབ་དང་ཨེ་ཤི་ཡའི་གླིང་ཆེན་གཉིས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པའི་མིང་མི་མང་ས་ཡ་བརྒྱ་དང་བཞི་བཅུ་༧༤༠ལྷག་གིས་སྤྱོད་བཞིན་པ་ཡིན་ལ། དེའི་ནང་གསེས་གསུམ་ནི་གཤམ་གསལ་ལྟར།

དང་པོ་ཏུར་ཀིག་གི་སྐད་(Turkic Languages)ནི། ཨལ་ཊེ་ཀ་གི་སྐད་ཁྲིམ་གྱི་བྱེ་བྲག་ཅིག་སྟེ། སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་ཉི་ཤུ་ཙམ་ལས་གྲུབ་པ་གཙོ་ཆེར་ཡུ་རོབ་ཀྱི་མཚོ་ནག་ཉེ་འཁོར་(Balkans)ནས་ཤུ་རུ་སུའི་ཤར་ཕྱོགས་པའི་སྐེ་རི་ཡའི་(Siberia)བར་དུ་མི་མང་ས་ཡ་བརྒྱ་དང་སོ་ལྔ་༡༣༥ ཙམ་གྱིས་སྤྱོད་བཞིན་པའོ། །

གཉིས་པ་སོག་པོའི་སྐད་ནི། ཨལ་ཊེ་ཀ་གི་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་བརྒྱད་ཙམ་ལས་གྲུབ་པའི་སྐད་ཁྲིམ་ཞིག་སྟེ། ཡུ་རེ་ཤི་ཡའི་ཡུལ་དབུས་སུ་མི་མང་ས་ཡ་ལྔ་ནས་བདུན་ཙམ་གྱིས་སྤྱོད་བཞིན་པ་ཡིན་ལ། དེའི་ནང་གསེས་མོ་ཀྲོལ་ཞེས་པ་ནི་ད་ཆར་ཨ་ཧྥའི་ སྐ་ནི་སི་ཐན་དུ་མི་མང་ཉིས་བརྒྱ་

ཙམ་གྱིས་སྤྱོད་པ་ལྷ་བུ་ཞིན་ཏུ་སྤྱོད་སྒོ་ཆུང་བ་དག་ཀྱང་ཡོད་དོ། །སྤྱིར་ན་སོག་སྐད་རྣམས་ནང་ཕན་ཚུན་འབྲེལ་ཚབས་ཆེ་ཞིང་། སྤྱོད་སྒོ་ཆུང་རིགས་འགའ་ཤས་ནི་རྒྱ་ནག་ནུབ་བྱང་དང་། ཆིང་ཧེ། ཀན་སུ། ནང་སོག་ལ་སོགས་པར་མི་མང་ལྷ་འབུམ་ལྷག་གིས་སྤྱོད་བཞིན་པའང་ཡོད་དོ། །

གསུམ་པ་མན་ཇུ་ཏུན་གོའི་སྐད་(Manchu-Tungus Languages) ནི། སའི་ཁྱེ་རི་ཡ། སོག་པོ། རྒྱ་ནག་བྱང་ཕྱོགས་བཅས་སུ་མི་མང་ལྷ་འབུམ་ལྷ་ཁྲི་༥༥༠༠༠ཙམ་གྱིས་སྤྱོད་བཞིན་པའི་ཨལ་ཏེ་ཀ་གི་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་བཅུ་ཙམ་ལས་གྲུབ་པ་ཞིག་སྟེ། དེའི་ནང་གསེས་སྐད་རིགས་མང་པོ་ཞིག་སྤྱོད་མཁན་ཙུང་བ་མི་མང་དྲུག་སྟོང་བདུན་སྟོང་ཙམ་ལས་མེད་པའང་ཡོད་པར་མ་ཟད། ན་ནའི་ཞེས་པའི་སྐད་ནི་ད་ཆར་རྩ་བརླག་ཏུ་སོང་ཟིན་ཅིང་། མན་ཇུའི་མི་རིགས་སུ་རྩོམ་པ་ས་ཡ་བཅུ་ཙམ་རྒྱ་ནག་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་མོད། མན་ཇུའི་སྐད་སྤྱོད་མཁན་མི་མགོ་བརྒྱ་ཕྲག་ཙམ་ལས་མེད་པས་རྩ་སྟོང་དུ་འགྲོ་ལ་ཉེའོ། །

ཨོ་སི་ཙྲ་ནེ་ཤིའི་སྐད་ཁྲིམ་(Austronesian Languages)ནང་དུ་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་ཆིག་སྟོང་ཉིས་བརྒྱ་༡༢༠༠ཙམ་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་ནི་ཨིན་ཏོ་ནེ་ཤི་ཡ་སོགས་འཛམ་གླིང་ཤར་ལྷོའི་ཕྱོགས་དང་། ཐཻ་ནི་གསར་མ་མ་གཏོགས་པའི་ཞི་བདེའི་རྒྱ་མཚོའི་གླིང་ཕྲན་ཁག་དང་། ཨེ་ཤི་ཡའི་ཤར་ལྷོའི་

སྐམ་ས་ཆེན་མོའི་ཆ་ཤས་འགའ་དང་ཐའི་ལྷན་སོགས་སུ་མི་མང་ས་ཡ་ཉིས་བརྒྱས་སྤྱོད་བཞིན་པ་ཡིན་ནོ། །

དེ་བཞིན་ཨོ་སི་ཙྲོ་ཨེ་ཤི་ཡའི་སྐད་ཁྲིམ་(Austroasiatic Languages)ནང་དུ་ཨེ་ཤི་ཡའི་ལྷོ་ཕྱོགས་དང་ཤར་ལྷོའི་མི་མང་ས་ཡ་དགུ་བཅུ་༩༠ཙམ་གྱིས་སྤྱོད་པའི་སྐད་རིགས་བརྒྱ་དང་ལྔ་བཅུ་༡༥༠ཙམ་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་དེང་གི་མཁས་པ་ཐལ་མོ་ཆེས་འདི་ནི་མུན་ཌ་དང་མོན་ཁ་མེར་སྐད་ཁྲིམ་(Munda and Mon-Khmer)གཉིས་སུ་དབྱེ་དགོས་པར་འདོད་དོ། །

ཨ་ཧྥི་རི་ཀའི་གླིང་ཆེན་ལ་མཚོན་ན། ནའི་ཇི་ར་ཀོང་གོའི་སྐད་ཁྲིམ་(Niger-Congo Languages)ནི། གླིང་ཆེན་འདིའི་མི་མང་བརྒྱ་ཆ་བརྒྱད་ཅུ་ཀྱི་ལྔ་ཙམ་གྱིས་སྤྱོད་པའི་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་སྐད་ཁྲིམ་ཞིག་སྟེ། དེའི་ཁོངས་སུ་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་ཆིག་སྟོང་བཞི་བརྒྱ་ཙམ་ཡོད་ཅིང་། ནང་གསེས་ཀྱི་ཡུལ་སྐད་ནི་དེ་བས་ཀྱང་ཆེས་མང་བ་ཞིག་ཡོད་པར་བཤད།

ཨ་ཧྥི་ཨེ་ཤི་ཡའི་སྐད་ཁྲིམ་(Afro-Asiatic)ནི། གླིང་ཆེན་འདིའི་བྱང་རྒྱུད་དང་ས་ཧ་རའི་ཆ་ཤས་འགའ་དང་། ཤར་དཀྱིལ་བཅས་སུ་མི་མང་ས་ཡ་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་༢༥༠ལྷག་གིས་སྤྱོད་པའི་སྐད་རིགས་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ཙམ་ལས་གྲུབ་པ་ཞིག་གོ།

ནི་ལོ་ས་ཧ་རའི་སྐད་ཁྱིམ་(Nilo-Saharan)ནི། སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་བརྒྱ་དང་བཅོ་ལྔ་ལས་གྲུབ་པ་མི་མང་ས་ཡ་ཉེར་བདུན་ལྷག་གིས་སྤྱོད་པའི་སྐད་ཁྱིམ་ཞིག་གོ །

ཨ་མེ་རི་ཁའི་གླིང་ཆེན་ལ་མཆོན་ན། མ་ཡ་(Maya Languages)སྐད་ཁྱིམ་ནི། ཨ་རིའི་གདོད་མའི་མིའི་(American Indian)སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་སུམ་ཅུ་ཙམ་ལས་གྲུབ་པའི་སྐད་ཁྱིམ་ཞིག་སྟེ། མེ་ཁ་སི་ཁོའི་ལྷོ་རྒྱུད་དང་། གྭ་ཏེ་མ་ལ་བཅས་སུ་མི་མང་ས་ཡ་གསུམ་ལྷག་གིས་སྤྱོད་བཞིན་པའོ། །

གཞན་ཡང་ཨ་རིའི་གླིང་ཆེན་དུ་ཨུ་ཏོ་ཨ་ཛེ་ཏེ་ཀ་ (Uto-Aztecan) དང་། ཨོ་ཏོ་མན་གྷུ་ཡ་(Otomanguean)དང་། ཏུ་པི་ཡའི་(Tupian)སྐད་རིགས་སོགས་ཡོད་ཅིང་། དེའང་ཡུ་རོབ་ཀྱི་དེད་དཔོན་གོ་ལུམ་བྷ་སི་(Columbus)མ་བསླེབས་གོང་གླིང་དེར་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་སུམ་བརྒྱ་ལྷག་སྤྱོད་ཀྱང་། ད་ཆར་སྐད་རིགས་མང་པོ་ཞིག་ནི་ཚ་སྟོང་དུ་གྱུར་ཟིན་ལ། ཁུང་ཤས་ཤིག་ནི་མི་མང་འབུམ་ཕྲག་རེ་རེ་ཙམ་གྱིས་སྤྱོད་དེ། རྒན་རབས་རྣམས་བྱུང་བར་ཡོད་མོད། གསར་སྐྱེས་རྣམས་ཀྱིས་སྐད་དེ་དག་ཐོགས་མེད་དུ་རྒྱུག་མི་ཐུབ་པའི་གནས་ཚུལ་ཡོད་འདུག་གོ །

དེ་ས་ན་སྤྱི་ར་སྐད་དང་ཡུལ་གོམས་སྲོལ་ལུགས་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱང་དུས་ནས་དུས་སུ་འཕོ་འགྱུར་ཆེན་པོ་ཡོང་བའང་དངོས་པོའི་

གཤིས་ལུགས་ལྷ་བུར་གྲུབ་འདུག་པས། དེ་ཙམ་ཡ་མཚན་དུ་ཅི་ཡོད། འོན་ཀྱང་རང་རེའི་བོད་སྐད་ནི་རྒྱན་རིང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཚད་ལྡན་གྱི་བརྡ་སྦྱོད་ཆ་ལག་དང་བཅས་པ་ལྡན་ཞིང་རིག་གཞུང་བཟང་པོའི་ཕྲེང་མཛེས་གང་ལ་བརྒྱུས་པའི་ཕྲེང་ཐག་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། འཛིག་རྟེན་ཕྱི་མའི་ལྷ་ལམ་དུ་གཤེགས་ན་མ་འོངས་པའི་མི་རབས་རྣམས་ལ་གྲོང་གྲུན་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་། བློ་ལྡན་མཁས་པ་རྣམས་ཐུགས་ཕམ་ཅི་འདང་འབྱུང་ངེས་ན། ཀུན་གྱིས་བརྩོན་པ་ཆེས་ཆེར་བསྐྱེད་དེ་མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་དུ་མཛོད་ཅིག །

འདིར་སྨྲས་པ།

འགའ་ཞིག་ཉག་ཉོག་ཚིག་གི་ཕྲེང་། །
བཛོད་བྱའི་སྲོག་གིས་དབེན་གྱུར་ཀྱང་། །
ཨ་འཐས་སྲུད་བུར་བརྒྱུས་པའང་སྣང་། །
ལ་ལ་སྒྲ་ཡི་འཁར་བ་ལ། །
མ་བརྟེན་དོན་གྱི་རྐད་པོ་ནི། །
ལང་འདོད་འགལ་བའི་འཁྲུར་ཆེན་དྲུ། །
མཐོང་ནས་སྒྲ་དོན་ལེགས་སྦྱར་བའི། །
སྟེབ་སྦྱོར་གཞུང་ལུགས་གནད་པོ་ཆེ། །
ཁོ་བོ་སྐྱེས་སྨྲངས་དམན་པས་ཀྱང་། །
མ་ཐེག་ཕྲག་ཏུ་འདེགས་པ་འདི། །

ལྷག་བསམ་བཟང་པོའི་མཚོན་བྱེད་ཙམ། །
དེའི་ཕྱིར་མཁས་རྒྱུས་བཟོད་པར་རིགས། །
ཞེས་པ་ནི་ཐོལ་བྱུང་དུ་སྨྲས་པའི་བར་སྐབས་ཀྱི་ཚིགས་བཅད་དོ། །

དེ་ལྟར་ན་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་ལས་འཛམ་གླིང་སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་གི་ཡིག་རིགས་དང་བོད་ཡིག་ཇི་ལྟར་དར་ཚུལ་སོགས་སྦྱར་བྱ་ཡི་གེའི་རྣམ་གཞག་བཤད་པའི་སྐབས་ཏེ་དང་པོའོ།། །།

༄༅། །གཉིས་པ་སྦྱོར་ཚུལ་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་རྣམ་གཞག་དངོས།

Composition of The Tibetan Literature.

༄༅། །གཉིས་པ་སྦྱོར་ཚུལ་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་རྣམ་གཞག་དངོས་འཆད་པ་ལ། དེ་ལྟར་འཇམ་དབྱངས་རྣམ་རོལ་སྤུར་རྒྱལ་བོད་ཀྱི་ལོ་ཙཱའི་ཐོག་མ་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཐོན་མི་སམ་བྷོ་ཊའམ་བོད་ལེགས་ཞབས་ཀྱིས་བོད་

གྱི་དབྱངས་གསལ་མགོ་འདོགས་འཕྲུལ་རྟེན་ཡང་འཇུག་དང་བཅས་པའི་ཡི་གེའི་རྣམ་གཞག་མཛད་ཚུལ་ཤིན་ཏུ་ལེགས་པར་བཤད་ནས་ད་ནི་དངོས་གཞི་སྦྱེབ་སྦྱོར་ཇི་ལྟར་བྱ་ཚུལ་གྱི་རིམ་པ་འཆད་ན། ཐོག་མར་སྦྱེབ་སྦྱོར་ཞེས་པ་ནི། (བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་)ཏུ། དངོས་པོ་གཉིས་ཡན་ཆད་ཅིག་སྦྱེབ་ཅིང་སྦྱོར་བ། ཞེས་དང་། བོད་ཡིག་སྦྱོན་རྗེས་མིང་གསུམ་བརྩེགས་འདོགས་རྣམས་བསྡེབས་ནས་སྦྱོར་བ་སྡེ་ཡི་གེའི་སྦྱོར་བ། ཞེས་དང་། རིག་གནས་ཆུང་བ་ལྡེའི་ཡ་གྲལ་ཞིག་སྟེ། ཚིགས་བཅད་རྩོམ་ལུགས་སོགས་ཡི་གེའི་སྦྱོར་བ་དང་། ལེགས་སྦྱར་གྱི་ཡི་གེའི་ལྡི་ཡང་སྤྱེལ་བའི་རྩོམ་ཚུལ་གྱི་གཞུང་ཞིག །ཅེས་གསུམ་གསུངས་པ་ལས་བར་བ་དང་ཐ་མའི་ཕྱེད་སྨྲ་མ་བཅས་ནི་བོད་ཡིག་ལའང་དངོས་སུ་ཚང་ཞིང་ངེས་པར་དུ་དགོས་མཁོ་ཅན་ཞིག་ཡིན་པར་མ་ཟད། སྦྱེབ་སྦྱོར་གྱི་མཚན་ཉིད་དངོས་ནི་དང་པོས་བསྟན་ཏོ། དེ་ནི་ཡི་གེ་ཙམ་མིན་པར་རྫས་སྦྱོར་སོགས་ཐམས་ཅད་ལའང་སྦྱར་དུ་རུང་མོད། འདིར་རང་རེ་བོད་ཀྱི་ཡི་གེའི་སྦྱེབ་སྦྱོར་འཆད་པ་སྐབས་སུ་བབ་པས། བོད་ཡིག་འབྲུ་གཉིས་ཡན་ཆད་བསྡེབས་ཤིང་སྦྱོར་བ་ལ་བོད་ཡིག་གི་སྦྱེབ་སྦྱོར་དང་། དེ་ལྟའི་ཚུལ་ལུགས་སྟོན་པའི་གཞུང་ལུགས་ལ་བོད་ཀྱི་སྦྱེབ་སྦྱོར་གྱི་གཞུང་ཞེས་བྱའོ། །

དེས་ན་འདི་ལ་མིང་གི་སྡེབ་སྦྱོར་དང་། ཚིག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་དང་། ཚིག་གྲུབ་བམ་ངག་དོན་གྱི་སྡེབ་སྦྱོར་དང་། བརྗོད་པ་གཏམ་གྱི་སྡེབ་སྦྱོར་བཅས་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་བཞི་ཡོད་དོ། །

དང་པོ་མིང་གི་སྡེབ་སྦྱོར།

The Composition of The Noun.

འདི་ལའང་ནང་གསེས་ས་བཅད་ནི། མིང་གི་སྡེབ་སྦྱོར་དངོས་དང་། དེ་ལས་འཕྲོས་པའི་མིང་གི་རྣམ་གཞག་གཉིས་ལས།

དང་པོ་མིང་གི་སྡེབ་སྦྱོར་དངོས་ནི།

དེའང་སློབ་དཔོན་ཐོན་མིས། ཡི་གེའི་ཁོངས་ནས་མིང་ཕྱུང་སྟེ།། མིང་གི་ཁོངས་ནས་ཚིག་ཕྱུང་ནས། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཡི་གེ་དུ་མ་འདུས་པ་ལས་མིང་འགྲུབ་དགོས་ཏེ། ཡིག་འབྲུ་རེ་རེ་བས་མིང་འགྲུབ་པ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ལ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། རྟགས་འཇུག་ལས། ཕོ་ཡིག་དེ་དག་རྣམས་ལ་ཡང་། །འཇུག་པར་བཅས་པ་མེད་པར་ནི། །མིང་དང་ཚིག་ཀྱང་གསལ་མི་ནུས། །ཞེས་གསུངས་པས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་གཞུང་གཞན་ལས་ཡི་གེ་དུ་མ་འདུས་པ་ལས་མིང་དང་། མིང་དུ་མ་འདུས་པ་ལས་ཚིག་འགྲུབ་ཚུལ་

གསུངས་པའང་སྦྱོར་སྦྱོར་གྱི་རིམ་པའི་ཚུལ་ལུགས་ཡིན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

དེས་ན་མིང་གི་སྦྱོར་སྦྱོར་ནི་ཡི་གེ་དུ་མ་འདུས་ཤིང་ཚོགས་པ་ལས་མིང་ཇི་ལྟར་འགྲུབ་པ་ཉིད་ཡིན་ཞིང་། དེ་ཡང་ཇི་སྐད་དུ་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཐོན་མི་སམ་བྷོ་ཊས། ཕོ་ཡིག་དེ་དག་རྣམས་ལ་ཡང་། །ཞེས་སོགས་གསུངས་པ་ལྟར་བོད་ཀྱི་མིང་ཚིག་བརྗོད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་རྩ་བའི་རྩོམ་གཞི་ཡི་གེ་དུ་མ་འདུས་པ་ལས་འགྲུབ་དགོས་ཤིང་། མིང་གཞི་ཀུན་ལ་རྗེས་འཇུག་ཐོབ་ཀྱང་སྐད་གསར་བཅད་ཀྱི་རྗེས་སུ་བུ་དྲུག་ཅན་ལ་འ་མཐའ་དངོས་སུ་འབྲི་མི་དགོས་པར་མཛད་པ་ལྟ་བུ་ལ་མཐའ་མེད་དུ་བརྟགས་ཀྱི། དོན་གྱིས་ན་ཚེག་ཕྲིམ་ཐམས་ཅད་ལ་རྗེས་འཇུག་ཡོད་པས། ཕ་ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་མིང་ཡང་མིང་གཞི་ཕ་དང་རྗེས་འཇུག་འ་གཉིས་འདུས་པ་ལས་གྲུབ་པ་སྟེ། དེས་ན་རང་རེ་བོད་ཡིག་གི་མིང་གི་སྦྱོར་སྦྱོར་ཇི་ལྟར་འགྲུབ་པའི་ཚུལ་ནི་འདི་ལྟར།

༡ ཚེག་གཉིས་བར་གྱི་ཡི་གེ་ལ་ཚེག་ཕྲིམ་གྱི་ཡི་གེ་ཞེས་བྱ་ཞིང་། ཚེག་ཕྲིམ་གཅིག་ཅན་གྱི་མིང་ནི། ཕ། མ། ས། ཆུ། མེ། རླུང་། གྲི། མིག །སྣ། ཁ། བྲང་། སོ། ལྟེ། ཁྲི། ཕག །འབྲུག །གཡག །འབྲི། ནས། ཡོས། ཁྲི། གླང་། སྟག །གཟིག །སྦྲུལ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་རིགས་ལས་འ་མཐའ་དངོས་སུ་འབྲི་མེད་པ་རྣམས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ།།

༢་ **ཚེག་ཕྲིམ་གཉིས་ཅན་གྱི་མིང་ནི།** སྦྱིན་པ། ཚུལ་ཁྲིམས། བཟོད་པ། ནམ་མཁའ། རྣ་བ། སངས་རྒྱས། རྒྱ་མཚོ། ཐ་སྙབས། བྲི་བ། ཞོག་ཁོག །ཡུང་མ། ལ་ཕྱུག །སྒྲོང་། གཉེར་མ། དཀོན་གཉེར། དཀོར་མཛོད། གཉེར་པ། ནང་པ། གྲུབ་མཐའ། སློབ་གྲྭ། འཛིན་གྲྭ། སློབ་ཚན། རྣམ་བཤད། འགྲེལ་པ་ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ།

༣༷ **ཚེག་ཕྲིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་མིང་ནི།** སྤྱན་རས་གཟིགས། འཇམ་པའི་དབྱངས། ཚེ་དཔག་མེད། འོད་དཔག་མེད། སམ་བྷོ་ཊ། བོད་ལེགས་ཞབས། ཨུ་རྟུ་སུ། བདེ་བ་ཅན། སྟུག་བསྐོལ་ཅན། ཆོལ་ཁ་གསུམ། བསིལ་ཟེར་ཅན། ཚ་ཟེར་ཅན། གངས་ཅན་ལྗོངས། མངོན་པ་མཛོད། སློང་མོ་བ། དབུ་མ་པ། སེམས་ཙམ་པ། ཕྱི་རོལ་པ། ཐལ་འགྱུར་བ། རང་རྒྱུད་པ། འབྱོར་པ་ཅན། ཕྱུག་པོའི་བུ། ནོར་བུའི་མགོ། གླང་པོ་ཆེ། མི་བོ་ཆེ། ཉ་བོ་ཆེ། རྒྱ་གྲོ་མ། གོང་ལ་ཕྱུག །ཅེས་པ་ལྟ་བུ།

༤་ **ཚེག་ཕྲིམ་བཞི་ཅན་གྱི་མིང་ནི།** ཉན་ཐོས་སྡེ་པ། སེམས་ཁམས་རིག་པ། གནམ་དཔྱད་རིག་པ། སྦྱང་བ་རིག་པ། ལག་ཐོགས་ཁ་པར། བྲེ་མ་ཀ་ར། ནམ་མཁའི་ནོར་བུ། ཛ་སྦྱུབ་མདོང་མོ། དྲུད་འཐེན་འཁོར་ལོ། ཤིང་རྟའི་སྒྲོལ་འབྲེད། ཤིང་རྟའི་སྒྲོལ་འཛིན། མཁས་པའི་དབང་པོ། མིག་གི་དབང་པོ། གསེར་གྱི་བུམ་པ། དངུལ་གྱི་རྣ་ལོང་། ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་མོ། གངས་རིན་པོ་ཆེ། རྡོ་མོ་གླང་མ། འཕྲན་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། བུ་རབས་ཚ་རྒྱུད། ལག་ལེན་

སྦྱོང་བརྡར། ཨ་མེ་རི་ཁ། བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས། བྱ་རུང་ཁ་ཤོར། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༥་ ཚེག་ཕྲིམ་ལྔ་ཅན་གྱི་མིང་ནི། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་། སྲོག་ཐོག་གི་ཁྲིམས་གཙོད། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ། མདོ་སྔེ་དཀོན་མཆོག་སྤྲིན། སྙན་ངག་མེ་ལོང་མ། མར་ཁེ་སིའི་རིང་ལུགས། ཁྲིམས་ཞིབ་པ་ཆེ་བ། གློག་བརྙན་འཕྲུལ་འཁྲིད་པ། ཁྱད་པར་བརྗོད་པའི་རྒྱན། སྐུར་འདེབས་ཀྱི་མེད་མཐའ། དམག་རྫུས་བཀོད་འདོམས་པ། རྩོམ་ཡིག་དཔྱད་འདེམས་པ། ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ། ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕར་ཕྱིན། བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས། མངོན་བརྗོད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༦་ ཚེག་ཕྲིམ་དྲུག་ཅན་གྱི་མིང་ནི། སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱི་མདོ་རྒྱུད། དམ་ཆོས་པདྨ་དཀར་པོ། གཙུག་ཏོར་དྲི་མེད་ཀྱི་གཟུངས། འཛམ་གླིང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས། ཤེས་ཡོན་བདེ་རྩ་ལྡན་ཚོགས། ཁྱད་པར་དག་པ་བའི་རྟགས། ཁྱད་པར་ལྡོས་པ་བའི་རྟགས། ཁྱད་པར་གཞན་སྤོང་གི་སྒྲ། ཁྱད་དུ་གསོད་པའི་ལྟུང་བྱེད། མཚན་ཉིད་མེད་པའི་ཆོས་འཁོར། སྐུས་བྱིན་གྱིས་བརླབས་པའི་བཀའ། མི་མཇེད་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས། བདེ་བ་ཅན་གྱི་ཞིང་ཁམས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༧་ ཚེག་ཕྲིམ་བདུན་ཅན་གྱི་མིང་ནི། པཎྜིཏའི་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས། ཁྱད་པར་གཞན་མི་སྤོང་བའི་སྒྲ། ཁྱབ་པ་འཛལ་བའི་རྟགས་འཛིན་སེམས། དཀར་

མཛེས་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ། ཆོས་དྲན་པ་ཉེ་བར་བཞག་པ། འོག་མིན་སྟུག་པོ་བཀོད་པའི་ཞིང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༨་**ཚེག་ཁྱིམ་བརྒྱད་ཅན་གྱི་མིང་ནི།** གཏི་མུག་མེད་པའི་དགེ་བའི་རྩ་བ། ལྟ་བ་བཀའ་རྟགས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་བཞི། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་བསྡུས་པའི་འགྲེལ་པ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༩་**ཚེག་ཁྱིམ་དགུ་ཅན་གྱི་མིང་ནི།** གཏོང་བ་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་ཕྱིན་པ། མཐར་ཕྱིན་གནས་པའི་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་དགུ། གསང་བའི་དངོས་པོ་ལ་འཇུག་པའི་དེ་སྒྲ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༠་**ཚེག་ཁྱིམ་བཅུ་ཅན་གྱི་མིང་ནི།** བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ། ཤར་བོད་མི་དམངས་རང་སྐྱོང་སྐྱིད་སྡུག་མནའ་འབྲེལ། ཁམས་བོད་མཐའ་ཁུལ་ལས་དོན་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་། འདི་གཉིས་ནི་འབའ་པ་ཕུན་དབང་གིས་བཙུགས་པའི་ཚོགས་པའི་མིང་ཡིན། ཆོས་རྣམ་འབྱེད་ཡང་དག་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག །ཅེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༡་**ཚེག་ཁྱིམ་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་ཅན་ནི།** རང་རེ་བོད་ཀྱི་བླ་མ་སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་རྣམས་ལ་མཚན་ཏ་ཅང་རིང་པོ་གསོལ་བའི་ལུགས་སྲོལ་ཡོད་པ་དེ་དག་ཀྱང་མིང་ཡིན་པ་དཔེར་ན། སྤྱི་ནོར་༧གོང་ས་སྐྱབས་མགོན་རྒྱལ་བའི་དབང་པོ་རྗེ་བཙུན་འཇམ་དཔལ་ངག་དབང་བློ་བཟང་ཡེ་ཤེས་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་སྲིད་གསུམ་དབང་བསྒྱུར་མཚུངས་པ་མེད་པའི་སྡེ་དཔལ་བཟང་པོ་

མཆོག །ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། ཆེ་བསྟོད་ཀྱི་ཞེ་ས་དང་བཅས་པའི་མཚན་རིང་ཏ་ཅང་མང་དུ་ཡོད་པ་རྣམས་ཀྱང་འདི་དག་ལ་བརྟེན་ནས་རིགས་བསྒྲེའོ། །

མིང་རིང་ཐུང་འདྲ་མིན་སྣ་ཚོགས་མཆིས་པ་རྣམས་ལས། ཚེག་ཁྱིམ་གཅིག་ཅན་གྱི་མིང་རྣམས་ནི་རང་རེའི་ཕ་མེས་དག་གིས་འདོད་རྒྱལ་གྱིས་བརྡ་བྱས་པ་སྟེ། འདི་རིགས་ནི་ཁ་ནས་བརྗོད་བདེ་ཞིང་། ལག་གིས་འབྲི་བདེ་བ། རྣ་བར་སྙན་པ། མིང་གཞན་དང་སྦྱོར་སླ་བ། ཚིག་ཚོགས་ཉུང་བ་སོགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་དང་ལྡན་པས། མིང་གི་གཙོ་བོར་གཟུང་དགོས་ཤིང་། སྐད་ཕྱིན་ཆད་བརྡ་སྦྱོར་མཁན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ཅི་ནས་ཀྱང་དེ་མཚུངས་ཀྱི་བརྡ་གསར་འདོགས་པའི་འབད་པ་མི་ལྷོད་པ་ཞུ་སྟེ། དེའང་རྗེས་གྲུབ་ཀྱི་མིང་རིང་པོ་དབུགས་ཐེངས་གཅིག་གིས་གློག་ཏུ་མི་བཏུབ་པ་ཁོ་ན་སྦྱར་བ་ལས་གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར་ད་ལྟར་བེད་སྤྱོད་མ་བྱས་པའི་མིང་ཚིག་སྟོང་ཐག་དུ་མ་ལྷག་ཡོད་པ་རྣམས་འདོད་རྒྱལ་གྱིས་ཆོས་གང་ཞིག་ལ་བརྡ་སྦྱོར་བ་ཉིད་ལེགས་པར་སེམས་སོ། །

དེ་ལ་ཚེག་ཁྱིམ་གཉིས་ཅན་ཡན་ཆད་ཀྱི་མིང་མང་པོ་ཞིག་ནི་མིང་ཕན་ཚུན་རྐྱང་པའམ། མིང་དང་བྱ་ཚིག་བསྡེབས་པའམ། དེ་དག་ལ་ཐྲད་དང་རྣམ་དབྱེའི་གྲོགས་དང་བཅས་ཏེ་བསྡེབས་པ་ལས་གྲུབ་པ་རིམ་བཞིན་དཔེར་ན། མི་རིང་། མི་ཐུང་། ཆུ་མཛོད། མེ་རླབས། ཞེས་པ་དང་། རླུང་འཚུབ། འཆར་འགོད། གཏམ་བཤད། ཅེས་པ་དང་། དགེ་བསྙེན་གྱི་བསླབ་པ། སྦྱིན་

པའི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ། བུམ་པའི་མཆུ། ལས་སུ་བྱ་བ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། རྩ་བའི་མིང་རིང་ཐུང་གི་ཁྱད་པར་ལས་ཕན་ཚུན་བསྡེབས་ནས་གྲུབ་པའི་མིང་གསར་ལའང་རིང་ཐུང་ངམ། བརྗོད་བདེ་མི་བདེ་སོགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆེན་པོར་འགྱུར་བ་ནི། དཔེར་ན། ལག་ཐོགས་ཁ་པར་ཞེས་པ་དང་། ལུང་ཐག་ཅེས་པའི་མིང་གཉིས་སྡེབ་པ་ན། ལག་ཐོགས་ཁ་པར་གྱི་ལུང་ཐག་ཅེས་ཤིན་ཏུ་རིང་ཞིང་ཚིག་ཚོགས་ཅན་གྱི་མིང་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་བས། ཐོག་མ་ཉིད་ནས་ལག་ཏུ་བཟུང་བའི་ཁ་པར་འདིའི་རྩ་བའི་མིང་ལ་འདོད་རྒྱལ་གྱིས་ཀད་ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སྦྱར་ཡོད་ན། ད་གཟོད་མིང་གཞན་དང་བསྡེབས་ཚེ། ཀད་ལུང་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཚེག་ཁྱིམ་གཉིས་ཅན་གྱི་མིང་ཞིག་ཏུ་གྲུབ་པ་ཡིན་པས། ཤིན་ཏུ་སྟབས་བདེ་ཞིང་ཁྱད་པར་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་བས། དེང་དང་མ་འོངས་འབྱུང་འགྱུར་གྱི་ལོ་ཟླ་རིང་མོའི་ཁྲོད་ན་ཚན་རྩལ་རིག་པའི་བཟོ་སྐྲུན་ལས་གྲུབ་དང་འགྲུབ་པར་འགྱུར་བའི་ཅ་དངོས་ཆེ་ཕྲ་སོགས་གསར་གྲུབ་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་ལ་ཚིག་ཉུང་དོན་གསལ་གྱི་མིང་ཅི་རིགས་སུ་གདགས་པར་འཚལ་ལོ། །

གནད་དེ་མཁྱེན་ནས་རང་རེའི་མེས་པོ་གོང་མ་རྣམས་ཀྱིས་ས་ཆུ་མེ་རླུང་ཉི་ཟླ་སྐར་མ་ཞེས་སོགས་ཤིན་ཏུ་སྟབས་བདེ་བའི་མིང་མང་པོ་བཏགས་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་མིང་གཞན་དང་བསྡེབས་ནས་མིང་གསར་སྒྲུབ་པ་ནའང་ཚིག

ཚོགས་ཚུང་བ་ནི། རིམ་བཞིན་ས་ཞིང་། ཚུ་གློག །མེ་དྲོད། རླུང་ཤུགས། ཉི་འོད། ཟླ་ཟེར། སྐར་ཆེན། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུའོ། །

གཞན་ཡང་། གོང་སྨོས་ཀྱི་མིང་རྣམས་དང་མཚུངས་པར་རྒྱས་བསྡུས་སྣ་ཚོགས་བྱས་པ་ལས་མིང་འདྲ་མིན་གྲུབ་པ་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཞེས་པའི་མིང་ཙུང་ཟད་བསྡུས་ཚེ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕར་ཕྱིན་ཞེས་དང་། དེ་ལས་ཀྱང་བསྡུས་པ་ན་ཤེར་ཕྱིན་ཞེས་པར་འགྱུར་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། དེའང་མིང་ཚིག་གི་བསྡུ་ཚུལ་ལ་མཁས་པར་བྱ་དགོས་ཏེ། གཞན་དུ་ན། གོ་དོན་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་འགྱུར་སྲིད་པ་དཔེར་ན། རྒྱ་མཚོའི་སྟེང་ན་འཚོ་བའི་བྱ་ཆེན་ལ་མཚོ་བྱ་ཞེས་བསྡུ་དགོས་ཀྱི། རྒྱ་བྱ་ཞེས་བསྡུ་མི་རུང་བ་དང་། དེ་བཞིན་ནམ་མཁའ་རུ་རྒྱུ་བའི་གྲུ་ལ་མཁའ་གྲུ་ཞེས་པའམ་གནམ་གྲུ་ཞེས་པ་དང་། བྱེ་ཐང་དུ་འགྲུལ་བྱེད་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པའི་རྔ་མོང་ལ་བྱེ་ཐང་གི་གྲུ་ཞེས་སྙན་ངག་མཁན་གྱིས་བརྡ་བྱས་པ་བསྡུས་ཚེ། བྱེ་གྲུ་ཞེས་བྱ་དགོས་ཀྱི། དེ་དག་ལ་རིམ་བཞིན་ནམ་གྲུ་དང་ཐང་གྲུ་ཞེས་བསྡུ་མི་རུང་བ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་དག་གི་གནད་ཀྱི་དོན་པོ་ནི། མིང་གང་ཞིག་གི་ཆ་ཤས་གཙོ་བོ་དེ་རང་སོར་འཇོག་ཅིང་། ཆ་ཤས་ཕལ་པ་རྣམས་བསྡུ་བར་བྱ་དགོས་ཏེ། འདིའི་སྒོར་འོག་ཏུ་ལོགས་སུ་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །

གཉིས་པ་དེ་ལས་འཕྲོས་པའི་མིང་གི་རྣམ་གཞག །(The Noun.)

དེ་ལྟར་མིང་གི་སྡེ་བ་སྦྱོར་ཇི་ལྟར་སྦྲིག་ཚུལ་བཤད་ཟིན་ནས། བསྒྲིགས་པའི་མིང་གི་སྐོར་ཙུང་ཟད་འཆད་པ་ལ། སྤྱིར་ན་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་རྣམས་ནི་མི་རིགས་གང་ཞིག་གི་སྐད་ཡིག་བྱེ་བྲག་པ་དེའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཁྱད་ཆོས་བརྗོད་པ་འགའ་རེ་ཙམ་མ་གཏོགས་སྤྱིར་འགྲོ་བ་མི་སོགས་ཀྱི་སྒྲ་གདངས་ལས་གྲུབ་པའི་མིང་ཚིག་བརྗོད་པ་བཅས་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་རྣམ་གཞག་སྟོན་པ་ཡིན་པས། མི་རིགས་དང་སྐད་ཡིག་གི་བར་མཚམས་མེད་པར་ཕན་ཚུན་སུས་ཀྱང་ལེགས་སྦྱེལ་ཉེས་འགོག་གི་བློ་སྐྱེད་དང་པས་ཆུ་ལས་འོ་མ་ལེན་པ་ལྟར་བྱ་ཆོག་ཅིང་བྱ་དགོས་པའི་གནས་ལུགས་ཤིག་ཡོད་པར་མཐོང་ངོ་། །

དེས་ན་འདིར་དབྱིན་ཇིའི་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ལས་བྱུང་བ་སོགས་དང་། རང་གིས་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ཏེ་གསར་དུ་རྙེད་པ་བཅས་འགོད་ན་འདི་ལྟར། སྤྱིར་མིང་ལ་དབྱེ་སྒོ་མང་སྟེ། མིང་གི་རིགས། མིང་གི་རྟགས། མིང་གི་གྲངས། མིང་གི་རྣམ་དབྱེ། མིང་གི་ངོ་བོའི་དབྱེ་བ། མིང་འདོགས་ཚུལ། མིང་གི་བསྡུ་བ། ཁྱད་ཆོས་སྟོན་པའི་མིང་། ངང་ཚུལ་བརྗོད་པའི་མིང་། འདུས་པའི་མིང་བཅས་བཅུའོ། །

དང་པོ་མིང་གི་རིགས་ལའང་བཞི་ལས། (Kinds of The Noun.)

༡་ བུ་དང་བུ་མོ། རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་མོ། ལྷ་དང་མི། སེམས་ཅན་དང་དུད་འགྲོ། བ་དང་གླང་། གྲོང་དང་གྲོང་ཁྱེར། རི་དང་ཆུ། ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་རིགས་གཅིག་གི་སྤྱི་ལ་ཁྱབ་པའི་མིང་ལ་**ཐུན་མོང་བའི་མིང་ངམ། སྤྱིའི་མིང་**(Common Noun)ཞེས་བྱའོ། །

༢་ བོད་དང་ལྷ་ས། རྒྱ་གར་དང་རྒྱ་ནག །ཧ་རམ་ས་ལ་དང་ལྡི་ལི། བཀྲ་ཤིས་དང་བསྟན་འཛིན། བློ་བཟང་དང་བསོད་ནམས། ལྷས་བྱིན་དང་མཆོད་སྦྱིན། ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་མི་དང་ས་སོགས་དངོས་པོ་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་གི་མིང་ལ་**བྱེ་བྲག་གི་མིང་**(Proper Noun)ཞེས་བྱའོ། །

༣་ དམག་དང་ནགས་ཚལ། ཁྱུ་དང་ཚོགས་པ། བམ་པོ་དང་ཆག་པ། ཆུན་པོ་དང་དོག་པ། སྙིམ་པ་དང་བྲེ། ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་མིང་ནི་དཔེར་ན། རྟ་བམ་པོ་གཅིག་ཁྱེར། མེ་ཏོག་ཆག་པ་གཉིས་ཉོས། གྲོ་རྡུམ་སྙིམ་པ་གང་གནམ་ལ་མཆོད། སྲན་མ་བྲེ་དོས་ཨ་ལ་འཐབ །ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་རིགས་ལ་**ཚོགས་པའི་མིང་**(Collective Noun)ཞེས་བྱའོ། །

༤་ སྐྱོན་ཡོན་དང་བྱ་བ་དང་གནས་སྐབས་བཅས་ཀྱི་མིང་སྟེ། དཔེར་ན། བཀའ་དྲིན་དང་ལེགས་ཆ། དཀར་པོ་དང་སླུག་པོ། འོད་དང་དྲང་བདེན། བློ་རྒྱ་དང་སྙིང་སྟོབས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྐྱོན་ཡོན་གྱི་མིང་དང་། གད་མོ་དང་རྐུན་མ། འགྲུལ་སྐྱོད་དང་ཐག་གཅོད། ཞེ་སྡང་འདོད་ཆགས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་བྱ་བའི་

མིང་དང་། བྱིས་པ་དང་གཞོན་ནུ། བྲན་གཡོག་དང་དབུལ་ཕོངས། གཉིད་དང་ན་ཚ། སྐྱེ་བ་དང་འཆི་བ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་གནས་སྐབས་ཀྱི་མིང་རྣམས་ལ་**ཁྱད་ཆོས་ཀྱི་མིང་** (Abstract Noun)ཟད་སྦྱོར་བྱེད་ན་བརྗོན་མིང་ཞེས་ཀྱང་བྱ་ཞིང་། འདི་ལ་མཁས་པ་མང་པོས་ངོ་བོ་བརྗོད་པའི་སྒྲའམ་དངོས་པོ་བརྗོད་པའི་སྒྲ་ཞེས་ཀྱང་བཏགས་ལ། རྒྱ་གར་ལེགས་སྦྱར་གྱི་ངོ་བོ་བརྗོད་པའི་སྒྲའི་སྐད་དོད་ལ་བོད་སྐད་དུ་ཉིད་སྒྲ་ཙམ་ལས་མེད་པ་དང་། རྣམ་འགྲེལ་དུ་གསུངས་པའི་བ་ལང་ཉིད་ཅེས་པ་ལ་སོགས་པ་དེའི་མཚན་གཞི་ཡིན་པར་བཤད་དོ། །ཞེས་བྱ་ལ། དབྱིན་ཡིག་སོགས་ལ་ཁྱད་ཆོས་བརྗོད་པའི་ཚིག་དང་། མིང་རྐྱང་ལ་སྒྲ་གཟུགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཆེའང་། བོད་སྐད་དུ་མིང་འདི་རིགས་ནི་ཁྱད་ཆོས་ཀྱི་མིང་ངམ་མིང་རྐྱང་དུ་འགྱུར་མི་འགྱུར་སྦྱོར་ཚུལ་ལ་རག་ལས་སོ། །

གཉིས་པ་མིང་གི་རྟགས་ལའང་བཞི་སྟེ། (Genders of the Noun.)

༡་ བུ། ཕུ་བོ། ནུ་བོ། གཡག །མཛོ། རྒྱལ་པོ། ཁྱོ་བོ། ཕ། ཨ་མྱེས། ཨ་ཁུ། ཨ་ཞང་། བཙུན་པ། སྲས་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་བརྗོད་བྱ་དོན་གྱི་ཕོ་མཚོན་པར་བྱེད་པའི་མིང་ལ་**ཕོ་མིང་**(Masculine Gender)ཞེས་བྱའོ། །

༢་ བུ་མོ། གཅེན་མོ། གཅུང་མོ། སྲིང་མོ། ཚ་མོ། འབྲི། མཛོ་མོ། རྒྱལ་མོ། ཆུང་མ། མ། ཨ་ཡུམ། ཨ་ནེ། སྲུ་མོ། བཙུན་མ། སྲས་མོ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་བརྗོད་བྱ་

དོན་གྱི་མོ་མཚོན་པར་བྱེད་པའི་མིང་ལ་**མོ་མིང་**(Feminine Gender)ཞེས་བྱའོ། །

༣་ ཕ་མ། ཕྲུ་གུ། སློབ་མ། ཟླ། ལྷ། མི། ཉེ་འབྲེལ། དགྲ། དུ་ཕྲུག །རྒྱལ་རིགས། ཁྱིམ་མཚེས། གྲོང་མི། འདྲི། བདུད་ཅེས་པ་ལྟ་བུ་ཕོ་མོ་གཉིས་ཀ་སྤྱི་ལ་ཁྱབ་པའི་མིང་ལ་**སྤྱི་ཁྱབ་ཀྱི་མིང་**(Common Gender)ཞེས་བྱའོ། །

༤་ རི། ར་བ། ཁང་ཁྱིམ། ཤིང་རྟ། འབྲི་དེབ། སྨྱུ་གུ། ཤིང་སྡོང་། འབྲས། ཞིང་། སྨུམ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཕོ་མོ་གང་དུའང་མི་གཏོགས་ཤིང་དབྱེར་མེད་པའི་མིང་རྣམས་ལ་**མ་ནིང་གི་མིང་**(Neuter Gender)ཞེས་བྱའོ། །

འདིར་ཤེས་པར་བྱ་བའི་གནད་ཅིག་ནི་འདི་ལྟར། དབྱིན་ཇི་སོགས་སྐད་རིགས་གཞན་དུ་གཟུགས་ཅན་གྱི་རྒྱན་སྤྱོད་པའི་ཚེ། དཔེར་ན། ཉི་མ་དང་དབྱར་དགུན། དུས་དང་འཆི་བ་སོགས་གཟི་བརྗིད་དང་དྲག་ཤུལ་ཅན་གྱི་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་ཕོར་བརྩིས་ཏེ་ཕོའི་མིང་ཚབ་ཕོ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྤྱོད་སྲོལ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ཉི་མས་ནི་ཕོའི་འོད་མདངས་དབྱུལ་ཕྱུག་ཀུན་ལ་མཚུངས་པར་བཀྱེ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་མཛེས་ཆ་དང་ཞི་བ་ཅན་སོགས་ཀྱི་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་མོར་བརྩིས་ནས་མོའི་མིང་ཚབ་མོ་ཞེས་པ་སྤྱོད་སྲོལ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ཟླ་བས་ནི་མོ་རང་གི་བཞིན་རས་སྤྲིན་པའི་ཕག་ཏུ་སྦས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་མོད། རང་རེ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཏུ་ནི་སྲོག་དང་མི་ལྡན་པའི་ཆོས་རྣམས་ལ་ཕོ་མོའི་མིང་ཚབ་མི་སྤྱོད་པར། མིང་ཚབ་དེ་སྐབས

རང་སྒྲ་ཕྲོད་སྒྲ་རྣམས་སྦྱོད་སྦྱོལ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ཟླ་བས་ནི་རང་གི་བཞིན་རས་སྤྲིན་གྱི་ཕག་ཏུ་སྦས། ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

གསུམ་པ་མིང་གི་གྲངས་ལ་གསུམ་སྟེ། **(Numbers of The Noun.)**

༡་ བུམ་པ། ཀ་བ། ལྷ། མི། ཁྲི། རྒྱལ་ཁབ། སྨྱུ་གུ། འབྲི་དེབ། ཀློག་དེབ། ཅེས་པ་ལྟ་བུ་ཆོས་གཅིག་ཙམ་བརྗོད་པའི་མིང་ལ་**ཚིག་ཚིག་གི་མིང་**(Singular Noun)ཞེས་བྱའོ། །

༢་ བུམ་པ་དག །ཀ་བ་དག །ལྷ་དག །མི་དེ་གཉིས། ཁྲི་ཟུང་། རྒྱལ་ཁབ་དག །སྨྱུ་གུ་དེ་དག །ཅེས་པ་ལྟ་བུ་ཆོས་གཉིས་བརྗོད་པའི་མིང་ལ་**གཉིས་ཚིག་གི་མིང་**ཞེས་བྱའོ། །

༣་ བུམ་པ་རྣམས། ཀ་བ་དེ་རྣམས། ལྷ་དེ་ཚོ། མི་ཡོངས། དོན་ཀུན། ཁྲི་མཐའ་དག །རྒྱལ་ཁབ་ཡོངས་རྫོགས། སྨྱུ་གུ་ཐམས་ཅད། འབྲི་དེབ་ཡོད་དོ་ཅོག །ཀློག་དེབ་དེ་དང་དེ་རྣམས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཆོས་མང་པོ་བརྗོད་པའི་མིང་ལ་**མང་ཚིག་གི་མིང་**(Plural Noun)ཞེས་བྱའོ། །

འདིར་ཡང་དབྱིན་སྐད་དུ་ཚིག་ཚིག་མང་ཚིག་ཙམ་ལས་གཉིས་ཚིག་གི་རྣམ་གཞག་མེད་ཅིང་། སོ་སོའང་སྒྲ་གདངས་དང་ཡིག་གཟུགས་འགྱུར་འགྲོ་བས་རྟོག་འཛིང་ཆེ་བ་ཞིག་ཏུ་མ་ཟད། ལེགས་སྦྱར་སྐད་དུའང་སྒྲ

གཟུགས་ཕལ་མོ་ཆེ་འགྱུར་བ་སོགས་ཀྱིས་རྣམ་དབྱེ་བདུན་ནམ་བརྒྱད་ལ་གཅིག་ཚིག་ཉིས་ཚིག་མང་ཚིག་གསུམ་གྱིས་ཉེར་གཅིག་གམ་ཉེར་བཞིར་ཕྱེ་མོད་ཀྱང་། བོད་ཡིག་ལ་ནི་གྲངས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཚིག་གྲོགས་ཀྱིས་ཕྱེ་བས་ན། རྒྱ་བའི་མིང་སོགས་ལ་སྒྲ་གཟུགས་ཅིའང་འགྱུར་བ་མེད་ཅིང་ཤིན་ཏུ་སླ་བ་ཞིག་སྟེ། དོན་གྱིས་ན་རྣམ་དབྱེ་བརྒྱད་ཀ་ལའང་གྲངས་ཀྱི་དབྱེ་བ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། བུམ་པ། བུམ་དག །བུམ་པ་རྣམས། ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་མིང་ནི་རྣམ་དབྱེ་དང་པོ་དང་། བུམ་པར་ཆུ་བླུག །བུམ་པ་དག་ཏུ་ཆུ་བླུག །བུམ་པ་རྣམས་སུ་ཆུ་བླུག །ལྟ་བུ་གཉིས་པ་དང་། བུམ་པས་ཆུ་སྐྱོར། བུམ་པ་དག་གིས་ཆུ་སྐྱོར། བུམ་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཆུ་སྐྱོར་ཞེས་པ་གསུམ་པ་སོགས་ཏེ། གྲངས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་འདི་ནི་ཡིག་སྐད་གཉིས་ཀར་སྦྱོར་བཞིན་པ་ཡིན་པས། དེ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་བྱུར་ཡོད་པ་ཤེས་པར་བྱའོ། །

དེ་འང་རང་རེ་བོད་སྐད་དུ་དག་རྣམས་ཀུན་ཞེས་སོགས་ཀྱི་ཉིས་ཚིག་མང་ཚིག་རྣམས་ནི་ཚིག་ཕྲད་ཙམ་སྟེ། སི་ཏུའི་འགྲེལ་ཆེན་༣༢༩ལས། འདིར་དག་དང་རྣམས་ཞེས་པའི་སྒྲའང་ཚིག་ཕྲད་ཙམ་ལས་རྣམ་དབྱེའི་རྐྱེན་དངོས་མ་ཡིན་ཏེ། ད་དུང་དེ་དག་གི་མཐའ་ལ་རྣམ་དབྱེ་གཞན་འཇུག་པའི་ཕྱིར། ཞེས་གསུངས་སོ། །

གཞན་ཡང་། དེ་ཉིད་ལས། དེས་ན་ཕྲད་འདི་དག་མིང་གང་གི་མཐར་སྦྱར་ཡང་རུང་རྣམ་དབྱེ་དང་པོའི་གཉིས་ཚིག་གམ་མང་ཚིག་མཚོན་ནུས་

ཤིང་། རྣམ་དབྱེའི་རྐྱེན་གཞན་རྣམས་ཀྱང་འདི་དག་གི་མཇུག་ཏུ་སྦྱར་བས་སོ་སོའི་གཉིས་ཚིག་གམ་མང་ཚིག་ཏུ་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་གྲངས་ཀྱི་མིང་རྣམས་ནི་ཚིག་ཕྲད་ཙམ་ཡིན་ཞིང་རྣམ་དབྱེ་དང་མིང་སོགས་ཕལ་མོ་ཆེར་སྔ་རྗེས་གང་རུང་ལ་སྦྱར་དུ་རུང་ངོ་། །

བཞི་པ་མིང་གི་རྣམ་དབྱེ་བཤད་པ་ནི། (Cases of The Noun.)

༡་ བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བུ་མོ་ལ་སྐད་ཆ་བཤད། རྟས་ཁྲི་ལ་འཕྲ་བརྒྱབས། ལུག་གིས་རྩྭ་བཟས། ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་བཀྲ་ཤིས་དང་རྟ་ལུག་བཅས་ནི་བྱ་བ་བཤད་པ་སོགས་ཀྱི་བྱེད་པ་པོ་ཡིན་པས། འདི་རིགས་ལ་བདག་གི་མིང་ངམ། **བྱེད་པ་པོའི་མིང་**(Nominative Noun)ཞེས་བྱའོ།།

༢་ དེ་བཞིན་བུ་མོ་དང་ཁྲི་བཅས་ནི་བྱ་བ་དེ་དག་གང་ལ་བྱེད་པའི་ཡུལ་གྱི་དངོས་པོ་ཡིན་པས། མིང་འདི་རིགས་ལ་**བྱ་བའི་ཡུལ་གྱི་མིང་**(Objective/Accusative Noun)ཞེས་བྱའོ། །

༣་ གཞན་ཡང་། བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་སྨྱུ་གུ། བདག་གི་མགོ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཚོས་རྣམས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་སྟོན་བྱེད་ཀྱི་ཕྲད་འདི་རིགས་ལ་**འབྲེལ་སྒྲའི་མིང་**(Possessive/Genitive Noun)ཞེས་བྱའོ། །

༨་ ང་ཚོའི་མགོ་ཁྲིད་བསྟན་འཛིན་ལགས། དབུ་མཛད་མགོན་པོ་ལ་གསུང་སྐད་སྙན་པོ་ཡོད། ཅེས་པ་ལྟ་བུའི་མགོ་ཁྲིད་དང་དབུ་མཛད་ཅེས་པའི་མིང་ནི་བསྟན་འཛིན་སོགས་མིང་དངོས་གཞི་དེ་དག་དང་ལྷན་དུ་འབྲེལ་བརྗོད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་སྦྱར་བའི་མིང་ཡིན་པས་ན། འདི་རིགས་ལ་**འདབས་སྦྱར་གྱི་མིང་**(Nouns in Apposition)ཞེས་བྱའོ།།

འདི་རྣམས་ཀུང་དབྱིན་ཇིའི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་ལུགས་ལྟར་ཡིན་གྱི། རང་ལུགས་ལ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་མིང་རྐྱང་དུ་འདོད་པ་ནི་མིན་མོད། འོན་ཀུང་བློ་གྲོས་ཀྱི་སྒོ་མོ་འབྱེད་པ་ལ་ཉེ་བར་མཁོ་བས་ཅུང་ཟད་བཤད་པ་འདི་དག་གིས་མཚོན་ཏེ། མིང་དོན་གྱི་ངོ་བོ་ཙམ་སྟོན་པའི་སྒྲ་ཐམས་ཅད་ཀུང་མིང་ངམ་རྣམ་དབྱེ་དང་པོ་ཡིན་ཏེ། འགྲེལ་ཆེན་༣༢༩ལས། མིང་ལ་ནི་བདག་གཞན་དང་དུས་གསུམ་གྱི་དབྱེ་བ་ཅན་རྣམས་དང་མིང་རྐྱང་ཡང་རུང་སྟེ་ཁྱད་པར་མེད་དོ། །ཞེས་དང་། དང་པོའི་གཉིས་ཚིག་དང་མང་ཚིག་དག་གིས་ནི་ལྷག་པ་ཅུང་ཟད་དང་བཅས་པའི་མིང་དོན་གྱི་ངོ་བོ་ཙམ་སྟོན་ཏེ། ལྷ་དག །ལྷ་རྣམས། བསྒྲུབ་པ་དག །བསྒྲུབ་པ་རྣམས། སྒྲུབ་བྱེད་དག །སྒྲུབ་བྱེད་རྣམས། ལྟ་བུའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ།།

ལྔ་པ་མིང་གི་ངོ་བོའི་དབྱེ་བ་ནི། **(Categories of the Noun.)**

༡་ མིང་ལ་དོན་མཐུན་མི་མཐུན་གཉིས་སུ་དབྱེ་ཚོག་སྟེ། དཔེར་ན། མེ་ཏོག་པདྨ། ཟློ་གྲོས་བཟང་པོ། བུ། བུ་མོ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་**མིང་དོན་མཐུན་**དང་།
༢་ རི་བོང་གི་རྭ། མོ་གཤམ་གྱི་བུ། མོ་གཤམ་བུའི་ཚ་བོ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་**མིང་དོན་མི་མཐུན་པ་**གཉིས་དང་།

༣་ གཞན་ཡང་། ངང་པ། བྱ། ཉི་མ། ཟླ་བ། རི། ཁང་པ། མགོ། རྐང་པ། ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བུ་ནི། བརྡ་སྦྱོར་མཁན་པོས་རྒྱུ་མཚན་མེད་ཀྱང་རང་གི་འདོད་པ་རྒྱལ་བར་བྱས་པའི་སྒོ་ནས་གློ་བུར་དུ་བརྡ་བྱས་པའི་**འདོད་རྒྱལ་གྱི་མིང་**དང་།

༤་ སངས་རྒྱས། དགེ་འདུན། ཀུན་གསལ། བློ་ལྡན། འདམ་སྐྱེས། བསིལ་ཟེར་ཅན། པདྨའི་དགྲ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་ཚིག་དོན་རེ་རེ་བཞིན་འགྲེལ་དུ་ཡོད་པའི་ངེས་ཚིག་ཅན་གྱི་**རྗེས་གྲུབ་ཀྱི་མིང་**གཉིས་དང་།

༥་ གཞན་ཡང་། འདྲ་འབྲེལ་གང་རུང་གི་རྒྱུ་མཚན་ལ་བརྟེན་མ་བརྟེན་ཅི་འང་རུང་། དོན་དེ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པར་གོ་བར་བྱེད་ནུས་པའི་མིང་གི་གཙོ་བོ་ཞིག་སྟེ། ནོག་དང་ལྐོག་ཤ་ཅན་ལ་བ་ལང་ཞེས་བརྗོད་པ་ལྟ་བུ་**དངོས་མིང་**དང་།

༦་ འདྲ་འབྲེལ་གྱུང་རུང་གི་རྒྱུ་མཚན་ལ་བརྟེན་ནས་ཕྱིས་སུ་བརྡ་སྦྱར་བའི་མིང་གང་ཞིག །དོན་དེའི་མིང་གི་གཙོ་བོ་མ་ཡིན་པ། དཔེར་ན། མི་གླེན་པོ་ལ་བ་ལང་ཞེས་བརྗོད་པ་ལྟ་བུ་**བཏགས་མིང་**ངོ་།།

འདི་གཉིས་ནི་རིམ་བཞིན་གཙོ་ཕལ་གྱི་མིང་ཡིན་མོད། བོད་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་ལྟར་ན། འདྲ་འབྲེལ་གང་རུང་གི་རྒྱུ་མཚན་ལ་མ་བརྟེན་པར་འདོད་རྒྱལ་གྱིས་ཐོག་མར་བརྡ་སྦྱར་བའི་མིང་གང་ཞིག །དོན་དེ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པར་གོ་བར་བྱེད་ནུས་པ། ནོག་དང་ལྐོག་ཤ་ཅན་ལ་བ་ལང་ཞེས་བརྗོད་པ་ལྟ་བུ་དངོས་མིང་གི་མཚན་ཉིད་དང་། འདྲ་འབྲེལ་གང་རུང་གི་རྒྱུ་མཚན་ལ་བརྟེན་ནས་རྗེས་གྲུབ་ཏུ་བརྡ་སྦྱར་ནས་བཏགས་པའི་མིང་དཔེར་ན། མི་གླེན་པོ་ལ་བ་ལང་ཞེས་བརྗོད་པ་ལྟ་བུ་བཏགས་མིང་གི་མཚན་ཉིད་དུ་བཞེད་པས། དངོས་མིང་ནི་འདོད་རྒྱལ་དང་། བཏགས་མིང་ནི་རྗེས་གྲུབ་ཀྱི་མིང་དང་དོན་གཅིག་ཡིན་པར་བཞེད་དོ། །

འོན་ཀྱང་དངོས་མིང་དང་བཏགས་མིང་གཉིས་ཀ་ལའང་འདོད་རྒྱལ་དང་རྗེས་གྲུབ་ཀྱི་མིང་གཉིས་རེ་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། པདྨ་ཞེས་པ་མེ་ཏོག་བྱེ་བྲག་པ་གཅིག་གི་འདོད་རྒྱལ་གྱི་དངོས་མིང་དང་། མཚོ་སྐྱེས་ཞེས་པ་དེའི་རྗེས་གྲུབ་ཀྱི་དངོས་མིང་ཡིན་པ་ལྟ་བུ་དང་། སོ་སྐྱེས་ཐ་མལ་པ་ཞིག་ལ་སྐྱེས་ཙམ་ནས་འདོད་པས་བྱུང་རྒྱལ་དུ་སངས་རྒྱས་ཞེས་བཏགས་པ་ལྟ་བུ་འདོད་རྒྱལ་གྱི་བཏགས་མིང་དང་། དེ་འདྲའི་སྐྱེས་བུ་ཁ་ཆེ་སྣ་ཉག་ལ་སེང་གེ་ཞེས་བཏགས་པ་ལྟ་བུ་རྗེས་གྲུབ་ཀྱི་བཏགས་མིང་ཡིན་ཞིང་། སྤྱིར་ན་དོན་དེའི་དངོས་མིང་ཡིན་པ་དང་དངོས་མིང་དུ་འཇུག་པ་མི་འདྲ་སྟེ། ཤེས་བྱ་ཞེས་པའི་མིང་པདྨ་ལ་དངོས་མིང་དུ་འཇུག་ཀྱང་དེའི་དངོས་མིང་མིན་པ་བཞིན་

ཡིན་སྣམ་པ་སོགས་ཁོ་བོས་༼སྐར་བསྒྱུ་དང་འབྲེལ་བའི་མིང་བཤད་པ་༽ཞེས་པའི་དཔྱད་རྩོམ་ཐུང་ངུ་ཞིག་ཏུ་མང་ཙམ་བྲིས་ཟིན་ཏེ། རྣམ་དཔྱོད་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་དཔྱད་པར་འཚལ་ལོ། །

མདོར་བསྡུ་ན། མིང་ནི་དོན་གྱི་ངོ་བོ་ཙམ་སྟོན་པའི་རྣམ་དབྱེ་དང་པོ་དང་དོན་གཅིག་ཅིང་། བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་གཞུང་ལས་དངོས་སུ་གསུངས་མ་གསུངས་ཀྱི་བཞེད་པ་མི་འདྲ་བ་ཡོད་པ་ཇི་ལྟར་ཡང་། གཙོ་ཆེར་མིང་གི་སྐོར་ཟུར་དུ་བརྗོད་པའི་གཞུང་ནི་ཚིག་མཛོད་རྣམས་ཡིན་པས། གཟབ་སྤྲེ་ཚིག་འབྲུ་རེ་རེ་བཞིན་ཚིག་མཛོད་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྦྱང་བར་བྱའོ། །

དྲུག་པ་མིང་འདོགས་ཚུལ། (Formations of The Noun.)

སྤྱིར་མིང་ཇི་ལྟར་གདགས་དགོས་ཚུལ་ནི་གོང་དུ་བཤད་པ་རྣམས་ཀྱིས་མཁྱེན་པར་འགྱུར་བར་མ་ཟད། མིང་གི་སྦྱེབ་སྦྱོར་སྒྲིག་ཚུལ་གྱི་སྐབས་སུ་བཤད་ཟིན་མོད། ཞིབ་ཕྲར་ངེས་ཆེད་ཅུང་ཟད་གཏན་ལ་འབེབས་ན་འདི་ལྟར།

༡་ **འདོད་པ་རྒྱལ་ནས་བཏགས་པ་ནི།** ས། ཆུ། མེ། རླུང་། གནམ། སྔོན་པོ། དཀར་པོ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུའི་མིང་ཤིན་ཏུ་མང་ངོ་། །

༢་ **ཨུ་ལས་གྲུབ་པའི་མིང་ནི།** ཧེཨུ། རེཨུ། བེཨུ། ཛེཨུ། ཤེཨུ། ཁྲིཨུ།
མིཨུ། སྟེཨུ། མཆེཨུ། མཐེཨུ། སེཨུ། མདེཨུ། སྤྲེཨུ། དེཨུ། བྱིཨུ། ཞེས་པ་ལྟ་
བུ་སྟེ། ཕྱ་མ་རྣམས་ནི་ཏྲ་དང་ར་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཕྲུ་གུ་ལ་འདུག་ཅིང་།
མིཨུ་ཞེས་པ་མན་ནི་མི་ཆུང་སོགས་ཆུང་ངུའི་དོན་ལ་འདུག་པ་འདི་རིགས་
ཀྱང་ཡོད་དོ། །

༣་ **འདྲ་བ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ནས་བཏགས་པ་ནི།** སྤྲོད་པ་ངན་པའི་མི་
ལ་ཁྲི་ཞེས་དང་། ཞི་དུལ་མཁྱེན་རྒྱ་ཅན་ལ་སངས་རྒྱས་གཉིས་པ་ཞེས་པ་
དང་། མི་སྟོབས་པོ་ཆེ་ལ་གླང་ཆེན་ཞེས་བཏགས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༤་ **འབྲེལ་བ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ཏེ་བཏགས་པ་ལ་གཉིས་ལས་རྒྱུ་ལ་
འབྲས་བུའི་མིང་གིས་བཏགས་པའི་དེ་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་མིང་ནི།** འབྲས་ཀྱི་སྨྱུ་
གུ་ལ་འབྲས་དང་། རིམས་ནད་རབ་ཏུ་ཞི་བར་བྱེད་པ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༥་ **འབྲས་བུ་ལ་རྒྱུ་མིང་བཏགས་པའི་དེ་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་མིང་།** ནས་ཀྱི་
སྨྱུ་གུ་ལ་ནས་དང་། ལས་ཀྱི་རྣམ་སྨིན་ལ་ལས་དང་། གཙུག་ཏོར་གདུགས་
དཀར་མོ་དང་། ཉི་མ་ནས་བྱུང་བའི་འོད་ཟེར་ལ་ཉི་མ་དང་། ཙན་དན་ལས་
བྱུང་བའི་དྲི་ལ་ཙན་དན་ཞེས་བཏགས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༦་ **བདག་གཅིག་འབྲེལ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་པའི་མིང་།** རས་ཡུག་གི་ཁ་
ཚར་ཚིག་པའི་ལྷག་མ་ལ་རས་ཡུག་ཚིག་རོ་ཞེས་པ་དང་། རྒྱ་རིགས་སམ་

བོད་རིགས་ཤིག་ཤི་བའམ་མཁས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་ལ། རྒྱ་མི་ཤི་བོའམ་བོད་མི་ཤི་བོ་ཞེས་པ་དང་། རྒྱ་མི་མཁས་པ། བོད་མི་མཁས་པ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༧· གཞན་ཡང་། **རྟེན་དང་བརྟེན་པའི་འབྲེལ་བ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་པ་** དཔེར་ན། ཁང་པའི་ཉེ་འཁོར་ན་གནས་པའི་བྱི་ཙུ་ལ་ཁང་བྱི་ཙུ་དང་། མཚོ་ལ་གནས་པའི་ཕག་རིགས་ཆེན་པོ་ལ་མཚོ་ཕག་ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་དག་ཀུང་རིགས་པས་དཔྱད་ན་དེ་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་མིང་དུ་འདུའོ།།

༨· **བདག་གཞན་གཉིས་ཀྱི་ཟླས་ཕྱེ་བའི་བདག་གི་སྒོ་ནས་འདོགས་པའི་** མིང་། གཙོད་མཁན། འགོད་མཁན། རྩོམ་པ་པོ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༩· **གཞན་གྱི་སྒོ་ནས་བཏགས་པའི་མིང་།** གཅད་བྱའི་ཤིང་། བརྩམ་བྱའི་གཞུང་། བསྒྲུབ་བྱའི་ལྷ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༡༠· **འདས་པའི་བྱ་ཚིག་གི་སྒོ་ནས་བཏགས་པ་ནི།** གྲུབ་མཐའ། སྐྱུང་འདས། གསལ་བསྒྲགས། བཀོད་པ། བྱས་པ། ལྟ་བུ་དང་།

༡༡· **མ་འོངས་པའི་བྱ་ཚིག་གི་སྒོ་ནས་བཏགས་པ་ནི།** དཔྱད་སྒོམ། བསམ་པ། དབྱེ་བ། བཤད་པ། དཔྱད་གཏམ། གདམས་ངག །ལྟ་བུ་དང་།

༡༢· **ད་ལྟ་བའི་བྱ་ཚིག་གི་སྒོ་ནས་བཏགས་པ་ནི།** རྟོག་དཔྱོད། སྐྱེལ་མ། སྐྱེལ་འདྲེན། སྒོམ་པ། ཐོས་པ། མཐའ་དཔྱོད། འཆར་འགོད། སྐོར་བ། སྒྲོར་བ། འཇུག་པ། དཔེ་སྐྲུན། ལྟ་བུ་དང་།

༡༣་ **སྐྱུལ་ཚིག་གི་སྒོ་ནས་བཏགས་པ་ནི།** ཧ་ཐུལ། ཤོད་སྒྲོལ། ཕན་ཐོགས། འོད་སྲུངས། བཤེས་སྦྲིངས། མགུལ་ཚིངས། ཐོན་སྐྱེད། ཧློས་སྐྱོན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༡༤་ **བྱེད་མེད་ལས་ཚིག་གི་སྒོ་ནས་བཏགས་པ་ནི།** གྲོས་ཚོད། ཆད་འཕྲོ། ཆག་རྡུག །འཁོར་བ། ཆུ་ཁོལ། ཆུ་གྲང་། ཆུ་འཁྱིལ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༡༥་ **ལས་ཚིག་ཅུང་ཟད་འགྱུར་བའི་སྒོ་ནས་བཏགས་པ་ནི།** སྐྱོབ་ལས་ <u>སྐྱབས</u>་གནས། བྱིན་<u>རླབས</u>། <u>རྒྱན</u>་མ། རྫུན་མ། རྒད་པོ། སྟུན། དམན། ཞུན། ཟན། སྐྱིན། མཐོན་པོ། རྣོན་པོ། ནད། ལྷོད་མོ། རྩེད་མོ། ལྟ་བུ་དང་།

༡༦་ **དགག་སྒྲའི་སྒོ་ནས་བཏགས་པ་ནི།** རི་མེད་པའི་ཐང་། མི་རྟག་པ། འདུས་མ་བྱས། ར་མ་ལུག །ཚེ་དཔག་མེད། མི་མེད་ལུང་སྟོང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༡༧་ **ཡུལ་གྱི་སྒོ་ནས་བཏགས་པའི་མིང་ནི།** ས་སྐྱ། དགེ་ལུགས། འབྲི་གུང་ བཀའ་བརྒྱུད། ག་ཡཱ་མགོ་རིའི་མདོ། པོ་ཏ་ལ་ཀའི་གཟུངས། ཀོ་ས་ལའི་རྒྱན། ལྟ་བུ་དང་།

༡༨་ **དཔེའི་སྒོ་ནས་བཏགས་པའི་མིང་ནི།** སཱ་ལུ་ལྗང་པའི་མདོ། རྣམ་འགྲེལ་གྱི་རྒྱན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༡༩་ **གང་ཟག་གི་སྒོ་ནས་བཏགས་པའི་མིང་ནི།** དྲི་མ་མེད་པར་གྲགས་པས་བསྟན་པའི་མདོ། དོན་དམ་ཡང་དག་འཕགས་ཞུས་ཀྱི་ལེའུ། ཙན་དྲ་པའི་མདོ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༢༠་ བརྗོད་བྱ་དོན་གྱི་སྒོ་ནས་བཏགས་པའི་མིང་ནི། སངས་རྒྱས་པའི་མདོ། ཤེར་ཕྱིན་གྱི་མདོ། རྟགས་ཀྱི་འཇུག་པ། ཚད་མའི་མདོ། མངོན་བརྗོད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༢༡་ རྗོད་བྱེད་ཚིག་གི་སྒོ་ནས་བཏགས་པའི་མིང་ནི། བདག་སྒྲ་ལ་ཕྱུ་ལི་ཏྲ་ཞེས་པ་དང་། དགག་སྒྲ་ལ་སྟྲི་ལི་ཏྲ། འདི་ནི་སི་ཏུའི་འགྲེལ་ཆེན་གཞིར་བཞག་སྟེ། དེའང་རྩ་བས་དངོས་བསྟན་གྱི་བདག་སྒྲ་ནི་ཕོ་ཡིག་ཡིན་པས་ཕྱུ་ལི་ཏྲ་དང་། དགག་སྒྲ་ནི་མོ་ཡིག་ཡིན་པས་དེ་ལྟར་བཏགས་པའོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༢༢་ བྱེད་ལས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བཏགས་པའི་མིང་ནི། སྨན་ངག་མེ་ལོང་མ། དག་ཡིག་ངག་གི་སྒྲོན་མེ། བྱང་ཆུབ་ལམ་གྱི་སྒྲོན་མེ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༢༣་ ཁུངས་བསྟན་པའི་སྒོ་ནས་བཏགས་པའི་མིང་ནི། སི་ཏུའི་ཞལ་ལུང་། བླ་མའི་ཞལ་ཤེས། ཀུན་བཟང་བླ་མའི་ཞལ་ལུང་། ཐོན་མིའི་ཞལ་ལུང་། ཐུབ་དབང་ཞལ་ལུང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༢༤་ གཞུང་ཚད་ཀྱི་སྒོ་ནས་བཏགས་པའི་མིང་ནི། སྟོང་ཕྲག་བརྒྱ་པ། སུམ་ཅུ་པ། སྟོང་ཉིད་བདུན་ཅུ་པ། རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པ། ལྟ་བུ་སྟེ། མདོར་ན་སི་ཏུ་པཎ་ཆེན་གྱིས། མིང་ལ་ནི་བདག་གཞན་དང་དུས་གསུམ་གྱི་དབྱེ་བ་ཅན་རྣམས་དང་མིང་རྐྱང་ཡང་རྫུང་སྟེ་ཁྱད་པར་མེད་དོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཡིན་ཏེ། འདི་དག་གི་སྐོར་ ༼ལེགས་བཤད་གསེར་ཕྲེང་༽༡༩༤དང་།

༼བོད་མཁས་སྐན་ཏྲི་ཀ་༽༢༨དང་། ༼ཐོན་མིའི་ཞལ་ལུང་༽༩༥སོགས་སྤྱུའང་ཅུང་ཟད་རེ་གསལ་བ་བཅས་འདི་རྣམས་ཀྱིས་རིགས་བསྒྲེ་སྟེ། འདོགས་ཚུལ་གཞན་ཡོད་དུ་རུང་བ་རྣམས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

བདུན་པ་མིང་གི་བསྡུ་བ་ནི། **(Abbreviations of the Noun.)**

གོང་དུ་ཅུང་ཟད་བཤད་པ་ལྟར་མིང་ཚིག་བསྡུ་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་མཆིས་པ་རྣམས་ལ་མཁས་པར་བྱ་དགོས་པས། དེའི་དོན་ནི་མཁས་པའི་དབང་པོ་དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱིས་༼བོད་ཀྱི་ཡི་གེའི་སྤྱི་རྣམ་བློ་གསལ་འཇུག་ངོགས་༽ལས། མིང་ལ་རྣམ་དབྱེ་སྦྱར་བས་ཚིག་ཏུ་གྲུབ་པ་དེ་འདྲ་གཉིས་སམ་མང་པོ་བསྒྲིགས་ཀྱང་རུང་སྟེ། ཚིག་དེ་དག་གི་ཐད་དང་ཡན་ལག་རྣམས་བསྡུས་ཏེ། སྤར་ཕན་ཚུན་མ་འབྲེལ་བ་རྣམས་གཅིག་ཏུ་སྦྱོར་བའི་ཚུལ་གྱིས་མང་པོ་རྣམས་ཉུང་ངུར་བསྡུས་པ་ལ། ཚིག་རྒྱས་པའི་དོན་ཐམས་ཅད་མ་ཚང་བ་མེད་པ་དེ་ནི་ཚིག་སྡུད་ཀྱི་དོན་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ལ། ཚིག་སྡུད་ཇི་ལྟར་བྱ་ཚུལ་ནི། གོང་གི་དེབ་དེ་དང་། མཁས་དབང་ཉན་ཤུལ་མཁྱེན་རབ་འོད་གསལ་གྱི་༼བོད་རིག་པའི་བྱུང་བ་དང་འབྱུང་འགྱུར་སྐོར་མདོ་ཙམ་བཤད་པ་༽ཞེས་པའི་དེབ་དག་ཏུ་མང་ཙམ་གསལ་བ་རྣམས་གཞིར་བྱས་ཏེ་སྟེབ་སྦྱོར་གྱི་རིམ་པར་སྒྲིག་པ་ནི་འདི་ལྟར།

༡་ <u>ཚེག་ཁྲིམ་གཉིས་ཅན་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པའི་མིང་།</u>

རིགས་དང་པོ་ཚེག་བསྡུས་ཏེ་མིང་གཞི་ཕྱི་མ་སྤྱ་མར་སྦྱར་ནས་གྲུབ་པ་ནི། སྒོང་ཞེས་པ་བསྡུས་ཚེ། སྒོང་ཞེས་འབྲི་བ་དཔེར་ན། བྱ་སྒོང་། སྦྲུལ་སྒོང་ཞེས་པ་སྟེ། འདི་ལ་བར་ཚེག་དང་རྗེས་འཇུག་འ་ཡིག་སྤྱ་ཕྱི་གཉིས་བཅས་བསྡུས་པའོ། །དེ་བཞིན་ཚོ་ག་ལ་ཚོག་ཅེས་པ་སྔོན་ཚོག །ད་ཚོག །ཚེ་ཚོག་ལྟ་བུ་དང་། སླ་ང་ལ་སླང་ཞེས་པ་ལྕུགས་སླང་ཚལ་སླང་དང་། བུ་ག་ལ་བུག་ཅེས་པ་སྣ་བུག་ལྟ་བུ་དང་། ཁུ་ལག་ལ་ཁུལ་ཞེས་པ་ཁྲལ་ཁུལ་དང་། ར་གན་ལ་རག་ཅེས་པ་པད་རག་དང་། བུ་རམ་ལ་བུར་ཞེས་པ་བུར་ཤིང་བུར་ཚང་ལྟ་བུའོ། །

རིགས་གཉིས་པ་ཚེག་བར་ཕྱི་མའི་དབྱངས་ཀྱང་བསྡུས་པ་ནི། སྟ་རེ་ལ་སྟར་ཞེས་མིང་གཞི་ཕྱི་མའི་དབྱངས་གི་གུ་བསྡུས་ནས་སྟར་བཞིན་སྦྱར་བ། དཔྲ་སྟར། རྒྱ་སྟར་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། གདུ་བུ་ལ་གདུབ་ཅེས་པ་རྐང་གདུབ་ལག་གདུབ་དང་། སྨུ་གེ་ལ་སྨུག་ཅེས་པ་ནད་སྨུག་དང་། སྨྱུ་གུ་ལ་སྨྱུག་ཅེས་པ་ས་སྨྱུག་ནས་སྨྱུག་དང་། ཚི་གུ་ལ་ཚིག་ཅེས་པ་ཁམ་ཚིག་དང་། ཡི་གེ་ལ་ཡིག་ཅེས་པ་བོད་ཡིག་རྒྱ་ཡིག་དང་། ཕྲུ་གུ་ལ་ཕྲུག་ཅེས་པ་བུ་ཕྲུག་བོད་ཕྲུག་དང་། ཕ་རོལ་ལ་ཕར་ཞེས་པ་ཕར་ངོས་ཕར་ཕྱོགས་དང་། ཚུ་རོལ་ཚུར་ཞེས་པ་ཚུར་མཐོང་ཚུར་ངོས་དང་། ཕྱི་རོལ་ལ་ཕྱིར་ཞེས་པ་ཕྱིར་ཐོན་དང་། རེ་མོས་ལ་རེས་ཞེས་པ་འགྲོ་རེས་སྡོད་རེས་ཐབ་རེས་དང་། ས་བོན་ལ་སོན་ཞེས་པ་སོན་རྩ་སོན་འབྲུ་ལྟ་བུའོ། །

རིགས་གསུམ་པ་ཕྱི་མའི་མིང་གཞི་སོགས་བསྡུས་པ་ནི། ཅི་ཡང་ཞེས་པ་ལ་ཅང་འདྲི་སྟེ། ཚིག་བར་ཕྱི་མའི་མིང་གཞི་ཅ་རང་སོར་བཞག་ཀྱང་། གི་གུ་དང་ཚེག །ཕྱི་མའི་མིང་གཞི་ཡ་བཙས་བསྡུས་ནས་ཅང་ཞེས་གྲུབ་པའོ། །དེ་བཞིན་ཆ་ལུགས་ལ་ཆས་ཞེས་པ་བོད་ཆས་དབྱིན་ཆས་ལྟ་བུ་དང་། བུ་ལོན་ལ་བུན་ཞེས་པ་དངུལ་བུན་འབྲུ་བུན་དང་། མ་ཡིན་ལ་མིན་ཞེས་པ་རྟག་མིན་ཆད་མིན་ལྟ་བུ་དང་། འགྲོ་ལུགས་ལ་འགྲོས་ཞེས་པ་རྟ་པོ་འགྲོས་བཟང་ངན་དང་། ཚིག་གི་འགྲོས་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། འགྲོ་མཁན་ལ་འགྲོན་ཞེས་པ་འགྲོན་ཁང་འགྲོན་པོ་ལྟ་བུ་སྟེ། མགྲོན་གྱི་གཙོ་བོ་ལ་མ་མགྲོན་དང་ཕལ་པ་ལ་འ་འགྲོན་འདྲི་སྲོལ་ཡོད་པར་ཡང་གྲགས་སོ། །

རིགས་བཞི་པ་ཚིག་ཁྲིམ་ཕྱི་མའི་སྔོན་འཇུག་མ་གཏོགས་བསྡུས་པ་ནི། རྒྱ་མཚོ་ལ་རྒྱམ་ཞེས་པ་བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་ལ་བློ་རྒྱམ། འཇིགས་མེད་རྒྱ་མཚོ་ལ་འཇིགས་རྒྱམ། མཁས་གྲུབ་རྒྱ་མཚོ་ལ་མཁས་རྒྱམ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

རིགས་ལྔ་པ་ཚིག་བར་ཕྱི་མའི་མགོ་ཅན་མ་གཏོགས་བསྡུས་པ་ནི། རྡོ་རྗེ་ལ་རྡོར་ཞེས་པ་རྡོ་རྗེ་དྲིལ་བུ་དང་འཇམ་དབྱངས་རྡོ་རྗེ་ལ་རིམ་བཞིན་རྡོར་དྲིལ། འཇམ་རྡོར། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༤་ ཚིག་ཁྲིམ་གསུམ་ཅན་གཉིས་སུ་བསྡུས་པའི་མིང་། ཅི་ནས་ཀྱང་ལ་ཅིས་ཀྱང་ཞེས་པ་དང་། གཟུ་བོར་གནས་ཞེས་པ་ལ་གཟུར་གནས་དང་། དེ་བས་

ན་ཞེས་པ་ལ་དེས་ན་དང་། ཤ་ཟ་མཁན་ལ་ཤ་ཟན་དང་། ཚྭ་ཟ་མཁན་ལ་ཚྭ་ཟན་ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ།།

༣་ ཚིག་ཁྲིམ་བཞི་ཅན་གཉིས་སུ་བསྡུས་པའི་མིང་། དེ་ལྟ་བས་ན་ཞེས་པ་ལ་དེས་ན་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ལ་བྱང་སེམས་དང་། ཤེས་རབ་སྙིང་པོ་ལ་ཤེར་སྙིང་དང་། རྒྱ་བ་ཤེས་རབ་ལ་རྒྱ་ཤེ་དང་། རྡོ་རྗེ་སེམས་དཔའ་ལ་རྡོར་སེམས་དང་། བདེ་བར་གཤེགས་པ་ལ་བདེར་གཤེགས་སམ་བདེ་གཤེགས་དང་། རྡོ་རྗེ་དྲིལ་བུ་ལ་རྡོར་དྲིལ་དང་། པདྨ་རག་ལ་པད་རག་དང་། བཀྲ་ཤིས་རྒྱལ་མཚན་ལ་བཀྲ་རྒྱལ་ལམ་བཀྲ་རྒྱན་དང་། ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་ལ་ཆོས་རྒྱན་དང་། རྒྱལ་མཚན་བཟང་པོ་ལ་རྒྱན་བཟང་དང་། པདྨ་དཀར་པོ་ལ་པད་དཀར་དང་། སྤྱི་ཡི་འགྲོ་སྟངས་ལ་སྤྱི་འགྲོས་དང་། ཞ་ཉེའི་སྨྱུ་གུ་ལ་ཞན་སྨྱུག་དང་། ལྕགས་ཀྱི་སྨྱུ་གུ་ལ་ལྕགས་སྨྱུག་དང་། བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་ལ་བོད་ཡིག་དང་། སྟག་གི་པགས་པ་ལ་སྟག་ལྤགས་ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

༤་ ཚིག་ཁྲིམ་ལྔ་ཅན་སོགས་ཉུང་དུར་བསྡུས་པའི་མིང་། ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ་ཕར་ཕྱིན་དང་། མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ལ་མྱང་འདས་དང་། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ་ཤེར་ཕྱིན་ཞེས་པ་དང་། འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་ཀྱིས་མཛད་པའི་རྒྱུད་བླ་མའི་འགྲེལ་པ་ལ་རྒྱུད་བླ་ཐོགས་འགྲེལ་ཞེས་པ་དང་། རྒྱལ་ཚབ་དར་མ་རིན་ཆེན་གྱིས་མཛད་པའི་སྤྱོད་འཇུག་གི་འགྲེལ་པ་ལ་སྤྱོད་འཇུག་དར་ཊཱིཀ་ཅེས་པ་དང་། ལེགས་བཤད་ལྗོན་པའི་དབང་པོ་ལ་

ལེགས་བཤད་ལྗོན་དབང་ཞེས་པ་དང་། ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་བཅུའི་ཉིན་གྱི་དུས་དྲན་ལ་གསུམ་བཅུའི་དུས་དྲན་ཞེས་པ་དང་། རྩ་ཤེ་དང་འཇུག་པ་དང་བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པ་གསུམ་ལ་རྩ་འཇུག་བཞི་གསུམ་ཞེས་བསྡུས་པ་ལྟ་བུའང་ཡོད་དེ། འདི་དག་གིས་མཚོན་ནས་མིང་གི་བསྡུ་བ་ཇི་ལྟར་བྱ་ཚུལ་རྣམས་མ་འདྲེས་པར་ཞིབ་མོའི་བློས་བརྟག་པར་བྱ་དགོས་སོ། །

གཞན་ཡང་། གོང་དུ་བཤད་པ་ནི་ཚིག་སྤྱད་ཀྱི་སྟེབ་སྦྱོར་ཇི་ལྟར་བྱ་ཚུལ་ཡིན་ལ། ཚིག་སྤྱད་ཀྱི་ངོ་བོའི་སྒོ་ནས་བཤད་ན། ༼བློ་གསལ་འཇུག་ངོགས་༽ ༡༥༡ལས། འདི་དག་ལ་སོགས་པའི་ཚིག་སྤྱད་དང་། ཚིག་གི་འགྱུར་བ་ནི་ལེགས་སྦྱར་ལའང་མང་སྟེ། སྒྲ་འགྲེལ་ལས། ཡི་གེ་གློ་བུར་ཡི་གེ་བསྙོལ་བ་དང་། །ཉམས་དང་ཡི་གེ་རྣམ་འགྱུར་གཉིས་ནི་གཞན། །བྲིངས་དེའི་དོན་ལ་ཕྱལ་བྱུང་སྦྱོར་བ་སྟེ། །གསུངས་པའི་ཚོ་ག་ལྔ་པོ་ངེས་པར་བཤད། །ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར། གློ་བུར་བ་སྟེ། ཡི་གེ་གསར་པ་བསྣན་པ་ཨཱ་ག་མ་དང་རྐྱེན་རྣམས་དང་། ཡི་གེ་བསྙོལ་བ་ནི། སྔ་མའི་གསལ་བྱེད་ཕྱི་མར་སྤོས་པ་དང་ཕྱི་མའི་གསལ་བྱེད་སྔ་མར་སྤོས་པ་ཡིན། ཡི་གེ་ཉམས་པ་ནི། དབྱི་བ་ལ་ཟེར། ཡི་གེ་རྣམ་པར་འགྱུར་བ་ནི། མཐའ་འགྱུར་བ་དང་། ངོ་བོ་འགྱུར་བ་འབྲེལ་བ་ཅན་དང་། འབྲེལ་བ་མེད་པ་སོགས་སྣ་ཚོགས་ཡོད། བོད་ཡིག་ལའང་དེ་དང་འདྲ་བ་ཡོད་དེ། ལྟ་བདེ་ཕྱིར་ཐུན་གྱིས་བཅད་མཚམས་ཙམ་ཟད་བསྐྱར་ཡོད།

༡་ **ཡི་གེ་གློ་བུར་བའམ་བསྣན་པ་ནི།** དཔེར་ན། བདེ་བར་གཤེགས་པ། ཚིག་སྡུད་བྱས་ན། བདེར་གཤེགས། ཞེས་བརྗོད་ཚེ། བདེ་ལ་རྗེས་འཇུག་ར་གློ་བུར་བ་སྟེ་བསྣན་པ་ཡིན་ལ། དེ་འདྲ་གཞན་ཡང་ཡོད་དོ། །

༢་ **སྔ་མའི་གསལ་བྱེད་ཕྱི་མར་སྦྱོར་བ།** དཔེར་ན། སྟག་གི་པགས་པ་ཞེས་ཚིག་སྡུད་བྱས་པ། སྟག་ལྤགས་ཞེས་པ་རྣམ་དབྱེ་གིའི་གསལ་བྱེད་གའི་སྒྲ་གདངས་ཀྱི་ངོད་ཕྱི་མ་པའི་མགོ་ལ་སྦྱོར་ཏེ་ལ་མགོ་བྱུང་བ་དང་།

༣་ **ཕྱི་མའི་གསལ་བྱེད་སྔ་མར་སྦྱོར་བ་ནི།** དཔེར་ན། ཞ་ཉེའི་སྨྱུ་གུ་ཞེས་པ་ཚིག་སྡུད་བྱས་ནས། ཞན་སྨྱུག་ཅེས་བརྗོད་ཚེ། ཕྱི་མ་ཉེའི་གསལ་བྱེད་ཉའི་སྒྲ་གདངས་དེ་ཉིད་སྔ་མ་ཞའི་ཐོག་ཏུ་སྦྱོར་ཏེ། ཞ་ལ་ན་རྗེས་འཇུག་བྱུང་བ་དང་།

༤་ **ཡི་གེ་ཉམས་པའམ་དབྱི་བ་ནི།** དཔེར་ན། ཤེས་རབ་གྲགས་པ། ཞེས་པ་ཚིག་སྡུད་བྱས་ནས། ཤེར་གྲགས། ཞེས་བརྗོད་ཚེ། ཤེས་ཀྱི་རྗེས་འཇུག་ས་ཕྱིས་ནས་ར་ཨཱ་ག་མ་བྱུང་བ་ལྟ་བུ། ཤེར་ཕྱིན་ཞེས་པའང་དེ་དང་འདྲའོ། །

༥་ **མཐའ་འགྱུར་བ་ནི།** དཔེར་ན། ལྕགས་ཀྱི་སྨྱུ་གུ། ཞེས་པ་ཚིག་སྡུད་བྱས་ནས། ལྕགས་སྨྱུག་ཅེས་བརྗོད་ཚེ། མཐའི་གུ་འགྱུར་ཏེ་སྨྱུ་ལ་རྗེས་འཇུག་ག་བྱུང་བ་དང་། འཇམ་དཔལ་ཤེས་རབ་ལ་འཇམ་ཤེར། ཞེས་དང་། བོད་ཡིག་ཅེས་པའང་དེ་དང་འདྲ།

༨· ངོ་བོ་ཆ་ཚང་འགྱུར་བ་ནི། དཔེར་ན། དཀོན་མཆོག་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་པ་ཚིག་སྡུད་བྱས་ནས། དཀོམ་རྒྱམ། ཞེས་པར་འགྱུར་བ་ལྟ་བུ་སོགས་ཡོད།

༩· ཚིག་སྡུད་བྱས་ཀྱང་མི་འགྱུར་བའང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། འཇིགས་མེད་གྲགས་པ་ཞེས་པ། འཇིགས་གྲགས་ཞེས་ཚིག་སྡུད་བྱས་ཆེ། མེད་དང་། པ་བསྡུས་མོད། མེད་ཀྱི་རྗེས་འཇུག་གི་ད་དེ་རྗེས་འཇུག་གི་ཐོ་ཡིན་ལ། འཇིགས་ཀྱི་ཡང་འཇུག་གི་ས་ཡང་ཐོ་ཡིན་གཤིས། གཉིས་ཀའི་རྟགས་མཐའ་སྒྲ་དང་རྟགས་མཚུངས་ཕྱིར། མེད་ཅེས་པ་བསྡུས་ནའང་འཇིགས་ཞེས་པའི་སྒྲ་མི་འགྱུར་ལ། དེ་བཞིན་དུ་གྲགས་ལའང་པ་བསྡུས་པའི་དབང་གིས་སྒྲ་མི་འགྱུར་ཏེ། གྲགས་ཀྱི་ཡང་འཇུག་ཀྱང་རྗེས་འཇུག་གི་ཐོ་ཡིན་པ་དང་། པ་མིང་གཞིའི་ཐོ་ཡིན་པས། རྟགས་དང་སྒྲ་མཚུངས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། པ་ལ་འརྗེས་འཇུག་ཐོབ་མོད། བྲག་དང་ཕྲད་ན་བྲག་པར་འགྱུར། །གསུངས་པ་ལྟར། རང་དབང་གི་ནུས་པ་མེད་དོ། །སྦྱོར་གློག་ཅན་གྱི་ཡི་གེ་ཕལ་ཆེར་ལ། ཚིག་སྡུད་ཀྱི་སྐད་གདངས་ལ་བསྟུན་ནས་ཡི་གེ་ཡང་འགྱུར་བ་ཡོད་སྙམ། རྒྱའི་སྐད་ལའང་ཚིག་སྡུད་སོགས་ཀྱི་དབང་གིས་གདངས་འགྱུར་བ་ཡོད་སྲིད། འོན་ཀྱང་ཡི་གེ་ལ་སྦྱོར་གློག་མེད་པས། འདི་འདྲ་བའི་སྒྲ་སྒྱུར་ཀྱི་བྱ་བ་ཡོད་མེད་ཆ་མ་འཚལ་ལོ། །ཞེས་གསུངས་པ་སྒྲིག་ཚུལ་ཅུང་ཟད་མི་འདྲ་བར་བྱས་ཏེ། འདིར་ཆ་ཚང་བྲངས་སོ། །

བརྒྱད་པ་ཁྱད་ཆོས་སྟོན་པའི་མིང་། (The Adjectival Noun.)

དཀར་པོ། དམར་པོ། ལེགས་པོ། རིང་པོ། ཐུང་ངུ། ཆེན་པོ། ཆུང་ངུ། འབྲིང་། བདེ་བོ། སྡུག་པོ། མཉེན་པོ། སྙན་པོ། ངན་པ། སྤྲང་པོ། ལྐུགས་པ། གྲགས་ཅན། འབྱོར་ལྡན། མཛེས་ལྡན། རྫིག་པོ། བརྗིད་པོ། ལྗི་བོ། ཡང་པོ། མཛངས་མ་ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་རྣམས་སྤྱིར་མིང་ཡིན་ཡང་། མིང་གཞན་དང་ལྷན་དུ་བསྡེབས་ཚེ་གང་ལ་སྦྱར་བའི་མིང་དེའི་ཁྱད་ཆོས་བརྗོད་པ་ཡིན་པས། བསྡེབས་པའི་སྒྲ་དེ་ནི་ཚིག་ཏུ་འགྱུར་བ་དང་།

དེ་བཞིན་མི་རྟག་པ། འདུས་བྱས། ཤེས་བྱ། ཁང་པ། ཞེས་སོགས་མིང་ཕལ་མོ་ཆེ་མིང་གཞན་དང་བསྡེབས་ནས་ཁྱད་གཞི་དང་ཁྱད་ཆོས་གཉིས་ལས་ཁྱད་ཆོས་བརྗོད་པ་ན་ཚིག་ཏུ་འགྱུར་བ་དང་།

གཞན་ཡང་བྱ་ཚིག་ཆེ་བ། ཆུང་བ། རིང་བ། ཐུང་བ། སྙན་པ། ངན་པ། གྲགས་པ། སོགས་ཀྱང་མིང་དང་བསྡེབས་པ་ན་ཚིག་ཏུ་འགྱུར་བ་ཡོད་དེ། འདི་དག་གི་སྐོར་འོག་ཏུ་བཤད་པར་བྱ་ལ། ཁྱད་ཆོས་སྟོན་པའི་མིང་འདི་ལ་༼དག་ཡིག་གསར་བསྒྲིགས་༽སུ་རྒྱན་ཚིག་ཅེས་བཏགས་འདུག་པ་ལེགས་བཤད་དུ་སྣང་ངོ་། །

དགུ་པ་དང་ཚུལ་བརྗོད་པའི་མིང་། (The Adverbial Noun.)

བྱ་བའམ་དངོས་པོ་སོ་སོའི་གནས་ལུགས་ཚུལ་ཇི་ལྟར་ཡིན་པར་སྟོན་པའི་སྒྲ་ལ་དང་ཚུལ་བརྗོད་པའི་མིང་ཞེས་བྱ་སྟེ། དེའི་དཔེར་བརྗོད་འགའ་ཤས་གཤམ་གསལ་ལྟར།

༡་ **ཚེག་བར་གཉིས་ཅན་གྱི་རྒྱན་ཚིག་ནི།** ཇར་ཇོར། ཐར་ཐོར། འར་ཨུར། འཚབ་འཚུབ། ཀར་ཀོར། དཀར་དཀར། མཛེས་མཛེས། འཚང་འཚང་། འཚབ་འཚུབ། ཟང་ཟིང་། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུའང་དང་ཚུལ་བརྗོད་པའི་སྒྲར་བཀོལ་བ་ཡོད།

༢་ **ཚེག་བར་གསུམ་ཅན་གྱི་རྒྱན་ཚིག་ནི།** ཁྲ་ལམ་མེར། སྔོ་ཐིང་ཐིང་། ཚ་སོབ་སོབ། གྲང་ལྷང་ལྷང་། དམར་ལམ་ལམ། འཇམ་ཐིང་ཐིང་། གཙང་ཧྲིལ་ཧྲིལ། སྔོ་ལྗང་ལྗང་། གསལ་ཐིང་ཐིང་། འོད་ཆེ་ལེར། བྲེལ་འཚུབ་འཚུབ། ཐལ་འཚུབ་འཚུབ། འཁྲུག་སིག་སིག །ཁྲུ་སིམ་སིམ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༣་ **ཚེག་བར་བཞི་ཅན་གྱི་རྒྱན་ཚིག་ནི།** ཇ་རེ་ཇོ་རེ། ཐ་རེ་ཐོ་རེ། འ་རེ་ཨུ་རེ། ཚ་གེ་ཚི་གེ འཚབ་བེ་འཚུབ་བེ། ཡ་རེ་ཡོ་རེ། གསལ་ལ་མི་གསལ། ཀ་རེ་ཀོ་རེ། ན་རེ་ནུ་རེ། ཟང་ངེ་ཟིང་ངེ་། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་རྣམས་ཀྱིས་མཚོན་ཏེ་རྒྱ་ཆེར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

བཙུ་པ་འདུས་པའི་མིང་ནི། **(The Compound Noun.)**

མིང་རྐྱང་དུ་མ་འདུས་པ་ལས་མིང་གསར་འགྲུབ་ཚུལ་མང་དུ་ཡོད་པ་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་བོད་སྐད་མཁས་པ་ནི་ཀོ་ལ་ཞེས་པས་བརྩམས་པའི་ (བོད་ཀྱི་སྤྱི་སྐད་སློབ་དེབ་)ལས་འབྱུང་བ་རྣམས་ལེགས་བཤད་དུ་མཐོང་སྟེ་བསྐྱུར་ཅིང་བཏུས་ལ། རང་གིས་ཀྱང་ཅུང་ཟད་གསར་དུ་བསྣན་ན་གཤམ་གསལ་ལྟར།

༡་ དོན་གཅིག་པའི་འདུས་མིང་ལ་གཉིས་ཏེ།

༡་ དོན་གཅིག་པའི་མིང་རྐྱང་གི་འདུས་མིང་ནི། དུས་སྐབས། ལུགས་སྲོལ། རེ་འདུན། ཟླ་གཞས། ཚ་དྲོད། ལྟ་བུ་དོན་གཅིག་པའི་མིང་གཉིས་ལྷན་དུ་སྦྱར་ཏེ་མིང་གསར་སྒྲུབ་པའི་རིགས་འདི་འདྲ་ཤིན་ཏུ་མང་ཞིང་། འོག་མ་དག་ལའང་དེ་བཞིན་ཤེས་པར་བྱའོ། །

༢་ དོན་གཅིག་པའི་བྱ་ཚིག་གི་འདུས་མིང་ནི། འཛིན་བཟུང་། མཇལ་ཕྲད། གསུང་བཤད། འཕེལ་རྒྱས། བཀག་འགོག །འཛུགས་སྐྲུན། དར་ཁྱབ། ཉམས་རྒུད། གཡོ་འགུལ། འགུལ་སྐྱོད། འདུ་འཛོམས། བགྲོ་གླེང་། ཚོགས་འདུ། རྟོག་དཔྱོད། ཞུང་ཞུང་། ཚུང་ཚུང་། ལྟ་བུ།

༢་ དོན་འགལ་བའི་འདུས་མིང་ལ་གསུམ་སྟེ།

༡་ དོན་འགལ་བའི་རྒྱུན་ཚིག་གི་འདུས་མིང་ནི། ཚ་གྲང་། མཐོ་དམན། ཆེ་ཚུང་། མང་ཞུང་། ཡག་ཉེས། ལེགས་ཉེས། བཟང་ངན། ཉེ་རིང་། རིང་ཐུང་།

དཀར་ནག །གསར་རྙིང་། སྐྱིད་སྡུག །སྲབ་མཐུག །སྐམ་རློན། དྲག་ཞན། བདེན་རྫུན། ལྟ་བུ།

༢་ <u>དོན་འགལ་བའི་མིང་རྐྱང་གི་འདུས་མིང་ནི།</u> ཕ་མ། ཉིན་མཚན། གཞུང་སྒེར། ལྷ་འདྲེ། རྒྱུ་འབྲས། ཚ་ཞང་། ལོ་ཟླ། ཉིན་ཞག །སྐྱོན་ཡོན། ལྟ་བུ།

༣་ <u>དོན་འགལ་བའི་བྱ་ཚིག་གི་འདུས་མིང་ནི།</u> ཉོ་ཚོང་། ཐོབ་ཤོར། འགྲོ་སྡོད། རྒྱལ་ཕམ། དགག་སྒྲུབ། འཆད་ཉན། བླང་དོར། ཐོས་བསམ། ལྟ་བུ།

༣་ ཁྱད་ཆོས་སྟོན་དུ་བརྗོད་པའི་འདུས་མིང་ལ་ལྔ་སྟེ།

༡་ <u>མིང་རྐྱང་དང་མིང་རྐྱང་འདུས་པ།</u> གནམ་གྲུ། ལྷ་ཁང་། དུས་དེབ། ཁང་བདག །སྙིང་རུས། མིག་ལྤགས། མེ་མདའ། མེ་རོ། ཆུ་མིག །མིག་ཆུ། མེ་འཁོར། རླངས་འཁོར། དུར་བདག །མཚོ་རླབས། མེ་རི། ལྟ་བུ།

༢་ <u>མིང་རྐྱང་དང་བྱ་ཚིག་འདུས་པ།</u> བདག་འཛིན། སྐྱོན་བརྗོད། གདན་འདྲེན། སེམས་གསོ། རྐུབ་བཀྲུག །ཆུ་ཁོལ། རྫས་འགྱུར། སྐད་སྒྱུར། ཆབ་གྲང་། གཏམ་བཤད། ལྟ་བུ།

༣་ <u>བྱ་ཚིག་དང་མིང་རྐྱང་འདུས་པ།</u> འགྲོ་ལམ། སློབ་དེབ། ཚོང་དཔོན། སྡོད་ཁང་། སྦྱུང་སྐར། གསོལ་ཚོགས། བཞེས་ཐུག །གསོལ་ཇམ། སློབ་གྲྭ། ལྟ་བུ།

༤་ <u>རྒྱན་ཚིག་དང་མིང་རྐྱང་འདུས་པ།</u> དམ་ཚིག །ཉེ་ལམ། དབེན་གནས། རིང་ལམ། དཀར་རྒྱན། ལྟ་བུ།

༥་ རྒྱན་ཚིག་དང་བྱ་ཚིག་འདུས་པ། ལེགས་བཤད། གསར་བརྗེ། གསར་འཛུགས། གོང་འཕེལ། ཡར་རྒྱས། ཞིབ་འཇུག །ཞིབ་དཔྱོད། ལྟ་བུ།

༦་ **ཁྱད་ཆོས་རྗེས་སུ་བརྗོད་པའི་འདུས་མིང་ནི།** མིང་རྐྱང་དང་རྒྱན་ཚིག་གི་འདུས་མིང་སྟེ། དཔེར་ན། གླང་ཆེན། རྫོ་རིང་། ངོ་ཚ། ཚོགས་ཆེན། རྫོགས་ཆེན། བྱ་རྒོད། ལམ་རིམ། བློ་བཟང་། ཚེ་རིང་། ཆུ་ཚན། ཟངས་ཞུན། ལྟ་བུའོ། །

དེང་དུས་རང་རེའི་ཡིག་སྐད་གཉིས་ཀར་འདུས་མིང་འདི་རིགས་ཤིན་ཏུ་མང་ཞིང་། ཚགས་པར་དང་གཞུང་ཡིག་སོགས་སུ་འདི་རིགས་ལྷ་ལྷག་ཏུ་སྤྱོད་སྒོ་ཆེ་བར་མ་ཟད། གཏམ་བཤད་བྱེད་སྐབས་སུ་ཏྲ་བར་སྟོན་ཞིང་འཇེབས་ལ། ཚིག་སྦྱོར་ལེགས་པར་སྣང་མོད། ལས་དང་པོ་བ་དང་ཕྱི་རྒྱལ་བ་དག་ལ་ནི་དཀའ་ཚེགས་ཇེ་ཆེ་དང་། ཚིག་རྗོབ་ཇེ་ཆེའི་སྣང་བའང་ཤུགས་མ་ཆུགས་ཀྱིས་འཆར་འོང་སྟེ། དཔེར་ན། ཟམ་པ་བཙུགས་ཞེས་པ་ལ། ཟམ་པ་འཛུགས་སྐྲུན་བྱས་ཞེས་ཚིག་མང་དུ་སྨྲ་དགོས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། སྔོན་གྱི་ཡི་གེ་རྣམས་དང་། ནང་དོན་རིག་པའི་གཞུང་ཆེན་ཁག་ཏུ་དོན་གཅིག་པའི་བྱ་ཚིག་གི་འདུས་མིང་འདི་འདྲ་སྤྱོད་རྒྱ་ཆུང་བས། གནའ་དེང་གི་ཚིག་སྦྱོར་ཅུང་ཟད་མི་འདྲ་སའང་འདི་རིགས་རེད་འདུག་སྙམ་མོ། །

སྨྲས་པ།

མིང་ཚོགས་ལྷ་ལམ་སྨུ་མཐའ་བྲལ་བའི་སྦྱོ་བསངས་ཅན། །

བདག་བློ་བྱི་ཙུའི་གཡོག་པའི་རྩལ་གྱིས་གཞལ་ནུས་ཅི། །
འོན་ཏེ་རིགས་མཐུན་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པའི་འཇའ་ཚོན་འདི། །
བློ་གསལ་ལྷ་ཚོགས་འདོད་རྒྱུར་སྤྱོད་པའི་རྒྱན་དུ་འབུལ། །

མཚམས་སྦྱིན་སྙིང་པར་ཞེན་ཆགས་ཆེ་བའི་བྱ་རྒོད་དང་། །
དཔྱིད་དུས་ཁོ་ནའི་རྗེས་སུ་བསྙེགས་པའི་ཁུ་བྱུག་དག །
ནམ་དུས་དབྱེར་མེད་རྗེས་འགྲོ་བྱེད་པའི་བྱི་ཙུ་ཚུང་ངས། །
སྔོན་མོ་གསར་པར་མགྲིན་དུ་འགུག་པས་བདེ་བར་བྱོན། །

ཞེས་པ་ནི་བར་སྐབས་ཀྱི་ཚིགས་བཅད་དོ། །

འདི་ཡན་གྱིས་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་སྦྱེབ་སྦྱོར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་ལས་མིང་གི་སྦྱེབ་སྦྱོར་དང་དེ་ལས་འཕྲོས་པའི་མིང་གི་རྣམ་གཞག་ལེགས་པར་བཤད་པའི་སྐབས་ཏེ་གཉིས་པའོ།། །།

༣ ཚིག་གི་སྦྱེབ་སྦྱོར་གྱི་རྣམ་གཞག་བཤད་པ།

The Composition of the Word.

(Here, I used ‘Word’ for The Tibetan ‘Tsig’ simply because of its popularity among the exile Tibetans, though the regular translation would be either ‘Phrase’ or ‘Clause’.)

༄༅། །གཉིས་པ་ཚིག་གི་སྦྱེབ་སྦྱོར་གྱི་རྣམ་གཞག་བཤད་པ་ལ། ཚིག་གི་དོན་དང་། ཚིག་གི་སྦྱེབ་སྦྱོར་དངོས། ཚིག་གི་དབྱེ་བ། ཞར་བྱུང་གི་རྣམ་གཞག་བཅས་བཞི་ལས།

དང་པོ་ཚིག་གི་དོན་ནི། (Meaning of the Word.)

ཇི་སྐད་དུ་༼བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་༽ལས། ༡ དོན་གྱི་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་སྦྱར་ནས་སྟོན་པའི་སྒྲ། སྒྲ་མི་རྟག་པ་ཞེས་བརྗོད་པའི་སྒྲ་ལྟ་བུའོ། །ཞེས་དང་། ༢ མིང་གང་ཞིག་ཕྲད་དང་རྣམ་དབྱེ་གང་རུང་དང་ལྡན་པས་དོན་གྱི་ཁྱད་པར་སྟོན་པ་ཚིག་ཡིན། ཀ་བ་ཟུར་བརྒྱད། རིའི་རྩེ། གཟུགས་ལ་ལྟ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དཔེར་བརྗོད་དུ་བཀོད་ནས་གསུངས་པ་དག་ནི། གཉིས་ཀའང་འདིར་བསྟན་ཚིག་གི་སྦྱེབ་སྦྱོར་ལ་ཉེ་བར་མཁོ་ཞིང་། ཡོངས་འཛིན་ཕུར་ལྕོག་རིན་པོ་ཆེའི་བསྡུས་གྲྭ་ལས། ཁྱད་གཞི་ཁྱད་ཆོས་སྦྱར་ནས་སྟོན་པའི་མཚན་བྱ་ཚིག་གི་མཚན་ཉིད་དུ་གསུངས་པ་སྟེ། མདོར་ན། མིང་སོགས་

དུ་མ་འདུས་ཤིང་ཚོགས་པ་ལས་དོན་གྱི་ངོ་བོ་ཙམ་མིན་པར། ཁྱད་པར་སྟོན་པའི་སྒྲ་ནི་ཚིག་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་པ་ཚིག་གི་སྦྱེབ་སྦྱོར་དངོས། (Composition of the Word.)

མིང་དུ་མའམ། མིང་དང་བྱ་ཚིག་གམ། བྱ་ཚིག་དང་བྱ་ཚིག་སོགས་བསྡེབས་ཤིང་སྦྱར་བ་ན། ཚིག་གི་སྦྱེབ་སྦྱོར་འགྲུབ་པ་གཞམ་གསལ་ལྟར།

༡་ མིང་དང་རྒྱན་ཚིག་གི་མིང་བསྡེབས་པ་ལས་གྲུབ་པ།

༡་ ཚེག་ཁྱིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། ས་སྨུག་པོ། སྤྲིན་དཀར་པོ། གནམ་སྔོན་པོ། མི་ངྲིགས་ལྡན། གླང་སྟོབས་ལྡན། མི་ཆུང་ཆུང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༢་ ཚེག་ཁྱིམ་བཞི་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། ཉི་མ་དམར་པོ། ཟླ་བ་དཀར་པོ། ལོ་མ་སེར་པོ། སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ། བུད་མེད་མཛངས་ལྡན། སྐྱུ་གུ་རིང་པོ། འཁྲིལ་བཤད་ལེགས་པོ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༣་ ཚེག་ཁྱིམ་ལྔ་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། སྟོན་པ་ཐུགས་རྗེ་ཅན། སློབ་དཔོན་བཀའ་དྲིན་ཅན། བླ་མ་སྙིང་རྗེ་ཅན། བློན་པོ་ལྷག་བསམ་ཅན། གཞོན་ནུ་རིག་པ་ཅན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༤་ ཚེག་ཁྱིམ་དྲུག་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། རྒྱལ་པོ་ཐུགས་རིག་ལྡན་པ། མཁས་པ་རྣམ་དཔྱོད་ལྡན་པ། བུམ་པ་མཆུ་དང་བཅས་པ། ཆོས་ཐམས་ཅད་བདེན་པར་

མེད། འདུས་བྱས་ཀུན་མི་རྟག་པ། ཞེས་སོགས་ལྔ་བུའི་ཚིག་རིང་པོ་གཞན་རྣམས་ཀྱང་དེས་རིགས་བསྒྲེ།

༢་ མིང་དང་བྱ་ཚིག་བསྡེབས་པ་ལས་གྲུབ་པ།

༡་ ཚེག་ཁྲིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། གཟུགས་ཆེ་བ། བློ་རྣོ་བ། སྣ་རིང་བ། ནམ་མཁའ་གྲུབ། ཤེས་བྱ་མང་། སྙིང་གཏམ་སྨྲ། ཞེས་པ་ལྔ་བུ་དང་།

༢་ ཚེག་ཁྲིམ་བཞི་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། བློ་གྲོས་གསལ་བ། རིག་པ་དྭངས་པ། རྣམ་རིག་གྲུང་བ། གསུང་སྐད་སྙན་པ། གཟི་བརྗིད་ཆེ་བ། ཞེས་སོགས་ལྔ་བུ་དང་།

༣་ ཚེག་ཁྲིམ་ལྔ་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། བགྲེས་སྐྱོམ་གྱིས་གདུང་བ། བྲེ་དོ་ཡིས་ཞུང་བ། སྤྱོད་འཇུག་ལས་གསུངས་སོ། །ཞེས་པ་ལྔ་བུ་སོགས་ཀྱིས་གཞན་རྣམས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

༣་ མིང་དང་ཚིག་ཕྲད་བསྡེབས་པ་ལས་གྲུབ་པ།

༡་ ཚེག་ཁྲིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། བུ་དང་བཅས། གསེར་གྱིས་བཏུངས། ཡུལ་གྱིས་བསྐལ། མི་ཡིས་དབེན། ཞེས་པ་ལྔ་བུ་དང་།

༢་ ཚེག་ཁྲིམ་བཞི་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། མཐོ་གང་གིས་རིང་། འདོམ་གང་གིས་ཐུང་། སོར་གཅིག་གིས་ཆུང་། བྱམས་བརྩེ་ཡིས་གཟིགས། སེམས་ཁོང་དུ་བཞུར། ཞེས་པ་ལྔ་བུ་དང་།

༣་ ཚིག་ཁྲིམ་ལྔ་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་ལ། དྲིན་ཅན་ཕ་མ་ཡིས། ཆོས་དང་འཇིག་རྟེན་དག །ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་ཀྱང་སྦྱང་བར་བྱའོ། །

༤་ བྱ་ཚིག་དང་བྱ་ཚིག་བསྡེབས་པ་ལས་གྲུབ་པ།

༡་ ཚིག་ཁྲིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། མཛའ་ཞིང་བརྩེ། འགྲོགས་ནས་མཐུན། འཐོད་པར་གསལ། གསུང་ཞིང་བསྐུལ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།
༢་ ཚིག་ཁྲིམ་བཞི་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། འཆར་བར་བཤད་དོ། །བཞུགས་སོ་སྙམ་པ། གྲུབ་པས་སྟོང་ངོ་། །བདེན་ཡང་བདེན་ལ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།
༣་ ཚིག་ཁྲིམ་ལྔ་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། བལྟས་ནས་བྱེད་ཆོག་པ། འོས་སུ་གྱུར་པར་བཤད། གདམས་པས་གྲོལ་བར་གྱུར། ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་ཀྱིས་གཞན་ཡང་མཁྱེན་པར་མཛོད།

༥་ བྱ་ཚིག་དང་མིང་བསྡེབས་པ་ལས་གྲུབ་པ།

༡་ ཚིག་ཁྲིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། གཡོ་བའི་འོད། རྒྱུག་པའི་ཁྲི། སྣན་པའི་གླུ། བཅིངས་པའི་མི། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་རིགས་ནི་རྣམ་འགྲེལ་ལས་གསུངས་པ་ལྟར་ལྟོས་ས་ལྟོས་འཇོག་གི་སྒོ་ནས་ཆོས་དང་ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་སྐྲར་འགྱུར་བ་ཡོད་པས། ཚིག་ཏུ་འགྱུར་བའང་ཡོད་ཀྱི། རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མིང་ངམ་ཚིག་ཁོ་ནར་འགྱུར་མི་དགོས་ཏེ། གཞན་ཡང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

༢་ ཚེག་ཁྲིམ་བཞི་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། དྭངས་པའི་ཆུ་བོ། བསིལ་བའི་ཟླ་འོད། ཚ་བའི་མེ་རླབས། འཛིངས་པའི་ཐོར་ལྕོག །ཅེས་པ་ལྟ་བུ།

༣་ ཚེག་ཁྲིམ་ལྔ་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། དགའ་བ་སྐྱིན་པའི་མི། བདེ་བ་འདྲེན་པའི་ལྷ། ཡ་ལན་སྙེར་བའི་བུ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༤་ བྱ་ཚིག་དང་ཚིག་ཕྲད་བསྡེབས་པ་ལས་གྲུབ་པ།

༡་ ཚེག་ཁྲིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། དགྲ་བཅོམ་སྟེ། བརྐུས་ནས་བྲོས། འོད་འཕྲོས་སོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༢་ ཚེག་ཁྲིམ་བཞི་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། བཞུས་ཤིང་བཙོ་བ། བཀོག་ཅིང་འཕེན་པ། སྐྱོར་སྦྱང་བྱས་པ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༣་ ཚེག་ཁྲིམ་ལྔ་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། རྒྱུན་བུ་འཐུ་བ་དང་། བྱ་སྐད་བརྒྱབས་པ་ནས། སྐྱ་རེངས་ཤར་བ་ན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༥་ ཚིག་ཕྲད་དང་ཚིག་ཕྲད་བསྡེབས་པ་ལས་གྲུབ་པ།

༡་ ཚེག་ཁྲིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། གང་ཞིག་ལ། སུ་ཡང་རུང་། བཤད་ནས་ཀྱང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཕྲད་ཕན་ཚན་དུ་མ་བསྡེབས་པ་ལས་གྲུབ་པའི་ཚིག་ཀྱང་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་ཚིག་ཅེས་པ་ནི་མིང་ངམ་ཡིག་འབྲུ་དུ་མ་བསྡེབས་པ་ལས་གྲུབ་ཅིང་། གོང་འོག་རྣམས་ལ་ལྟོས་ཏེ་ཁྱད་ཆོས་བརྗོད་པ་ལ་བྱ་དགོས་པ་སོགས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

༤་ ཚིག་ཁྱིམ་མང་པོ་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི། བཟང་སྤྱོད་ལས། ཇི་སྙེད་སུ་དག་ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་ན། །ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

མདོར་ན། སི་ཊུའི་འགྲེལ་ཆེན་༣༥༩ལས། དེ་འདྲ་རྣམས་ལ་ཕྲད་དང་རྣམ་དབྱེ་ཡོད་པས་ཚིག་ཏུ་འབྲེལ་བར་མི་བྱ་སྟེ། སྤྱི་ལྡོག་ནས་མིང་ཅན་དེའི་དོན་གྱི་ངོ་བོ་ཙམ་སྟོན་པས་མིང་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཞེས་དང་། བདེ་བ་ཅན་ལྟ་བུ་ཕྲད་ཀྱི་མཐའ་ཅན་ཡིན་ཡང་། ཞིང་ཁམས་ཀྱི་མིང་དུ་བྱེད་པའི་ཚེ་དོན་གྱི་ངོ་བོ་ཙམ་སྟོན་པའི་ཆ་ནས་མིང་ཡིན་ཞིང་། བདེ་བ་དང་ལྡན་པ་ཙམ་བརྗོད་རྒྱུ་ཡིན་ན་དོན་གྱི་ཁྱད་པར་སྟོན་བྱེད་ཡིན་པས་ཚིག་ཏུ་འགྱུར་ཏེ་སྐབས་ཐོབ་ཀྱིས་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཞེས་དང་། དེ་བཞིན་དུ་ཕྲད་རྣམས་ལའང་། གང་། དེ། འདི། ལྟ་བུ་རྣམས་ལ་མིང་ཙམ་དང་། གང་དག །གང་ཕྱིར། དེ་ལྟ་བུ། འོན་ཀྱང་། དེ་ལྟ་ན། ལྟ་བུ་རྣམས་ཚིག་དང་། ན། ལ། སྟེ། ལྟ་བུ་རྣམས་མིང་ཚིག་གང་ཡང་མ་ཡིན་པར་གོ་དགོས་ཤིང་། རྣམ་དབྱེ་གཉིས་པ་ནས་བདུན་པའི་བར་དང་། གཉིས་དང་མང་པོའི་ཚིག་ཕྲད་དང་། བོད་པའི་སྒྲ་སོགས་སྦྱར་བ་རྣམས་ནི་ཚིག་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་གནད་ཀྱི་དོན་པོ་གང་ཡིན་པ་རྣམས་མཁྱེན་པར་མཛོད་ལ། ཚིག་ཏུ་འགྱུར་ཚུལ་གཞན་ཡང་ཡོད་དུ་རུང་བ་རྣམས་བློ་གྲོས་དང་ལྡན་པ་དག་གིས་རྟོག་དཔྱོད་ཞིབ་འཇུག་གནང་བར་འཚལ།

གཞན་ཡང་། ཚིག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་སྒྲིག་པའི་ཚེ། སྣན་ཆ་དང་། ཉམས་འདོན་ཚུལ། སྐྱོན་སེལ་ཚུལ་སོགས་ལ་ཞིབ་ཏུ་གཟབ་དགོས་ཚུལ་དཔེ་དང་བཅས་ཏེ་འགའ་ཤས་བརྗོད་ན་འདི་ལྟར། དཔེར་ན། གདོང་དམར་བོད་ཀྱི་ཡུལ་གནས་མཆོག་དམ་པ་དག་ཞིང་ལྷ་ཡུལ་ལ་འགྲན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ནི་ཚིག་གི་སྣན་ཆ་ཅུང་ཞན་པ་སྟེ། འདི་ལ་དཔེར་ན། གདོང་དམར་བོད་ཀྱི་ཡུལ་འདྲིས་གནས་མཆོག་དམ་པ་དག་ཞིང་ལྷ་ཡུལ་ལ་འགྲན། ཞེས་པའམ། གདོང་དམར་བོད་ཀྱི་ཡུལ་གནས་མཆོག་དམ་པ་འདྲིས་དག་ཞིང་ལྷ་ཡུལ་ལ་འགྲན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཡིག་འབྲུ་རེ་ཟུང་གིས་ཀྱང་མཛེས་ཆ་དང་སྣན་ཆ་ལ་ཁྱད་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་རྣམས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

དེ་བཞིན་དཔེར་ན། དབྱར་ཀའི་གུང་སེང་གི་སྐབས་ངེས་ཅན་ཞིག་དང་བསྟུན་ཏེ་ཁོ་བོ་སེ་ར་དགོན་དུ་འབྱོར། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ལ། དབྱར་ཁའི་གུང་སེང་གི་སྐབས་ཤིག་དང་བསྟུན་ཏེ་ཁོ་བོ་སེ་ར་དགོན་དུ་འབྱོར། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དགོས་མེད་ཀྱི་ཚིག་ཉོག་རྣམས་འདོར་དགོས་ཤིང་། དག་ཆ་དང་ཚིག་ཕྲད་སོགས་ལ་ཞིབ་ཏུ་གཟབ་དགོས།

དེ་བཞིན་རྒྱལ་པོ་རྣམས་ཀྱི་སྐུ་རིང་ལ་རི་བྲག་རྣམས་སྲུའང་བཆོས་བརྒྱབ་སྟེ་གཙུག་ལག་ཁང་བཟོ་བསྐྲུན་བཙུགས་པར་གདའ། ཞེས་པའང་འདི་ལྟར། བཆོས་བརྒྱབ་སྟེ་གཙུག་ལག་ཁང་བཟོ་སྐྲུན་བྱེད་བཙུག་པར་གདའ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་། དེ་ཕྱིར་དཔེ་ཆ་འདྲིས་མཁོ་བ་ཙམ་མ་ཟད་ཏ་ཙང་

དགོས་གནད་ཆེ་བའི་རེ་སྐོང་དུའང་གྱུར་བ་གདའ། ཞེས་པའང་། དེའི་ཕྱིར་དཔེ་ཆ་འདྲི་མཁོ་བ་ཙམ་དུ་མ་ཟད་ཧ་ཅང་དགོས་གནད་ཆེ་བའི་རེ་བ་སྐོང་བྱེད་དུའང་གྱུར་འདུག །ཅེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། མདོ་ཞིང་བརྗོད་པའི་རྫ་རི་དང་སྤང་རི་ནི་གསེར་དངུལ་ལྕགས་ཟངས་སོགས་ཀྱི་གཏེར་ཁའི་བང་མཛོད་སོགས་ཀྱིས་ཀུན་ནས་ཕྱུག་ཅིང་། ཞེས་པ་ལའང་། མདོ་ཞིང་བརྗོད་པའི་རྫ་རི་དང་སྤང་རི་ནི་གསེར་དངུལ་ལྕགས་ཟངས་སོགས་ཀྱི་གཏེར་ཁས་ཀུན་ནས་ཕྱུག་ཅིང་། ཞེས་པའམ། མདོ་ཞིང་བརྗོད་པའི་རྫ་རི་དང་སྤང་རི་ནི་གསེར་དངུལ་ལྕགས་ཟངས་སོགས་ཀྱི་གཏེར་ཁའི་བང་མཛོད་དུ་གྱུར་ཅིང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། རི་ཀླུང་མང་ཆེ་བ་ཐེར་ཐེར་དུ་ལུས་པས་ཁོར་ཡུག་གཏོར་གཤིག་གཏོང་བཞིན་ཡོད་པར་ས་ཡི་བཅུད་ཉམས་ནས། ཞེས་པ་ལའང་། རི་ཀླུང་མང་ཆེ་བ་ཐེར་ཐེར་དུ་ལུས་ཤིང་ཁོར་ཡུག་གཏོར་གཤིག་གཏོང་བཞིན་ཡོད་པས་ས་ཡི་བཅུད་ཉམས་ནས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། དེ་ཙམ་ན་གྲུབ་པ་ཡོངས་ཀྱི་སྐྱི་མེ་བྲམ་ཟེ་སྒྲ་གཅན་འཛིན་སོགས་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་དབུ་མའི་ཚུལ་ལུགས་ཐོག་མར་གསལ་བར་མཛད། ཅེས་པ་ལའང་སྐྱི་མེས་བྲམ་ཟེ་སྒྲ་གཅན་འཛིན་སོགས་ཀྱིས། ཞེས་སྔ་མའི་དག་ཆ་དང་ཕྱི་མའི་བྱེད་སྒྲ་ཆད་པས་དབུ་མའི་ཚུལ་ལུགས་གསལ་བར་མཛད་མཁན་སུ་ཡིན་མི་གོ་བའི་སྐྱོན་འབྱུང་བ་ལྟ་བུ་སྟེ། གཙོ་ཆེར་ཚིག་གོང་འོག་ལ་བརྟགས་ཤིང་ཤིན་ཏུ་འབྲེལ་ཆགས་པོར་འབྲི་བ་ཉིད་གནད་དུ་ཆེའོ། །

ཡང་གལ་གནད་གཅིག་ནི་འདི་ལྟར། ཁྱེད་ཚོས་བརྗོད་པའི་སྒྲ་ནི་འཛམ་བུ་གླིང་གི་སྐད་རིགས་གཞན་ཕལ་མོ་ཆེས་མིང་རྐྱང་གི་སྔོན་དུ་སྦྱོད་སྲོལ་ཡོད་ཀྱང་། རང་རེ་བོད་སྐད་དུ་ནི། མིང་རྐྱང་གི་མཇུག་ཏུ་སྦྱོད་སྲོལ་ཡོད་ཅིང་། འདི་ནི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ཞིག་ཡིན་པར་དོན་གྱི་མཁས་པ་ཉན་ཤུལ་མཁྱེན་རབ་འོད་གསལ་གྱིས་གསུངས་འདུག་པ་ལྟར་ཡིན་ཏེ། དེང་གི་རང་མོས་སྣན་ངག་སོགས་སྐབས་འགར་འབྲེལ་སྒྲ་དང་སྒྲགས་ཏེ་མིང་གི་སྔོན་དུའང་འབྲི་སྲོལ་ཡོད་པ་ནི། དམིགས་ཀྱིས་བསལ་བའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་སོ། །

གསུམ་པ་ཚིག་གི་དབྱེ་བ། (The Categories of the Word.)

དེ་ལྟར་ཚིག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་སྒྲིག་ཚུལ་བཤད་ཟིན་ནས། ད་ནི་གྲུབ་པའི་ཚིག་གི་དབྱེ་བའི་སྐོར་ཙུང་ཟད་འཆད་ན། འདི་ལྟར།
༡་ ཚིག་ལ་ངོ་བོའི་སྒོ་ནས་དབྱེ་ན་གཉིས་ཏེ། དང་པོ་ཚིག་དོན་མཐུན་ནི། བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་ནི་འགྲན་དུ་མེད་པའོ། །པདྨ་དཀར་པོ་ནི་མཛེས་ཤིང་ལྷན་སྡུག །ཅེས་པ་ལྟ་བུ་བརྗོད་བྱའི་དོན་དེ་བཤད་པ་ལྟར་དོན་ལ་གནས་པའི་ཚིག་རྣམས་ལ་**ཚིག་དོན་མཐུན་**ཟེར།

༢་ གཉིས་པ་ཚིག་དོན་མི་མཐུན་ནི། ནམ་མཁའི་པདྨོ་ནི་རྣམ་པར་མཛེས་ཤིང་འོད་མདངས་འཕྲོ། འབྲོང་གི་རྭ་ལས་ཀྱང་རྟའི་རྭས་སོར་མོ་དོ་རིང་ངོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཚིག་གི་དོན་དེ་བརྗོད་པ་ལྟར་དོན་ལ་མི་གནས་པས། **དོན་མི་མཐུན་གྱི་ཚིག**་ཟེར་རོ། །

༣་ ལྟོས་འཇོག་གི་སྒོ་ནས་དབྱེ་ནའང་གཉིས་ཏེ། དང་པོ་ཆོས་ཅན་བརྗོད་པའི་སྒྲ་ནི། སྒྲ་མི་རྟག་པ་རེད། མི་དཀར་པོ་ཞིག་འདུག །ཉི་མ་དམར་པོ་ཤར་བྱུང་། ཨ་རི་ནི་སྟོབས་འབྱོར་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་རེད། ཅེས་པ་ལྟ་བུ་རིམ་བཞིན་ཆོས་ཅན་ནམ་ཁྱད་གཞི་སྒྲ་སོགས་ལ་ཁྱད་ཆོས་མི་རྟག་པ་དང་དཀར་པོ་དམར་པོ་སྟོབས་འབྱོར་ཅན་སོགས་བརྗོད་པས། ཆོས་ཅན་ནམ་ཁྱད་གཞི་དེ་དག་ལ་ལྟོས་ཏེ་**ཆོས་ཅན་བརྗོད་པའི་སྒྲ**་ཡིན་ནོ། །

༤་ གཉིས་པ་ཆོས་བརྗོད་པའི་སྒྲ་ནི། སྒྲའི་མི་རྟག་པ་རེད། འདི་ནི་མིའི་དཀར་པོ་རེད། ཉི་མའི་དམར་མདངས་དེ་ཧ་ཅང་གསལ། ཨ་རིའི་སྟོབས་འབྱོར་ལ་འགྲན་དུ་མེད། ཅེས་པ་ལྟ་བུ་ནི། རིམ་བཞིན་མི་རྟག་པ་དང་དཀར་པོ་དམར་པོ་སྟོབས་འབྱོར་བཅས་ནི་ཁྱད་གཞི་དང་། དེ་དག་སྒྲ་སོགས་ལས་གཞན་པའི་ཆོས་གཞན་བུམ་པ་དང་སྣམ་བུ་སོགས་ཀྱི་ཡིན་པ་བཅད་ནས་སྒྲ་སོགས་ཀྱི་ཆོས་སུ་བསྒྲུབས་པས་ན། ཚིག་འདི་རིགས་ནི་སྒྲ་སོགས་ལ་ལྟོས་ཏེ་ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་སྒྲ་ཡིན་ནོ། །དེའང་གོ་བདེ་བར་བརྗོད་ན། སྟོབས་འབྱོར་ནི་རྒྱ་དཀར་ནག་དང་ཡུ་རོབ་གླིང་ཆེན་སོགས་འཛམ་གླིང་སྤྱི་ལ་ཡོད་པས་ཨ་

རིའི་ཁྱད་ཆོས་མིན་ཡང་། ཨ་རིའི་སྟོབས་འགྱུར་ཞེས་བརྗོད་པའི་ཚེ་ཨ་རི་ཞེས་པའི་སྒྲས་ནི། སྟོབས་འགྱུར་དེ་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་གྱི་སྟོབས་འགྱུར་མ་ཡིན་པར། དེ་ཨ་རིའི་ཡིན་པར་བསྟན་པས། ཚིག་དེ་ཨ་རི་ཞེས་པའི་སྒྲ་ལ་ལྟོས་ཏེ་**ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་སྒྲར་**འཇོག་གོ །

སྦྱོར་ན། བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་ལུགས་སམ་གོམས་པའི་གཤིས་ལུགས་ལ་སྒྲའི་མི་རྟག་པ་ཞེས་པ་ལྟ་བུའང་སྒྲ་ལ་ལྟོས་ཏེ་ཆོས་ཅན་བརྗོད་པའི་སྒྲ་ལྟ་བུར་སྣང་མོད། རིགས་པས་ཞིབ་ཏུ་བརྟགས་ན་རྣམ་འགྲེལ་ལས། ཁྱད་པར་གཞན་ནི་སྤོང་བ་དང་། །མི་སྤོང་བ་དག་དེ་གཉིས་ཀྱི། །བརྡ་ཡི་བྱེ་བྲག་རྟོགས་པ་པོའི། །འདོད་པའི་རྗེས་སུ་བྱེད་པའི་གཞི། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཁྱད་གཞི་གང་ཞིག་ལ་ལྟོས་ཏེ་ཁྱད་པར་གཞན་སྤོང་མི་སྤོང་གི་སྒོ་ནས་ཆོས་དང་ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་སྒྲར་འཇོག་པ་ཉིད་བདེ་བར་སྣང་ངོ་། །

དེའང་༧གོང་ས་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སྐྱབས་མགོན་རྒྱལ་བའི་དབང་པོ་མཆོག་གི་ཞལ་སྔ་ནས་ཀྱིས། ༼རྟུལ་ཕྲན་གཅིག་ཁོ་ནའི་སྙིང་གི་འཇིག་རྟེན་༽༨༩ཞེས་པ་ལས། ང་ཚོའི་བརྡ་སྤྲོད་ནང་བྱེད་པ་པོ་སྟོན་བྱེད་ཀྱི་རང་རྐྱ་འཕེར་བའི་གཞི་ཚིག་དང་རྒྱུན་ཚིག་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་དབྱེ་བ་དང་། སྦྱོར་ཚིག་དང་བྱེད་འབྲེལ་ལས་ཚིག་ཕྱོགས་གཞན་དུ་དབྱེ་བ་འདིས་རང་རྐྱ་བའི་ཆོས་ལས་གྲུབ་པར་འདོད་པའི་འཇིག་རྟེན་ལྟ་ཚུལ་འདི་སྲ་བརྟན་དུ་བཏང་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཆ་ཅན་ཡིན། ཞེས་གསུངས་པའི་

ཕུགས་ལ་ཁྱད་གཞི་ཁྱད་ཆོས་སོགས་སྟོན་པའི་མིང་ཚིག་རྣམས་ཀྱང་གནས་སྐབས་ཐམས་ཅད་དུ་དེ་ཁོ་ནར་གནས་མི་དགོས་པར་སྐབས་ཐོབ་ཀྱིས་མིང་ངམ་ཚིག་སོགས་སུ་འགྱུར་བ་ཡོད་པར་བསྟན་པ་ལྟར་ཡིན་པས། ཅི་ནས་ཀྱང་མ་འདྲེས་པར་ཁྱད་པར་འབྱེད་ཤེས་པར་བྱ་དགོས་སོ། །

བཞི་པ་ཞར་བྱུང་གི་རྣམ་གཞག །(The Supplementary.)

ཚིག་གི་སྤྱེབ་སྦྱོར་བཤད་པའི་ཞོར་དུ་ཉེར་མཁོ་འགའ་ཞིག་བརྗོད་པ་ལའང་ཞེ་ས་དང་སྒྲུར་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་གཉིས་སོ། །

དང་པོ་ཞེ་སའི་མིང་ཚིག་གི་རྣམ་གཞག །(The Honorific System.)

འདིར་རང་རེ་བོད་ལ་དར་ཁྱབ་ཆེ་བའི་ཞེ་སའི་རྣམ་གཞག་ཙུང་ཟད་བརྗོད་པ་ལ། ཞེ་ས་ཞེས་པ་ནི་「བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་」ལས། ༡
མོས་གུས་དང་ལྡན་པའི་མིང་དང་ཚིག་དང་ཡི་གེ་ཚོགས། ཞེས་དང་། ༢
བཀུར་བའམ་གུས་འདུད། ཅེས་གཉིས་གསུངས་པའི་ཕྱི་མའི་དཔེར། ཞེ་ས་མི་བྱེད་པ། ཞེ་སར་བྱ་བ། ཞེས་སོགས་བཀོད་པ་ལས། འདིར་ནི་སྔ་མ་ཉིད་ཡིན་ལ། སྤྱོད་ཡུལ་ཡང་རང་ལས་ལོ་དང་ཡོན་ཏན་འཛིན་གྲྭ་སོགས་ཆེ་ཞིང་མཐོ་བའམ་མཉམ་པ་ལའང་སྤྱོད་པར་མ་ཟད། སྐབས་འགར་རང་ལས་གཞོན་པའམ་ཡོན་ཏན་སོགས་ཆུང་བ་ལའང་སྤྱོད་སྲོལ་ཡོད་ཅིང་། གཅམ་བུའི་ངོ་

བསྟོད་སོགས་མ་གཏོགས་པ་དེ་ལྟར་སྤྱད་ཀྱང་འགལ་བ་མེད་པར་མ་ཟད། སྤྱོད་པ་པོ་དེའི་ཡ་རབས་བཟང་པོའི་གོམས་གཤིས་མཚོན་བྱེད་ལྟ་བུ་ཡིན་ནོ། འོན་ཀྱང་འོག་ཏུ་འཆད་པའི་ཕྱུལ་བྱུང་གི་ཞེ་ས་ནི། ༤རྒྱལ་བ་པཎ་ཆེན་སོགས་བླ་ཆེན་མི་ཆེན་རྣམས་ཁོ་ན་ལ་སྤྱད་པར་བྱ་དགོས་ཀྱི། ཐམས་ཅད་ལ་དེ་ལྟར་སྤྱོད་པའང་འོས་ཤིང་འཚམ་པར་མི་སེམས་ཏེ། སྔོན་གྱི་བཀའ་བསྟན་དག་ལས་ཀྱང་སངས་རྒྱས་ཁོ་ན་ལ་ཞེ་སའི་མིང་ཚིག་སྤྱད་ཅིང་། གཞན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སོགས་ལའང་ཞེ་སའི་མིང་ཚིག་སྤྱད་པ་ཙུང་བས་ན། ཞེ་ས་སྤྱོད་ཡུལ་གྱི་ས་མཚམས་ཀྱང་མཐའ་གཉིས་སུ་མ་ལྷུང་བ་ཞིག་དགོས་པ་སོགས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེས་ན་ཞེ་སའི་མིང་དང་། དེ་ལས་འཕྲོས་ཏེ་ཞེ་སའི་ཚིག་འགའ་ཞིག་ཀྱང་བལྟ་གློག་བདེ་ཕྱིར་ལྟན་དུ་བཤད་པ་ལ་གཉིས་སོ། །

<u>དང་པོ་ཞེ་སའི་ངོ་བོའི་དབྱེ་བ་ལ་ནི།</u>

༡ སྐུ། གསུང་། ཐུགས། ཕྱག །ཞལ། ཞལ་རས། གནང་། བཞེས། གསོལ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་ནི་**སྤྱིར་བཏང་གི་ཞེ་ས**་དང་།

༢ སྤྱན་གཟིགས་གནང་། བཞུགས་གདན་འཛུགས། ཆིབས་སྒྱུར་གནང་། གཟིགས་གནང་། སྙོལ་གནང་། གསན་གཟིགས་གནང་། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་ཞེ་ས་དུ་མ་བརྩེགས་པ་རྣམས་ནི། **ཕུལ་བྱུང་གི་ཞེ་ས**་དང་།

༣་ ཕུལ། ཞུས། བཅར། བཀའ་མོལ་ཞུས། བཀའ་འདྲི་ཞུས། བཅར་འདྲི་ཞུས། གདན་འདྲེན་ཞུས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་གང་ཟག་དང་པོ་ཁོ་ནར་འཇུག་ཅིང་། རང་ཉིད་དམའ་སར་བཟུང་བའི་ཞེ་ས་འདི་རིགས་ནི། **ཁེངས་སྐྱུང་གི་ཞེ་ས་**དང་།

༤་ ཕུལ་གནང་། གསོལ་སྐུལ་གནང་། བཀའ་མོལ་ཞུས་གནང་། གདན་འདྲེན་ཞུས་གནང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་གང་ཟག་གསུམ་པའི་མང་ཚིག་ལ་འཇུག་པ་སྟེ། དཔེར་ན། ༧རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེས་པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ལ་མཚན་གསོལ་སྐུལ་གནང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་ནི། **ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱི་ཞེ་ས་**བཅས་བཞི་ཡོད་དོ། །

གཉིས་པ་ཞེ་སའི་མིང་ཚིག་དེ་ལྟར་སྦྱོར་ཚུལ།

༡ ཐལ་སྐད་ཡོངས་རྫོགས་འགྱུར་བའི་ཞེ་ས།

- མིང་རྐྱང་གི་རིགས། མགོ་ལ་=དབུ། གདོང་ངམ་ངོ་ལ་=ཞལ། ཁ་ལ་=ཞལ། ལག་ལ་ཕྱག །ཀང་པ་ལ་ཞབས། སྐེ་ལ་མགུལ། གཟུགས་པོ་ལ་སྐུ། ལྟད་མོ་ལ་གཟིགས་མོ། སོ་ལ་ཚེམས། ལྕེ་ལ་ལྗགས། ལྟ་བུ།
- བྱ་ཚིག་གི་རིགས། འགྲོ་བ་ལ་ཕེབས་པ། སྡོད་པ་ལ་བཞུགས་པ། མཐོང་བའམ་ལྟ་བ་ལ་གཟིགས་པ། ཤེས་པ་ལ་མཁྱེན་པ། རྟོགས་པའམ་བསམ་པ་ལ་དགོངས་པ། བཤད་པ་ལ་གསུངས་པ། བརྒྱབ་པ་ལ་བསྐྱོན་པ། དགའ་བ་ལ་དགྱེས་པའམ་མཉེས་པ། ཁྱེར་བ་ལ་སྣོམ་པའམ་བཞེས་པ། བརྗེད་པ་ལ་བསྙེལ་བ། བསད་པ་ལ་བཀྲོངས་པ། བགད་པ་ལ་བཞད་པ། ན་

བ་ལ་སྟུང་བ། ཟ་བ་དང་ལེན་པ་ལ་བཞེས་པ། འཐུང་བ་ལ་གསོལ་བའམ་མཆོད་པའམ་བཞེས་པ། སྤྱོད་པ་དང་བྱེད་པ་ལ་གནང་བ། ཟ་བ་དང་འཐུང་བ་དང་ལེན་པ་དང་འཆད་པ་ལ་ཞུ་བ། ཤི་བ་ལ་གྲོངས་པའམ་དགོངས་པ་རྫོགས་པ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༢ ཕལ་སྐད་ཕྱེད་འགྱུར་བའི་ཞེ་ས།

- <u>ཕྱེད་སྔ་མ་ཐད་ཀའི་ཞེ་སར་སྒྱུར་བའི་རིགས།</u> མིག་ཤེལ་ལ་སྤྱན་ཤེལ། ལྕེ་ཤེས་ལ་ལྗགས་ཤེས། སྐད་སྙན་པོ་ལ་གསུང་སྙན་པོ། ལོ་གྲངས་ལ་དགུང་གྲངས། ཁ་བགྲད་ལ་ཞལ་བགྲད། ཁ་ཆེམས་ལ་ཞལ་ཆེམས། སྙིང་རྗེ་ལ་ཐུགས་རྗེ། སེམས་བསྐྱེད་ལ་ཐུགས་བསྐྱེད། སྣ་ཁྲག་ལ་ཤངས་ཁྲག །ལག་ལེན་ལ་ཕྱག་ལེན། ལག་རྩལ་ལ་ཕྱག་རྩལ། ལྟ་བུ།
- <u>ཕྱེད་འགྱུར་ཡང་ཐད་ཀའི་ཞེ་ས་མིན་པའི་རིགས་ནི།</u> ང་རྒྱལ་ལ་ཐུགས་རྒྱལ། གླེང་མོལ་ལ་བཀའ་མོལ། བགྲོ་གླེང་ལ་གསུང་གླེང་། ཟོག་ཆོམ་ལ་ཞལ་ཆོམ། སྤུན་མཆེད་ལ་སྐུ་མཆེད། དཔོན་ཉམས་ལ་སྐུ་ཉམས། སྣང་བརྙན་ལ་སྐུ་བརྙན། གྱོན་ཆས་ལ་སྐུ་ཆས། ལྟ་བུ།

༣ ཕལ་སྐད་ལ་ཞེ་ས་བསྣན་པ།

- <u>བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ་ཞེ་ས་བསྣན་པ།</u> གཏོང་བ་ལ་གཏོང་གནང་། སྟོན་པ་ལ་སྟོན་གནང་། བཀོད་པ་ལ་བཀོད་གནང་། རྩིས་པ་ལ་རྩིས་གནང་། རྩིས་

བརྒྱབ་པ་ལ་རྟེས་བསྐྱོན་པ། བསླབ་པ་ལ་བསླབ་གནང་། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་སྟེ། བྱ་ཚིག་ལས་གྲུབ་པའི་ཞེ་ས་ཕལ་མོ་ཆེ་ནི་འདི་ལྟར་ཡིན་པ་དང་།

- <u>བྱ་ཚིག་ལས་གྲུབ་པའི་མིང་རྐྱང་གི་མཇུག་ཏུ་ཞེ་ས་བསྣན་པ།</u> སློབ་སྦྱོང་+གནང་། འཛུགས་སྐྲུན་+གནང་། འགྲུལ་སྐྱོད་གནང་། སྒྲིག་གཡོམ་གནང་། འབྲེལ་བ་ཤད་བསྐྱོན། ཐོས་བསམ་གནང་། གསན་གཟིགས་གནང་། ལྟ་བུ་བྱ་ཚིག་ཏུ་སྒྱུར་བྱེད་རྒྱག་དང་བྱེད་ཅེས་པའི་ཞེ་ས་བསྐྱོན་དང་གནང་ཞེས་སོགས་བྱ་ཚིག་གམ་མིང་རྐྱང་འོས་འཚམ་གྱི་མཐར་སྦྱར་ཆེ་ཞེ་སའི་བྱ་ཚིག་ཏུ་འགྱུར་བ་སོགས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ། །
- <u>མིང་རྐྱང་གི་སྔོན་ལ་ཞེ་ས་བསྣན་པ།</u> ཐུག་པ་ལ་བཞེས་ཐུག །ཚལ་ལ་བཞེས་ཚལ། སྲེར་མ་ལ་བཞེས་སྲེར། ཇ་ལ་གསོལ་ཇ། ཆང་ལ་མཆོད་ཆང་། དཀར་ཡོལ་ལ་ཞལ་དཀར། ལོ་ལ་དགུང་ལོ། སྣབས་ལ་ཤངས་སྣབས། ཕྲེང་བ་ལ་ཕྱག་ཕྲེང་། ལས་ཀ་ལ་ཕྱག་ལས། ཀློག་པ་ལ་ལྷུགས་ཀློག །ཁྲག་ལ་སྐུ་ཁྲག །ཕུ་ལ་ལྷུགས་ཕུ། རྟེད་མོ་ལ་སྐུ་རྟེད། བགྲེས་པོ་ལ་སྐུ་བགྲེས་པོ། ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

༩ ཞེ་ས་དུ་མ་ཅན།

ཐུགས་དགོངས། དགོངས་བཞེས། ཐུགས་མཉེས་པ། ཐུགས་སྦྲོ་བ། ཐུགས་དགྱེས་པ། གསུང་བྱོན་པ། སྐུ་བགྲོངས་པ། སྐུ་སྟོང་བ། དབུ་སྟོང་བ། སྐུ་པར་བསྒྲོན་ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་འདི་དག་གིས་མཚོན་ཏེ་རྒྱ་ཆེར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

གཉིས་པ་སྒྱུར་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་གཞག །(Nominalisers and Verbalisers.)

༡་ <u>མིང་དུ་སྒྱུར་བྱེད་ནི།</u> མིང་ངམ་ཚིག་སོགས་རིང་ཐུང་ཇི་ལྟར་ཡང་བྱ་ཚིག་གི་མཐར་ཡིག་འབྲུ་གང་ཞིག་སྦྱོར་བ་ན་མིང་རྐྱང་དུ་སྒྱུར་བར་བྱེད་པའི་ཡི་གེ་ལ་ཟེར་ཞིང་། དཔེར་བརྗོད་གཙོ་ཆེ་བ་འགའ་ཤས་འདི་ལྟར།

མཁན། ཞེས་པ་འདི་ཉིད་མིང་ཚིག་གཞན་གྱི་མཐར་སྦྱར་ནས་མིང་གསར་སྐྲུན་པ་དཔེར་ན། ཞིང་གཙོད་+མཁན། བོད་ནས་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་འགྲོ་+མཁན། ཐབ་ཀུ་མེ་འབུད་མཁན། ༢༠༠༨ལོར་འཛམ་གླིང་ཨོ་ལིམ་པིག་རྩེད་འགྲན་ལ་ཞུགས་ནས་རྒྱལ་ཁ་འཐོབ་མཁན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། ཡི་གེ་འདིའི་བར་ཐམས་ཅད་མིང་རྐྱང་དུ་གྱུར་པ་ཤེས་ན། བྱ་བྱེད་ལས་གསུམ་སོགས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལའང་གོ་བ་སྟེར་ཐུབ་ཆེའོ། །

པའམ་བ། ཞེས་པ་ནི། <u>ཅ་ལག་ཐུལ་</u>+<u>པ</u>་གང་དུ་ཡོད། ཉོས་+པ་དེ། སོ་ཕག་བསྒྲིགས་+པ་དེ་ཚོ། གྲུང་མཐོན་པོར་བརྩིགས་+པ་དེ་མར་བཤིགས། ཆུས་བཀང་བ་དེ། ལྟ་བུ།

ས། ཞེས་པ་སྦྱར་ནས་གྲུབ་པའི་དཔེ་ནི། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁྲིད་ན་འཐབ་འཛིང་མང་དུ་བྱས་+ས། སྙིང་ཐག་པ་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་+ས། ཐུག་ས། སྡོད་ས། འགྲོ་ས། ལྟ་བུ།

རྒྱུ། ཞེས་པ་སྦྱར་བ། རྩོང་ཁང་ཆེན་པོ་མང་པོ་མཐོང་+རྒྱུ། མི་ཚོགས་མང་དུ་འཛོམ་རྒྱུ། གསད་རྒྱུ། གསོ་རྒྱུ། ཟ་རྒྱུ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ།

སྟངས། ཞེས་པ་ཟ་+སྟངས། ལོ་གསར་མཇད་སྒོའི་སྐབས་ཀྱི་བྱེད་+ སྟངས། བསམ་བློ་གཏོང་སྟངས། གདན་འདྲེན་ཞུ་སྟངས། ལྟ་བུ།

ཚུལ། ཞེས་པ་བཤད་+ཚུལ། འགྲོ་ཚུལ། འཕུར་ཚུལ། ཚོགས་དབུས་སུ་གཏམ་བཤད་སྤེལ་ཚུལ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ།

སྲོལ། ཞེས་པ་སྔོན་གྱི་བཤད་+སྲོལ། འཕགས་ཡུལ་གྱི་ཆོས་འཆད་སྲོལ། གནའ་དུས་ཀྱི་ལྷ་མཆོད་སྲོལ། སྲུང་སྲོལ། སྒྲུབ་སྲོལ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུའོ། །

༢་ <u>བྱ་ཚིག་ཏུ་སྒྱུར་བྱེད་ནི།</u> མིང་ཚིག་སོགས་ཀྱི་མཐར་གང་ཞིག་སྦྱར་བས་བྱ་ཚིག་ཏུ་སྒྱུར་བར་བྱེད་པའི་ཡི་གེ་ལ་ཟེར་ཞིང་། དཔེར་བརྗོད་གཙོ་ཆེ་བ་འགའ་ཞིག་འདི་ལྟར།

གཏོང་། ཞེས་པ་ཡི་གེ་+གཏོང་། སྐད་བཏང་། བང་ཆེན་གཏང་། བཀའི་ཕོ་ཉ་བཏང་གནང་། གློག་སྐུད་གཏོང་། ཁ་བྲལ་གཏང་། བཅིངས་འགྲོལ་བཏང་། བེད་སྤྱོད་ཐོངས། གླིང་ག་གཏོང་། གཞས་བཏང་། སྐྱིད་པོ་གཏང་། རྣམ་ཐར་གཏོང་། གུང་སེང་བཏང་། རྒྱུགས་སྤྲོད་ཐོངས། སྲུང་དམག་བཏང་། ཏ་རྒྱུག་གཏོང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

བྱེད། གནང་། ཞེས་པ་སློབ་སྦྱོང་+བྱེད། བཀོད་འདོམས་+གནང་། ལྷ་སྐུ་འབྲི་བཞེངས་བྱེད། སྐད་སྒྱུར་བྱེད། གསུང་སྒྱུར་གནང་། དགག་སྒྲུབ་བྱེད། རྒྱན་

འཛོགས་བྱས། གཟབ་གཟབ་གནང་། སེམས་ཁྲལ་བྱས། ལྷེ་བལྡག་བྱ། བསྐྱར་སྦྱོང་བྱོས། གཡུལ་འགྱེད་བྱ། ཕྱོགས་སྒྲིག་བྱོས། ཁ་གསབ་གནང་། ལྟ་བུ།

རྒྱག །བསྐྱོན། ཞེས་པ་འཐོབ་རྩོད་+རྒྱག །སྐྱུ་པར་+བསྐྱོན། སྒོ་བརྒྱབ། ཐེལ་ཙེ་བསྐྱོན། དཀྲུག་ཤིང་བརྒྱབ། དགག་པ་རྒྱག །ལན་བསྐྱོན། དམག་འཁྲུག་རྒྱག །གཟབ་སྦྲུས་བརྒྱབ། ཚིག་འགྲེལ་རྒྱོབ། ཤོ་རྒྱག །ཚར་པ་བརྒྱབ། འགྲེ་ལྡོག་བསྐྱོན། འགྲེལ་བཤད་བརྒྱབ། ལྟ་བུ།

ཤོར། ཞེས་པ་སྐད་ངན་+ཤོར། གཅིན་པ་ཤོར། བཙོན་པ་ཤོར། དགྲ་བོ་ཤོར། བུ་ལོན་ཤོར། རྒྱན་འཛུགས་ཤོར། དམག་འཁྲུག་ཤོར། འདྲེད་བརྡབ་ཤོར། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ།

བཏབ། ཁ་ཐུ་+བཏབ། ས་བོན་འདེབས། རྩེ་ཤིང་གདབ། ལྟ་བུ།

ཐེབས། མགོ་སྐོར་+ཐེབས། རྫེས་ལུས་ཐེབས། ལྟ་བུ།

རྩེས། རྩེད་མོ་+རྩེས། གཞན་ཡང་། གད་མོ་+བགད། རྨི་ལམ་+རྨིས། གཞུག་ལྷག་+ཁུར། རྟོག་སྣ་+ཐོགས། ལྟ་བུ་སོགས་ཀྱིས་མཚོན་ཏེ་འདི་རིགས་མང་དུ་ཡོད་པ་རྣམས་རྒྱ་ཆེར་ཤེས་པར་བྱ་ལ། བྱ་ཚིག་ཏུ་སྒྱུར་བྱེད་གཙོ་བོ་ནི་**གཏོང་།** **བྱེད།** **རྒྱག**་ཅེས་པ་གསུམ་གྱི་དུས་གསུམ་ཞེ་ས་དང་བཅས་པ་རྣམས་ཡིན་ཞིང་། འདི་རིགས་ལ་ཟུར་དུ་བརྟག་དཔྱད་ཞིབ་འཇུག་

ཀྱང་བྱ་རྒྱུ་ཡོད་པར་སྣང་བས། བློ་གསལ་དོན་གཉེར་ཅན་དག་གིས་མཛད་པར་ཞུ།

སྨྲས་པ།

རིགས་པའི་གློག་ཕྲེང་དྲག་ཏུ་འཁྱུག་པའི་ཚེ། །
དོན་གཉེར་རྨ་བྱའི་སྤྲོ་མདངས་རྒྱས་པའི་ཕྱིར། །
རྒོལ་ངན་གྲོག་ཚོགས་མཁར་སྒོར་བྲེལ་གྱུར་ཀྱང་། །
མཁའ་གླང་ཕན་སེམས་ཅན་ལ་རྣམ་རྟོག་ཅི། །

གློག་ཞགས་འོད་རྣོན་ས་ཕྱོན་ཡངས་པོ་ལ། །
ཞིབ་མོར་དཔྱོད་ཅིང་འཇུག་ཚེ་སླག་རུམ་ཀུན། །
རབ་ཏུ་སེལ་བའི་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་འདི། །
ཨེ་མ་བློ་ལྡན་ཚོགས་ལ་གཟིགས་མོར་བཀྱི། །

ཞེས་བྱ་བའང་ངལ་གསོའི་བར་སྐབས་ཀྱི་ཚིགས་སུ་བཅད་པའོ། །

འདི་ཡན་གྱིས་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་ལས་ཚིག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་དང་དེ་ལས་འཕྲོས་པའི་ཚིག་གི་རྣམ་གཞག་ཞར་བྱུང་དང་བཅས་པ་ལེགས་པར་བཤད་པའི་སྐབས་ཏེ་གསུམ་པའོ།། །།

༣ ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་སྦྱེབ་སྦྱོར་བཤད་པ།
The Composition of the Sentence.

༄༅། །གསུམ་པ་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་སྦྱེབ་སྦྱོར་བཤད་པ་ལ། ཚིག་གྲུབ་ཅེས་པ་ནི། དེ་སྔོན་རང་རེ་བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ཁག་ཏུ་མ་གསལ་མོད། འོན་ཏེ་དུས་ཀྱི་འགྱུར་འགྲོས་དང་བསྟུན་ནས་ཕལ་ཆེར་བཙན་གྱོལ་དུ་འགྱོར་རྗེས་སུ་དབྱིན་ཡི་གེ་(SenTence)ལ་ཚིག་གྲུབ་ཅེས་བཏགས་པར་ཟད་ཅིང་། དེའི་དོན་ཐུབ་ལྷ་བུ་ནི་ཚིག་གིས་བྱེད་པར་སྣང་སྟེ། རྟགས་འཇུག་རྩ་བ་ལས་ཀྱང་། ཚིག་གིས་དོན་རྣམས་སྟོན་པར་བྱེད།། ཅེས་ཡི་གེ་ལས་མིང་དང་མིང་ལས་ཚིག་གྲུབ་ཅིང་ཚིག་གིས་བརྗོད་བྱའི་དོན་སྟོན་པར་གསུངས་སོ། །

དེ་ལྟར་ནའང་དེང་དུས་ཚིག་གྲུབ་ཅེས་གྲགས་པ་ལྟར་དེའི་རྣམ་གཞག་ནི་ཉེ་བར་མཁོ་བས་ཉུང་ཟད་བཤད་ན། ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་དོན། ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་སྦྱེབ་སྦྱོར་དངོས། ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་དབྱེ་བ། ཞར་བྱུང་ཉེར་མཁོའི་རྣམ་གཞག་བཅས་བཞི་ལས།

དང་པོ་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་དོན། **(Meaning of the Sentence.)**

ཚིག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་བརྗོད་བྱའི་དོན་ཆ་ཚང་ཞིང་རྫོགས་པར་སྟོན་པས་མ་ཁྱབ་པ་ནི། དཔེར་ན། རྟ་དཀར་པོ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་ཚིག་ཡིན་ཡང་བརྗོད་དོན་རྫོགས་པར་མི་སྟོན་ལ། འདི་རྟ་དཀར་པོ་རེད་ཅེས་པ་ལྟ་བུས་ནི་བརྗོད་དོན་ཆ་ཚང་བ་ཞིག་སྟོན་པས་ན། ཚིག་གྲུབ་ཡིན་ནོ། །དབྱིན་ཡིག་སོགས་ཡིག་རིགས་མང་པོ་ལ་བྱ་ཚིག་མེད་པའི་ཚིག་གྲུབ་མི་སྲིད་ཀྱང་། རང་རེ་བོད་སྐད་དུ་བྱ་ཚིག་མེད་པའི་ཚིག་གྲུབ་ཧ་ཅང་མང་པོ་ཡོད་དེ། ང་མི་ཡིན། ཁོ་རིང་པོ་རེད། བོད་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཚིག་གྲུབ་ཡིན་ཡང་བྱ་ཚིག་མེད་པ་སྟེ། དེའང་ཡོད་མེད་ཡིན་མིན་རེད་མ་རེད་སོགས་བྱ་ཚིག་ཡིན་པར་མ་གྲགས་པའི་དབང་དུ་བྱས་སོ། །

དེས་ན། བརྗོད་བྱའི་དོན་ཆ་ཚང་ཞིང་རྫོགས་པར་སྟོན་པའི་མཚན་བྱ་ལ་**ཚིག་གྲུབ**་ཅེས་བྱ་ཞིང་། མིང་གཞན་**ངག་དོན**་ཞེས་ཀྱང་བྱ་ཆོག་སྟེ། སྙན་ངག་མེ་ལོང་མའི་ལེའུ་གཉིས་པར། ངག་དོན་གྱི་དཔེ་རྒྱན་ཞེས་པ་ནི། མིང་ངམ་ཚིག་རྐྱང་པ་ཙམ་མིན་པར་བརྗོད་པ་ཆ་ཚང་བའི་ངག་དོན་དུ་མ་དཔེ་དོན་སྦྱར་བའི་དཔེ་རྒྱན་དུ་བཤད་པ་ལས་ཤེས་ནུས་སོ། །

ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་དངོས། (Composition of the Sentence.)

སྤྱིར་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་སྦྱིབ་སྦྱོར་ལེགས་པར་ཤེས་པ་ལ་སུམ་ཅུ་པ་དགོངས་འགྲེལ་དང་བཅས་པས་བསྟན་པའི་ཕྲད་དང་རྣམ་དབྱེའི་རྣམ་གཞག་ལེགས་པར་ཁོང་དུ་ཆུད་དགོས་ཀྱང་། དེ་དག་གཞན་དུ་བཤད་ཟིན་པ་སོགས་ལས་ཤེས་པར་བྱ་ཞིང་། འདིར་ཐོག་མར་ཚིག་གྲུབ་ཐུང་ངུ་དང་། དེ་ནས་རིང་པོར་སྒྲུབ་ཚུལ་གྱི་དཔེར་བརྗོད་བཅས་འགའ་ཞིག་བརྗོད་པར་བྱ་བ་ལ། འདིར་རྫོགས་བྱེད་ཅེས་སྤྱོད་པའི་དོན་ནི་འོག་ཏུ་ཞར་བྱུང་གི་རྣམ་གཞག་ཏུ་གསལ་བས་དེར་གཟིགས།

བྱེད་འབྲེལ་ལས་ཚིག་ཅན་གྱི་ཚིག་གྲུབ།

༡་ ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

འོ་མ་དཀྲུགས་པ་རེད།

གྲོན་ཆས་བཀྲུས།

སྐད་ཆ་འཆད་བཞིན་འདུག །

ཡི་གེ་བྲིས་ཚར།

༢་ བྱེད་པོ་ + ཕྲད་ + རྫོགས་བྱེད།

གཡག་+གིས་+བརྡུངས།

ཁོ་+ས་+བཀྲུས་སོང་།

ང་+ས་+བཤད།

བཀྲ་ཤིས་+ཀྱིས་+བྲིས་སོ། །

ལྷ་བུ་སྟེ་འོག་མ་རྣམས་ལའང་དེ་བཞིན་ཤེས་པར་བྱའོ། །

༣་ བྱེད་པོ་ + ཕྲད་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

གཡག་གིས་ལུག་བརྡུངས།

ཁོས་གྱོན་ཆས་བཀྲུས།

ངས་སྐད་ཆ་བཤད་པ་ཡིན།

བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་ཡི་གེ་བྲིས།

༤་ བྱ་ཡུལ་ + ཕྲད་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

བོད་དུ་ཚོང་བརྒྱབ་པ་རེད།

ཤིང་ནགས་སུ་ཤིང་གཅོད།

འཕགས་ཡུལ་དུ་ཚོགས་འདུ་འཚོགས།

ཉི་ཧོང་དུ་འབར་རྫས་གཡུགས་སོང་།

༥་ དགོས་པ་ + ཕྲད་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

མགྲོན་པོ་ལ་མེ་བཏང་།

ཐར་པ་འཐོབ་ཏུ་ལམ་སྒོམ།

བོད་དོན་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་ཀྱི་འདུག

ཧུབ་བཀུག་ལ་འཐོབ་རྩོད་བརྒྱབ།

༦་ འབྱུང་ཁུངས་ + ཕྲད་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

བསྟན་བཅོས་ཀུན་ལས་ལེགས་བཤད་བཏུས།

འབྲི་ལས་འོ་མ་འཛོ་བཞིན་འདུག

ནམ་མཁའ་ལས་ཆར་ཕབ་པ་ཡིན།

ས་འོག་ལས་གཏེར་གདོན་པར་བྱོས། །

༥· དུས་ + ཐད་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

ཞོགས་པར་མང་ཇ་བཏང་།

ཚུ་ཚོད་བཅུ་གཉིས་ལ་ཞལ་ལག་དབུལ་བར་བྱོས། །

ཚོགས་འདུའི་སྐབས་སུ་བགྲོ་གླེང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

སློབ་གྲྭའི་དུས་སུ་སློབ་སྦྱོང་ལེགས་པོ་བྱ།

ཞེས་པ་ལྟ་བུ་རྣམས་ནི་རིམ་བཞིན་བྱ་བྱེད་ལས་གསུམ་གང་རུང་རེ་དང་རྣམ་དབྱེ་གཉིས་གསུམ་བཞི་ལྔ་ཚེ་སྐབས་བཅས་དང་སྦྱར་བའི་བྱེད་འབྲེལ་ལས་ཚིག་ཅན་གྱི་ཚིག་གྲུབ་ཡིན་ནོ། །

བྱེད་མེད་ལས་ཚིག་ཅན་གྱི་ཚིག་གྲུབ།

༡· ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

ཉི་མ་ཤར།

ཁྲི་ཟླུག་གི་འདུག

ཧྲ་འཇོགས་སོང་།

༢· བྱ་ཡུལ་ + ཐད་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

ནམ་མཁའ་ཏུ་སྐར་མདའ་རྒྱུ་སོང་།

ཁང་སྟེང་ན་ཉི་འོད་ཕོག་བྱུང་།

ཕོ་ཧྭ་ལར་གཟི་འོད་འབར།

འདི་དག་ནི་བྱེད་མེད་ལས་ཚིག་ཡིན་ཡང་། བྱ་ཡུལ་ལ་ཚོས་གང་ཞིག་ཡོད་པ་གཙོ་བོར་མི་གོ་བར་བྱ་བ་གཙོ་བོར་བརྗོད་པས་གཉིས་པར་འཇོག་གོ།

༣་ བྱེད་པ་ + ཕྲད་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

ངས་མཛུབ་མོ་ཀེར་ཡོད།

ཁོང་གིས་ཞལ་འཛུམ་བྱུང་།

གྲང་རེག་གིས་ཐུས་པ་ཕུག

༤་ དགོས་པ་ + ཕྲད་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

བོད་དོན་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་འཐོབ་ཀྱི་འདུག

རྒྱབ་བཀྱག་ལ་འཐོབ་རྩོད་ཤོར་སོང་།

བགྲོ་གླེང་ལ་འཛོམས།

འདིའི་གོང་འོག་རྣམས་སུ་འདུམ་བདེ་བའི་ཕྱིར་དུ་དགོས་པ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་སྦྱུད་ཡོད་པའང་དགོངས་འཇགས་འཚལ།

༥་ འབྱུང་ཁུངས་ + ཕྲད་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

འོ་མ་ལས་ཞོ་འབྱུང་།

མ་ལས་བུ་སྐྱེས།

ནམ་མཁའ་ལས་ཆར་བབས།

༨· རྟེན་གནས་ + ཕྲད་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

གནམ་ན་འཇའ་ཚོན་བཀྲ།

ལམ་དུ་འབུ་སྲིན་མང་།

བྱང་དུ་རླུང་ཆེ།

འདིར་བགྲ་མང་ཚེ་རྣམས་བྱ་ཚིག་ཏུ་གྱུར་ཀྱང་། གནས་གང་ཞིག་ཏུ་ཚོས་གང་ཞིག་ཡོད་པ་གཙོ་བོར་བརྗོད་པས་བདུན་པར་འཇོག་གོ།

༩· ཚོས་ + ལས་ + ཕྲད་ + རྫོགས་བྱེད། དེ་ཉིད།

ལྕགས་གསེར་དུ་འགྱུར་བཞིན་འདུག

བུམ་པ་མི་རྟག་པར་གྲུབ།

སྦྲ་གུ་ཆེན་པོར་འཚར་བྱུང་།

༡· དུས་ + ཕྲད་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

དགོང་མོར་ཉི་མ་ནུབ།

སྐྱ་རེངས་ཐ་མར་ནམ་ལངས།

ཆུ་ཚོད་དང་པོ་ལ་མི་མང་འདུ་རྒྱུ་རེད།

ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དག་ནི་རིམ་བཞིན་ལས་ཙམ་དང་། རྣམ་དབྱེ་གཉིས་གསུམ་བཞི་ལྔ་བདུན་པ་དེ་ཉིད་ཚེ་སྐབས་བཅས་ལ་བྱེད་མེད་ལས་ཚིག་སྦྱར་བའི་

ཚིག་གྲུབ་སྟེ། འདི་ཡན་ནི་ལས་ཚིག་ཅན་གྱི་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་སྒྲིག་ཚུལ་ཤ་སྟག་གོ །

ལས་ཚིག་མེད་པའི་ཚིག་གྲུབ།

༡་ རྟེན་གནས་ + སྦྲེལ་ + ལས་ + རྫོགས་བྱེད།

ཤིང་རྟེ་ན་བྱ་འདུག

ཁང་སྟེང་དུ་རྒྱལ་མཚན་ཡོད།

ཕྱོགས་བཅུར་ལྷུགས་རི་མཆིས།

གདན་སར་སློབ་གཉེར་བཟང་པོ་ཡོད།

༢་ ཁྱད་གཞི་ + སྦྲེལ་ + ཁྱད་ཆོས་ + རྫོགས་བྱེད།

གླུ་མ་ནི་སྐད་སྙན་པོ་རེད།

བོད་ལྗོངས་དེ་འཛམ་གླིང་ཡང་སྟེང་ཡིན།

གློག་ནི་ནུས་ཤུགས་ཆེན་པོ་ཡིན་པ་དང་།

ཁོང་ནི་སྙན་གྲགས་ཆེན་པོ་རེད།

ཅེས་པ་ལྟ་བུ་དག་ནི་རིམ་བཞིན་བདུན་པ་རྟེན་གནས་དང་། ཁྱད་གཞི་ཁྱད་ཆོས་སྦྱར་བའི་ལས་ཚིག་མེད་པའི་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་སྒྲིག་ཚུལ་ཏེ། འདི་རྣམས་ཀྱིས་མཚོན་ནས་རང་གི་རྣམ་པར་དཔྱོད་པའི་བློ་གྲོས་ཀྱི་སྒོ་མོ་ནམ་མཁའི་མཐོངས་ལྟར་ཡངས་ཤིང་མཐའ་གླུས་པར་རྒྱས་པ་ལ་འབད་པར་འཚལ།

གཞན་ཡང་། ཚིག་གྲུབ་དཀའ་སླ་ཅི་རིགས་སྦྱེབ་ཚུལ་ནི་རེའུ་མིག །༡ ནས་ ༤ པའི་བར་ཟུར་དུ་གསལ་བ་ཤོག་གྲངས་ ༡༢༩ སོགས་ལས་ཤེས་པར་བྱས་ཏེ། ཁྱད་པར་ཞིབ་ཅིང་ཕྲ་བ་ཇི་སྙེད་ཡོད་པ་རྣམས་རྟོགས་པ་ལ་འབད་པར་བྱོས། །

ཡང་གསར་བུ་རྣམས་ལ་ཕན་སླད་དུ་ཅུང་ཟད་བཤད་ན། ཐུང་དུ་ནས་རིང་པོ་དང་། དེ་ནས་ཇེ་རིང་དུ་གཏོང་བའི་སྒོ་ནས་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་སྦྱེབ་སྦྱོར་བསྒྲིག་དགོས་པ་གཤམ་གསལ་ལྟར།

དཔེར་བརྗོད་སྡེ་ཚན་དང་པོ།

༡་ ཁོང་གིས་དེབ་ཀློག

༢་ ཁོང་གིས་ཕྱི་ལོགས་སུ་དེབ་ཀློག

༣་ ཁོང་གིས་ཕྱི་ལོགས་སུ་ལངས་ནས་དེབ་ཀློག

༤་ ཁོང་གིས་ཕྱི་ལོགས་སུ་རྡོའི་སྟེང་དུ་ལངས་ནས་དེབ་ཀློག

༥་ ཁོང་གིས་ཕྱི་ལོགས་སུ་རྡོའི་སྟེང་དུ་ལངས་ནས་སྐད་ཆེན་པོས་སྒྲུང་གི་དེབ་ཀློག

༦་ ཁོང་གིས་ཕྱི་ལོགས་སུ་རྡོའི་སྟེང་དུ་ལངས་ནས་སྐད་ཆེན་པོས་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་སྒྲུང་དེབ་སྙན་པོ་ཞིག་ཀློག

༧ ཁོང་གིས་ཕྱི་ལོགས་སུ་རྗེའི་སྟེང་དུ་ལངས་ནས་སྐད་ཆེན་པོས་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་ཕྱི་ལོ་༢༠༠༠ལོར་བོད་དུ་བརྩམས་པའི་སྒྲུང་དེབ་སྟན་པོ་ཞིག་ཀློག །ཅེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

དཔེར་བརྗོད་སྡེ་ཚན་གཉིས་པ།

༡ ང་འགྲོ་ཡི་ཡིན།

༢ ང་བོད་ལ་འགྲོ་ཡི་ཡིན།

༣ ང་སང་ཉིན་བོད་ལ་འགྲོ་ཡི་ཡིན།

༤ ང་སང་ཉིན་ཆུ་ཚོད་དགུ་པར་རླངས་འཁོར་དུ་བསྡད་ནས་བོད་ ལ་འགྲོ་ཡི་ཡིན།

༥ ང་སང་ཉིན་ཆུ་ཚོད་དགུ་པར་རླངས་འཁོར་དང་མེ་འཁོར་བརྒྱུད་ནས་བལ་ཡུལ་དང་དེ་ནས་བོད་ལ་འགྲོ་ཡི་ཡིན། ཞེས་པ་ལྟ་བུའམ། ཡང་ན།

དཔེར་བརྗོད་སྡེ་ཚན་གསུམ་པ།

༡ དགོན་པ་ལ་སྐོར་བ་བརྒྱབ།

༢ དགོན་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཡང་ནས་ཡང་དུ་སྐོར་བ་བརྒྱབ།

༣ དགོན་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཉིན་རེར་སྐོར་བ་རེ་བརྒྱབ།

༤ སེ་ར་དགོན་པ་ལ་ཉིན་རེའི་སྔ་དགོང་གཉིས་ལ་སྐོར་བ་རེ་བརྒྱབ།

༥་ ཕྱི་ལོ་༡༩༡༩ ལོར་བྲམས་ཆེན་ཆོས་རྗེ་ཤཱཀྱ་ཡེ་ཤེས་མཆོག་གིས་ཕྱུག་བཏབ་པའི་སེ་ར་དགོན་པ་ལ་ཉིན་རེའི་སྤྱ་དགོང་གཉིས་ལ་སྐོར་བ་རེ་བརྒྱབ།

ཅེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། གཞན་ཡང་དེ་དག་ལས་མིང་ངམ་ཚིག །དུས་གསུམ་སྐུལ་ཚིག་དང་བཅས་པ་སྤྱ་ཕྱི་བར་གསུམ་དུ་སྦྱོར་ཚུལ་མ་འཁྲུགས་པར་ཤེས་པར་བྱ་རྒྱུ་གལ་ཆེ་ཞིང་། དཔེ་མཚོན་ཞིག་ནི་འདི་ལྟར།

༡་ ང་ཚོས་ཕྱི་ལོ་༡༩༡༩ ལོར་བཞེངས་པའི………སྐོར་བ་རེ་བརྒྱབ།

༢་ ཁོང་ཚོས་ཕྱི་ལོ………………………………སྐོར་བ་རེ་རྒྱག་གི་ཡོད་རེད།

༣་ ཁྱེད་རང་གིས་ཕྱི་ལོ………………………………………………སྐོར་བ་རེ་རྒྱོབ།

ལྟ་བུ་དང་། དེ་བཞིན།

དཔེར་བརྗོད་སྦྱེ་ཚན་བཞི་པ།

༡་ ༧གོང་ས་མཆོག་གིས་བཀའ་གནང་།

༢་ ༧གོང་ས་མཆོག་གིས་བོད་རྒྱ་འབྲེལ་བའི་སྐོར་བཀའ་གནང་།

༣་ ༧གོང་ས་མཆོག་གིས་བོད་རྒྱ་མི་རིགས་གཉིས་འཆམ་མཐུན་དགོས་སྐོར་བཀའ་གནང་།

༤་ འཛམ་གླིང་ཞི་བདེའི་དེད་དཔོན་༧སྐྱི་ནོར་༧གོང་ས་མཆོག་གིས་བོད་རྒྱ་འབྲེལ་བའི་སྐོར་དམིགས་བསལ་གྱིས་བཀའ་གནང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

དཔེར་བརྗོད་སྔེ་ཚན་ལྔ་པ།

༡་ བོད་གཞུང་ལ་འཆར་གཞི་ཡོད།

༢་ བོད་གཞུང་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་འཆར་གཞི་ཡོད།

༣་ བོད་གཞུང་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་འཆར་གཞི་དང་གྲ་སྒྲིག་ཡོད།

༤་ བོད་གཞུང་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་མ་འོངས་པའི་དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་གཏོང་ཕྱོགས་ཀྱི་འཆར་གཞི་དང་གྲ་སྒྲིག་ཡོད།

༥་ བོད་གཞུང་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་མ་འོངས་པའི་ཤེས་ཡོན་དང་སྲིད་ཇུས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་ཕྱོགས་ཀྱི་འཆར་གཞི་དང་གྲ་སྒྲིག་ཡོད། ཅེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། གཞན་ཡང་།

དཔེར་བརྗོད་སྔེ་ཚན་དྲུག་པ།

༡་ ང་བོད་པ་ཡིན།

༢་ ང་བོད་དུ་སྐྱེས་པའི་བོད་པ་ཡིན།

༣་ ང་བོད་ནས་བཙན་བྱོལ་དུ་འོངས་པའི་བོད་པ་ཡིན།

༤་ ང་ཕྱི་རྒྱལ་དུ་༢༠༠༠ལོར་སྐྱེས་པའི་བོད་པ་ཡིན།

༥་ ང་བོད་ལ་དུང་ཞེན་ཆེ་བའི་བོད་པ་ཡིན།

༦་ ང་ནི་བསྒུས་ཀྱང་མི་འདུག་པའི་བོད་པ་ཡིན།

༧་ ང་ནི་བོད་སྐད་ལ་དགའ་བའི་བོད་པ་ཡིན།

ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་ཀྱིས་མཚོན་ཏེ་རྒྱ་ཆེར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

གསུམ་པ་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་དབྱེ་བ་ནི། (Categories of the Sentence.)

སྤྱིར་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་རྒྱ་བའི་དབྱེ་བ་གཉིས་ཏེ། བྱ་ཚིག་ཅན་དང་། བྱ་ཚིག་མེད་པའི་ཚིག་གྲུབ་གཉིས་སོ། །དང་པོ་ལའང་བྱེད་འབྲེལ་དང་བྱེད་མེད་ལས་ཚིག་ཅན་གཉིས། དེ་རེ་རེ་ལའང་རང་དབང་ཅན་དང་གཞན་དབང་ཅན་གཉིས་རེ། བྱེད་འབྲེལ་བྱེད་མེད་ཀྱི་རང་དབང་ཅན་གཉིས་ཀ་ལའང་དུས་གསུམ་སྐུལ་ཚིག་ཅན་བཞི་རེའམ། ཡང་ན་རྣམ་དབྱེ་གཉིས་གསུམ་བཞི་ལྔ་བདུན་པ་སོགས་དང་ལྡན་པའི་ཚིག་གྲུབ་ཅི་རིགས་ཡོད་པ་དག་དབྱེ་བའི་དཔེ་རིས་ཤོག་གྲངས་ ༡༣༨ ལ་གསལ་བ་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

དེའང་རྣམ་དབྱེ་དང་པོ་དྲུག་པ་བརྒྱད་པ་གསུམ་དང་། ཐད་ཐལ་མོ་ཆེ་ནི་ཚིག་ཙམ་གྱིས་དཔེར་བརྗོད་རྫོགས་པ་རེ་སྟོན་ནུས་པས། ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་དབྱེ་བར་མ་བགྲངས་ཤིང་། རྒྱན་སྡུད་ལྷག་བཅས་ནི་སྒྲ་སྤྱི་སྒྲ་བཅས་དཔེར་བརྗོད་སྐབས་ཚིག་གྲུབ་ཆ་ཚང་བ་རེ་འབྲི་དགོས་པའང་ཡོད་མོད། དེ་དག་གཙོ་ཆེར་ཐད་ཡིན་ཞིང་། འདིར་བཀོད་པ་དག་ལེགས་པར་ཤེས་ན། བདེ་བླག་ཏུ་རྟོགས་ནུས་པ་དང་། དབྱེ་བ་མང་ཆེ་ན་མགོ་རྨོངས་པར་དོགས་ཏེ་རེ་ཞིག་བཞག་གོ །

དེའང་ཅུང་ཟད་བཤད་ན་ཚིག་གྲུབ་ནི་བྱ་ཚིག་མེད་པའི་ཁྱད་གཞི་ཁྱད་ཆོས་སྦྱར་བའི་རྫོགས་བྱེད་ཚིག་གི་མཐའ་ཅན་ནམ། བྱ་ཚིག་ལྡན་པའི་

རྫོགས་བྱེད་ཚིག་གི་མཐའ་ཅན་གྱི་ངག་སོགས་ཏེ། དང་པོ་ཁྱད་པར་གྱི་གཞི་ཆོས་སྒྱུར་བའི་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་དཔེ་ནི། མི་ནི་བདེ་འགྲོ་བ་ཡིན། ཇོ་མོ་གླང་མ་ནི་ཤིན་ཏུ་མཐོའོ། །ལྟ་བུ་དང་། གཉིས་པ་བྱ་ཚིག་ཅན་གྱི་ནང་གསེས་བྱ་བྱེད་ལས་གསུམ་ལྡན་པའི་ཚིག་གྲུབ་ནི་དཔེར་ན། བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་ཤིང་གཅོད། ཤིང་ནགས་སུ་ཤིང་བཅད་དོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། ཕྱི་མ་འདི་ལ་བྱེད་པ་པོ་དངོས་སུ་མེད་ཀྱང་བཅད་པའི་སྐབས་བྱེད་པོ་ཤུགས་ལ་བསྟན་ཅིང་། རྫོགས་ཚིག་སོགས་གང་རུང་དང་ལྡན་པས་ན། ཚིག་གྲུབ་ཡིན་པ་སོགས་གནད་ཀྱི་དོན་པོ་རྣམས་མཁྱེན་པར་མཛོད།

ངེས་པ་འཛིན་ཕྱིར་དུ་འདིར་དཔེ་སྒོ་གཞན་འགའ་ཞིག་ཀྱང་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ།

༡་ **ཁྱད་གཞི་དངོས་སུ་ཡོད་པ།** དེབ་འདི་ལྗང་ཁུ་རེད་འདུག །བོད་དུ་གངས་རི་མང་པོ་ཡོད། སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཚན་དཔེ་ནི་འཇིག་རྟེན་ན་འགྲན་ཟླ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་ལོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༢་ **ཁྱད་གཞི་དངོས་སུ་མེད་པ།** ལྗང་ཁུ་རེད་འདུག །གངས་རི་མང་པོ་ཡོད། འཇིག་རྟེན་ན་འགྲན་ཟླ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་ལོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༣་ **རྟེན་གནས་ཀྱི་ཚིག་གྲུབ།** ནམ་མཁར་ཉི་ཟླ་ཡོད། གཡས་སུ་འདུ་ཁང་འདུག །ལྗོར་གདན་ས་ཆགས། ལྟ་བུ་སྟེ་འདི་ཡན་བྱ་ཚིག་མེད་པའི་ཚིག་གྲུབ་བོ། །

༤་ **བྱེད་འབྲེལ་ལས་ཚིག་དང་ལྡན་པ།** འཁོར་ལོ་བསྐྱོར་ནས་ཡུན་རིང་སོང་། མ་ཎི་བགྲང་ཆེས་ནས་སེན་མོ་ཡོངས་སུ་ཟད་དོ། །རེ་བས་ལོ་ཧྲིལ་པོ་ལྔ་བཅུ་བསྐྱུགས་ཡོད། ཅེས་པ་ལྟ་བུ།

༥་ **བྱེད་མེད་ལས་ཚིག་དང་ལྡན་པ།** མ་ཎི་བགྲང་ཆེས་ནས་སེན་མོ་ཡོངས་སུ་ཟད་དོ། །ཞུག་འདིར་ཆུ་འཁྱིལ་འདུག །འཁོར་ལོ་འདི་འཁོར་བཞིན་པ་རེད། མཚན་ཐུབ་ཀྱི་མར་མེ་དེ་འདང་དགོང་མཚན་གང་ལ་འབར་སོང་། ལྟ་བུ།

༦་ **བྱེད་པ་པོ་གཙོ་བོར་བརྗོད་པ།** བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བཤད་དོ། །ལུག་གིས་ཤུགས་ཆེན་པོས་བརྡུངས་བྱུང་། འདི་ལ་དབྱིན་ཡིག་གི་བརྡ་སྤྲོད་དུ་Active Voice ཟེར།

༧་ **བྱ་བ་གཙོ་བོར་བརྗོད་པ།** འཛམ་གླིང་གི་ཨོ་ལིམ་པིག་རྩེད་འགྲན་ཆེན་མོའི་སྐབས་སུ་ཏྲ་རྩེད་སྤུས་དག་བརྩེས་སོང་། དམག་ཆེན་གཉིས་པའི་མཇུག་ཏུ་རྡུལ་ཕྲན་མཚོན་ཆ་གཉིས་གཡུགས་ཏེ་གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོ་གཉིས་རྩ་བརླག་ཏུ་བཏང་ངོ་། །ཚོགས་འདུ་འདིར་མང་མོས་འོས་བསྡུ་བྱེད་ཕྱོགས་སྐོར་བགྲོ་གླེང་ལྷུག་པོར་གནང་སོང་། ལྟ་བུ། འདི་ལ་དབྱིན་ཡིག་གི་བརྡ་སྤྲོད་དུ་ Passive Voice ཟེར།

༨་ **བྱ་ཡུལ་དངོས་སུ་བརྗོད་པ།** ཞིང་འབྲོག་བར་ལ་ད་རེས་ཀྱི་རྩོད་གླེང་འབྱུང་གཞི་ནི་རྩྭ་རའི་དོན་ཡིན། རྒྱ་བོད་གཉིས་ལ་མི་མཐུན་པའི་རྩོད་གཞི་གཙོ་བོ་ཡོང་ས་ནི་རང་བཙན་དང་རང་སྐྱོང་གི་གནད་དོན་དེ་ཡིན། ལྟ་བུ།

༩་ **བྱ་ཡུལ་ཤུགས་ལ་བརྗོད་པ།** ཞིང་འབྲོག་བར་ལ་ ད་རེས་ཀྱི་རྩོད་གླེང་འབྱུང་གཞི་ནི་རྩྭ་རའི་དོན་ཡིན། བློ་བཟང་ལ་ བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་སྐད་ཆ་བཤད། ཅེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༠་ **དགོས་པ་གཙོ་བོར་བརྗོད་པ།** ཐར་པ་འཐོབ་ཏུ་ལམ་སྒོམ། མི་ཁ་ཤས་ཞིབ་དཔྱོད་དུ་སོང་། རྒྱུགས་སྦྱོང་ལ་གྲ་སྒྲིག་བྱེད། ལྟ་བུ།

༡༡་ **འབྱུང་ཁུངས་གཙོ་བོར་བརྗོད་པ།** བོད་ནས་ཁ་འབབ་ཀྱི་ཆུ་བོ་རྣམ་བཞི་འབབ། འཕགས་ཡུལ་ནས་ཆོས་དར། རྒྱ་ནག་ནས་བོད་ལ་ཇ་འཐུང་བའི་ལུགས་སྲོལ་དར། ལྟ་བུ།

༡༢་ **ཚེ་སྐབས་ཀྱི་ཚིག་གྲུབ།** གནའ་སྔ་མོར་མདའ་རྩེད་རྩེས། ཉེ་བའི་ལོ་རབས་དག་ཏུ་ཟླ་བའི་ཁང་བཟང་དུ་བསྐྱོད། ལོ་བཅུ་ལ་སློབ་གྲྭ་འགྲིམས། ལྟ་བུ།

༡༣་ **དེ་ཉིད་ཀྱི་ཚིག་གྲུབ།** ཞིང་ལས་མཉམ་ལས་སུ་གྱུར། སྤྲིན་ནག་རབ་ཏུ་འཁྲིགས། དེང་གི་འཛིག་རྟེན་ཞི་འཇམ་དུ་གྱུར། ལྟ་བུ།

༡༤་ **གྲོས་འདེབས་སྐུལ་ཚིག་ཅན།** ད་ང་ཚོ་འགྲོ། ང་ཚོས་ཟ་མ་ཟའོ།། ད་ང་ཚོས་གྲོས་སྡུར་བཟོ། ང་ཚོ་ཉལ། ང་ཚོས་ཟའོ། །ང་ཚོས་འདོན་པར་

བྱའོ། །ཞེས་སོགས་ད་ལྟ་བའི་ཚིག་རྣམས་སྐུལ་ཚིག་ཏུ་སྦྱོར་ཆོ། ཧག་ཏུང་ཚོ་ཞེས་པའི་གང་ཟག་དང་པོའི་ཉིས་ཚིག་དང་མང་ཚིག་ཁོ་ན་ལ་འཇུག་པའི་སྐུལ་ཚིག་གྲོས་འདེབས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་སྦྱོར་པ་ཞིག་སྟེ། ང་ཚོ་ཞེས་པའི་བྱེད་པ་པོ་དངོས་ཤུགས་ཅི་རིགས་སུ་བསྟན་པ་ཡོད་དོ། །

༡༥༽ **གཉིས་པའི་སྐུལ་ཚིག་ཅན།** <u>རྒྱུགས་ཤིག །</u>སོང་ཞིག །ཤོད་ཅིག །ཁྱེད་རང་གིས་དྲང་པོ་གསོངས་ཤིག །རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ལས་མ་འདས་པ་གྱིས། ཕར་རྒྱུག །ཟས་ཟོ། ཞལ་ལག་མཆོད། འབྲས་ཐུག་བཞེས། ཞེས་སོགས་ཀྱི་སྐུལ་ཚིག་རྣམས་ནི་ཁྱོད་དང་ཁྱོད་ཚོ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་གང་ཟག་གཉིས་པ་ལ་སྦྱོར་པའི་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་སྐུལ་ཚིག་ཡིན་ཏེ། སྐབས་ཕལ་མོ་ཆེར་བྱེད་པ་པོ་དངོས་སུ་མི་སྟོན་ནོ། །

༡༦༽ **དགག་སྒྲའི་སྐུལ་ཚིག་ཅན།** སྦྱོད་པ་ངན་པ་<u>མ་བྱེད</u>། རྒྱུན་དུ་སེམས་ངན་མ་འཆང་། མ་འགྲོ། མ་བྱེད། མ་ཟ། མ་འདོན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། དགག་སྒྲའི་སྐུལ་ཚིག་རྣམས་ནི་སྐུལ་ཚིག་དངོས་དང་སྦྱོད་ཚུལ་འདྲ་ཞིང་། ཡིག་རྙིང་འགར་མ་འོངས་པའམ་འདས་ཚིག་ལ་མ་ཡིག་སྦྱར་ཏེ་དགག་སྒྲའི་སྐུལ་ཚིག་ཏུ་སྤྱད་པའང་མཐོང་རྒྱུ་འདུག་མོད། འོན་ཀྱང་དགག་སྒྲའི་སྐུལ་ཚིག་ལ་ད་ལྟ་བའི་སྔོན་དུ་མ་ཡིག་སྦྱད་དགོས་པར་མཁས་དབང་འགས་གསུངས་པ་ཤིན་ཏུ་ལེགས་ཤིང་། དེ་ལྟར་གཅིག་གྱུར་ཏུ་སྤྱད་པར་བྱའོ། །

༡༧· **གསུམ་པའི་སྐུལ་ཚིག་ཅན།** ཕྲུ་གུ་ལ་ཡི་གེ་འབྲི་རུ་ཆུག །ཁོ་ལ་ཁ་ལག་ཟར་ཆུག །གདོང་ཤར་ལ་སྟོན་དུ་ཆུག །ཅེས་པ་ལྟ་བུ་གང་ཟག་གཉིས་པ་དང་གསུམ་པ་ལ་དངོས་ཤུགས་སུ་མངགས་བྱ་བྱེད་པའི་སྐུལ་ཚིག་ཡིན་ཞིང་། འདིར་གང་ཟག་དང་པོ་གཉིས་པ་ཞེས་སོགས་ཀྱི་དོན་ནི་འོག་ཏུ་གསལ་བས་དེར་གཟིགས།

༡༨· **བཟློག་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐུལ་ཚིག་ཅན།** ཁོང་ཁྲོ་ཟློ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྤྱིར་བཏང་ལས་ཚིག་གཞན་དབང་ཅན་རྣམས་ལ་སྐུལ་ཚིག་མེད་ཀྱང་། ཕྲུ་གུ་ཆུང་ཆུང་ལྟ་བུ་ལ་བཟློག་ཕྱོགས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་སྤྱོད་པའི་སྐུལ་ཚིག་སྟེ། འདི་རིགས་ཤིན་ཏུ་ཉུང་བར་སྣང་ངོ་།།

༡༩· **བསླབ་བྱའི་སྐུལ་ཚིག་ཅན།** བཟང་པོའི་ཡོན་ཏན་ལ་བསླབ་པར་བྱའོ། །རིག་པའི་གནས་ལ་སྦྱང་བར་བྱའོ། །སྡིག་པའི་གྲོགས་པོ་དང་འགྲོགས་པར་མི་བྱའོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་བསླབ་བྱ་དང་འབྲེལ་ཏེ་སྐུལ་བའི་ཚིག་ཡིན་ཞིང་། འདི་རིགས་ལ་མ་འོངས་པ་ཁོ་ན་སྤྱད་དགོས་སོ། །

༢༠· **སྐུལ་ཚིག་དུ་མ་ཅན།** ཕར་རྒྱུགས་སློས་ཤིག །རླངས་འཁོར་ཐོངས་ལོབ་ཅིག །ཅེས་པ་ལྟ་བུ་ལ་སྐུལ་བ་པོ་གཉིས་ཡོད་ཅིང་། དེ་བཞིན་བསྟན་འཛིན་གྱིས་བློ་བཟང་ལ་ཕར་རྒྱུགས་ཟེར་བ་ངས་བྲིས་སོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ལ་མཚོན་ན། བྱེད་པ་པོ་དུ་མ་ཡོད་པ་ལས། འགྲོ་བ་པོ་བློ་བཟང་ཡིན་པས་བྱེད་པ་པོ་དང་པོ་དང་། ཟེར་མཁན་བསྟན་འཛིན་ཡིན་པས་བྱེད་པ་པོ་གཉིས་པ་

དང་། འབྲི་མཁན་ང་ཡིན་པས་བྱེད་པ་པོ་གསུམ་པ་ཞེས་མིང་དུ་སྦྱར་ཏེ། དེ་ལྟར་ཇི་ཙམ་བསྟན་ཡང་བྱེད་པ་པོ་བཞི་པ་ལྔ་པ་སོགས་མང་དུ་བསྟན་ཚོག་ལ། འབྲི་ཀློག་མི་འཛུག་པར་བྱའོ། །

བཞི་པ་ཞར་བྱུང་ཉེར་མཁོའི་རྣམ་གཞག །(The Supplementary.)

དེ་ལྟར་ན་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་གྲུབ་ཆ་གཙོ་བོ་ནི། ཡིན་མིན་ཡོད་མེད་རེད་མ་རེད་བྱུང་མ་བྱུང་འབྱུང་མི་འབྱུང་སོང་མ་སོང་གྱུར་མ་གྱུར་འགྱུར་མི་འགྱུར་གྲུབ་མ་གྲུབ་འགྲུབ་མི་འགྲུབ་འདུག་མི་འདུག་སོགས་དང་། གོ་ངོ་སོགས་རྫོགས་ཚིག་དང་། རིང་ཐུང་ཆེ་ཆུང་མཐོ་དམའ་སོགས་ཁྱད་ཆོས་བརྗོད་པའི་སྒྲ་རྣམས་དང་། འགྲོ་སྤྱོད་ཉལ་ལང་ཟ་འཐུང་གཏོང་ལེན་སོགས་བྱ་ཚིག་རྣམས་ཀྱང་ཡིན་ཞིང་། བོད་སྐད་རྒྱུག་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱུན་དུ་འདི་རིགས་སྤྱོད་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་། རང་རེའི་བོད་བརྡར་འདི་དག་མང་པོ་ཞིག་གི་རྣམ་གཞག་མི་གསལ་མོད། ཕྱི་སྐད་རྣམས་སུ་འདི་དག་གི་སྐད་དོད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་གསལ་ཞིང་། སྐབས་འདིར་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལ་མཁོ་བ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། བོད་སྐད་རང་ལའང་ཤིན་ཏུ་དགོས་མཁོ་ཅན་ཞིག་ཡིན་པས། འགའ་ཞིག་བརྗོད་པར་བྱ་བ་ལ།

དང་པོ། གང་ཟག་གི་རྣམ་གཞག །(The Person.)

སྤྱིར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ཅི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་རུང་གཞན་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཐ་སྙད་མང་དུ་མཆིས་པ་ལྟར། འདིར་བཤད་པའི་གང་ཟག་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་འདིའང་དབྱིན་ཇིའི་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་ཐ་སྙད་ཅིག་ཡིན་ལ། གང་ཟག་(Person)ལ་དབྱེ་ན་གསུམ་སྟེ།

— གང་ཟག་དང་པོ་ནི། ང་དང་ང་ཚོ་སོགས་སྐད་ཆ་འཆད་པ་པོ་གང་ཡིན་པའོ། །

— གང་ཟག་གཉིས་པ་ནི། ཁྱོད་དང་ཁྱོད་ཚོ་སོགས་སྐད་ཆ་བཤད་ཡུལ་གང་ཡིན་པའོ། །

— གང་ཟག་གསུམ་པ་ནི། ཁོ་དང་ཁོ་ཚོ་སོགས་སྐད་ཆ་བཤད་པར་བྱ་བ་གང་ཡིན་པའོ། །

དེའི་ཕྱིར་གང་ཟག་གསུམ་ག་ལའང་ཆིག་ཚིག་གཉིས་ཚིག་མང་ཚིག་གསུམ་ཀ་འཇུག་པའི་སྐབས་ཡོད་ཅིང་། གང་ཟག་གསུམ་པའི་ཁོངས་སུ་སྲོག་ལྡན་ཡིན་མིན་ཅི་རིགས་མཆིས་ཏེ། མདོར་ན་ཤེས་བྱ་ཡིན་མིན་ཐམས་ཅད་འདི་གསུམ་གྱིས་བསྡུས་སོ། །

སྐད་རིགས་གཞན་གྱི་ལུགས་ལ་གང་ཟག་གི་རྣམ་གཞག་འདི་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་ཞིང་། ཕལ་ཆེར་བརྡ་སྤྲོད་རིག་པའི་སྙིང་པོའམ་ལྟེ་བ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པ་དཔེར་ན། རྒྱུན་ཚིག །མིང་ཚབ། བྱ་ཚིག །ཐྲད་དང་རྣམ་དབྱེའི་རྣམ་གཞག་ལ་སོགས་པ་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཕལ་མོ་ཆེ་གང་ཟག་གི་རྣམ་

གཞག་དང་སྦྱར་དགོས་པ་འབའ་ཞིག་ཡིན་མོད། རང་རེ་བོད་སྐད་དུ་ནི་དེ་ལྟར་མིན་ཡང་། ཚིག་གྲུབ་སྒྲིག་པའི་ཆེ་ན་དགོས་ངེས་དང་། ངེས་པ་བདེ་བླག་ཏུ་སྟེར་བྱེད་ཅིག་ཡིན་པས། གལ་ཆེན་དུ་བརྩི་དགོས་སོ། །

གཉིས་ཀྱི་རེ་ཚུ་མིག་ཏུ་གསལ་བ་ནི་གང་ཟག་གི་མིང་ཚབ་(Personal Pronoun)སྟེ། མིང་ཚབ་དེ་དག་གི་སྔོན་དུ་མིང་བྱེ་བྲག་པ་སོ་སོ་སྨོས་པའང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། བཀྲ་ཤིས་ང་། བློ་བཟང་ཁྱོད། ཁྲི་དེ། མི་རིང་པོ་འདི། རྟ་དཀར་པོ་དེ་གཉིས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞིང་། གང་ཟག་གི་མིང་ཚབ་འདི་དག་ལ་ཕྲད་དང་རྣམ་དབྱེ་ཅི་རིགས་པ་སྦྱར་ནས་ཚིག་གྲུབ་སོགས་སྒྲིག་པའི་ཚུལ་ནི་གོང་དུ་བཀོད་ཟིན་པ་ལྟར་ཏེ། འདི་དག་གོ་བདེ་སླད་རེ་ཙུ་མིག་ཏུ་འགོད་ན་གཤམ་གསལ་ལྟར།

གྲངས གང་ཟག་དང་པོ། གང་ཟག་གཉིས་པ། གང་ཟག་གསུམ་པ།

ཆིག་

ཚིག །

ཉིས་

ཚིག

མང་

ཚིག

ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ་འདི་དག་གིས་མཚོན་ཏེ་གཞན་ཡོད་དུ་རུང་བ་རྣམས་ཀྱང་མཁྱེན་པར་མཛོད།

དེ་འང་དབྱིན་སྐད་དང་འཇར་མན་སྐད་ལྟ་བུ་ལ་རྣམ་དབྱེ་བཞི་སྟེ། བྱེད་པ་པོ་(Nominative)དང་། དངོས་ཀྱི་བྱ་ཡུལ་ལམ་རྟགས་འཇུག་སྐབས་ཀྱི་ལས་(Accusative)དང་། ཤུགས་ཀྱི་བྱ་ཡུལ་ཏེ་ལས་སུ་བྱ་བ་(Dative)དང་། འབྲེལ་སྒྲའི་རྣམ་དབྱེ་(Genitive)བཅས་སུ་ཕྱེ་ཞིང་། དེ་རྣམས་ཆིག་ཚིག་མང་ཚིག་ཅན་གྱི་གང་ཟག་གསུམ་དང་སྦྱར་བའི་མིང་ཚབ་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་ཡོད་པར་མ་ཟད། འཇར་སྐད་དུ་ནི་དེ་དག་དང་མིང་གཞན་སྦྱོར་ཆེ། རྒྱ་བའི་མིང་ཚིག་རྣམས་ཀྱང་ཚིག་གྲོགས་དང་སྒྲ་གཟུགས་སོགས་འགྱུར་འགྲོ་བ། ཤིན་ཏུ་ལེགས་པར་སྦྱར་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་བཤད་ན་ཤིན་ཏུ་རྟོག་འཛིང་ཅན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ཏེ། ལེགས་སྦྱར་གྱི་སྐད་དང་ཏ་ཅང་མཐུན་པར་གྲགས་ལ། འདི་རིགས་མི་མང་དཀྲུས་མས་སྦྱོང་བར་དཀའ་ནའང་། ཞིབ་ཚགས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་ཡིག་རྙིང་གི་མིང་ཚིག་རེ་ཟུང་ལ་

བརྟེན་ནས་ཚིག་གྲུབ་རྙིལ་པོ་བདེ་བླག་ཏུ་རྟོགས་ཐུབ་པའི་དཔེ་མཚོན་ཡང་མཆིས་སོ། །

འོན་ཀྱང་རང་རེའི་བོད་ཡིག་ནི་གང་ཟག་གསུམ་པོ་ཁྱད་མེད་དུ་ཁྱད་གཞིའམ་བྱེད་པ་པོ་སོགས་དང་། ཁྱད་ཆོས་དང་བྱ་ཡུལ་སོགས་སུ་སྦྱོད་ཚུལ་ཅི་རིགས་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་ཕན་ཚུན་འཕྲད་པར་བྱེད་པའི་ཕྲད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལེགས་སུ་གསུངས་པ་ནི། གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་ཁྱད་ཆོས་ཤིག་གོ་སྙམ་སྟེ། བློ་ལ་འཛིན་བདེ་ཞིང་། སེམས་ངོར་འཕྲོད་སླ་བ། ཚིག་ཕྲད་དང་ཚིག་གྲོགས་ཅུང་ཤས་ཤིག་ལེགས་པར་ཤེས་ཆེ་གཞན་ཀུན་ལ་རིགས་བསྒྲེ་ཆོག་པ་སོགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་དང་ལྡན་པས་སོ།།

སྤྱིར་རིགས་པས་དཔྱད་ན། འཛམ་བུ་གླིང་པའི་མིའི་སྐད་རིགས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཚིག་གྲུབ་ཀྱང་ཕལ་མོ་ཆེ་ཁྱད་གཞི་ཁྱད་ཆོས་སྦྱར་བའམ་བྱ་བྱེད་ལས་གསུམ་གང་རུང་འདུས་པའི་ངག་གི་བདག་ཉིད་དུ་གྲུབ་ཅིང་། དེ་དག་གང་ཟག་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་ཅི་རིགས་པ་དང་བསྟེབས་པ་ན། བྱ་བྱེད་ལས་གསུམ་སོགས་གོང་འོག་གི་མིང་ཚིག་རྣམས་སྒྲ་གཟུགས་གང་ཞིག་འགྱུར་བ་མང་ཙུང་ལས་སྐད་ཡིག་དེ་ཞིབ་ཚགས་ཆེ་ཆུང་དང་། ལེགས་པར་སྦྱར་མ་སྦྱར། དེ་བཞིན་རྙོག་འཛིང་ཆེ་ཆུང་དུ་བཞག་པ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན། འོག་གི་ཁག་གསུམ་ཀ་དཔྱ་བ་ཁོ་ན་ལ་སྦྱར་བའི་དཔེར་བརྗོད་ཡིན།

༡་ ངས་ཁྱོད་ལ་སྤྲོད་ཀྱི་ཡོད།

༢·	ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ལ་སྤྲོད་ཀྱི་འདུག

༣·	ཁོས་ང་ལ་སྤྲོད་ཀྱི་འདུག

༤·	ང་ཚོས་ཁྱོད་ལ་སྤྲོད་ཀྱི་ཡོད།

༥·	ཁྱོད་ཚོས་ང་ལ་སྤྲོད་ཀྱི་འདུག

༦·	ཁོ་ཚོས་ང་ལ་སྤྲོད་ཀྱི་འདུག

ལྷ་བུ་ལ་བྱེད་ལས་ཇི་ཙམ་བརྗེས་རུང་།   བྱ་ཚིག་ལ་འགྱུར་བ་གཏན་ནས་མེད་པར་མ་ཟད། བྱེད་ལས་གཉིས་ཀྱང་མིང་ཚིག་མི་འགྱུར་བས། ཤིན་ཏུ་སླ་བའི་ཁྱད་ཆོས་དང་ལྡན་ཞིང་། དབྱིན་ཡིག་ལ་མཚོན་ནའང་།

1.	I <u>give </u>you.
2.	You <u>give</u> me.
3.	He <u>gives</u> me.
4.	We <u>give</u> you.
5.	(All of) You<u> give</u> me.
6.	They<u> give</u> me.

ལྷ་བུའི་འོག་ཐིག་ཅན་གྱི་བྱ་ཚིག་ལ་འགྱུར་བ་ཙུང་ཙམ་ལས་མེད་ཅིང་། བྱ་ཡུལ་(me, him, her, us, them etc.)ནི་བོད་སྐད་དང་མི་འདྲ་བར་བྱེད་པ་པོའི་ཚིག་ལས་གཞན་དུ་སྤྱོད་དགོས་པའོ། །འོན་ཀྱང་འཇར་མན་སྐད་ལ་མཚོན་ན།

1.	Ich <u>gebe</u> dir.
2.	Du <u> gibst </u>mir.

3. Er gibt mir.
4. Wir geben dir.
5. Ihr gebt mir.
6. Sie geben mir.

འདི་དག་གི་དོན་ནི་གོང་གི་བོད་ཡིག་ལྟར་ཡིན། ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་འོག་ཐིག་ཅན་གྱི་ཚིག་ནི་བྱ་ཚིག་སྟེ་གང་ཟག་སོ་སོ་དང་སྦྱར་ཚེ་བྱ་ཚིག་གཅིག་ཉིད་ཀྱང་སྒྲ་གཟུགས་མང་དུ་འགྱུར་འགྲོ་ཞིང་། དེ་བཞིན་ཆིག་ཚིག་མང་ཚིག་གི་གྲངས་དང་། རང་རེའི་དེ་སྒྲ་དང་མཚུངས་པའི་ངེས་བཟུང་(Definite Article)དང་། ཅིག་ཞིག་ཤིག་འདི་ལ་བློ་གསལ་འཇུག་ངོགས་སུ་ངོས་འཛིན་གྱི་ཕྲད་ཅེས་བཏགས་འདུགདང་མཚུངས་པའི་ངེས་བཟུང་མེད་པའི་ཕྲད་(Indefinite Article)རྣམས་དང་བསྡེབས་པས། ཤིན་ཏུ་འགྱུར་བ་སྟེ། རེ་རེ་བཞིན་བརྗོད་ཀྱིས་མི་ལང་ངོ་། །

གཉིས་པ། རྫོགས་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་གཞག །
(The Copulas and Auxiliaries.)

ཤིན་ཏུ་སྤྱོད་རྒྱུ་ཆེ་ཞིང་ཉེ་བར་མཁོ་བའི་རྣམ་གཞག་མེད་དུ་མི་རུང་བ་གཞན་ཞིག་ནི། རྫོགས་བྱེད་དམ་སྐྱོང་བྱེད་ཀྱི་ཚིག་རྣམས་ཡིན་ཞིང་། རྫོགས་བྱེད་ཚིག་ཅེས་པ་ནི། ཚིག་གྲུབ་གང་ཞིག་གི་མཐར་སྦྱོར་བ་ན་བརྗོད་བྱའི་དོན་དེ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའམ་ཆ་ཚང་བར་བྱེད་པའི་མཉན་བྱ་ལ་ཟེར་

རོ། །དེ་དག་གང་རུང་ཞིག་མཐར་ལྡན་ཚེ་བརྗོད་དོན་ཆ་ཚང་བ་རེ་སྟོན་ཐུབ་པར་མ་ཟད། བརྗོད་དོན་ཁ་སྐོང་བར་བྱེད་པས་ན། འདི་རིགས་ལ་རྫོགས་བྱེད་དམ་སྐོང་བྱེད་ཅེས་བྱ་ཚིག་གམ་སྨམ་ཞིང་། ཡིག་སྐད་དུ་ནི་ཡིན་མིན་ཡོད་མེད་བཞི་དང་། སྣང་མཆིས་སོགས་གཙོ་བོར་སྤྱོད་ལ། འདུག་གདའ་རེད་ཅེས་པའང་ཞུང་ཤས་རེ་འབྲི་བ་ཡོད་མོད། རེད་བཞག །རེད་འདུག །རེད་འགྱུ། རེད་པས། ཞེས་སོགས་ནི་སྲིད་མཐའ་ཙམ་ཡིན་ནའང་། འདིར་ནི་ཁ་སྐད་དུ་སྤྱོད་ཚུལ་ཡང་ཕྱི་རྒྱལ་བ་དང་གསར་བུ་བ་དག་གིས་ཁ་སྐད་ཡིག་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བ་ལ་བྱང་ཆུབ་པའི་ཕྱིར་དུ་ཙུང་ཟད་བརྗོད་པར་བྱ་ཡི། སྤྱི་སྐད་སིལ་བུར་གཏོར་བའི་ཆེད་གཏན་ནས་མིན་པར་མ་ཟད། རང་ཡང་ཡིག་སྐད་སྤྱི་སྐད་དུ་གྱུར་ཏེ་སྟན་འཛེབས་བརྟན་བརླིང་སོགས་བཟང་རྒྱུ་ལྡན་པའི་སྒོ་ནས་ཕྱོགས་ཀུན་ཏུ་ཁྱབ་ཅིང་ཡུན་རིང་དུ་གནས་ན་སྨམ་པའི་སྨོན་པ་འགོག་མེད་དུ་འཆར་མཁན་ཞིག་ཡིན་པས། སྤྱི་སེམས་ཆེ་བའི་མཁས་པ་དམ་པ་དག་གིས་བཟོད་པར་མཛོད།

དབྱེ་སྒོ་ཁག་གསུམ་ལས། དང་པོ་འགོད་ཚུལ་གྱི་དབྱེ་བ་ལའང་ཡིན་འགོད་དང་ཡོད་འགོད་གཉིས་ཡོད་ཅིང་། གསལ་བར་བྱེད་པའི་ཐྲད་ཆ་འདྲ་བ་ནི། ཡིན་མིན་ཡོད་མེད་རེད་མ་རེད་བྱུང་མ་བྱུང་འབྱུང་མི་འབྱུང་སོང་མ་སོང་གྱུར་མ་གྱུར་འགྱུར་མི་འགྱུར་གྲུབ་མ་གྲུབ་འགྲུབ་མི་འགྲུབ་འདུག་མི་འདུག་སོགས་དང་། གོ་དོ་སོགས་རྫོགས་ཚིག་དང་། རིང་ཐུང་ཚེ་ཆུང་མཐོ་

དམའ་སོགས་ཁྱད་ཆོས་བརྗོད་པའི་སྒྲ་རྣམས་དང་། འགྲོ་སྡོད་ཉལ་ལང་ཟ་འཐུང་གཏོང་ལེན་སོགས་བྱ་ཚིག་རྣམས་ཀྱང་ཡིན་ལ། བཀའ་བསྟན་འགྱུར་དང་སྔོན་གྱི་མཁས་པའི་གསུང་རྩོམ་སོགས་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་ཡིག་སྐད་དུ་རེད་མ་རེད་འདུག་མི་འདུག་སོགས་སྤྱོད་རྒྱ་ཆུང་ཞིང་། དེང་གི་ཡིག་སྐད་དུ་ནི་རེད་བཞག་ཟེར་བ་ལྟ་བུའི་ཁ་སྐད་མ་གཏོགས་པའི་རྫོགས་བྱེད་ཚིག་རྣམས་ལྷག་པར་ཡང་སྤྱོད་རྒྱ་ཆེ་བ་ཡིན་མོད། ཆོལ་གསུམ་གྱི་ཁ་སྐད་དུ་སྤྱོད་པ་ཅུང་ཟད་མི་འདྲ་བར་ཡོད་པ་ཐམས་ཅད་ནི་བྲི་རྒྱུ་མིན་ཡང་། གནད་ཆེ་ཞིང་སྤྱོད་སྒོ་ཆེ་བ་ལ་ལའང་གང་ཟག་གསུམ་དང་སྦྱར་ནས་བཤད་ན།

དང་པོ་ཡིན་འགོད་དགག་སྒྲ་དང་བཅས་པའི་སྐོར།

༡་ གང་ཟག་དང་པོ་ +རྒྱུན་ཚིག་གམ་མིང་རྐྱང་ +ཡིན་དང་མིན་དང་མ་ཡིན།

ཁོ་བོ་ +སྟོབས་ཆེན་ +ཡིན། '''མིན། '''མ་ཡིན།

ཐྲན་ +གཟུགས་པོ་རིང་པོ་ +ཡིན། '''མིན། '''མ་ཡིན།

ང་བསོད་ནམས་ཡིན། '''མིན། '''མ་ཡིན།

ང་ཚོ་མི་ཡིན། '''མིན། '''མ་ཡིན། ལྟ་བུ།

༢་ གང་ཟག་གཉིས་པ་ + མིང་རྐྱང་ངམ་རྒྱུན་ཚིག་ +རེད། མ་རེད།

ཁྱོད་རང་ +མི་ +རེད་པ། '''མི་མ་རེད།

ཁྱོད་ཚོ་ +ཤེས་ཡོན་ཅན་ +རེད། '''མ་རེད།

ཅེས་པ་ལྟ་བུ་ངོ་སྤྲོད་པའམ་ར་སྤྲོད་པ་སོགས་ལ་འཇུག

༣་ གང་ཟག་གསུམ་པ་ +རྒྱུན་ཚིག་གམ་མིང་རྒྱུད་+རེད། མ་རེད། ཡོད་རེད། ཡོད་མ་རེད།

བཀྲ་ཤིས་ +སྨྲོན་པ་ +རེད། '''མ་རེད།

ཁོང་ +ལོ་དགུ་བཅུ་ +རེད། '''མ་རེད།

མོ་རང་གཡོག་མོ་རེད། '''མ་རེད།

དེ་བསྟན་འཛིན་རེད། '''མ་རེད།

ཁོ་ནི་གཉོམ་ཆུང་ཡོད་རེད། '''ཡོད་མ་རེད།

ལྟ་བུ་སྟེ། ཐམ་འདི་རིགས་ནི་ཡིན་པའི་དོན་དུ་འཇུག་གོ །

གཉིས་པ་ཡོད་འགོད་དགག་སྒྲ་དང་བཅས་པའི་སྐོར།

༡་ གང་ཟག་དང་པོ་+ཐད་+མིང་ངམ་ཚིག་ +ཡོད། མེད།

ང་+ལ་+མིག་གཉིས་+ཡོད། '''མེད།

བདག་ལ་མིང་སྲིང་ལྔ་ཡོད། '''མེད།

ཐན་ལ་སྐོར་བརྒྱ་ཡོད། '''མེད། ལྟ་བུ།

༢་ གང་ཟག་གཉིས་པ་+ཐད་+མིང་ངམ་ཚིག་+འདུག །མི་འདུག །འགྲུ། མི་འགྲུ།

ཁྱེད་རང་+གི་+ཁང་པ་ཆེན་པོ་+འདུག །'''མི་འདུག །'''འགྲུ། '''མི་འགྲུ།

ཁྱོད་རང་ལ་མགོ་ཆེན་པོ་དེ་འདྲ་འདུག །…ཆེན་པོ་མི་འདུག །…འགྲུ། …ཆེན་པོ་མི་འགྲུ། ལྷ་བུ།

༣་ གང་ཟག་གསུམ་པ་+ཐྲད་+རྒྱན་ཚིག་གམ་མིང་རྐྱང་+འདུག །མི་འདུག །འགྲུ། མི་འགྲུ། ཡོད་རེད། ཡོད་མ་རེད།

ཁོ་མོ་+ལ་+གཟི་ཆུང་ངུ་ཞིག་+ཡོད་རེད།

བཀྲ་ཤིས་ལ་སྐད་ཤུགས་ཆེན་པོ་འདུག །…མི་འདུག །…འགྲུ།

འདིར་འབྲོག་ཁྲི་འདུག །…མི་འདུག །…འགྲུ།

ཁོ་མོ་ནི་བོད་ལ་ཡོད་རེད། …ཡོད་མ་རེད།

ལྷ་བུ་ཐམ་འདི་བྱ་ཡུལ་སོགས་གོང་འོག་བརྗེ་བ་དང་། འདིར་བྲིས་པའི་གང་ཟག་སོ་སོར་རྫོགས་བྱེད་ཀྱི་ཚིག་གང་དང་གང་སྦྱོད་པ་ལས་གཞན་ནང་ཕན་ཚུན་བརྗེ་ན་ནི་མི་འཇུག་པའི་རིགས་ཡོད་པ་དེ་དག་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱ་ཞིང་། འདི་དག་གི་སྐོར་རེའུ་མིག་ཟུར་དུ་གསལ་བ་ལའང་ཞིབ་གཟིགས་མཛོད། ཤོག་གྲངས་ ༡༣༨ དང་ ༡༣༩ བཅས་སུ་གསལ།

དམིགས་ཀྱིས་བསལ་བའི་སྦྱོད་ཚུལ་འགའ་ནི།

༡་ ང་སྟོབས་ཆེན་<u>རེད།</u> ལྷ་བུ་ང་རྒྱལ་བྱེད་དེ་ར་སྦྱོད་པ་སོགས་ཀྱི་སྐབས་དང་།

༢་ ཁྱོད་རང་ངོ་མ་མི་<u>ཡིན།</u> ལྷ་བུ་རྒྱན་འཛུགས་སོགས་ཀྱི་སྐབས་སུ་སྦྱོད་པའི་ཡིན་འགོད་གཉིས་དང་།

༣་ ཁྱོད་ལ་ཁང་པ་ཡོད་རེད། ལྟ་བུ་དྲན་པ་མི་གསལ་བ་སོགས་ལ་ར་སྤྱོད་པའི་སྐབས་དང་།

༤་ ང་གང་དུ་འདུག །ཅེས་པ་ལྟ་བུའི་ཡོད་འགོད་དག་ནི་རྒྱུགས་འབྲས་དྲིས་སྐབས་སམ། བརྒྱལ་བ་སངས་པ་སོགས་དུས་དམིགས་བསལ་བའི་སྐབས་སུ་སྤྱོད་ཚུལ་འདི་དག་ཀྱང་ཡོད་མོད། སྤྱོད་སྒོ་ཚུང་བས་དམིགས་ཀྱིས་བསལ་བའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་སོ། །

དྲི་བ་ལ་འཛུག་སྐབས།

འདི་དག་གི་སྐོར་ནི་༼བོད་ཀྱི་སྤྱི་སྐད་སློབ་དེབ་༽ལས་འབྱུང་བ་ལ་གཞིར་བཟུང་སྟེ་བཤད་ན། ལན་གྱི་སྒྲིག་སྲོལ་བཞིན་དྲི་བ་ལའང་དེ་ལྟར་སྤྱོད་པ་དཔེར་ན། ང་མི་ཨེ་རེད། ཁྱེད་རང་དགུང་ལོ་དུ་ཡིན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། སྤྱིར་གང་ཟག་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་ལ་རིམ་བཞིན་ཡིན་དང་རེད་ཅེས་པ་སྤྱོད་སྒོ་ཚུང་ཞིང་། ཁྱད་པར་དུ་ང་མི་རེད། ཁྱེད་རང་དགུང་ལོ་སུམ་ཅུ་ཡིན་ཞེས་མི་ཟེར་ཡང་། དྲི་བའི་ལན་དུ་ཁྱེད་རང་མི་རེད། ང་ལོ་སུམ་ཅུ་ཡིན་ཞེས་འོང་ངེས་ལ་བསམས་ནས་དེ་ལྟར་སྤྱོད་སྲོལ་ཡོད་པ་འདི་ནི་བོད་སྐད་ཀྱི་ཐུན་མོང་མིན་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཤིག་ཡིན་པ་དང་། ཆོལ་གསུམ་གྱི་ཁ་སྐད་དུ་སྤྱོད་བཞིན་པ་ཡིན་ཡང་། ཡིག་སྐད་དུ་དེ་ལྟར་མི་སྤྱོད་པར་ཧྥ་རན་སིའི་བོད་སྐད་རིག་པའི་མཁས་དབང་ནི་ཀོ་ལས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དེས་ན་འདིར་

སྐད་གཉིས་ལ་སྦྱོང་བའི་གསར་བུ་བ་རྣམས་ལ་ཕན་སླད་དུ་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་ན་གོ་བ་སྟེར་ཐུབ་ཆེ་བར་མཐོང་བས་འདི་ལྟར།

- ང་སྨྱོན་པ་རེད་པས། ཞེས་པ་ཐད་སྒྱུར་བྱེད་ན། = Are I mad?ཞེས་པ་ལས་ང་སྨྱོན་པ་ཡིན་པས། Am I mad? ཞེས་མི་ཟེར་ཏེ། ལན་ལ་ཁྱོད་རང་སྨྱོན་པ་མ་རེད། You are (not) mad. ཟེར་བའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་ཡིན།
- ཁྱོད་རང་བོད་པ་ཡིན་ནམ། ཞེས་པའང་ཐད་སྒྱུར་བྱེད་ན། =Am you Tibetan? ཞེས་པ་ལས་ཁྱོད་རང་བོད་པ་རེད་དམ། Are you Tibetan? ཞེས་མི་ཟེར་ཏེ། ལན་ལ་ང་བོད་པ་མ་ཡིན། I am (not) a Tibetan. ཟེར་བའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་ཡིན་ཞིང་། འདི་དག་དབྱིན་སྐད་ལ་མི་འགྲིག་ཀྱང་བོད་སྐད་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་སོ། །
- ཁོང་བཀྲ་ཤིས་རེད་དམ། ཞེས་པ་ནི་སྒྲ་དོན་གྱི་འགྱུར་གཉིས་ཀ་གཅིག་པ། Is he Tashi? ཞེས་པ་ཡིན་ཏེ། ལན་ལའང་ He is Tashi. ཁོང་བཀྲ་ཤིས་རེད་ཟེར་བས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་གང་ཟག་གསུམ་ལ་སྦྱར་ཚེ། ཡིན་ལ་ am དང་། རེད་ལ་ are/ is ཞེས་བསྒྱུར་དགོས་སོ། །
- ཡོད་འགོད་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ན། བོད་སྐད་དུ་ཡོད་ཅེས་པ་འདི་དབྱིན་སྐད་དུ་བསྒྱུར་སྐབས་འཁྲུལ་གཞི་ཆེ་བ་ནི། ང་ལ་དེབ་ཡོད། (I have a book.)ཁོང་ལ་ས་ཆ་ཆེན་པོ་ཡོད་རེད། (He has a big land.)ལམ་གྱི་འདུས་མདོར་འཁྲུལ་འཁོར་མང་པོ་འགག་འདུག ། (There is a traffic jam

at the junction.)ཐོག་ཁར་ཕུག་རོན་གཉིས་འདུག །(There are two pigeons on the roof.)ལྟ་བུ་སྟེ། བདག་བཟུང་གི་དོན་དུ་འཇུག་ཚེ། ཡོད་པ་ནི་have / hasདང་དོན་གཅིག་ཅིང་། སྤྱིར་ཡོད་པ་ཙམ་བརྗོད་སྐབས་There is / areསོགས་དང་དོན་གཅིག་པར་མ་ཟད། དེ་དག་གི་འདས་ཚིག་Had, There was, There were. རྣམས་ཀྱང་དེ་དང་ཚུལ་མཚུངས་འདུག་སྙམ་སྟེ་དཔྱད་པར་བྱའོ། །

དབྱེ་སྒོ་གཉིས་པ་ངོ་བོའི་དབྱེ་བ་ལ། ནན་ཏན་གྱི་རྗོགས་བྱེད་དང་། སྐྱོང་བའི་རྗོགས་བྱེད་སོགས་བཞི་ཡོད་པ་འདི་ལྟར།

༡་ **ནན་ཏན་གྱི་རྗོགས་བྱེད་**(Assertive)ཅེས་པ་ནི། ལོ་རྒྱུས་དང་བྱུང་བ། སྤྱིར་བཏང་གི་གནས་ལུགས་སོགས་གང་བརྗོད་པར་བྱ་བ་དེ་ཁོང་དུ་ཚུད་པའི་ཚུལ་གྱིས་བརྗོད་པའི་རྗོགས་བྱེད་ལ་ཟེར་ཏེ། དཔེར་ན། བོད་ལ་གངས་གཏོང་གི་རེད། བོད་ལ་གངས་གཏོང་གི་ཡོད་རེད། ཁོས་སྐད་གྲགས་ཅན་གྱི་གཏམ་བཤད་ཅིག་བྱས་པ་རེད། ལྟ་བུ་སྟེ། གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཕྲད་ཆ་འདྲ་བ་ནི། ད་ལྟ་བ+གི་རེད་མ་རེད། ད་ལྟ་བ+གི་ཡོད་རེད་མ་རེད། འདས་ཚིག་+པའམ་བ་རེད། "'མ་རེད། ཅེས་པ་རྣམས་ཡིན་ཞིང་། སྤྱིར་བཏང་དང་འདས་པ་ལ་འཇུག་པའོ། །

༢་ **སྒྲོང་བའི་རྫོགས་བྱེད་**(Testimonial)ཅེས་པ་ནི། དོན་དེ་རང་གིས་མཐོང་ཐོས་སུ་གྱུར་པའི་སྒོ་ནས་ཉམས་མྱོང་གི་གཏམ་བཤད་པའི་རྫོགས་བྱེད་ལ་ཟེར་བ་དཔེར་ན། ཚོ་བཟང་ཁང་རྒྱབ་ན་འདུག །གངས་གཏོང་གི་འདུག །མོ་རང་ནནས་བསྡད་འདུག །ཁོང་ནང་ལ་འགྲོ། ཁོ་བསྟན་འཛིན་རེད་བཞག །ཁོ་བསྟན་འཛིན་རེད་འགྲོ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། གསལ་བྱེད་ནི། འདུག །མི་འདུག །ད་ལྟ་ཟྭགི་འདུག །རེད་འདུག །རེད་བཞག །རེད་མི་འདུག །འགྲོ། མི་འགྲོ། རེད་འགྲོ། རེད་མི་འགྲོ་ཞེས་པ་རྣམས་ཡིན་ཞིང་། ད་ལྟ་བ་དང་འདས་པ་གཉིས་ལ་འཇུག་གོ །

༣་ **རྗེས་དཔག་གི་རྫོགས་བྱེད་**(Inferential)ཅེས་པ་ནི། འདས་པའི་བྱུང་བ་ལ་བལྟས་ཏེ་བྱ་བ་སོགས་དཔོག་ཅིང་། དེའང་བྱ་བྱེད་གཞན་དུ་སྣང་བར་སྟོན་པ་གང་རུང་གི་རྫོགས་བྱེད་ལ་ཟེར་བ་དཔེར་ན། གངས་བཏང་བཞག །དར་ལྷོག་གསར་པ་མང་པོ་བཙུགས་འགྲོ། ངས་འབུ་བསད་བཞག །ངས་འབུ་བསད་ཚར་ཟེན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞིང་། སྤྱིར་རང་གིས་རང་ལ། ངས་འབུ་བསད་ཡོད་ཟེར་བ་ལས་བསད་འདུག་ཅེས་མི་སྨྲ་ཡང་། རྟགས་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་རང་ལས་གཞན་དུ་སྣང་བའི་སྒོ་ནས་དེ་ལྟར་བརྗོད་ཆོག་སྟེ། རང་གི་གློག་བརྙན་ལ་ལྟ་སྐབས་སོགས་སུ། ང་གླིང་གར་འགྲོ་གི་འདུག །ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སྨྲོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །གསལ་བྱེད་ནི། འདས་ཚིག

+བཞག །འདས་ཚིག་+འགྱུ། འདས་ཚིག་+ཚར་ཟིན། འདས་ཚིག་+འདུག །ཞེས་པ་བཞི་ཡིན་ཞིང་། འདས་པ་ཁོ་ན་ལ་སྤྱོད་པའོ། །

༤· **རང་ངོས་ཀྱི་རྟོགས་བྱེད་**(Egophoric)ནི། རྫོད་པ་པོ་རང་ངམ་གང་ཟག་དང་པོ་དང་འབྲེལ་བའི་སྐོར་ཁོ་ན་ལ་འཇུག་པའི་རྟོགས་བྱེད་ལ་ཟེར་ཏེ། དཔེར་ན། ངས་རྩམ་པ་ཉོ་གི་ཡིན། ཉོས་པ་ཡིན། ཉོས་ཡོད། ཉོ་གི་ཡོད། ང་ན་བྱུང་། ངས་མཐོང་བྱུང་། ང་ལ་ཁ་པར་བཏང་བྱུང་། ང་ན་གི་མེད། ཉོ་གི་མིན། ལྟ་བུ་སྟེ། གསལ་བྱེད་ནི། དལྟ་བ+གི་ཡིན། དལྟ་བ+གི་མིན། དལྟ་བ+གི་ཡོད། དལྟ་བ+གི་མེད། འདས་ཚིག་+བྱུང་། འདས་ཚིག་+པ་ཡིན། འདས་ཚིག་+ཡོད། འདས་ཚིག་+མེད། ཅེས་པ་དང་། ང་ན་ཡི་འདུག །ང་སྐྲག་གི་འདུག །སོགས་བྱེད་མེད་ལས་ཚིག་གཞན་དབང་ཅན་རྣམས་དང་སྦྱར་ཚེ་བྱེད་སྒྲ་མི་འཐོབ་ཅིང་དལྟ་བར་འཇུག་ལ། སྤྱིར་དུས་གསུམ་དང་སྤྱིར་བཏང་བཅས་ལ་འཇུག་པའོ། །

དབྱེ་སྒོ་གསུམ་པ་དུས་ཀྱི་སྒོ་ནས་དབྱེ་བ།

རྟོགས་བྱེད་ཚིག་རྣམས་དུས་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་དང་སྦྱར་ནས་ལྷན་དུ་བཤད་ན།

༡· **དུས་འདས་པའི་འདས་པ།** སྤྱིར་འདས་པའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་གང་ཞིག །འདས་པའི་དུས་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་སྔོན་ནས་ཀྱང་འདས་ཟིན་པར་

བསྟན་པར་མ་ཟད། བྱ་ཚིག་ཀྱང་འདས་ཚིག་སྦྱོད་པ་དཔེར་ན། ཁོང་ནི་སངས་རྒྱས་པར་གྱུར། འདས་པའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་ཡོངས་སུ་བསྔོས་པར་གྱུར། ཁ་སང་ནས་བཙས་མ་བརྫས་ཚར་བ་རེད། ན་ཉིང་ནས་གྲོལ་ལན་ཚ་ཐག་ཆོད་ཅིག་བསྒོགས་ཏེ་སྙིང་ནད་སངས་པར་བྱས། ལྟ་བུ་སྟེ། སྤྱིར་མ་འོངས་ད་ལྟ་གཉིས་ལ་བྱ་བྱེད་ཁྱད་མཚུངས་ཀྱི་སྒྲ་སྦྱོད་ཚུལ་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་གཞུང་དག་ཏུ་གསལ་ཡང་། འདས་པ་ལ་ཁྱད་མཚུངས་ཀྱི་སྒྲ། པར་བྱས། བར་བྱས། ཞེས་པ་སྦྱོད་ཚུལ་མི་གསལ་མོད། མཁས་པའི་རྗོམ་འབྲིའི་ཕྱག་ལེན་དུ་འབྲི་སྲོལ་འདུག་པའང་ངེས་དགོས་པའི་གནད་ཅིག་གོ །

༤་ **དུས་འདས་པའི་མ་འོངས་པ།** སྤྱིར་འདས་པའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་གང་ཞིག །འདས་པའི་དུས་ངེས་ཅན་ཞིག་ལ་བལྟོས་ཏེ་མ་འོངས་པར་བསྟན་ལ། བྱ་ཚིག་མ་འོངས་པའང་ལྡན་དུ་སྦྱོད་པ་དཔེར་ན། ཁ་བཏགས་དབུལ་རྒྱུ་བྱུང་། ཁྱོད་ལ་སྐད་ཆ་བཤད་རྒྱུ་མ་བྱུང་། ཁྱེད་རང་གིས་བཀའ་མོལ་གནང་རྒྱུ་བྱུང་སོང་ངམ། ཁོ་ལ་རྗེ་བོ་མཇལ་རྒྱུ་བྱུང་ཡོད་རེད། ལྟ་བུ།

༥་ **དུས་འདས་པའི་ད་ལྟ་བ།** སྤྱིར་འདས་པའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་གང་ཞིག །འདས་དུས་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་ད་ལྟ་བའི་སྐོར་བརྗོད་ཅིང་། འདས་དུས་སྔོན་པའི་ཚིག་གྲོགས་དང་བྱ་ཚིག་ད་ལྟ་བ་སྦྱོད་པ། དཔེར་ན། ན་ཉིང་ང་སློབ་གྲྭ་འགྲིམ་བཞིན་པ་ཡིན། ཁ་སང་ངས་གཞས་གཏོང་བའི་སྐབས་ལ་ཁོ་སླེབས་

སོང་། ངས་བལྟས་དུས་ཁྱེད་རང་གིས་སློབ་ཁྲིད་གནང་བའི་སྐད་རེད་འགྱུ། དེ་དུས་ཁོང་གཉིད་བཞིན་པ་རེད་བཞག །ད་ནང་ངའི་ཨ་མ་ལགས་ཀྱིས་ཞལ་པར་གཏོང་སྐབས་ང་སེམས་པ་སྐྱོ་པོ་བྱུང་། ལྟ་བུའོ། །

༤་ **དུས་མ་འོངས་པའི་འདས་པ།** སྤྱིར་མ་འོངས་པའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་གང་ཞིག །མ་འོངས་པའི་དུས་ངེས་ཅན་ཞིག་ན་བྱ་བ་ཞིག་ཚར་བར་སྟོན་པ་ལ་ཟེར་བ་དཔེར་ན། ཉི་མ་ནུབ་པ་ན་བློ་ལ་བཟུང་ཚར་འགྲོ་ཡི་རེད། ཀད་པོར་གྱུར་ཆེ་སོ་བུད་ཚར་འགྲོ་ལེ་རེད། སང་ཉིན་ཉི་མ་འཆར་སྐབས་ང་སོང་ཚར་ཐེ་རེད། ལྟ་བུ།

༥་ **དུས་མ་འོངས་པའི་མ་འོངས་པ།** སྤྱིར་མ་འོངས་པའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་གང་ཞིག །བྱ་ཚིག་ཀྱང་མ་འོངས་པ་སྤྱོད་པའམ། ཚིག་གྲོགས་ཀྱི་དབང་གིས་མ་འོངས་པའི་དུས་ངེས་ཅན་ཞིག་གིའང་རྗེས་སུ་འབྱུང་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་ལ་ཟེར་ཏེ། དཔེར་ན། མ་བྱོན་པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་ཡོངས་སུ་སྨྲོ་བར་འགྱུར་བ། དེ་རིང་དགོང་མོ་ཆུ་ཚོད་ལྔ་པ་ལའང་ངས་འབྲི་མགོ་བརྩམ་མི་ཐུབ། ཁོས་སང་ཉིན་གཞི་ནས་གྲ་སྒྲིག་བྱ་རྒྱུ་རེད། སང་ཉིན་ཁོང་གིས་གསུང་བཤད་གནང་རྒྱུ་རེད། ལོ་རྗེས་མར་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྭ་འདི་དབུ་འབྱེད་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་འདུག །ལྟ་བུ།

༦་ **དུས་མ་འོངས་པའི་ད་ལྟ་བ།** སྤྱིར་མ་འོངས་པའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་གང་ཞིག །བྱེད་ཚིག་ཀྱང་ལྟན་དུ་སྤྱོད་པ་འདི་ལ་བྱེད་ལས་མ་འོངས་པ་ཞེས་

ཀྱང་ཟེར་འམ། མ་འོངས་པའི་རང་དུས་ཀྱི་སྐོར་བརྗོད་པ། དཔེར་ན། བདག་གིས་འོག་ཏུ་འཆད་པར་འགྱུར། ཁོང་གིས་སྒྱུར་བར་འགྱུར། སང་ཉིན་ནམ་ལངས་པ་ན། ང་འགྲོ་བཞིན་པ་ཡིན་རྒྱུ་རེད། ལོ་རྗེས་མའི་ལོ་གསར་ཚེས་སྐབས་ཁྱེད་རང་གིས་དགེ་རྒན་གནང་བཞིན་པ་ཡོན་རྒྱུ་རེད། ལྟ་བུའོ། །

༧ **དུས་ད་ལྟ་བའི་འདས་པ།** སྤྱིར་ད་ལྟ་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་གང་ཞིག །ད་ལྟའི་དུས་སུ་བྱ་བ་ཞིག་བྱས་ཟིན་པར་སྟོན་པར་མ་ཟད། འདས་ཚིག་ཀྱང་སྤྱོད་པ་དཔེར་ན། ད་ངས་བྲིས་ཚར། གློག་བརྙན་འདི་ད་ལྟ་རང་ཚར་སོང་། ངས་ཏ་གོ་སོང་། ད་ཁྱོད་རང་གིས་བཤད་ཚར་བས། ལྟ་བུ།

༨ **དུས་ད་ལྟ་བའི་མ་འོངས་པ།** སྤྱིར་ད་ལྟ་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་གང་ཞིག །བྱ་ཚིག་མ་འོངས་པ་སྤྱོད་དེ་བྱ་བ་དེ་དུས་ཡུན་ཐུང་ངུ་ཞིག་ཏུ་མགོ་བརྩམ་པར་སྟོན་པ་དཔེར་ན། ད་བཤད་ཀྱི་ཡིན། ད་ནི་འགྲོ་ལེ་ཡིན། ད་ནི་འཐུང་ནེ་ཡིན། ད་ལྟ་རང་དབུ་འཛུགས་བྱ་རྒྱུ་ཡིན། ལྟ་བུ།

༩ **དུས་ད་ལྟ་བའི་ད་ལྟ་བ།** སྤྱིར་ད་ལྟ་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་གང་ཞིག །བྱ་བ་ཞིག་མགོ་བརྩམས་ནས་བྱེད་བཞིན་པ་ལ་ཟེར་ཏེ། དཔེར་ན། ངས་ཡི་གེ་འབྲི་བཞིན་པ་ཡིན། དཔེ་ཆ་གློག་པའི་སྐབས་ཡིན། བཀའ་སློབ་གནང་བའི་སྐབས་རེད། ལྟ་བུའོ། །

༡༠ **གནས་ལུགས་བརྗོད་པའི་དུས།** དུས་གསུམ་གྱི་ཁྱད་པར་མི་གཙོ་བར། སྤྱིར་བཏང་གི་གནས་ལུགས་གཙོ་བོར་བརྗོད་པའི་ལས་ཚིག་ལ་ཟེར་

ཞིང་། འདི་རིགས་ལ་ད་ལྟ་བའི་ལས་ཚིག་སྤྱོད་པ་བཟང་བར་སེམས་ཏེ། དཔེར་ན། བོད་ལ་ཁ་བ་མང་པོ་འབབ་ཀྱི་རེད། འབྲོག་པས་སེམས་ཅན་འཚོ་ནེ་རེད། རྒྱ་དཀར་ནག་ལ་ཚ་བ་ཆེ་ལེ་རེད། གནམ་གཤིས་གྲང་སར་པགས་གོས་གྱོན་གྱི་ཡོད་རེད། རྒྱ་གར་ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་གངས་གཏོང་གི་ཡོད་མ་རེད། འཛམ་གླིང་ལྷོ་བྱང་གི་རྩེ་གཉིས་ན་ཚ་བ་ཡོད་མ་རེད། ལྟ་བུའོ། །

༡༡་ **ལས་ཚིག་འདས་པ་**འདི་ལ་དབྱིན་སྐད་དུ་ Perfective ཟེར་ཞིང་། ནང་གསེས་ཀྱིས་ Aorist and Perfect ཟེར་བ་གཉིས་ཕྱེ་འདང་། ཡི་གེ་བྲིས་ཚར། ལྟ་བུ་འོག་གི་འདས་ཚིག་སྤྱིར་བཏང་བ་དང་དོན་གཅིག་པས་ལོགས་སུ་ཕྱེས་མེད་དོ།།ནི། ངས་ཡི་གེ་བྲིས་ཡོད། ངས་ཁང་པ་བརྒྱབ་ཡོད། ཁོང་གིས་ལྟད་མོ་བསྟན་ཡོད་རེད། སྒྲི་ཞིག་ཤེ་འགྱུ། སྒྲེ་ཤོར་འགྱུ། མེ་ཤོར་བཞག །ངས་བོད་ཇ་བཟོས་ཡོད། ལྟ་བུ་བྱ་བ་གང་ཞིག་བྱས་ཟིན་པའི་ལག་རྗེས་ད་ལྟར་ཡང་ཡོད་པར་སྟོན་པའི་རིགས་ཏེ། འདི་དག་ལ་དབྱིན་སྐད་དུ་(Perfect)ཟེར་ཞིང་། དེ་ལའང་ནང་གསེས་ཚིག་གྲོགས་ཀྱིས་ཕྱེ་ན་དུས་གསུམ་དུ་དབྱེ་རྒྱུ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། དེ་དུས་ངས་ཡི་གེ་བྲིས་ཡོད། སང་ཉིན་སྔ་དྲོར་ངས་ཡི་གེ་བྲིས་ཚར་བ་ཡོད། ངས་ཡི་གེ་བྲིས་ཡོད། ལྟ་བུ་རིམ་བཞིན་འདས་མ་འོངས་ད་ལྟའི་ལས་ཚིག་འདས་པ་ཡིན་ལ། དབྱིན་ཇིའི་(had written, would have written, have written)ཞེས་པ་རྣམས་དང་དོན་གཅིག་ཚུལ་སོགས་རིགས་འགྲེས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

༡༢་ **ལས་ཚིག་ད་ལྟ་བ་ལ་**འདི་ལ་དབྱིན་སྐད་དུ་Imperfective ཟེར་གསུམ་ལས། **དང་པོ་འདས་ཚིག་ད་ལྟ་བ་ནི།** སྤྱིར་འདས་པའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་གང་ཞིག །སྐབས་དེར་བྱ་བ་ཞིག་བྱེད་བཞིན་པར་སྟོན་པ་ལ་ཟེར་བ་དཔེར་ན། ཧ་རྒྱུག་ཅིང་རྒྱུག་ཅིང་མདའ་འཕངས་སོང་། བྲོ་འཁྲབ་བཞིན་འཁྲབ་བཞིན་སོང་བ་རེད། དགོད་ཀྱིན་དགོད་ཀྱིན་ཤི་སོང་། ལྟ་བུ་སྟེ་འདི་དག་ལ། བགད་ནས་ཤི་སོང་། བགད་ཅིང་ཤི་སོང་། ལྟ་བུའང་སྦྱོད་ཆོག་པར་སེམས་སོ། །

༡༣་ **གཉིས་པ་བྱ་ལས་ད་ལྟ་བ་ནི།** སྤྱིར་མ་འོངས་པའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་གང་ཞིག །སྐབས་དེར་བྱ་བ་ཞིག་བྱེད་བཞིན་པར་སྟོན་པ་ལ་ཟེར་ཏེ། དཔེར་ན། ཁྲིམ་སྐོར་བྱེད་བཞིན་བྱེད་བཞིན་འགྲོ་རྒྱུ་རེད་འདུག །ལོ་ཐོག་རྟུང་གིན་རྟུང་གིན་གླུ་གཏང་རྒྱུ་ཡིན། ཞལ་འདོན་འདོན་ཞིང་འདོན་ཞིང་བསྐོམ་པར་བྱ། ལྟ་བུ།

༡༤་ **གསུམ་པ་བྱེད་ལས་ད་ལྟ་བ་ནི།** སྤྱིར་ད་ལྟ་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པར་མ་ཟད། སྐབས་དེར་འབྱུང་བཞིན་པའི་གནས་ཚུལ་བརྗོད་པ་དཔེར་ན། ཁོང་མོས་གསར་འགྱུར་བརྒྱུད་ལམ་ནས་གནས་ཚུལ་སློ་ལ་བཞིན་པ་རེད་འདུག །ཅ་དངོས་འཁྱེམས་ཀྱིན་འཁྱེམས་ཀྱིན་འགྲོ་ཡི་ཡོད། གོམ་པ་རྒྱུག་གིན་རྒྱུག་གིན་འགྲོ། ལྟ་བུ་སྟེ་འདི་རིགས་ལ། གོམ་པ་རྒྱུག་ནས་འགྲོ། གོམ་པ་རྒྱུག་ཅིང་འགྲོ། ཞེས་པའི་མཚམས་སྦྱོར་གྱི་ཐད་རྣམས་ཀྱང་ད་ལྟ་བའི་

ཚིག་དང་ལྷན་དུ་སྤྱོད་ཚོག་པར་སྣང་ལ། ད་ལྟ་བའི་ད་ལྟ་བའང་འདིའི་བྱེ་བྲག་ཅིག་ཡིན་ནོ། །

༡༥་ **ལས་ཚིག་སྒྱུར་བཏང་བ**་ལའང་གསུམ་ལས། འདིའང་དུས་གསུམ་སྒྱུར་བཏང་བ་དང་མི་འདྲ་ཞིང་། དབྱིན་སྐད་དུ་ Simple Tense ཟེར་བ་དེའོ།།

དང་པོ་འདས་ཚིག་སྒྱུར་བཏང་བ་ནི། འདས་དུས་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་སྔ་ཕྱིའི་བྱུང་བ་མི་རྗོད་པར་ངེས་མེད་ཀྱི་འདས་དུས་ཙམ་ལ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། ཁོང་བོད་ལ་ཕྱིན་པ་རེད། ངས་བཟླུགས་པ་ཡིན། ཁྱེད་ཀྱིས་གསུངས་སོང་། ལྟ་བུ།

༡༦་ **གཉིས་པ་བྱ་ལས་སྒྱུར་བཏང་བ།** འདིའང་མ་འོངས་པའི་དུས་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་སྔ་ཕྱིའི་བྱུང་བ་མི་རྗོད་པར་ངེས་མེད་ཀྱི་མ་འོངས་པ་ཙམ་ལ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། མེ་འབུད་ནས་ཇ་བསྐོལ་བར་བྱ། ཁ་བཟ་ཞིག་བྱ་རྒྱུ་ཡིན། གླུ་གཏང་རྒྱུ་རེད། ལྟ་བུ།

༡༧་ **གསུམ་པ་བྱེད་ལས་སྒྱུར་བཏང་བ།** འདིའང་ངེས་མེད་ཀྱི་ད་ལྟ་བ་ཙམ་ལ་འཇུག་པ་སྟེ་དཔེར་ན། ཡི་གེ་ཀློག །སློབ་སྦྱོང་བྱེད། ཕྲུ་གུ་ཚོས་རྩེད་མོ་རྩེ་ཡི་ཡོད་རེད། ལྟ་བུ་སྟེ། གནས་ལུགས་བརྗོད་པའི་དུས་ཀྱང་འདིའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་སོ། ཞིབ་ཕྲར་ངེས་ཆེད་ལོགས་སུ་བཤད་ཟིན་ཏོ། །

འདིར་ངེས་དགོས་པའི་གནད་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེན་ཞིག་ནི། བྱེད་མེད་ལས་ཚིག་ཡིན་ན། ཁྱོད་ཀྱི་བྱེད་པ་པོའམ་བྱེད་པ་ལ་བྱེད་སྒྲ་མི་འཐོབ་པས་ཁྲབ་ཅིང་། བྱེད་འབྲེལ་ལས་ཚིག་ཡིན་ན། ཁྱོད་ཀྱི་བྱེད་པོའམ་བྱེད་པ་ལ་

བྱེད་སྒྲ་འཛོབ་པས་ཁྱབ་པའི་གནད་ཀྱིས། ངས་དངུལ་བརྐུགས་སོང་། ངས་ཅ་ལག་བོར་སོང་། ངས་རི་དྭགས་ཤོར་སོང་། ཟེར་ཞིང་། ང་གཉིད་ཤོར་སོང་། དམག་འཐབས་ནས་ང་ཤོར་སོང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་བོད་མི་སྤྱིས་སྤྱོད་པ་ཡིན་གྱི། དེ་ལས་ལྡོག་སྟེ་སྤྱོད་མཁན་ཙུང་ཤས་ཡོད་ཀྱང་དག་པར་མི་སེམས་མོད། མང་བར་དོགས་ནས་འདིར་དགག་སྒྲུབ་ཀྱི་སྦྱོར་བ་རེ་ཞིག་མ་བྱས་སོ། །

དེ་ལྟར་ན་རང་རེའི་སུམ་རྟགས་དགོངས་འགྲེལ་དང་བཅས་པའི་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ཁག་ཏུ་དངོས་སུ་གསལ་ཞིང་ཡོངས་སུ་གྲགས་པ་རྣམས་ནི་འདིར་མ་ཟློས་མོད། སྦེབ་སྦྱོར་དང་འབྲེལ་ཞིང་ཉེ་བར་མཁོ་བ་རྣམས་ནི་བོད་ཀྱི་ཡིག་སྐད་གཉིས་ལ་བརྟགས་ཤིང་དཔྱད་དེ་ཞིབ་མོའི་ལུགས་སུ་བྲིས་ཁུལ་ལགས་ཀྱང་། ཚད་ལྡག་ཉེར་གསུམ་གྱི་སྐྱོན་ཆ་གདོན་མི་ཟ་བར་ཡོད་ངེས་པས་གཟུར་གནས་དོན་གཉེར་ཅན་གྱི་མཁས་པ་དག་གིས་བླང་དོར་དང་འཕྲི་སྣོན་མཛད་དུ་གསོལ་ལོ། །

སྨྲས་པ།

རྣམ་གཞག་གསར་པའི་རྐྱེད་མེད་མཛངས་ལྡན་འདི། །
གངས་ལྗོངས་རིག་པའི་བུ་ལ་བག་མར་བརྫངས། །
འོན་ཀྱང་མཛངས་མའི་ཞན་ཆ་ཅི་མཆིས་རྣམས། །
གསལ་བྱེད་ལམ་སྟོན་མེ་ལོང་སྟོལ་བར་མཛོད། །

དགག་སྒྲུབ་མེ་ལྕེ་མ་མཆེད་རང་ལུགས་ཀྱི། །
རང་བཞིན་དྲང་ཞིང་ཞིབ་པར་བཤད་མོད་ཀྱང་། །
ལེགས་བཤད་བྱིས་པ་ཚུན་ལས་བཏུས་པ་ནི། །
ངང་པས་འོ་ཆུ་འབྱེད་པའི་ཚུལ་ཙམ་ལགས། །

ཞེས་ཀྱང་སྨྲས་སོ། །

དེ་ལྟར་ན་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་རིག་པའི་་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་ལས་ཚིག་གྲུབ་བམ་ངག་དོན་གྱི་སྡེབ་སྦྱོར་ཞར་བྱུང་དང་བཅས་པ་བཤད་པའི་སྐབས་ཏེ་བཞི་པའོ།། །།

བཞི་པ། བརྗོད་པ་གཏམ་གྱི་སྡེབ་སྦྱོར།

The Composition of the
Complex Expression.

༄༅། །བཞི་པ་བརྗོད་པ་གཏམ་གྱི་སྡེབ་སྦྱོར་བཤད་པ་ལ། ཐོག་མར་བརྗོད་པའམ་གཏམ་གྱི་དོན་ནི། ཇི་སྐད་དུ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་སི་ཏུ་པཎ་ཆེན་གཙུག་ལག་ཆོས་ཀྱི་སྣང་བའི་འགྲེལ་ཆེན་༣༥༨ལས། མིང་ཚིག་བརྗོད་པ་གསུམ་དུ་དབྱེ་བའི་བརྗོད་པ་ནི་ཚིག་དུ་མ་འདུས་པའི་ངག་གི་ཕྲེང་བ་ཉིད་ཡིན་ཞིང་། དེ་ལ་མིང་གཞན་གཏམ་ཞེས་ཀྱང་བྱ་སྟེ། པཎྜ་དཀར་པོ་ལྟར་རྣམ་པར་མཛེས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་མཁས་པ་རྣམས་ནི་འཛིག་རྟེན་གྱི་རྒྱན་དུ་གྱུར་པ་ཡིན་ནོ།། ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ཏེ། དེ་ལྟ་བུའི་ཚིག་དུ་མ་འདུས་པའམ་བརྗོད་པ་གཏམ་གྱི་སྡེབ་སྦྱོར་ཇི་ལྟར་སྦྲིག་ཚུལ་ཡང་ཚིགས་བཅད་ཚིག་ལྷུག་སྤེལ་མ་རང་མོས་བཅས་ནང་གསེས་བཞིར་དབྱེ་ནས་འཆད་པར་འདོད་དོ། །

དང་པོ། ཚིགས་བཅད་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར།

The Composition of the Stanza.

ཚིགས་བཅད་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་ལ་འང་། ཚིགས་བཅད་ཀྱི་དོན། ཚིགས་བཅད་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་དགོས། ཚིགས་བཅད་ཀྱི་དབྱེ་བ། ཚིགས་བཅད་ཀྱི་སྐྱོན་སེལ་བཅས་བཞི་ལས།

དང་པོ་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་དོན། (Meaning of the Stanza.)

སྤྱིར་ཚིགས་བཅད་ཅེས་པའི་གོ་དོན་ནི། ལག་གི་སོར་མོ་རྣམས་ཚིགས་སོ་སོར་ཕལ་ཆེར་འདྲ་མཉམ་དུ་བཅད་པ་ལྟར་རྐང་པ་རིང་ཐུང་འདྲ་མཉམ་བྱས་ཏེ་ཚིགས་སུ་བཅད་པའི་ངག་ལ་ཟེར་ཏེ། རྒྱ་གར་གྱི་ཤློ་ཀ་ཞེས་པ་དང་དོན་གཅིག་གོ །ཚིགས་བཅད་ལ་རྐང་པ་མང་ཉུང་ཅི་རིགས་ཡོད་ཀྱང་། ཡོངས་གྲགས་ནི་རྐང་པ་བཞི་ཅན་ཡིན་ཞིང་། རྐང་པ་ལའང་ཚེག་ཁྲིམ་མང་ཉུང་ཅི་རིགས་ཡོད་མོད། ཚིགས་བཅད་གཅིག་གི་རྐང་པ་བཞི་པོ་ནི་ངེས་པར་དུ་ཆ་མཉམ་དུ་བྱ་དགོས་ཏེ། གཞན་དུ་ན་མི་རྐང་ཆག་བཞིན་འགྱུར་བས་རྩོམ་མམ་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་རོ།།

གཉིས་པ་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་དངོས། (Composition of the Stanza.)

དེས་ན་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་མ་མཐའི་རྩོམ་གཞི་ཚེག་ཁྲིམ་ལྔ་འམ་གསུམ་ནས་འཛིན་པའི་ལུགས་མི་འདྲ་བ་ཡོད་ཅིང་། མང་མཐའ་ནི་སུམ་ཅུ་སོ་གྲངས་ལ་བྱ་སྟེ། དེའི་གོང་དུ་རྩོམ་མི་མཁས་ན་ཚིག་ལྷུག་ཏུ་འགྱུར་འགྲོ་བའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་ཡིན་ལ། ངག་ལ་དབང་འབྱོར་བའི་རྩོམ་པ་པོ་མཁས་

གྲུབ་གཉིས་ལྡན་གྱི་སྐྱེས་ཆེན་ཞང་ཞུང་ཆོས་དབང་གྲགས་པ་ལྷ་བྲུས་ནི་ཚིག་ཁྲིམ་བརྒྱ་ཐྲག་ལྷག་གི་ཤོ་ལོ་ཀ་བརྩམས་པའང་ཡོད་དེ། མཁས་པའི་སྒྲུ་རྩལ་གྱི་ཁྱད་ཆོས་ཡིན་པས། དམིགས་ཀྱིས་བསམ་བའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་སོ། །

དེའང་། ཀྲང་པ་སོ་སོར་ཡོད་པའི་ཚིག་བར་གཉིས་རེ་ལ་ཆ་དང་། གཅིག་ལ་ངལ་གསོའམ་ཡ་ཟེར་བས། ཀྲང་པ་རྣམས་ལ་ཆ་དང་ཡ་གང་དུ་ཡོད་པ་རྣམས་འདྲ་མཚུངས་བྱ་དགོས་ཀྱི། གཞན་དུ་ན་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་ཉམས་པའི་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་ངེས་ཡིན་པར་མ་ཟད། ཀྲང་པ་རེ་རེར་ཚིག་བར་མང་ཉུང་གི་གྲངས་ཀ་ཚང་ཞིང་། མཉམ་པ་ཙམ་གྱིས་ཀྱང་མི་ཆོག་པར་གཙོ་ཆེར་ཁ་ནས་བཟོད་བདེ་བ། རྣ་བར་སྙན་ཆ་འོང་བ། ཚིག་གི་ཉམས་ཐོན་པ་བཅས་ནི་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་ཁྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན་པས། གནས་འདི་ལ་ཤིན་ཏུ་གཟབ་སྟེ་སྦྱང་དགོས་སོ། །དེའང་རང་རེ་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་སྔ་མ་རྣམས་ནི་རྩོམ་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་ནང་དུ་སྡེབ་སྦྱོར་ལའང་རིམ་གྱིས་བྱང་ཆུབ་པར་འགྱུར་བ་ཡིན་ཞིང་། སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཐོན་མི་སམ་བྷོ་ཊ་མཆོག་ནི་བོད་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་ལ་མཁས་པའི་དང་པོ་དང་། མཆོག་དང་རབ་དང་གཙོ་བོ་ཡིན་ཏེ། ཁོང་གིས་རྒྱལ་པོ་ལ་ཕུལ་བའི་ཡིག་ཕུད་བྱ་དཀའ་བའི་སྙན་ངག་གི་རྒྱན་ཅན་འོག་ཏུ་འགོད་པར་འགྱུར་བ་ལས་ཤེས་པར་ནུས་ཤིང་། ཁོང་གིས་མཛད་པའི་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་གཞུང་ལུགས་ ༼ཐོན་མི་མདོ་རྫེའི་སྒྲ་མདོ་༽ བྱ་བ

ཡོད་ཚུལ་ ༼རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་༽དུ་གསལ་བ་དེ་ལྟར་ནའང་། དཔེ་རྒྱུན་མེད་པས་ད་ལྟར་རང་རེ་ལ་ཤིན་ཏུ་སྙོག་ཏུ་སྒྱུར་ཚུལ་སོགས་གོང་དུ་བཀོད་ཟིན་ཏོ། །

དེའི་ཕྱིར་གཤམ་དུ་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་རིགས་མི་འདྲ་བ་རྣམས་ཇི་ལྟར་རྩོམ་ཚུལ་གྱི་དཔེར་བརྗོད་འགའ་ཤས་བརྩམས་ཚོས་རྙིང་པའི་རིགས་སོགས་ལས་བྱུང་བ་དག་ལ་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་མཚན་དང་བཅས་ཏེ་དགོད་པར་བྱ་ཞིང་། དཔྱད་གཞི་མ་རག་པའི་རིགས་ནི་རང་གིས་གསར་དུ་བརྩམས་ཏེ་བསྟན་ན་འདི་ལྟར།

༡་ **ཚིག་ཕྲིམ་གསུམ་ཅན་གྱི་ཚིགས་བཅད་ནི།** དཔེར་ན། ཐུན་གྱིས་༡༩༩༤ལོར་བརྩམས་པའི་ཀ་རྩོམ་ཚིག་གསུམ་མའི་ཚིགས་བཅད་གཅིག་ནི།

ཀ་ཁ་བ། །
ཁ་ལ་ཉོན། །
ག་ལེར་སྒྲོངས། །
ངར་མ་འཛིན། །ལྟ་བུ།

༢་ **ཚིག་ཕྲིམ་བཞི་ཅན་གྱི་ཚིགས་བཅད་ནི།** མཁས་དབང་དམུ་དགེ་བསམ་གཏན་གྱི་ ༼བློ་གསལ་འཇུག་ངོགས་༽ལས།

སློབ་དཔོན་བོན་མིའི། །
ཞལ་རྒྱུན་གཞུང་གི།

དགོངས་དོན་ཤེས་ཆེད། །

སློབ་སྦྱོང་བྱས་སོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུ།

༣་ **ཚིག་ཕྲིམ་ལྔ་ཅན་གྱི་རྩོམ་བཅད་ནི།** ཚིག་ཕྲིམ་ཆ་གཉིས་དང་ཡ་གཅིག་ཡོད་པའམ་ལྔ་པ་ལ་ངལ་གསོ་ཐོབ་པ། དཔེར་ན།

རྒྱུས་མེད་མི་དག་གིས། །

རྒྱུས་ཅན་འཕྱ་སྲིད་ཀྱང་། །

སྙིང་རྗེའི་ཡུལ་ཙམ་ལས། །

འགྲན་བློ་ཅི་ལ་སྐྱེ། །ལྟ་བུ་སྟེ། ཚིག་ཕྲིམ་ལྔ་ཅན་མན་ནི་འབྲི་སྲོལ་ཆེར་མེད་པས་དཔེར་བརྗོད་ཀྱང་དགོན་པར་སྣང་ངོ་། །

༤་ **ཚིག་ཕྲིམ་དྲུག་ཅན་གྱི་རྩོམ་བཅད་ནི།** ༧རྒྱལ་མཆོག་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོའི་མགུར་གླུ་ལས།

བྱ་དེ་ཁྲུང་ཁྲུང་དཀར་མོ། །

གཤོག་རྩལ་ང་ལ་གཡར་དང་། །

ཐག་རིང་རྒྱང་ལ་མི་འགྲོ། །

ལི་ཐང་བསྐོར་ནས་སླེབས་ཡོང་། ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ་རང་རེ་བོད་ཀྱི་གླུ་གཞས་ཕལ་མོ་ཆེ་ཚིག་བར་དྲུག་མ་ཤ་སྟག་ཡིན།

༥་ **ཚིག་ཕྲིམ་བདུན་ཅན་གྱི་རྩོམ་བཅད་ལ་རིགས་གསུམ།**

༥་༡་དང་པོ་ཚིག་བར་ཆ་གསུམ་གྱི་རྗེས་སུ་ཡ་གཅིག་ཡོད་པ་དཔེར་ན། རྗེ་བཙུན་བྱམས་མགོན་གྱི་མངོན་རྟོགས་རྒྱན་ལས།

སེམས་བསྐྱེད་པ་ནི་གཞན་དོན་ཕྱིར། །
ཡང་དག་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་འདོད། །
དེ་དང་དེ་ནི་མདོ་བཞིན་དུ། །
བསྡུས་དང་རྒྱས་པའི་སྒོ་ནས་བརྗོད། །ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ་སྐུ་

དྲིན་ཅན་གྱི་ལོ་ཙྪ་བ་རྣམས་ཀྱིས་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་པ་འདི་རིགས་ལ་རྒྱ་གར་སྐད་རང་དུ་ནི་ཚིག་བར་བརྒྱད་མའི་ཚད་ཙམ་དུ་གྲུབ་པས་ན་རྗེས་སུ་བསྡུགས་པའི་སྡེབ་སྦྱོར་ཅན་དུ་གྲགས་ཤིང་། རྗེ་བཙུན་གྱི་རྒྱན་ལ་སོགས་པ་དང་སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་གྱི་མཛོད་དང་དཔལ་ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པའི་རྣམ་འགྲེལ་རྩ་བ་ལ་སོགས་པ་བོད་འགྱུར་མང་པོ་ཞིག་འདིའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་དང་།

༥་༢་གཉིས་པ་ཚིག་བར་ཆ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་ཡ་གཅིག་དང་དེ་ནས་སླར་ཡང་ཆ་གཅིག་ཡོད་པ་དཔེར་ན།

འཕགས་ཡུལ་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡུལ་དུ། །
ཉིན་བྱེད་སྲིན་ནག་གིས་སྲིབ་དུས། །
ཕ་ཡུལ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་རི་རྩེར། །
སྨུག་པ་འཐིབས་པ་དྲེ་དྲན་བྱུང་། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༥་༣་ཚིག་རྐང་སོ་སོར་ཚེག་བར་ཆ་གཅིག་ལ་གཅིག་ཆ་གཉིས་ཡོད་པ་དཔེར་ན། མཁས་དབང་དུང་དཀར་བའི་ (སྙན་འགྲེལ་) ལས།

ཡིད་འོང་གི་སྐྱེད་ཚལ་ནང་ན། །
རབ་མཛེས་ཀྱི་མེ་ཏོག་བཞད་པས། །
ཐག་རིང་གི་བུང་བའི་ཁྱུ་ཚོགས། །
མ་བོས་ཀྱང་མགྲོན་དུ་འགྱུགས་སོ། །ལྟ་བུ།

༦་ ཚེག་ཁྲིམ་བརྒྱད་ཅན་གྱི་ཚིགས་བཅད་ལ་འང་རིགས་གསུམ།

༦་༡་ ཚིག་རྐང་སོ་སོར་ཆ་བཞི་རེ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། སྒྲོལ་མ་ཉེར་གཅིག་གི་བསྟོད་པ་ལས།

ཕྱག་འཚལ་སྒྲོལ་མ་མྱུར་མ་དཔའ་མོ། །
སྤྱན་ནི་སྐད་ཅིག་གློག་དང་འདྲ་མ། །
འཇིག་རྟེན་གསུམ་མགོན་ཆུ་སྐྱེས་ཞལ་གྱི། །
གེ་སར་བྱེ་བ་ལས་ནི་བྱུང་མ། །ཞེས་སོགས་སྒྲོལ་མ་འཁོར་བཅས་ ལྟ་བུ་དང་།

༦་༢། ཚིག་རྐང་སོ་སོར་ཚེག་ཁྲིམ་ལ་གཅིག་ཆ་གསུམ་ལ་གཅིག་བཅས་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ༧རྒྱལ་མཆོག་བདུན་པ་ཆེན་པོས།

ལར་ཇི་ཙམ་མཐོ་བཞིན་གཡང་ས་ཆེ། །
རྫས་ཇི་ཙམ་འབྱོར་བཞིན་འཆིང་བ་དམ། །

གཉེན་ཇི་ཙམ་འདྲིས་བཞིན་ཚུར་ལ་འཁང་། །
དགྲ་ཇི་ཙམ་བཏུལ་བཞིན་མང་དུ་འཕེལ། ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༨་༣། ཚིག་རྐང་སོ་སོར་ཚེག་བར་ཆ་གཅིག་ཡ་གཅིག་ཆ་གཉིས་ཡ་གཅིག་བཅས་འཐོབ་པའམ། གསུམ་པ་དང་ཐ་མ་ལ་ངལ་གསོ་ཐོབ་པ་དཔེར་ན།

ཤེས་བྱ་ཡི་གནས་ལ་མཐའ་མེད་པས། །
རྣམ་དཔྱོད་ཀྱི་གཤོག་རྩལ་རྫོགས་ནུས་ཤིང་། །
ཞིབ་མོ་རྡུ་འཛུག་ཚེ་རྣམ་གཞག་ཀྱང་། །
གསར་པ་ཞིབ་སྙེད་པའི་རེ་འདུན་ཆེ། །ལྟ་བུ།

༩· ཚིག་ཁྲིམ་དགུ་ཅན་གྱི་ཚིགས་བཅད་རིགས་བཞི།

༩·༡། ཚིག་རྐང་སོ་སོར་ཚེག་བར་ཆ་བཞི་དང་ཡ་གཅིག་བཅས་ཡོད་པ་དཔེར་ན། སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་ཐོན་མི་སམ་བྷོ་ཊས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་ལ་ཕུལ་བའི་ཡིག་ཕུད། འདི་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་དུ་ཡོད།

ཞལ་རས་གསལ་ལ་དང་མདངས་གང་བ་བཟང་། །
གདམས་ངག་ཟབ་ལ་མ་ཆད་ཐ་དད་དང་། །
ལས་ངན་བག་ཆགས་ཐམས་ཅད་བསལ་མཛད་པ། །
འཕགས་པ་མ་ཕམ་ཡང་དག་དམ་པ་ལ། །
བདེ་གཤེགས་བདེན་ངེས་ཡེ་ཤེས་ཏེ། །

ཧྲིང་འཛིན་ཞི་ཉིད་རིག་ཅིང་གཟིགས། །
ཉོན་མོངས་ཚོགས་བཅོམ་མགོན་པོ་མཆོག །
དུག་གསུམ་བདུད་འདུལ་ཀུན་ཏུ་ཐུབ། །ཞེས་ཚིགས་བཅད་དང་པོ་དབྱངས་ཨ་ངེས་དང་། གཉིས་པའི་རྐང་པ་སོ་སོར་དབྱངས་ཀོ་ནར་ངེས་པའི་བྱ་དཀའ་བའི་སྙན་ངག་ལྟ་བུ་དང་།

༧.༢ ཚིག་རྐང་རེའི་ཐོག་མ་དང་བརྒྱད་པ་དགུ་པ་བཅས་ལ་ངལ་གསོ་ཐོབ་པའི་མགུར་མའི་རིགས་ཀྱང་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ༼ རྗེ་བཙུན་མི་ལ་བཞད་པའི་མགུར་འབུམ་ ༽༤༥ལས།

ཡར་མཐོ་རིས་ཐར་པའི་བདེ་བ་དང་གཅིག །
མར་ངན་སོང་གསུམ་གྱི་སྡུག་བསྔལ་དང་གཉིས། །
བར་གར་སྐྱེས་རང་དབང་མེད་པ་དང་གསུམ། །
གསུམ་དེ་གསུམ་འཛོམས་པའི་དུས་ཚོད་ན། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུ།

༧.༣ ཚིག་རྐང་རེ་རེར་ཚེག་ཁྱིམ་ཚ་གཉིས་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ངལ་གསོ་རེ་འཐོབ་པ་དཔེར་ན། ༼ ལྷ་མགུར་ཨ་མ་ངོས་འཛིན་ ༽ལས།

ད་ལྟ་རང་རེ་ཡི་བློ་གསལ་འགའ་ཞིག །
ཚུགས་ཐུབ་བདེན་གྲུབ་སོགས་བརྙ་ལ་ཞེན་པས།།
སྣང་བ་ལིང་ལིང་འདྲི་རང་སོར་བཞག་ནས། །

དཀག་རྒྱུ་རྡ་ཅན་ཞིག་འཚོལ་བར་སྣང་སྟེ། །

སྒྲིབ་བྲལ་ཨ་མ་ཡི་བཞིན་རས་དེ་ན། །

ལང་ལང་ལིང་ལིང་འདྲི་ཡོད་སྐད་མི་འདུག །ཅེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༧.༩.ཚིག་རྐང་སོ་སོའི་ཚེག་བར་བདུན་པ་ལ་ངལ་གསོ་ཐོབ་པ་༼དུང་དཀར་སྨན་འགྲེལ་༽ལས།

ཕ་མཐའ་མི་མངོན་ཞི་བདེ་ཡི་རྒྱ་མཚོ། །

ནམ་མཁའི་དབྱིངས་དང་འདྲེས་པ་ལྟར་གྱུར་ཏེ། །

ཞོགས་པའི་ཉི་གཞོན་མཚོ་ཆུ་ཡི་ནང་ནས། །

མངོན་པར་འཆར་བའི་ལྟད་མོ་ཞིག་མཐོང་ངོ་། །ལྟ་བུ།

༨ ཚེག་ཁྲིམ་བཅུ་ཅན་གྱི་ཚིགས་བཅད་རིགས་གསུམ།

༨.༡ ཚིག་རྐང་སོ་སོའི་ཚེག་བར་གསུམ་པ་དང་བརྒྱད་པ་ལ་ངལ་གསོ་ཐོབ་པ་དཔེར་ན།

བསིལ་ལྗོངས་འདྲི་སྟོན་ཆད་དག་ཞིང་དྭང་མཚུངས་ཀྱང་། །

གསར་བརྗེ་ཡི་རླུང་འཚུབ་ལང་ལོང་དུ་འཕྱུར་བས། །

མི་ཡུལ་གྱི་དམྱལ་ཁམས་གློ་བུར་དུ་བརྫོལ་འདྲའི། །

མི་སྡུག་པའི་སྣང་ཚུལ་དེ་འདྲ་ཞིག་བྱུང་ཡ། །ལྟ་བུ།

༨་༢་ཚིག་རྐང་སོ་སོར་ལ་གཅིག་ཚ་གསུམ་ལ་གཅིག་ཚ་གཅིག་བཅས་ཡོད་པ་དཔེར་ན།

ཕྱི་སྣོད་ཀྱི་བཀོད་པ་མཛེས་སྡུག་དྭང་ལྡན་ཡང་། །
ནང་བཅུད་ཀྱི་མི་རྣམས་རྗེས་ལུས་སྐྱ་གནས་ཚེ། །
དེ་མི་མཉམ་ཞ་བོ་འཁྱོག་པོ་བཞིན་འགྱུར་བས། །
ཀྱེ་གངས་ཅན་པ་རྣམས་རྨི་ལམ་ལས་ལོངས་ཤིག །ལྷ་བྱ།

༨་༣་ཚིག་རྐང་རེར་ཚ་གཉིས་ལ་གཅིག་ཚ་གཉིས་ལ་གཅིག་བཅས་ཡོད་པ་དཔེར་ན།

འཐབ་རྩོད་རླུང་འཚུབ་དེ་དྲག་ཏུ་འཁྲུགས་པའི་ཚེ། །
བྱེ་ཐང་སྐྱབས་མེད་ན་དྲག་རླུང་རྒྱུ་བ་བཞིན། །
གྲོག་མ་འབུ་སྲིན་དྲག་རྡོག་པས་བརྫིས་པ་བཞིན། །
སྡུ་དམ་ཐང་ཆེན་ན་འདྲེ་ཡིས་དེད་པ་བཞིན། །ལྷ་བྱ།

༩་ ཚེག་ཁྲིམ་བཅུ་གཅིག་ཅན་གྱི་ཚིགས་བཅད།

༩་༡་ཚིག་རྐང་རེའི་གསུམ་པ་དྲུག་པ་བཅུ་གཅིག་པ་བཅས་ལ་ངལ་གསོ་ཐོབ་པའི་དཔེར་བརྗོད་ནི།

གངས་རི་ཡི་ལས་དབང་འདི་སུ་ལ་བཤད་ན་ཡང་། །
སྙིང་ཁོང་གི་གཏིང་རུམ་ན་ཟུག་གཟེར་འབྱུང་བའི་ཕྱིར། །
བྱུང་ཟིན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་དེ་བསྐྱར་ལོག་མི་འདོད་ཀྱང་། །

དེབ་ཐེར་གྱི་རྡུམ་ཁྱུང་ན་གསོན་བཞུགས་དགོས་ངེས་
ལགས།།

ལྟ་བུ།

༩་༢་ཚིག་རྐང་རེའི་གསུམ་པ་ལ་ངལ་གསོ་ཐོབ་པའི་དཔེ་ནི།

སྔོན་ཐོན་དང་གསར་བརྗེ་ཚོ་ལོའི་སྨྱུ་ཁྲིད་འོག་ནས། །
དཔའ་ངར་དང་ཁྱུ་ཚུར་བསྡེབས་པའི་ཧུར་བརྩོན་ཅན་
རྣམས།།
རང་གཞན་གྱི་གནས་བབ་མཐོང་བའི་མིག་རྣ་བྲལ་བས། །
ཡོང་བ་དང་འོན་པ་ལས་ཀྱང་གླེན་ལྐུགས་ཆེ་ཨ། །

༩་༣་ཚིག་རྐང་རེར་ཆ་ལྔ་དང་མཐར་ངལ་གསོ་ཐོབ་པའི་དཔེ་ནི།

ཧུར་བརྩོན་དཔའ་རྒོད་སྟག་སེང་ངར་མ་མཆོང་བ་ལྟར། །
ཤོག་ཞྭ་ཅན་རྣམས་རི་དྭགས་རྨས་མ་ཐུད་པ་ལྟར། །
ཕྱི་ཚུལ་རྒོད་ཀྱང་སྟག་སེང་ངོ་མ་མིན་པའི་ཕྱིར། །
རྒྱུག་ཁྱི་ཕ་སྐྱེས་སེང་ལྤགས་གྱོན་པའི་འདྲུར་རྒྱུག་ཉིད། །
ཅེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༠་ ཚེག་ཁྲིམ་བཅུ་གཉིས་ཅན་གྱི་ཚིགས་བཅད།

༡༠་༡་ཚིག་རྐང་རེའི་ཚེག་ཁྲིམ་གསུམ་པ་དང་བཅུ་པ་ལ་ངལ་གསོ་ཐོབ་པའི་
དཔེ་ནི།

དམར་པོ་ཡི་འགོ་གཙོ་སྙི་རྒྱན་མ་འོ་ཞེས་གྲགས་པ། །
གནམ་འོག་གྱི་ཁྲོན་ན་རླུང་རྟ་དབང་ཐང་ཞིག་དར་བས། །
ཐེར་འབུམ་གྱི་མི་སེར་རྦ་རླབས་འཕྱོ་འཕྱོ་རུ་བསྐྱལ་ཏེ། །
སྙེར་གཙོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་ལོ་ཁས་ལག་ཟུང་གིས་སྐྱོར་ཏོ། །
ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༠་༢ དང་པོ་དང་བཅུ་པ་ལ་ངལ་གསོ་ཐོབ་པའི་དཔེ་ནི།

ཁྲོ་གཡོ་རྡུས་མཁས་ཤིང་སྐད་ཆ་ཚངས་དབྱངས་བཞིན་སྙན་ཕྱིར། །
འབངས་བསམ་མེད་སྤྲུང་རིགས་དཔོན་གནས་འཐོབ་འདོད་ ཀྱི་ རེ་
བས། །
ཆོས་འཛིག་རྟེན་ལུགས་གཉིས་མགོ་རྟེང་གནམ་ས་ལྟར་བསྒོགས་
ཏེ།།
སྤྱར་པ་མེས་ཤུལ་བཞག་རིན་ཐང་དཔག་མེད་ཅིག་བརླགས་ཤིང་།།
ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༠་༣ ལྔ་པ་དང་བཅུ་གཉིས་པ་ལ་ངལ་གསོ་འཐོབ་པའི་དཔེ་ནི།

འདི་ཕྱི་ལེགས་ཚོགས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་བསྟན་པ་དེ་འཛིན་བཅས། །
གཏོར་བཤིག་རྩ་བརླག་ཏུ་བཏང་སྟེ་སྡོད་བཅུད་ལྷག་མེད་བྲུས། །
དགོན་གནས་རྡུག་སྡོང་ལྷག་གཏོར་ཏེ་ཤུལ་མེད་མིང་མེད་ཀྱིས། །

རིན་ཐང་གཞལ་མེད་ཀྱི་རྒྱུ་དངོས་འཕྲོག་བཅོམ་དབོར་འདྲེན་བྲུས།།

ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༠.༩་ངལ་གསོ་མེད་ཅིང་ཆ་དྲུག་ཅན་གྱི་དཔེ་ནི།

རིག་གཞུང་གོམས་གཤིས་ཡ་རབས་སྤྱོད་བཟང་ཅི་མཆིས་ཐམས་ཅད། །

སྙིང་པ་རོ་ལངས་གསར་བརྗེར་ངོ་ལོག་ཅེས་སོགས་མིང་གིས།།

རྩ་གཏོར་བཏང་ཤུལ་རྒྱལ་ཁབ་གསར་པའི་རིག་གཞུང་འཚོ་བ།།

མིང་གསར་ཙམ་ལས་ཅི་ཡང་མེད་པས་ཡི་ཐང་ལོས་ཆད།།

ཅེས་པ་ལྟ་བུ་དང་།

༡༡་ ཚིག་ཕྲིམ་བཅུ་གསུམ་ཅན་གྱི་ཚིགས་བཅད།

༡༡.༡་བཅུ་གཅིག་པ་ལ་ངལ་གསོ་འཕོབ་པའི་དཔེ་ནི།

མི་རྣམས་ཐམས་ཅད་སྐྱོ་ཚུ་འཁྲུང་བའི་ངང་ཚུལ་ཞིག་འཛིན་ཏེ། །
བུ་རབས་ཚ་རྒྱུད་ཕ་མ་ཚུན་ལའང་དོགས་ཟོན་དང་འཛིགས་སྣང་།།
ཡིད་ཆེས་བརླགས་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་དུ་ཁེར་རྐྱང་གི་ཚོར་བ། །
སྐྱོ་སྡུག་སྣང་བས་ལོ་ཟླ་རིང་པོ་ཇི་འདྲ་ཞིག་བསྐྱལ་ཏམ། །
ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༡་༢་ཐོག་མ་ལ་ངལ་གསོ་འཐོབ་པའི་དཔེ་ནི།

སྟག་སེང་གེ་འདྲ་བའི་ཧུར་བརྩོན་ཅན་གྱི་རང་རིགས་པོ་མོ། །

གོས་ལྡན་པ་དགུ་བརྩེགས་དཀའ་སྡུག་འཚོ་བའི་སྲུང་ཉམས་དོད་པ།།

ཁྲོ་སྨྲི་ནག་མདོ་ཡིས་བསླུས་པའི་བསམ་མེད་རྫོངས་པའི་ཁྱུ་ཚོགས།།

རྡང་མི་རིགས་གསོད་པའི་བཤན་པ་ལག་དམར་ཅིས་ཀྱང་ལོས་ཡིན།།

ལྟ་བུ།

༡༡་༣་ཐ་མ་ལ་ངལ་གསོ་འཐོབ་པའི་དཔེ་ནི།

དེ་ལྟར་ཧུར་བརྩོན་དཔའ་བོའི་ཧུར་བརྩོན་ཆེ་བའི་བྱུས་རྗེས་རྣམས།།

དབང་ཅན་གྱི་ཀན་སྐྱོན་པར་ངོ་སོ་ཅམ་དུའང་མ་སོང་ཞིང་། །

འདག་མེད་ནག་ཉེས་ཅན་གྱི་མིང་བྱང་རིང་པོ་སྲིད་མཐའི་བར།།

ཟུབ་མེད་ལོ་རྒྱུས་སྙིང་ནས་ཧུར་བརྩོན་དཔའ་བོས་ལེགས་པར་ཐོབ།།

ཅེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༢ ཚེག་ཁྲིམ་བཅུ་བཞི་ཅན་གྱི་ཚིགས་བཅད།

༡༢་༡་དང་པོ་དང་ཐ་མ་ལ་ངལ་གསོ་འཐོབ་པའི་དཔེ་ནི།

________ཐོག་དང་པོར་མི་སེར་བདེ་སྡུག་ཁུར་དུ་བཞེས་པའི་ལྷག་

བསམ་________གྲིས།།

________གསུང་བཟང་པོ་གནམ་ས་ཁྱབ་པར་ཨུད་ཀྱིས་སྒྲོག་པའི་

ངང་

ཚུལ་དེས། །

________མི་རྣམས་ཀྱི་སེམས་ཁམས་ལྷོད་མེད་དལ་གྱིས་དྲངས་པའི་

བྱུང་

རབས་དེ། །

________སྲུས་ཐོས་ཀྱང་ཡིད་དབང་འགུགས་ནུས་བསྟོད་བསྔགས་

དབྱངས་ཀྱིས་བསུ་བ་བྱུས། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༣.༣་གསུམ་པ་དང་དྲུག་པ་ལ་ངལ་གསོ་འཐོབ་པའི་དཔེ་ནི།

ལོ་ཟླ་དང་བྱུང་རབས་ཀྱི་བང་རིམ་བརྩེགས་མཐར་དབང་

ཆ་

ཐོབ་སྟེ། །

སྣན་གྲགས་དང་ང་རྒྱལ་གྱི་དུག་གིས་བསྐུལ་བའི་སྨྲོ་སྒྲོད་

དབང་		གིས།།

ནད་སྲུག་དང་འཚྭགས་རྟོད་ཀྱི་ལོ་ནག་ཤར་ཧེ་རྒྱ་ཆེའི་མི་

མང་།།

མི་ཡུལ་དྭ་དམྱལ་ཁམས་ཀྱི་འཚོ་བ་གསར་པས་དཀའ་

སྡུག་

སྒྲངས་འདུག །ཅེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༢་༣་ལྔ་པ་དང་བཅུ་པ་ལ་ངལ་གསོ་འཇོག་པའི་དཔེ་ནི།

ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་ན་འཁོད་པའི་གཟུགས་མེད་ཀྱི་དཔང་པོ་

དེ་

ཡིས། །

འདག་མེད་ཉེས་ཅན་གྱི་སྒྱི་ཀན་མགོ་དམར་དེའི་བྱུས་རྗེས་

ངན་པ། །

མ་འོངས་འབྱུང་འགྱུར་གྱི་མི་ལ་གསལ་སྟོན་གྱི་བསླབ་བྱ་

གནང་

སྟེ། །

མ་རུང་ལམ་ངན་ལས་བཟློག་པའི་ལམ་བཟང་གི་འོད་སྣང་

བཀྱེ་

དགོས། །

ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་མན་ནི་ཏ་ཙང་རིང་བའི་གྲས་འགའ་ཞིག་མ་གཏོགས་མི་བྲི་སྟེ། ཕལ་ཆེར་གོང་གི་འདི་དག་གིས་རིགས་བསྒྲེ་ཐུས་ཤིང་། སྤྱི་ར་ན་ཚིགས་བཅད་འབྲི་ཚུལ་རིགས་མི་འདྲ་བ་མང་ཙམ་ ༼ དུང་དཀར་

སྙན་འགྲེལ་༽དང་། ༼ཚངས་སྲས་བཞད་པའི་སྒྲ་དབྱངས་༽དང་། གཞན་ཡང་རྩོམ་པ་པོ་བེ་རི་དགེ་བཤེས་འཇིགས་མེད་ལགས་ཀྱི་༼ཚིགས་བཅད་རྩོམ་ཚུལ་༽ཞིག་ཀྱང་སྤྱར་མཐོང་སྦྱོང་བ་བཅས་སུ་གསལ་བས། དེ་དག་ལ་གཟིགས་པར་ཞུ་ལ། ཁྱད་པར་དུ་གོང་འཁོད་ཀྱི་ཚིག་བར་བདུན་མ་ནས་བཟུང་སྟེ་རྐང་པ་རེའི་དང་པོ་དང་གསུམ་པ་ལྔ་པ་བདུན་པ་དགུ་པ་བཅུ་གཅིག་པ་ལ་སོགས་པ་ཡ་རྣམས་ལ་ངལ་གསོ་འཐོབ་པའི་རིགས་མི་འདྲ་བ་མང་ཞིང་། རྐང་པ་རིང་གྲས་རྣམས་ལ་ངལ་གསོ་གཉིས་གསུམ་སོགས་འཐོབ་པའི་རིགས་མི་འདྲ་བ་མང་དུ་ཡོད་པ་དག་ཀྱང་མཁྱེན་པར་མཛོད།

༡༣་ ཚིག་ཁྲིམ་ཉེར་གསུམ་ཅན་གྱི་ཚིགས་བཅད། མཁས་གྲུབ་སྨྲ་བའི་ཉི་མ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་པོའི་གསུང་༼སྡེ་བདུན་ཡིད་ཀྱི་མུན་སེལ་༽ལས།

བདུད་རྩིའི་འོད་ཅན་ཅོད་པན་གྱིས་མཛེས་རལ་པའི་ཁུར་
འཆང་

མགུལ་ནག་སྤྱི་བོས་ཞབས་ཀྱི་པདྨོར་བུང་བ་བཞིན། །
གང་སྐུ་རིན་ཆེན་རི་བོའི་དཔལ་འཕྲོག་གཟི་བརྗིད་ལྷུང་པོའི་
ཁུར་གྱིས་ངལ་བས་རྒྱ་མཚོའི་གོས་ཅན་འདར་བར་
སེམས། །

འཕྲིན་ལས་ཉིན་བྱེད་འཆར་ཀའི་ཟེར་གྱིས་བདུད་ཀྱི་སྡེ་

དཔོན་

སྒྲོ་ལྷུན་སྤུངས་ནས་ཡིད་ལ་སྨུན་པའི་བརྟུལ་ཞུགས་

བླངས། །

ཞལ་གྱི་ཚུ་གཉེར་ཡན་ལག་དྲུག་ཅུའི་རྐང་འཐུང་གིས་

མཛེས་

ཐུབ་དབང་གསུང་གིས་འཇིག་རྟེན་རྒྱུད་པ་འཕྲོག་གྱུར་

ཅིག །

ལྷ་བྱ།

༡༤་ ཚེག་ཁྲིམ་སོ་གཅིག་ཅན་གྱི་ཚིགས་བཅད། ཡང་གོང་གི་གསུང་

དེའི་མཇུག་ཐོགས་དེ་མ་ཐག་ཏུ།

གང་ཞིག་མཐའ་ཡས་འགྲོ་བའི་དོན་སླད་པན་བདེའི་ཁུར་

ཆེན་

གཙུག་ན་ཟླ་བའི་གཙུག་རྒྱན་ཇི་བཞིན་ཐུགས་རྗེའི་གཙུག

གི་

གཙུག་ཏོར་རྒྱན་དུ་ལེགས་པར་བླངས། །ཞེས་སོགས་ལྷ་

བྱ།

༡༥་ ཚིག་ཁྲིམ་སོ་བདུན་ཅན་གྱི་ཚིགས་བཅད། རྣལ་འབྱོར་གྱི་དབང་ཕྱུག་ཆེན་པོ་རྗེ་བཙུན་མི་ལ་བཞད་པའི་རྡོ་རྗེའི་རྣམ་ཐར་གྱི་མཚོད་བརྗོད།

ཆོས་སྐུའི་ལྷ་ལམ་མ་རིག་ཚུ་འཛིན་གདོད་བྲལ་དབྱིངས་ནགཟུགས་སྐུ་ལག་པའི་ཉིན་མཚན་མགོན་ནི་བདུད་རྩིའི་སྒྲ་གཅན་རྩ་བྲལའཕྲིན་ལས་མཁྱེན་བརྩེའི་འོད་འགྱེད་མཐའ་ཡས་དཔལ་འབར་བས། །

ཤེས་བྱའི་དངོས་ཀུན་ཁྱབ་ཅིང་འགྲོ་བ་རིགས་རོ་ལམ་རྒྱུད་དབང་པོ་སྐྱེགནས་དུས་ཀྱིས་བསྐུས་པའི་སྲོག་ལྡན་ཀུན་གྱི་ཆོས་ལ་རྨོངས་པའི་བློ་བུརམུན་པ་མཐའ་དག་རབ་བསལ་ནས། །

དུག་མདའི་དབང་གིས་སྣོ་མེ་མི་དགེ་ཕྱོགས་དང་མཚམས་བྲལ་ཕུང་པོསའཕངས་པའི་ལམ་དུ་ཞུགས་དང་འཇུག་འགྱུར་ཞུགས་འབྲས་ཚོར་བ་ཉམསསྨོང་ཀུན་ལས་ཕྱིར་ལྡོག་བདེ་བར་ངལ་བསོས་ཏེ། །

སླར་ཡང་རྣམ་བྱང་རྒྱུ་ལམ་དག་ལ་བཀོད་ནས་འབྲས་བུ་དབང་ཕྱུག་སླུ་ལྡནཆེ་འདིར་སྟོལ་མཛད་མཁའ་མཉམ་འགྲོ་བའི་དཔལ་མགོན་མི་ལ་ཞེསགྲགས་སྟོབས་བཙུ་མངའ་བ་དེ་ལ་འདུད། །

ཅེས་པ་ལྷ་བུ་སྟེ། འདིའི་དོན་ནི་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབུམ་པོདལྔ་པའི་ཤོག་གྲངས་༢༢༥ལ་གསལ།

༡༨་ ཚིག་ཁྲིམ་ཤིན་ཏུ་མང་ཞིང་བྱ་དཀའ་བའི་དམིགས་བསལ་ཅན་གྱིཚིགས་བཅད་ཁག་ལས། ཚིག་བར་བརྒྱ་དང་གསུམ་ཅན་ཁོ་བོས

༢༠༠༨ལོར་བྲིས་པའི་༼༧གོང་ས་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་མཆོག་གི་གསང་གསུམ་མཛད་པར་བསྟོད་པ་ཚིག་ཁྲིམ་བརྒྱ་པ་༽ ཞེས་བྱ་བ་ཤོ་ལོ་ཀ་གསུམ་ཡོད་པ་འདིར་དཀྲུས་གཅིག་ཏུ་འགོད་ན་གཞུང་དོན་སྒྲིབ་པར་དོགས་ནས་དེབ་འདིའི་མཇུག་ཏུ་ཟུར་འགོད་བྱ་བས་དེར་གཟིགས།

༡༦་ ཚིག་བར་བརྒྱ་དང་སོ་ལྔ་ཅན་གྱི་ཚིགས་བཅད། བོད་གངས་ཅན་པའི་སློབ་སྦྱོར་མཁན་གྱི་གཙུག་རྒྱན་དུ་གྱུར་པ་མཁས་གྲུབ་གཉིས་ལྡན་གྱི་སྣན་ངག་པ་ཞང་ཞུང་ཆོས་དབང་གྲགས་པའི་༼རྗེ་བཙུན་བླ་མ་མཁས་གྲུབ་ཆེན་པོ་ལ་རབ་བསྔགས་ཀྱི་སློབ་སྦྱོར་གྱི་སྒོ་ནས་ཆེད་དུ་བརྗོད་པ་སྤྲིན་གྱི་ཕྲེང་བ་རྣམ་པར་རོལ་བ་༽ཞེས་བྱ་བ་དང་།

༡༧་ཚིག་བར་ཉིས་བརྒྱ་ང་གཅིག་ཅན་གྱི་ཚིགས་བཅད། དཔེར་ན། མཁས་པའི་དབང་པོ་ཞང་ཞུང་པའི་༼བཅོམ་ལྡན་འདས་དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ཤེས་རབ་མ་དང་བཅས་པ་ལ་ཆེད་དུ་བརྗོད་པ་བདེ་ཆེན་བཞད་པའི་ང་རོ་༽ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་དག་མངས་པར་དོགས་ནས་འདིར་དྲངས་མེད་ཀྱང་སྤྲོ་ན་ཁོང་གི་གསུང་འབུམ་བསྟོད་ཚོགས་སམ་འོག་གི་ཟུར་བཀོད་དང་པོ་ལ་གཟིགས་པར་ཞུ།

༡༨་ ཚིག་ཁྲིམ་སུམ་བརྒྱ་བཅོ་ལྔ་ཅན་གྱི་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་དཔེ་ནི། ཐྲན་གྱིས་འབད་རྩོལ་དང་བཅས་ཏེ་ཙུང་ཟད་བགྱིད་ན། ༼སློབ་སྦྱོར་གྱི་གཞུང་

འདིའི་སྤྱི་ཁོག་ཡོངས་རྫོགས་ཤོ་ལོ་ཀ་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པ་ཉིན་བྱེད་དབང་པོའི་ཐེགས་མ་ ༽ཞེས་བྱ་བ་འདིའང་འོག་ཏུ་གཟིགས།

དེ་ལྟར་ན་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་སྒྲིག་པའི་གཞི་མ་ཚིག་ཀྲང་གི་ཚེག་ཁྲིམ་མང་ཉུང་དལ་གསོ་དང་བཅས་པ་ཆ་འགྲིག་ཅིང་སྙན་འཛེབས་དང་ལྡན་མི་ལྡན་ཡིན་པས། གནས་འདི་ལ་གཟུར་གནས་དོན་གཉེར་ཅན་དག་གིས་ཤིན་ཏུ་གཟབ་སྙེ་སྦྱང་བར་བྱའོ། །

གསུམ་པ་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་དབྱེ་བ་ནི།

(Categories of the Stanza.)

སྙན་ངག་གི་ཚིགས་བཅད་ལ་སྦྱོར་ཚུལ་གྱི་དབྱེ་བ་གྲོལ་བ་སོགས་བཞི་ཡོད་པ་ ༼སྙན་ངག་མེ་ལོང་མ་རྩ་འགྲེལ་ ༽ཁག་ལས་འབྱུང་བ་ལ་༼བོད་མཁས་སྙན་ཊཱི་ཀ་ ༽༥༩ལས། དེ་འདྲ་མང་དུ་ཚོགས་པའི་ཚིགས་བཅད་རྒྱ་ཆེ་བ་ནི། སརྒ་ཞེས་པ་ལེའུའམ། རབ་བྱེད་དམ། སྐབས་དུ་མས་བཅིངས་པའི་སྙན་ངག་ཆེན་པོ། གྲོལ་བ་སོགས་བཞི་དེའི་རྒྱུ་སྣོལ་མ་ལྟ་བུ། སྙན་ངག་ཆེན་པོ་སྣམ་བུ་བཏགས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། སྣོལ་མ་ལས་གཞན་དུ་སྣམ་བུ་མེད་པ་ལྟར་ཆ་ཤས་དེ་བཞིན་རང་བཞིན་ནམ་རྒྱུན་ལ་ཡོད་པའི་ཕྱིར། དཔེར་བརྗོད་ལོགས་སུ་འདིར་མ་བརྗོད། ཅེས་གྲོལ་བ་སོགས་བཞི་ནི་སྙན་ངག་ལས་ལོགས་སུ་མེད་པར་གསུངས་པ་ལྟར་སྙན་ངག་གི་ལུས་སྙན་ངག་དང་ཐ་

དད་དུ་བསྟན་རྒྱུ་མེད་ཀྱང་། རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན། མིའི་ལུས་དང་རྒྱུན་གཉིས་སོ་སོར་ཡོད་པ་ལྟར་བརྗོད་པར་འདོད་པའི་ཀུན་སློང་དང་བཅས་པའི་ངག་གིས་དོན་དེ་རྣམ་པར་དཔྱད་པའི་སྙན་ངག་གི་རྒྱུན་གང་ཞིག་སྒྲུས་ཡུལ་གྱི་ཚིག་གི་ཕྲེང་བ་དེ་ཉིད་ལ་སྙན་ངག་གི་ལུས་ཞེས་བཏགས་པ་རྒྱ་བ་མེ་ལོང་མ་ལས།

ལུས་ནི་རེ་ཞིག་འདོད་པ་ཡི། །
དོན་གྱི་རྣམ་དཔྱད་ཚིག་གི་ཕྲེང་། །

ཞེས་གསུངས་ཏེ། སྙན་ངག་ནི་རྒྱུན་ཆ་ལྟ་བུ་དང་། སྤེལ་སྦྱོར་ནི་ལུས་ལྟ་བུ་ཡིན་པས་དེ་ལྟར་བཏགས་ཤིང་། དེ་ལའང་བཅད་ལྷུག་སྤེལ་མ་གསུམ་ཡོད་ལ། འདིར་སྤེལ་སྦྱོར་འཆད་པའི་སྐབས་ཡིན་པས་གྲོལ་བ་སོགས་ཚིགས་སུ་བཅད་པའི་སྤེལ་སྦྱོར་གྱི་ངོ་བོའི་དབྱེ་བར་བྱས་པ་གཞུམ་གསལ་ལྟར།

༧· **གྲོལ་བ**་ཞེས་པའི་ཚིགས་བཅད་ནི། སྐབས་སུ་བབ་པའི་བརྗོད་བྱའི་དོན་དེ་ཉིད་ཚིགས་བཅད་གཅིག་གིས་རྫོགས་པར་སྟོན་ནུས་པའི་ཚིགས་བཅད་ལ་ཟེར་བ་དཔེར་ན།

མར་གྱུར་འགྲོ་ལ་འཇམ་པའི་ཞལ་རས་གཡོ། །
གཏི་མུག་མུན་སེལ་རལ་གྲི་གཡས་སུ་བསྣམས། །
ཤེས་རབ་སྣང་བའི་གླེགས་བམ་གཡོན་ན་འཛིན། །
སྲིད་ཞིའི་འཇིགས་སྐྱོབ་ཅོང་ཁ་པ་ལ་འདུད། །ལྟ་བུ་དང་།

༢ **རིགས**་ཞེས་པའི་ཚིགས་བཅད་ནི། བརྗོད་བྱའི་དོན་གཅིག་གསལ་བ་ལ་རྗོད་བྱེད་ཚིགས་བཅད་མང་པོའི་མཐར་དོན་གསལ་བྱེད་ཀྱི་བྱ་ཚིག་གཅིག་བཀོད་པའི་ཚིགས་བཅད་ལ་ཟེར་བ་དང་།

༣ **མཛོད**་ཅེས་པའི་ཚིགས་བཅད་ནི། ཚིག་གི་གཙོད་མཚམས་དང་ཚིགས་བཅད་དང་བྱ་ཚིག་དང་བརྗོད་བྱ་བཅས་མང་ཉུང་སྣ་ཚོགས་མཆིས་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་ལ་ཟེར་བ་དང་།

༤ **འདུས་པ**་ཞེས་པའི་ཚིགས་བཅད་ནི། བརྗོད་བྱའི་དོན་གཅིག་ལ་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་ཚིགས་བཅད་དང་བྱ་ཚིག་མང་པོ་གསལ་བྱེད་དུ་བསྟན་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་ལ་ཟེར་ཏེ། འདི་དག་གི་དཔེར་བརྗོད་རྣམས་ནི་སྙན་གཞུང་དག་ཏུ་གསལ་བས་འདིར་བཀོད་པའི་ངལ་བ་མ་བྱས་སོ། །

བཞི་པ་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་སྐྱོན་སེལ་ནི།

(Correction of the Stanza.)

ཚིགས་བཅད་ཀྱི་ཚིག་རྐང་མང་ཉུང་ཤོར་བ་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་སྐྱོན་ཡིན་པས། དེ་ཇི་ལྟར་བྱེད་ཚུལ་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ལ་༼དུང་དཀར་སྙན་ཊཱི་ཀ་༽༢༨ལས་འདི་ལྟར། བོད་ཡིག་གི་ཚིགས་བཅད་རྩོམ་ཡིག་ལ་ཚིག་རྐང་བཞི་ཡོད་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་རེ་ཚང་དགོས་ཤིང་། ཚིག་རྐང་བཞི་པོ་སོ་སོར་ཚེག་བར་མང་ཉུང་མ་ཤོར་བར་གཅིག་མཚུངས་ཞིག་དགོས། གལ་ཏེ་ཤོ་ལོ་ཀ་

གཅིག་གི་ནང་དུ་ཚིག་རྐང་སོ་སོའི་ཚེག་བར་མང་ཉུང་ཞོར་བ་ཡིན་ན་སྡེབ་སྦྱོར་ཉམས་པའི་སྐྱོན་ཆེ་ཤོས་གཅིག་ཏུ་རྩིས་ཀྱི་ཡོད། ཤོ་ལོ་ཀ་གཅིག་པོ་དེའི་ཚིག་རྐང་གི་ཚེག་བར་མང་ཉུང་ཅི་ཙམ་བྱེད་མིན་ཐད་སོ་སོའི་འདོད་མོས་ལྟར་བྱེད་ཆོག་པ་ལས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ཆད་འཛིན་མེད་ཅིང་། ཚེག་བར་ལྔ་ནས་སོ་གསུམ་བར་དུ་ཡོད་པར་སྔོན་གྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བཤད་དོ། །དེའང་ཤོ་ལོ་ཀ་སྔོན་མ་དེ་ཚིག་རྐང་སོ་སོའི་ཚེག་བར་བདུན་ཡོད་པ་ཡིན་ན། དེའི་རྗེས་མ་བརྒྱད་དགུ་བཅུ་སོགས་མང་དུ་བཏང་ཆོག་པ་དང་། ཤོ་ལོ་ཀ་སྔོན་མ་དེ་ཚིག་རྐང་སོ་སོའི་ཚེག་བར་བཅུ་གསུམ་ཡིན་ན་བཅུ་གཅིག །དགུ། བདུན། དྲུག་སོགས་ཉུང་དུ་བཏང་བ་ལྟ་བུ་ངེས་མེད་བྱས་ཆོག་པ་དང་། ཚིགས་བཅད་སྔོན་མ་ཁ་ཤས་ཚེག་བར་ཉུང་བ་དང་། དེ་ནས་ཚིགས་བཅད་ཁ་ཤས་ཚེག་བར་མང་བ་བྱས་ཆོག་གོ །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་མཁས་པའི་ཕྱག་སྲོལ་ལ་བསམ་བཞིན་དུ་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་རྐང་པ་མང་ཉུང་སྣ་ཚོགས་སུ་ལེགས་པར་བྱེད་པའང་ཡོད་པས། མཐའ་གཅིག་ཏུ་སྐྱོན་ཆར་འགྱུར་བའི་ངེས་པའང་མེད་དོ། །

ཚིག་རྐང་རྣམས་དོ་མི་མཉམ་ན་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་བའི་དཔེར་བརྗོད་ནི། དེང་སྐབས་སློབ་འབྲིང་ཞིག་གི་དུས་དེབ་ཏུ་གསར་སྐྱེས་སློབ་མའི་རྩོམ་ཡིག །

གསོན་དང་ཕྱོགས་བཞིར་གནས་པའི་གངས་ཅན་པ།།

དེ་སྔོན་ཡིད་དབང་འཕྲོག་པའི་གངས་ལྗོངས་ནང་། །
ད་ལྟ་བཀྲེས་སྐོམ་གདུང་བས་མནར་བཞིན་རང་དབང་མེད། །
གསོད་བརྡུང་བཙོན་འཛུག་མི་བཟད་དམྱལ་བའི་ནང་། །
ཞེས་འཁོད་པ་ལྟ་བུ་ཚིག་བར་དགུ་མའི་ཚིགས་བཅད་ཡིན་ཡང་རྐང་པ་གསུམ་པ་ལ་ཚིག་བར་བཅུ་གཅིག་བྱས་པས་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་རྩོམ་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་བ་ལྟ་བུ་དང་། རྐང་པ་ཚ་མི་སྙོམས་ཤིང་སྡེབ་ཀྱང་མི་ལེགས་པའི་དཔེར་བརྗོད་ནི།

བརྩེགས་ཅན་ཁང་པ་ལྷ་ཡི་གཞལ་ཡས་ཁང་ལྟར་མངོན་འཕགས་མཐོ་ཞིང་བརྗིད་ཉམས་ལྡན། །

ཡངས་ཤིང་ཆེ་བའི་ནེ་ཙ་གསིང་དག་ནི་གཡུ་ཡི་མཊྚལ་ཇི་བཞིན་སྔོ་ཞིང་མཐོན་མཐིང་ཅན། །

རིང་ཞིང་ཕྲ་བའི་རྒྱ་ལམ་རྣམས་ནི་དྲ་རྒྱ་བཞིན་དུ་གཅིག་གཉིས་ལྷས་པ་ཡི། །
ལྷ་ས་དེ་ནི་བསིལ་ལྡན་ལྗོངས་སུ་འདུ་འཛིན་ཅན་གྱི་ལྡི་ལི་ར་བསྒྱུར་དང་མཚུངས། །

ཞེས་པ་འདི་ཁོ་བོ་༡༩༩༨ལོར་རྩོམ་འབྲིའི་ལམ་དུ་ཐོག་མར་ཆས་སྐབས་ཡས་མས་སུ་བྲིས་པ་ཞིག་སྟེ། ཚིག་རྐང་གཉིས་པར་ཚིག་བར་ལྷག་ཅིང་གཞན་རྣམས་ཆ་སྙོམས་ཡིན་ཡང་བརྗོད་མི་བདེ་བས་སྙན་ཆ་དང་བྲལ་ཞིང་སྡེབ་སྦྱོར་ཞན་པའི་སྐྱོན་ཡོད་པ་ལྟ་བུའོ། །

གཞན་ཡང་ངལ་གསོའི་འཇོག་མཚམས་དང་ཚེག་བར་མང་ཉུང་འཁྲུགས་པ་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་སྐྱོན་ཡིན་པས། དེ་སེལ་ཚུལ་དང་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་ཉམས་ཇི་ལྟར་འདོན་ཚུལ་ཡང་༼དུང་དཀར་སྣན་ཊཱི་ཀ་༽ལས། ཚིགས་བཅད་རྩོམ་ཡིག་འབྲི་བའི་སྐབས་ཚིག་རྐང་སོ་སོའི་ཡིག་འབྲུའི་ཚེག་བར་ཆ་དང་ཡ་ཁེལ་སྙངས་གཅིག་མཚུངས་བྱུང་ན་གློག་དུས་སྙན་པོ་ཡིན་ལ། མ་བྱུང་ན་དེ་ཙམ་སྙན་པོ་མིན། ཚེག་བར་ཆ་ཟེར་བ་ནི་ཚེག་བར་གཉིས་མཉམ་དུ་འདོན་དགོས་པ་ལ་ཟེར་ཞིང་། ཚེག་བར་ཡ་ཟེར་བ་ནི་ཚེག་བར་གཅིག་རྐྱང་བྱས་པ་ལ་ཟེར། དཔེར་ན་ཚིག་རྐང་གཅིག་ལ་ཚེག་བར་དྲུག་ཡོད་པ། དཔེར་ན།

དྭངས་གསལ་ནམ་མཁའི་ངོས་ལ། །

འོད་གསལ་ཉི་མ་ཤར་བྱུང་། །

ཞེས་པའི་ཚིག་རྐང་གཉིས་པོ་དེ་གློག་དུས་ཚེག་བར་གཉིས་རེ་བྱས་ནས་གློག་དགོས་པ་དང་། ཡང་ཚེག་བར་བདུན་ཡོད་པའི་ཚིག་རྐང་ལ་ཚེག་བར་ཆ་གསུམ་དང་ཡ་གཅིག་ཡོད་པ། དཔེར་ན།

ཉམས་དགའི་སྐྱིད་ཚལ་གྱི་ནང་ན། །

དྭངས་གཙང་རྫིང་བུ་ཞིག་འཁྱིལ་ལོ། །

ཞེས་པའི་ཚིག་རྐང་གཉིས་པོ་དེར་ཚེག་བར་ཆ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་ཡ་གཅིག་དང་དེའི་རྗེས་སུ་ཆ་གཅིག་ཡོད་པ་ལྟ་བུ་རེད། ཅེས་གསལ་བར་གསུངས་པ་ལྟར་གཟབ་སྟེ་ཤེས་པར་བྱ་དགོས་སོ། །

འོན་ཀྱང་མདོ་ཕལ་ཆེན། ག །ཤོག་གྲངས་ ༣༨༠ ཡས་མས་སུ།

འདུ་ཤེས་རྒྱུ་ལ་མཁས་པ་སྟེ། །
འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་འདུ་ཤེས་འདྲ་བར་ཤེས། །
སྨིག་རྒྱུ་འདུ་ཤེས་འདྲ་བ་སྟེ། །
འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་དེ་ལྟར་འདུ་ཤེས་ཕྱིན་ཅི་ལོག །

ཅེས་རྐང་པ་ཆ་མི་སྙོམས་པ་དེ་འདྲའང་བསྒྱུར་འདུག་པ་རྒྱ་དཔེ་བཞིན་ཡིན་ནམ་ཅི་ཡིན་རྣམ་དཔྱོད་ཅན་གྱིས་བརྟག་པར་བྱའོ། །

དེ་ལྟར་ནའང་གྲུབ་པའི་དབང་ཕྱུག་ཆེན་པོ་མི་ལ་བཞད་པའི་རྡོ་རྗེའི་མགུར་འབུམ་ལས།

རྗེ་བླ་མ་རྣམས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །
ཡང་སྣང་སྟོང་གཉིས་ཀྱི་བར་དོ་ན། །
རྟག་ཆད་ཀྱི་ལྟ་བ་ཡུལ་ན་མེད། །
རྣམ་རྟོག་གི་གྲུབ་མཐའ་ངས་མི་འཛིན། །
ད་ལྟ་སྐྱེ་མེད་བློ་ལས་འདས། །
འདི་ཡོམ་བུ་བ་བདག་གི་ལྟ་བ་ལགས། །

ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུ་མགུར་འབུམ་གྱི་རིགས་ལ་ངལ་གསོ་དང་ཚིག་བར་སོགས་ཆ་མི་སྙོམས་ཀྱང་སྐྱོན་མིན་པའི་དམིགས་བསལ་ཡོད་པར་མ་ཟད། དེ་དག་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་སྒྲུ་རྩལ་རེ་དང་སྣན་ཆ་རེ་ཡོད་དོ། །

སྨྲས་པ།

ལེགས་བཤད་མང་ཐོས་བདུད་རྩིའི་རོ་ཡིས་ཐུགས་རྒྱུད་ཡོངས་གཏམས་གཟུར་གནས་དྲན་དབང་ནགས་ཚལ་དགའ་མོར་རྫེས་ཆགས་ཤིང་། །

དྲི་མེད་རིགས་པའི་བློ་མིག་ལྡོངས་པས་གླེན་ལྷུགས་ཅལ་འཛོགས་ལུང་ཙམ་ཁུར་ཏེ་ཏར་གྱིས་རྒྱུག་པ་མ་ཡིན་ལ། །

རིགས་པའི་རོལ་རྩེད་སྣ་ཞགས་རིང་པོས་སྨྲ་ངན་ལོག་རྟོག་འཛོམས་པར་ནུས་མོད་ཡས་རྒོལ་ཁྲི་གཉན་བློ་ཚུང་ཕྱིར། །

ཚེ་སྲོག་མ་ཐོགས་རང་གི་འཀྱིང་སྟབས་ཉམས་འགྱུར་བསྟན་འདི་རིག་གཞུང་ནགས་གླུང་སྐྱེད་ཚལ་སྟོང་གི་མཛེས་རྒྱན་ཉིད།།

ཨ་ཅང་ཚིག་ཕྲེང་ལྷུ་བ་རྣམས། །
སྲོག་ལྡན་རབ་བཏགས་བགྱིས་པ་འདི། །
ཚིག་སྐམ་རྩེད་མཚར་བྲུས་ལགས་པས། །
བླང་དོར་ལེགས་བཤད་སྟོལ་བར་མཛོད། །
ཅེས་པའང་བར་སྐབས་ཀྱི་ཚིགས་སུ་བཅད་པའོ། །

དེ་ལྟར་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གནམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་ལས་ཚིགས་སུ་བཅད་པའི་སྡེབ་སྦྱོར་དབྱེ་བ་སྐྱོན་སེལ་དང་བཅས་པ་ལེགས་པར་བཤད་པའི་སྐབས་ཏེ་ལྔ་པའོ།། །།

གཉིས་པ་ཚིག་ལྷུག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་བཤད་པ།

The Composition of the Prose.

༄༅། །འདི་ལ་འང་ཚིག་ལྷུག་གི་དོན་དང་། ཚིག་ལྷུག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་དངོས། ཚིག་ལྷུག་གི་དབྱེ་བ། ཚིག་ལྷུག་གི་སྐྱོན་སེལ། ཞར་བྱུང་གི་རྣམ་གཞག་བཅས་ལྔ་ལས།

དང་པོ་ཚིག་ལྷུག་གི་དོན། **(Meaning of the Prose.)**

ཚིགས་བཅད་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་གཞག་དེ་ལྟར་ཡིན་ན། འོ་ན་ཚིག་ལྷུག་གི་གོ་དོན་གང་སྙམ་ན། གོང་དུ་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་བཤད་ཟིན་པ་དེ་དང་མི་འདྲ་བར་མིང་ཚིག་དུ་མ་ཕན་ཚུན་བསྡེབས་ཤིང་སྦྱར་ཏེ་ཇོད་

བྱེད་དག་གི་ཕྲེང་བ་སྤྱེལ་བའི་ཚེ་ཚེག་བར་རིང་ཐུང་ཆ་སྙོམས་མི་སྙོམས་དང་དལ་གསོའི་འཇོག་མཚམས་མཚུངས་མི་མཚུངས་ལ་མི་ལྟོས་པར་རང་དབང་དུ་ལྷུག་པར་སྤྱེལ་བའི་ངག་ཅིག་ཡིན་ལ། མདོར་བསྡུས་གོ་སླ་ནི་༺དུང་དཀར་སྙན་ཊཱི་ཀ་༻༨༨ལས། ཚིག་གི་སྦྱོར་བ་གང་ཞིག་ལ་རྐང་པས་མ་བཅད་པའི་ཚིག་གི་རྒྱུན་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ལྷུག་པ་ཡིན་ཏེ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །

གཉིས་པ་ཚིག་ལྷུག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་དངོས།
(The Prose Composition.)

འོ་ན་ཚིག་ལྷུག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་བྱ་ཚུལ་ཇི་ལྟར་ཡིན་ཞེ་ན། ༺དུང་དཀར་སྙན་ཊཱི་ཀ་༻༨༠ལས། ཚིག་ལྷུག་གམ། བཅད་ལྷུག་སྤྱེལ་མ་གང་རྩོམ་ཡང་རུང་། ལུས་རྟགས་དག་གསུམ་གྱི་དགོངས་དོན་དང་མི་འགལ་བ་གཞིར་བྱས་ཀྱི་སྟེང་། ཚིག་སྦྱོར་རྒྱས་བསྡུས་སྐབས་དང་བསྟུན་ཏེ་དོན་མ་ལུས་ཤིང་རྫོགས་པར་སྟོན་པ་དང་། ཉན་པར་མི་སྤྲོ་བའི་ཚིག་ཉག་ཉོག་མ་ཡིན་པར། བརྗོད་དོན་ཚིག་ཐོག་ཏུ་འདྲིལ་བ་དང་། ཚིག་སྤུ་ཕྱིའི་བརྗོད་དོན་འབྲེལ་ཆགས་ཤིང་ལྷུ་འགྲིག་པ་དང་། བརྗོད་བྱའི་དོན་གྱི་གནད་རྣམས་དཔེ་དང་གཏན་ཚིགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་གསལ་པོར་སྟོན་པ། ཞེས་དང་། ཚིགས་བཅད་ཚིག་ལྷུག་གཉིས་ཀར་ཚིག་སྤུད་སྤྲུར་ན་ནོར་སོ་ཡོད་པའམ་དོན་གསལ་

བོར་སྟོན་པ་ལ་མེད་དུ་མི་རུང་བ་ཡིན་ན་མ་གཏོགས། དགོས་མེད་ཀྱི་ཚིག་ལྷུག་རྣམས་དོར་ནས་བརྗོད་ན་ངོས་གཙང་བས། རྣམ་དབྱེ་དང་ཚིག་ཕྲད་སོགས་བསྡུ་ཅི་ཐུབ་དང་། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་གྱི་གལ་གནད་འདི་དག་ཐུགས་ལ་བཞག་སྟེ། རྩོམ་འབྲི་སྐབས་གཟབ་དགོས་པ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེའོ། །

གཞན་ཡང་། ཚིག་ལྷུག་གི་ལུས་ཇི་ལྟར་འགྲུབ་ཚུལ་ནི། དཔེར་ན། མིའི་ལུས་ཕུང་ལ་ཆ་ཤས་ཕྲ་རགས་དུ་མ་ཡོད་པ་ལྟར། ཚིག་ལྷུག་ལའང་རྩོམ་བྱེད་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཆེ་ཆུང་མང་དུ་ཡོད་པའི་རྩོམ་གཞི་མཐར་ཐུག་ཡི་གེ་དང་། དེ་ལས་མིང་དང་། དེ་ལས་ཚིག །དེ་ལས་ཚིག་གྲུབ། དེ་ལས་ལྷུག་པ་གྲུབ་པ་ནི་སྤྱི་ལྡོག་རགས་པའི་ཚུལ་ཡིན་གྱི། ཁྱབ་མཐའ་བཟུང་བ་མིན་ཏེ། ཚིག་གྲུབ་ཡིན་ན་ཚིག་དུ་མ་ལས་གྲུབ་པས་མ་ཁྱབ་པའི་ཕྱིར། ཚིག་གྲུབ་མན་གྱི་སྦྱེལ་སྦྱོར་ཇི་ལྟར་སྒྲིག་ཚུལ་གོང་དུ་རྒྱས་པར་བཤད་པ་ལས་མཁྱེན་ཟིན་པ་གཞིར་བཞག་སྟེ། འདིར་ཚིག་གྲུབ་རིང་ཐུང་དུ་མ་སྦྱེལ་ཚུལ་དང་། ལྷུག་པར་དུ་ཕྲད་དང་རྣམ་དབྱེ་སོགས་བསྡུ་ཚུལ། རྩོམ་འབྲི་དང་དཔེ་དེབ་བཟོ་སྐྲུན་ལ་ཉེ་བར་མཁོ་བའི་ཚུལ་གཞན་བཅས་འདི་ལྟར།

༡་ **ཚིག་གྲུབ་དུ་མ་སྦྱེལ་ཚུལ་ནི།** དཔེར་ན། ང་རི་མགོ་ལ་སོང་བ་ཡིན། དེར་ལྷ་ཁང་ཞིག་འདུག །དེའི་ནང་གི་སྐུ་རྟེན་གཙོ་བོ་ནི་སྟོན་པ་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་རེད་འདུག །དཀོན་གཉེར་གསུམ་གྱིས་བྱེ་དོར་གནང་གིན་འདུག །ཅེས་པ་ལྟ་བུའི་ཚིག་གྲུབ་ཐུང་ངུ་བཞི་པོ་གཅིག་ཏུ་སྦྱེལ་ན། མིང་ཚིག་སོགས་ཀྱི་

བརྗོད་སྟངས་དང་གོ་རིམ་ཕྲད་རྣམ་དབྱེ་སོགས་འཕྲི་སྣོན་ཅི་རིགས་བྱ་དགོས་པ་དཔེར་ན། ང་སོང་སའི་རི་མགོ་དེར་ལྷ་ཁང་ཞིག་ཡོད་པའི་སྐུ་རྟེན་གཙོ་བོ་ནི་སྟོན་པ་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་ཡིན་ཞིང་། དཀོན་གཉེར་གསུམ་གྱིས་བྱེ་དོར་གནང་གིན་འདུག །ཅེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་། གློག་ཀླད་ལ་མ་ལག་མང་པོ་ཡོད་རེད། དཔེར་ན་གློག་སྐྱུད་དང་ཤེལ་ངོས། མཛུབ་གནོན་དང་ཙི་ཙི། སྐད་སྒྲམ་དང་འོད་སྡེར་འཁོར་ལོ། ཡིག་སྣོད་དང་གློག་འཕྲིན་བརྒྱུད་ལམ་སོགས་མང་དུ་ཡོད། དེ་དག་ལས་སྔ་མ་རྣམས་ནི་མཁྲིགས་ཆས་རེད། ཕྱི་མ་དག་ནི་མཉེན་ཆས་རེད། ལྟ་བུ་ཚིག་ལྷུག་གི་ཚིག་གྲུབ་གཅིག་ཏུ་བསྡུ་ན། གློག་ཀླད་ལ་མ་ལག་མང་པོ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། གློག་སྐྱུད་དང་ཤེལ་ངོས། མཛུབ་གནོན་དང་ཙི་ཙི། སྐད་སྒྲམ་དང་འོད་སྡེར་འཁོར་ལོ། ཡིག་སྣོད་དང་གློག་འཕྲིན་བརྒྱུད་ལམ་སོགས་མང་དུ་ཡོད་པ་ལས་སྔ་མ་རྣམས་ནི་མཁྲིགས་ཆས་དང་། ཕྱི་མ་དག་ནི་མཉེན་ཆས་རེད། ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ་འདི་དག་གིས་མཚོན་ནས་གཞན་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཅི་རིགས་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

༤ ཕྲད་དང་རྣམ་དབྱེ་སོགས་བསྡུ་ཚུལ་ནི། དཔེར་ན། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ལ་ལར་འཁོར་ལོས་བསྒྱུར་བའི་རྒྱལ་པོའི་ཚུལ་བཟུང་། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ལ་ལར་བློན་པོའི་ཚུལ་བཟུང་། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ལ་ལར་སྡེ་དཔོན་གྱི་ཚུལ་བཟུང་། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ལ་ལར་མཁན་པོའི་ཚུལ་བཟུང་། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ལ་ལར་བྱའི་ཚུལ་བཟུང་། འཇིག་རྟེན་གྱི་

ཁམས་ལ་ལར་རི་དྭགས་ཀྱི་ཚུལ་ཡང་བཟུང་། ཞེས་པ་ལ་འབྲེལ་སྒྲ་དང་བྱ་ཚིག་མིང་དང་བཅས་པ་རྗོས་པ་རྣམས་མི་མངོན་པར་བསྡུས་པ་ནི། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ལ་ལར་འཁོར་ལོས་བསྒྱུར་བའི་རྒྱལ་པོ་དང་། ལ་ལར་བློན་པོ་དང་། ལ་ལར་སྡེ་དཔོན་དང་། ལ་ལར་མཁན་པོ་དང་། ལ་ལར་བྱ་དང་རི་དྭགས་ཀྱི་ཚུལ་ཡང་བཟུང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༣ **ཉེར་མཁོའི་རྒྱན་ཡིག་གི་སྐོར་ནི།** ཡར་ནས་ཡིག་རིགས་ཕལ་མོ་ཆེར་རང་རང་ལུགས་ཀྱི་རྒྱན་ཡིག་རྣམས་ཡི་གེ་ཀློག་བདེ་བ་དང་། གོ་དོན་མི་འཁྲུག་པ། གཅོད་མཚམས་གསལ་བར་མངོན་པ། བརྡ་དག་གི་འགྲོས་དང་མཐུན་པ་སོགས་ཀྱི་དགེ་མཚན་དུ་མའི་ཆེད་དུ་སྦྱར་བ་ལྟར། རང་རེའི་བོད་ཡིག་ཏུའང་རྒྱན་ཡིག་གི་རྣམ་གཞག་གཞུང་དུ་མར་གསལ་ཞིང་། བདག་གིས་ཀྱང་༼བརྡ་སྤྲོད་འདོད་འཇོའི་ནོར་སྒྲོན་༽ཀྱི་མཇུག་ཏུ་བཀོད་ཟིན་ལ། འོག་ཏུ་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་ཚུལ་གྱི་སྐོར་ལའང་ཙུང་ཟད་འབྲི་བར་འདོད་པས་དེར་གཟིགས་པར་ཞུ།

༤ **ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་མཚམས་སྦྱོར་ཁག་ནི།** མིང་ཚིག་ཇི་ལྟར་སྦྱོར་ཚུལ་གྱི་ཕྲད་སོགས་ནི་སུམ་ཅུ་པའི་གཞུང་དུ་གསལ་བ་ལྟར་ཤེས་དགོས་སོ། །

འདིར་ནི་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་མཚམས་སྦྱོར་འགའ་ཞིག་བཤད་པ། དཔེར་ན། ༼བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་༽༣༠༨༣ལས་འབྱུང་བའི་ལྷ་ལྡན་གཙུག་ལག་ཁང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཐུང་ངུ་དེར་སྦྱད་པའི་མཚམས་སྦྱོར་ནི་འདི་ལྟར།

— སྟེ། = ལྷ་ལྡན་གཙུག་ལག་ཁང་ནི། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཁོངས་ལྷ་སའི་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ལྟེ་བར་ཡོད་པའི་ལྷ་ཁང་ཞིག་སྟེ།

— ལྟར། = དུས་རབས་བདུན་པའི་དཀྱིལ་ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་དུས་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་ཇོ་རྒྱ་རྗེས་ལ་བརྟེན་ནས་ས་དཔྱད་བཏབ་པ་ལྟར།

— ནས། = བལ་བཟའ་ཁྲི་བཙུན་གྱིས་བསྐྲུན་ནས།

— ཐོག །= ཆོས་རྒྱལ་གྱིས་བཀོད་རྫུས་བཏང་ཐོག །

— པའི། = སྒོ་འཕར་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་བསྟན་ནས་བཏབ་པའི་

— དང་། = འཁོར་ས་ཕྱི་ནང་སྙིང་ཤོད་ཁྱོན་ལ་ལྷ་ཁང་ཆེ་ཆུང་བདུན་ཅུ་ལྷག་ཙམ་ཡོད། དབུས་ཀྱི་རྟེན་གཙོར་རྒྱ་བཟའི་རྟེན་སྐལ་དུ་བྲངས་པ་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་ལོ་གྲངས་བཅུ་གཉིས་པའི་ཚད་དང་མཐུན་པའི་ཇོ་བོ་ཤཱཀྱ་མུ་ནེ་དང་། ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་རང་བྱོན་ལྔ་ལྡན། བྱམས་པ་ཆོས་འཁོར་མ་བཅས་ཀྱིས་མཚོན་གྲུབ་མཐའ་རིས་མེད་ཀྱིས་མཆོད་པའི་ལྷ་སྐུ་མང་པོ་དང་སྒོ་འཕྱོར་གྱི་མདུན་ཕྱོགས་སུ་རྒྱ་བོད་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཡི་གེ་འཁོད་པའི་རྡོ་རིང་དང་།

— ཅིང་། = ཇོ་བོའི་དབུ་སྐྲར་གྲགས་པའི་རྒྱ་ལྕང་གི་ལྗོན་ཤིང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་ཅིང་།

— ནས། = སྤྱི་དུས་ལོ་ལྟར་ཧོར་ཟླ་དང་པོའི་ནང་དབུས་ཀྱི་གདན་ས་གསུམ་གྱི་དགེ་འདུན་ཁྲི་ཐྲག་ལྷག་ཙམ་འཚོགས་ནས། ཆོ་འཕྲུལ་སྨོན་ལམ་

གྱི་དུས་མཆོད་ཆེན་མོ་ཚུགས་ཡུལ་ཡང་འདི་ཉིད་ཡིན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་ནི་དོན་ཚན་འབྲིང་པོ་ཞིག་དཔེར་བརྗོད་ཀྱི་དཔྱད་གཞིར་བཟུང་བ་ཡིན་ཞིང་། རྣམ་གཞག་དངོས་ནི་འོག་ཏུ་གཟིགས།

ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་མཚམས་སྦྱོར།

ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་མཚམས་སྦྱོར་ཁག་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ན་འདི་ལྟར།

༡་ **ལྷག་མ་ཅམ་འཛིན་པའི་མཚམས་སྦྱོར།** ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་མཚམས་སྦྱོར་གང་ཞིག །ཚིག་གྲུབ་འོག་མ་ལྷག་མ་ཡོད་ཅམ་དུ་འཛིན་པ་ལ་ཟེར་ཏེ། འདིའི་ཐྲད་ནི། ལ། ནས། ཞིང་། ཅིང་། ཤིང་། ཏེ། སྟེ། དེ། བཅས་ཡོད་པ་རྗེས་འཇུག་ལ་ལྟོས་པའི་རིགས་མ་གཏོགས་པལ་མོ་ཆེ་པན་ཚུན་བརྗེ་སྒྱུར་བྱེད་ཆོག་པ་དཔེར་ན། རྐང་ཡ་གནམ་ལ་བཀྱགས་ལ་འགྲོ། རྐང་ཡ་གནམ་ལ་བཀྱགས་ནས་འགྲོ། རྐང་ཡ་གནམ་ལ་བཀྱགས་ཤིང་འགྲོ། རྐང་ཡ་གནམ་ལ་བཀྱགས་ཏེ་འགྲོ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༢་ **མི་མཐུན་པའི་ཚིག་རྒྱུན་གྱི་མཚམས་སྦྱོར།** ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་མཚམས་སྦྱོར་གང་ཞིག །དྲང་རྒྱུའི་ཚིག་གྲུབ་འོག་མ་དང་ཚིག་དོན་ཅི་རིགས་མི་མཐུན་པར་འཛིན་པ་ལ་ཟེར་ཞིང་། འདིའི་ཐྲད་ནི། ཀྱང་། འང་། ཡང་། གི། ཀྱི། གྱི། འི། ཡི། མ་ཡིན་པར། ལས་ཚིག་པར། ལས་ཚིག་བར། བཅས་ཡོད་པ་དག་ཀྱང་སྔ་མ་རྣམས་པན་ཚུན་བརྗེ་སྒྱུར་བྱེད་ཆོག་པ་དཔེར་ན། ༼རྒྱལ་

དབང་ལྡ་པའི་སྐད་འགྲེལ་ ༽(༤༢ལས། ས་འདིར་རྒྱལ་པོ་རྣམས་ནི་མང་དུ་སྐྱེས་པར་གྱུར་ཀྱང་། ད་ལྟ་ཕྱོད་དང་འདྲ་བ་གཅིག་ཀྱང་མེད། ཅེས་པ་ལ། ས་འདིར་རྒྱལ་པོ་རྣམས་མང་དུ་སྐྱེས་པར་གྱུར་ཀྱི། ད་ལྟ་ཕྱོད་དང་འདྲ་བ་གཅིག་ཀྱང་མེད། ཅེས་པ་དང་། སྒྲ་ནི་རྟག་པ་མ་ཡིན་པར་མི་རྟག་པ་ཡིན། སྐད་ཆ་སྙན་པོ་མ་བཤད་པར་སྡུག་པོ་ཤ་སྡུག་བཤད་སོང་། ཅེས་པ་ལྟ་བུ།

༣་ རྒྱུ་མཚན་སྟོན་པའི་མཚམས་སྦྱོར། ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་མཚམས་སྦྱོར་གང་ཞིག །རྒྱུ་མཚན་སྟོན་པ་ལ་འཇུག་པ་སྟེ། ཐད་ནི། གིས། ཀྱིས། གྱིས། འིས། ཡིས། པས། བས། ཕྱིར། སྟབས། གཞིས། བརྟེན། ཞེས་པ་རྣམས་ཀྱང་ཕན་ཚུན་བརྗེ་ཆོག་མོད། འོན་ཀྱང་དེང་དུས་རྒྱུ་མཚན་སྟོན་པའི་བྱེད་སྒྲའི་ཐད་འདི་དག་སྦྱོར་སྒོལ་དེ་ཙམ་མེད་དོ། །པ་དཔེར་ན། ད་ནི་གྲོས་ཐག་ཆོད་པས། རང་ཅག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་གྲ་སྒྲིག་བྱ་དགོས། ད་ནི་གྲོས་ཐག་ཆོད་ཀྱིས། རང་ཅག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་གྲ་སྒྲིག་བྱ་དགོས། ད་ནི་གྲོས་ཐག་ཆོད་པའི་ཕྱིར། རང་ཅག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་གྲ་སྒྲིག་བྱ་དགོས། ད་ནི་གྲོས་ཐག་ཆོད་སྟབས། རང་ཅག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་གྲ་སྒྲིག་བྱ་དགོས། ད་ནི་གྲོས་ཐག་ཆོད་གཞིས། རང་ཅག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་གྲ་སྒྲིག་བྱ་དགོས། ད་ནི་གྲོས་ཐག་ཆོད་པར་བརྟེན། རང་ཅག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་གྲ་སྒྲིག་བྱ་དགོས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༤་ ཕྱི་མ་བསྡུ་བའི་མཚམས་སྦྱོར། ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་མཚམས་སྦྱོར་གང་ཞིག །སྔ་མ་དེ་ཙམ་གྱིས་མི་ཚད་པར་ཕྱི་མཐའ་ཡོད་མེད་དམ་ཡིན་མིན་གང་

ཟུང་དུ་སྟོན་པ་སྟེ། ཕྲད་ནི། ཡོད་པར་མ་ཟད། མེད་པར་མ་ཟད། ཡིན་པར་མ་ཟད། མིན་པར་མ་ཟད། ཙམ་དུ་མ་ཟད། ཙམ་གྱིས་མི་ཚད། ལས་ཆིག་བར་མ་ཟད། ལས་ཆིག་པར་མ་ཟད། ཅེས་པ་རྣམས་ཡིན་ཞིང་། དེ་དག་ཀྱང་ཕན་ཚུན་བརྗེ་ཚོག་པ་དཔེར་ན། བོད་དུ་མཛོ་ཡོད་པར་མ་ཟད། གཡག་ཀྱང་ཡོད། བོད་དུ་མཛོ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། གཡག་ཀྱང་ཡོད། བོད་དུ་མཛོ་ཙམ་གྱིས་མི་ཚད། གཡག་ཀྱང་ཡོད། ཁོ་ཕྱིན་པར་མ་ཟད། ཀློག་གླེང་ཡང་བསླངས་འདུག །ཅེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

༥་ གདམ་ང་སྟོན་པའི་མཚམས་སྦྱོར། ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་མཚམས་སྦྱོར་གང་ཞིག །སྔ་ཕྱིའི་ཚིག་དོན་གྱི་གདམ་ང་སྟོན་པ་སྟེ། ཕྲད་ནི། ཡང་ན། ཡང་མིན་ན། དེ་མིན་ན། གམ། ངམ། དམ། ནམ། བམ། མམ། འམ། རམ། ལམ། སམ། ཏམ། བཅས་ཡིན་ཞིང་། སྔ་ཕྱི་ལྷན་དུ་སྦྱར་བའམ་ཕན་ཚུན་བརྗེ་ཡང་ཟུང་སྟེ་དཔེར་ན། ཁྱེད་རང་གིས་བོད་ཇ་མཆོད་དམ། མངར་ཇ་མཆོད་ཀྱི་ཡིན། ཁྱེད་རང་གིས་བོད་ཇ་མཆོད་ཀྱི་ཡིན། ཡང་ན་མངར་ཇ་མཆོད་ཀྱི་ཡིན། ཁྱེད་རང་གིས་བོད་ཇ་མཆོད་ཀྱི་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་མངར་ཇ་མཆོད་ཀྱི་ཡིན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༦་ སོ་སོར་འབྱེད་པའི་མཚམས་སྦྱོར། ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་མཚམས་སྦྱོར་གང་ཞིག །ཚིག་གྲུབ་སྔ་ཕྱི་སོ་སོར་འབྱེད་པ་སྟེ། ཕྲད་ནི། དང་སྒྲ་ཡིན་པ་

དཔེར་ན། མཁས་པའི་གོ་འཕང་འཐོབ་འདོད་ན་བརྟོན་འགྲུས་བྱེད་པ་དང་། རིག་གནས་ལ་སྦྱངས་པ་གཉིས་ཀ་དགོས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༧. ཚེ་སྐབས་སྟོན་པའི་མཚམས་སྦྱོར། ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་མཚམས་སྦྱོར་གང་ཞིག །སྔ་ཕྱི་སོགས་ཀྱི་དུས་སྐབས་སྟོན་པ་སྟེ། ཕྲད་ལྟ་བུ་ནི། སྐབས། དུས། སུ། ན། ཚེ། ཞེས་སོགས་ཡིན་པ་དཔེར་ན། ཁོང་བོད་ལ་ཕེབས་སྐབས། ངས་ཕྱག་རོགས་ཞུས་པ་ཡིན། ཁོང་བོད་ལ་ཕེབས་དུས། ངས་ཕྱག་རོགས་ཞུས་པ་ཡིན། ཁོང་བོད་ལ་ཕེབས་སྐབས་སུ། ངས་ཕྱག་རོགས་ཞུས་པ་ཡིན། ཁོང་བོད་ལ་ཕེབས་པ་ན། ངས་ཕྱག་རོགས་ཞུས་པ་ཡིན། ཁོང་བོད་ལ་ཕེབས་པའི་ཚེ། ངས་ཕྱག་རོགས་ཞུས་པ་ཡིན། ལྟ་བུ།

༨. མཚུངས་པ་གསལ་བྱེད་ཀྱི་མཚམས་སྦྱོར། ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་མཚམས་སྦྱོར་གང་ཞིག །སྔ་ཕྱིའི་དཔེ་དོན་མཚུངས་པ་གསལ་བར་བྱེད་པ་སྟེ། གསལ་བྱེད་ནི། ལྟ་བུར། ལྟར། དེ་ལྟར། མཐུན་པར། དེ་དང་མཐུན་པར། ཇི་ལྟ་བ་དེ་ལྟར། འདྲ་བར། དེ་དང་འདྲ་བར། མཚུངས་པར། དེ་བཞིན། བཞིན། ཞེས་སོགས་མཚུངས་པ་གསལ་བྱེད་ཀྱི་སྒྲ་རྣམས་ཡིན་ཞིང་། དེ་དག་ཀྱང་ཕན་ཚུན་བརྗེ་སྒྱུར་བྱེད་ཆོག་པ། དཔེར་ན། སྤྲིན་གྱིས་ཉི་འོད་སྒྲིབ་པ་ལྟ་བུར་མི་ཤེས་རྨོངས་པས་བདག་བློ་ཡོངས་སུ་བསྒྲིབས། སྤྲིན་གྱིས་ཉི་འོད་སྒྲིབ་པ་ཇི་ལྟ་བ་དེ་ལྟར་མི་ཤེས་རྨོངས་པས་བདག་བློ་ཡོངས་སུ་བསྒྲིབས། སྤྲིན་གྱིས་ཉི་འོད་སྒྲིབ་པ་དེ་བཞིན་མི་ཤེས་རྨོངས་པས་བདག་བློ་ཡོངས་སུ་བསྒྲིབས།

སྲིན་གྱིས་ཉེ་འོད་སྲིབ་པ་དང་མཐུན་པར་མི་ཤེས་རྫོངས་པས་བདག་བློ་ཡོངས་སུ་བསྒྲིབས། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་རྒྱ་ཆེར་རིགས་བསྒྲེ་སྟེ། ཤེས་པར་བྱ་དགོས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་གཡལ་ཆེའོ། །འདིར་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་མཚམས་སྦྱོར་ཞེས་སྨོས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི། སུམ་ཅུ་པར་བསྟན་པའི་མཚམས་སྦྱོར་གྱི་ཕྲད་མང་པོ་ཞིག་ནི། མིང་ཚིག་གང་རུང་ཙམ་མཚམས་སྦྱོར་བའི་ཕྲད་ཡིན་པས། དེ་དག་འདིར་བཤད་རྒྱུའི་སྐབས་སུ་མ་བབ་པའི་ཕྱིར་རོ། །

གསུམ་པ་ཚིག་ལྷུག་གི་དབྱེ་བ།

(Categories of the Prose.)

དེའང་། ཇི་ལྟར་ཚིག་ལྷུག་གི་སྙན་ངག་ལ་གཏམ་དང་བརྗོད་པ་གཉིས་ཡོད་པའི་དོན་ནི། རྒྱ་གར་གྱི་མཁས་པ་ཁ་ཅིག་གིས་རིམ་བཞིན་སྔོན་བྱུང་གི་གཏམ་རྒྱུད་ལས་བརྩམས་ཏེ་བརྗོད་པ་ཤས་ཆེ་ཆུང་གི་དབང་གིས་ཡིན་པར་བཤད་པ་ལ་སློབ་དཔོན་དཎྜིས་དེ་མི་འཐད་ཅིང་། དེ་གཉིས་དོན་གཅིག་པར་གསུངས་པ་ལྟར། འདིར་ཡང་བརྗོད་བྱའི་སྒོ་ནས་ཚིག་ལྷུག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་ལ་དབྱེ་བ་ཕྱེ་མི་རུང་ཡང་། རྗོད་བྱེད་ཚིག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་སྒོ་ནས་ནི་འགའ་ཤས་ཡོད་པ་འདི་ལྟར།

༡་ **དོན་ཚན་ཆུང་ངུ་ནི།** དཔེར་ན། སངས་རྒྱས་དང་། ཆོས་དང་། དགེ་འདུན་གསུམ་ནི། ཞེས་པའམ། སངས་རྒྱས། ཆོས། དགེ་འདུན་གསུམ་ནི། ལྟ་

བྱ་སྟེ་མིང་ངམ་ཚིག་ཙུང་ངུ་དག་ཕྲད་དང་ཤད་ཅི་རིགས་ཀྱིས་སོ་སོར་བཅད་དེ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ལ་ཟེར།

༤ **དོན་ཚན་འབྲིང་པོ་ནི།** དཔེར་ན། སངས་རྒྱས་ལ་སོགས་པ་གསུམ་ནི་དཀོན་མཆོག་གསུམ་ཡིན་ཞིང་། དེ་དག་ལ་སྙིང་ཐག་པ་ནས་སྐྱབས་སུ་སོང་ན། ཕྱི་མའི་ངན་སོང་གི་འགྲོ་བ་ལས་སྐྱོབ་པར་ཐེ་ཚོམ་མེད། ཅེས་པའམ། གནའ་སྔ་མོར་མི་ལོ་ཧྲིལ་པོ་གསུམ་གྱིས་མཚོ་ཐོག་ནས་འཛམ་གླིང་བསྐོར་དགོས་པ་དེའང་མིའི་ཤེས་ཚད་ཇི་མཐོར་སོང་སྟེ། དེང་དུས་འཛམ་གླིང་ཧྲིལ་པོར་མཁའ་ལམ་བརྒྱུད་ནས་ཉིན་མཚན་ཅམ་གྱིས་སྐོར་བ་རེ་འཁོར་བ་ལྟ་བུའི་ཡར་ཐོན་ཚད་ལས་བརྒལ་བ་རང་ཅག་ཀུན་གྱིས་མིག་མཐོང་ལག་ཟིན་དུ་ཡོད། ཅེས་པ་ལྟ་བུའི་དོན་ཚན་འབྲིང་པོ་དག་སོ་སོར་འབྱེད་པ་ལ་ཟེར་ཞིང་། དེའང་དོན་ཚན་འབྲིང་པོ་ནི། ཚིག་གྲུབ་གཅིག་ནས་བཟུང་ལེའུའི་བར་ཐམས་ཅད་ལ་ཟེར་བས། རིང་ཐུང་ཅི་རིགས་ཡོད་པའི་ཕྱིར། དབྱིན་ཡིག་གི་(Paragraph)ཟེར་བའང་འདིའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་དང་། འདི་རིགས་ཀྱི་མཐར་ཤད་རེ་འཐོབ་པའང་ཤེས་དགོས་སོ། །འདི་གཉིས་ནི་ལེགས་བཤད་ལྗོན་དབང་ལས། དོན་འབྲིང་འབྱེད་དང་དོན་ཙུང་རྫོགས། །ཞེས་གསུངས་པ་ལ་གཞི་བཅོལ་བའོ། །

༥ **ལེའུ་ནི།** དོན་ཚན་ཙུང་ངུ་མང་དུ་འདུས་ཤིང་བསགས་པའི་དུམ་བུ་ལ་ཟེར་ཞིང་། མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ནི། སྐབས། ཚོ་ག །ཚོ་ག་ཞིབ་མོ། རྟོག་པ།

བརྟག་པ། དུམ་བུ། འདུས་པ། རབ་ཏུ་བརྟག་པ། རབ་ཕྱེད། རབ་བྱེད། སཀྲ་བཅས་ཡིན་ལ། དཔེར་བརྗོད་ན། གཞུང་འདིའི་མིང་ཚིག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་ལ་སོགས་པ་སྐབས་མང་དུ་ཕྱེ་ཡོད་པ་རྣམས་ལྟ་བུའོ། །

༩་ **དོན་ཚན་ཆེན་མོ་ནི།** ལེ་ཨུ་དུ་མ་འདུས་པའི་བདག་ཉིད་ཅན་གྱི་བསྟན་བཅོས་ཧྲིལ་པོ་ལ་ཟེར་ཞིང་། འདི་དང་ལེ་ཨུ་དག་རྫོགས་མཚམས་སུ་བཞི་ཤད་འཐོབ་པའང་ཤེས་པར་བྱ་ལ། དཔེར་བརྗོད་ན། སུམ་རྟགས་ཀྱི་གཞུང་གཉིས་དང་། སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་གཞུང་འདི་ལྟ་བུའོ། །

སྦྱོར་ཚིག་ལྷུག་གི་དབྱེ་སྒོ་གཞན་བཤད་པ།

གཞན་ཡང་། བརྗོད་བྱ་རྗོད་བྱེད་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བའི་རྩོམ་ཚུལ་གྱི་སྒོ་ནས་དཔྱད་ན། ཚིགས་བཅད་སོགས་ལའང་འོག་ཏུ་འཆད་འགྱུར་གྱི་དབྱེ་བ་རྣམས་འོང་མོད་ཀྱང་། ཐམས་ཅད་བརྗོད་མི་དགོས་པར་གཅིག་ཤེས་ཀུན་གྲོལ་བྱ་དགོས་པ་གནད་ཀྱི་དོན་པོ་ཡིན་པས། འདིར་ནི་ཚིག་ལྷུག་གི་དབྱེ་བ་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་གསལ་བ་ལས་ལེགས་ཆ་ཙུང་ཟད་བླངས་ཏེ། དོན་འབྲིང་འབྲི་རྩོམ། གཏོང་ཡིག་འབྲི་རྩོམ། བསྡུས་དོན་འབྲི་རྩོམ། རྒྱས་བཤད་འབྲི་རྩོམ། ཐུང་རྩོམ། གཏམ་རྩོམ། སྒྲུང་རྩོམ་བཅས་བདུན་བཤད་པར་བྱའོ། །

དང་པོ་དོན་འབྲིང་འབྲི་རྩོམ། (Paragraph-Writing)

རང་རེས་བརྗོད་དོན་ཉུང་ཞིང་དོན་ཚན་འབྲིང་ཙམ་ཡོངས་པའི་རྩོམ་ཐུང་འབྲི་དགོས་པ་མང་དུ་ཡོང་བས། དེ་ལ་ངེས་དགོས་པའི་གནད་ནི་གཤམ་གསལ་ལྟར་ཡིན།

¨ **འབྲེལ་ཆགས།** འདི་ནི་གནད་འགག་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན་པས། བརྗོད་བྱ་གང་ཡིན་གྱི་ཚིག་དོན་སྔ་ཕྱི་རྣམས་ཕན་ཚུན་འབྲེལ་ཆགས་ཤིང་ལྷུ་འགྲིག་པ་ཞིག་དགོས་ཀྱི། མ་འབྲེལ་བར་རྫོ་ཆག་བཅན་སྒྲིག་ལྟ་བུ་མི་རུང་ངོ་།།

¨ **མདོར་བསྟན།** སྐབས་བབ་ཀྱི་བརྗོད་དོན་མདོར་བསྟན་ཞིག་སྔོན་དུ་བཤད་ན། ཉན་པ་པོ་དང་འཆད་པ་པོ་ཐམས་ཅད་མི་འཁྲུག་ཅིང་བདེ་བླག་ཏུ་རྟོགས་ནུས་པའི་དགེ་མཚན་ཆེ།

¨ **གོ་རིམ།** ཚིག་དོན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གོ་རིམ་ལེགས་པར་འགྲིག་དགོས་ཀྱི། གོང་དུ་བཤད་རྒྱུ་འོག་དང་། འོག་ཏུ་འཆད་འགྱུར་གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟ་བུ་མི་རུང་ངོ་།།

¨ **སྣ་ཚོགས།** བརྗོད་བྱ་གོ་རིམ་ལྡན་ཡང་། རྗོད་བྱེད་ཚིག་གྲུབ་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་གོང་འོག་ཀུན་ཏུ་གཅིག་ཁོ་ན་བྱེད་མི་ཉན་ཞིང་། སྡེབ་སྦྱོར་སྟངས་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་བྱེད་དགོས།

¨ **དོན་བསྡུ།** བཤད་ཟིན་པའི་བརྗོད་བྱའི་དོན་རྣམས་མདོར་བསྡུས་ཏེ་ཚིག་ཉུང་དུར་བསྡེབས་པའི་མཇུག་བསྡུ་དགོས་གལ་ཆེ་བ་ཡིན།

དཔེར་བརྗོད་ནི། ༼བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་༽ལས།

འཁོན། ས་སྐྱ་པའི་གདུང་རབས་ཀྱི་རུས་མིང་སྟེ། གནམ་ལྷའི་རྒྱུད་པ་གཡའ་སྤང་སྐྱེས་ཀྱིས་སྲིན་པོ་སྐྱ་རེངས་ཁྲག་མེད་བཏུལ་ནས། དེའི་ཆུང་མ་གཡའ་འབྲུག་སི་ལི་མ་ཁབ་ཏུ་བཞེས་པ་ལས་སྲས་ཤིག་འཁྲུངས་པ། སྲིན་པོ་དང་འཁོན་པའི་བར་དུ་སྐྱེས་པས་འཁོན་ཞེས་གྲགས། དེ་ནས་བཟུང་གི་གདུང་བརྒྱུད་ལ་འཁོན་རིགས་ཟེར།

ཞེས་པ་འདི་སྤྱིར་ཚིག་མཛོད་ཡིན་ཡང་། རྩོམ་ཚུལ་ནི་དེ་ལས་མ་འདས་པས། དོན་འབྲིང་རྩོམ་ཚུལ་གྱི་དཔེར་བརྗོད་ལེགས་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་སྟེ། འཁོན་ཞེས་པ་ནི་རྩོམ་འདིའི་བརྗོད་བྱ་གཙོ་བོ་འགོ་བརྗོད་དུ་བཏམས་པའོ། །ས་སྐྱ་པའི་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་རྩོམ་འདིའི་སྙིང་བསྡུས་མདོར་བསྟན། གནམ་ལྷའི་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་རྒྱས་པར་བཤད་དེ། ཚིག་དོན་སྔ་ཕྱི་འབྲེལ་ཆགས་ཤིང་ཁ་གསལ་བའི་ཁྱད་ཆོས་དང་ལྡན། དེ་ནས་བཟུང་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་དོན་བསྡུ་བསྟན་ཏོ། །

གཉིས་པ་གཏོང་ཡིག་འབྲི་རྩོམ། (Letter-Writing)

གཏོང་ཡིག་ནི། རང་རེའི་རྒྱུན་གྱི་འཚོ་བའི་ནང་གི་དོན་དག་གལ་ཆེ་ཆུང་ཅི་རིགས་ལ་དགོས་མཁོ་ཆེ་བས། ཡིག་རྫོངས་པ་ཞིག་མིན་ཚེ། མ་

མཐར་གཏོང་ཡིག་འབྲི་ཤེས་པའི་ཐབས་ལ་འབད་པར་རིགས་ཤིང་། སྤྱི་རན་ཡི་གེ་འབུལ་ཡུལ་མཆོག་དམན་གྱི་དབྱེ་བས་ཡིག་བཟོ་མི་འདྲ་བ་བཅུ་ཐམ་པ་རྣམ་གླིང་པཎ་ཆེན་གྱི་སློབ་མ་ཞིག་གིས་བརྩམས་པའི་ ༼ཡིག་བསྐུར་རྣམ་གཞག་མཁས་པའི་རྣ་རྒྱན་༽ལས་བཤད་ལ། འཇུ་མི་ཕམ་གྱིས་ ༼ཡིག་བསྐུར་རྣམ་གཞག་མེ་ཏོག་ཕྲེང་བ་༽དུ། འབུལ་ཡུལ་མཆོག་དམན་གྱི་དབྱེ་བ་བདུན་ཙམ་ལ་བརྟེན་པའི་ཡིག་བཟོ་མི་འདྲ་བ་བདུན་མཛད་པ་མཐའ་དག་འདིར་མི་བློས་ཏེ། དེ་དག་གི་ཚུལ་རྒྱས་པ་ནི། ༼ཡིག་བསྐུར་རྣམ་གཞག་༽གི་དཔེ་དེབ་ཆེ་ཆུང་ཅི་རིགས་མཆིས་པ་དག་ལས་ལེགས་པར་སྦྱང་དགོས་སོ། འདིར་ནི། ཉེར་མཁོའི་སྤྱི་ཁོག་ཙམ་བཤད་པར་བྱའོ། །

༡་ **དབུ་བརྗོད།** འདི་ལ་མགོ་བརྗོད་དམ་ཆེ་བརྗོད་ཀྱང་ཟེར། སྐབས་སུ་བབ་པའི་ཡི་གེ་འབུལ་ཡུལ་ནི། ༄རྒྱལ་བ་པཎ་ཆེན་རྣམ་གཉིས། དགའ་ལྡན་ཁྲི་གདན་ཟུར་ལ་སོགས་པའི་བླ་ཆེན་ཁག །བཀའ་བློན་ཁྲི་གདན་ཟུར་སོགས་མི་ཆེན་རྣམ་པ། དྲིན་ཕ་མ་ལ་སོགས་པའི་གཉེན་ཉེ་དུ། གྲོགས་པོ་མོ་ལ་སོགས་པའི་ངོ་ཤེས། གྲོང་ཁྱིམ་མཚེས་ལ་སོགས་པའི་ཕ་ཡུལ་གཅིག་པ། དངོས་ཐོག་ཉོ་ཚོང་བྱེད་པའི་ཚོང་ཤག །མཁྱེན་སྤྱན་ལྷག་བསམ་གྱིས་ཕྱུག་པའི་རྩོམ་སྒྲིག་པ་ལ་སོགས་པ་བསྐུར་ཡུལ་གྱི་གནས་བབ་ལ་དཔག་སྟེ་དབུ་བརྗོད་ཀྱང་འབྲི་ལུགས་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་བྱེད་དུ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། གཞུང་ཞབས་པ་བློ་བཟང་དོན་ལྡན་གྱི་ ༼ཡིག་བསྐུར་རྣམ་གཞག་༽ལས།

༄༅། །འགྲོ་བ་ལྷ་དང་བཅས་པའི་མགོན་སྐྱབས་དཔུང་གཉེན་མཚུངས་ཟླ་མ་མཆིས་པ་༄རྒྱལ་བའི་དབང་པོ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་ཅིང་གཟིགས་པ་ཆེན་པོའི་ཞབས་སྐྱེགས་གསེར་གྱི་འདབ་སྟོང་རྣམ་པར་བཞད་པའི་དྲུང་དུ།

ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། དེའང་འཛུ་མི་ཕམ་གྱིས་ཞེ་ས་བཞི་བཅུད་གསུམ་བཅུད་སོགས་མཆོག་དམན་གྱི་དབྱེ་བ་མཛད་པ་ལ་སོགས་པ་འབྲི་སྲོལ་མི་འདྲ་བ་སྣ་ཚོགས་ཡོད་པ་རྣམས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

༢་ གསོལ་འདེབས། གུས་ཞབས་དང་བཅས་གསོལ་བ་འདི་ལྟར་འདེབས་པ་སྟེ། ཞུ་རྒྱུ་འདི་འདྲ་ཡོད་ཅེས་པའི་གོ་དོན་མཚོན་བྱེད་དུ་སྤྱིར་ཡུལ་དང་འཚམས་པའི་རྒྱས་བསྡུས་ཅི་རིགས་འབྲི་སྲོལ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ༄བགོང་ས་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སོགས་ལ་ནི།

གུས་འབངས་ག་གེ་མོ་ཞེས་རང་མིང་སྨོས་ནས་སྒོ་གསུམ་གུས་པ་ཆེན་པོས་སོར་བཅུའི་འདབ་མ་སྤྱི་བོའི་རྒྱན་དུ་བཀོད་དེ་ལྷ་ཕྱག་གྲངས་མེད་སྔོན་དུ་བཏང་ནས་ཞུ་གསོལ་འདེབས་པའི་སྙིང་པོར།

ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་སྤྱིར་ཡུལ་བླ་ཆེན་མི་ཆེན་མ་ཡིན་པ་རྣམས་ལ་ནི། གསོལ་འདེབས་ཀྱང་སྐབས་བདེའི་ཚུལ་དུ་བློ་དོན་ལགས་ཀྱི་༼ཡིག་བསྐུར་རྣམ་གཞག་༽༡༣༩ལས། གུས་པས་ཞུ་གསོལ། གུས་གསོལ། གུས་

ཞུ། ཞུ་སྙིང་། ཞུ་འབྲས། ཆེད་འབུལ། ཆེད་གསོལ། ཆེད་ཞུ། ཆེད་འབྲས། ཆེད་བསྒྲིངས། ཆེད་དོན། ཆེད་སྤེལ། སྟབས་འབུལ། སྟབས་གསོལ། སྟབས་ཞུ། སྟབས་འབྲས། སྟབས་སྤེལ། འབུལ་སྙིང་། འབུལ་འབྲས། ཞེས་འབྱུང་བ་ལྟ་བུའོ། །

དེ་འང་གསོལ་འདེབས་འདིར་རང་མིང་འབྲི་མི་འབྲིའི་སྲོལ་གཉིས་མཆིས་ཤིང་། གལ་ཏེ་འདིར་བྲིས་ཚེ། གཤམ་དུ་བྲི་མི་དགོས་ལ། འདིར་མ་བྲིས་ན་ནི། མཇུག་སྡོམ་གྱི་སྐབས་སུ།

""""""གགེ་མོ་ནས་ཀླུ་ཆོས་ལ་ཕུལ་བའི་ཞུ་ཡིག །ཅེས་པའམ།

""""""གགེ་མོ་ཡིས་ཀླུ་ཆོས་ལ་ཕུལ།

ལྟ་བུ་བྲི་ཆོག་གོ།

གཞན་ཡང་། གསོལ་འདེབས་འདི་དབུ་བརྗོད་ཀྱི་ཞབས་ཞེས་པའི་འོག་ཐད་ཏག་ཏག་ནས་འགོ་འཛུགས་ཀྱིས་འབྲི་དགོས་པའམ། ཡང་ན་ཁྲི་ཞེས་པའི་འོག་ཐད་ནས་བྲི་དགོས་པའི་སྲོལ་གཉིས་ཡོད་པའང་དཔེར་ན།

"""""""ཆེན་པོའི་ཞབས་སྟེགས་གསེར་གྱི་འདབ་སྟོང་རྣམ་པར་བཞད་པའི་དྲུང་དུ།

__________________ ཁྲུས་འབངས་གགེ་མོ་ཞེས་རང་མིང་སྨོས་ནས་སྒོ་གསུམ་གུས་པ"""""" ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

༣་ **འབེབས།** འབེབས་ཞེས་པ་ནི། ༼བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་༽ལས། ཞུ་ཡིག་འབུལ་ཡུལ་གྱི་མིང་འོག་ཏུ་འཇོག་པའི་ཤོག་སྟོང་ལ་ཟེར་བར་གསུངས་ལ། དེ་ཙམ་དུ་མ་ཟད་སྙིངས་ཡིག་གི་གོང་འོག་རྣམས་སུ་གུས་ཞབས་མཆོན་བྱེད་དུ་ཡིག་ཕྲེང་གཉིས་གསུམ་སོགས་ཕབ་སྟེ་འཇོག་པ་ལའང་འབེབས་ཀྱི་མིང་སྦྱོད་པ་དཔེར་ན། བློ་དོན་གྱི་༼ཡིག་རྣམ་༽ལས། འབེབས་རིམ་པ་གསུམ།

………………ལྷ་རྫས་བཅས།

གུས་པས་

ཕུལ་བའི་

༄སྙན་ཞུ། ལྟ་བུ།

ཞེས་འབྱུང་ངོ་། །ཡང་སྙིང་ཡུལ་མཐོ་དམན་གྱི་དབྱེ་བས་གུས་ཞབས་མཆོན་བྱེད་འབེབས་རིམ་ཡང་མང་ཉུང་ཡོད་པ་འདི་ལྟར། ༄རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་རྣམ་གཉིས་ལ་འབེབས་རིམ་པ་གསུམ་དང་། དེ་མིན་དགའ་ལྡན་ཁྲི་ཆེན་གྱིས་དབུས་པའི་ཆོས་བརྒྱུད་ཁག་གི་བླ་ཆེན་རྣམ་པ་ལ་འབེབས་རིམ་གཉིས། མི་རྗེ་བཀའ་བློན་ཁྲི་པས་དབུས་པའི་མི་ཆེན་ཁག་ལའང་འབེབས་རིམ་གཉིས། དེ་མིན་བྱིངས་ལ་འབེབས་རིམ་གཅིག་བྱེད་སྲོལ་འདུག་པའང་མཁྱེན་པར་གྱིས།

དེ་འདང་འབེབས་ལ་རྣམ་པ་གཉིས་ཡོད་པ་གཤམ་གསལ་

ལྟར།

གོང་འབེབས་ནི། དབུ་བརྗོད་ཀྱི་ནང་དུ་ཞབས་ཞེས་པའི་ཚིག་གར་ཡོད་དེའི་ཐད་འོག་ཏུ། གསོལ་འདེབས་མགོ་འཛུགས་བྱེད་སྲོལ་ཡོད་ཅིང་། དེ་གཉིས་བར་ལ་སྦྱིང་ཡུལ་ལ་བལྟོས་ཏེ་འབེབས་མཐོ་དམན་འཛོག་སྲོལ་ཡོད་པ་དེའོ། །

འོག་འབེབས་ནི། མཇུག་སྡོམ་གྱི་འོག་ཏུ་འབྱུང་བའི་རིམ་པ་གསུམ་མམ་གཉིས་དང་གཅིག་བཅས་ལ་ཟེར་བ་དཔེར་ན།

..........ཞུ་རྟེན་ལྷ་རྫས་བཅས།

ཀུས་པས།

ཕྱག། ཞེས་པའམ།

ཡང་ན། ....ལྷ་ཚེས་དགེ་བར།

ཕྱག། ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

༩་ **འཚམ་འདྲི།** ཚོང་འབྲེལ་ཡིག་བཟོ་མ་གཏོགས་པའི་གཞུང་འབྲེལ་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཡིག་བཟོ་རྣམས་ལ་འཚམ་འདྲིའི་ཚུལ་དུ་སྙན་ཚིག་གི་རྒྱུན་ཅི་རིགས་རང་བློ་དང་འཚམ་པར་སྦྱོ་བ་དཔེར་ན། བློ་དོན་གྱི་ (ཡིག་རྣམ་)༡༧ ལས། དེང་ཡང་། ཚད་དུ་མ་དམིགས་པའི་བསོད་ནམས་མ་ལ་ཡ་རིའི་ནགས་ཀླུང་ཡངས་པོར་འབྱུངས་པའི་མཛེས་སྐྱ་ཏ་རིའི་ཅན་དན་རྩ་བ་རབ་ཏུ་

བརྟན་ཅིང་། རྣམ་དཔྱོད་བསིར་བུས་བསྐུལ་བའི་ལེགས་མཛད་ཀྱི་དྲི་བཟང་ཕྱོགས་སུ་འགྲེམས་བཞིན་པར་བཞུགས་པ་བཀའ་དྲིན་མཆོག་ཏུ་ཆེ། ༸གོང་ས་མཆོག་གི་བྱིན་མཐུས་ཐུབ་ཡང་ལང་ཚོའི་བ་མོ་ཉེར་འཚེའི་ཚ་ཟེར་མ་རེག་ཙམ་ནས། བགོ་སྐལ་ཞབས་འདེགས་ལྷུར་ལེན་དུ་མཆིས་ལགས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། ཚན་པ་འདིར་སྤྲིང་ཡུལ་གྱི་ཁམས་བཟང་གི་གནས་ཚུལ་དངོས་སུ་གོ་བའམ། ཚོད་དཔག་གིས་ཡོད་ཤག་བྱས་པ་དང་། རང་གི་བདེ་གནས་སོགས་ཀྱང་ཙུང་ཟད་བརྗོད།

༥་ **དངོས་གཞི།** སྐབས་བབ་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་དངོས་གཞི་གང་ཡིན་ཚན་པ་འདིའི་ནང་བྲི་དགོས་ཤིང་། དེའང་རང་རེའི་ཕྱག་ལེན་དུ་དངོས་གཞི་བྲི་མགོ་འཛུགས་པའི་རྟགས་སུ་བྱམཚམས་ཞུ་བྱཞེས་པའམ། བྱམཚམས་སུ་ཕྱག་དང་བཅས་ཏེ་གསོལ་བ་འདེབས་འབྲས་བྱཞེས་སོགས་དང་། དེ་ནས་དངོས་གཞི་ནི། ཁ་གསལ་གོ་བདེ་སོགས་དགོས་དོན་ཐེགས་པར་སྨྲ་དགོས་སོ། །

༦་ **མཇུག་སྡོམ།** སླད་ཆར་དགེ་བའི་རྟེན་འབྲེལ་དང་ཤིས་བརྗོད་ཀྱི་མེ་ཏོག་འཐོར་བའམ། བཀའ་སློབ་ལམ་སྟོན་ཞུ་བ་སོགས་ཀྱིས་སྤྲིངས་ཡིག་མཇུག་ལེགས་པར་བསྡུ་བ་དཔེར་ན། 〔ཡིག་བསྐུར་རྣམ་གཞག〕ལས།

སླད་མའི་ཆར་ཡང་། མཐའ་གླུས་བསྟན་འགྲོའི་ལེགས་བྱས་སི་རྒྱུའི་བདག་པོ་ཕན་བདེའི་རླབས་ཕྲེང་མཐའ་ལ་འཕྱུར་སླད་གང་གི་སྣང་བརྟན་རི་བོང་འཛིན་པའི་དཀྱིལ་འཁོར་བསིལ་ལྡོངས་དགུང་སྔོན་

དབྱིངས་སུ་རྟག་པར་བཞུགས་ནས།   རིགས་ཅན་གསུམ་གྱི་གདུལ་བྱའི་ཁམས་དང་དབང་པོའི་རིམ་པར་འཚམས་པའི་ལེགས་བཤད་སྣང་བ་དཀར་པོ་སྲིད་ཞིའི་ཁམས་སུ་འགྲེམས་བཞིན་པར། ཉམས་ཆུང་བདག་ཀྱང་ཐུགས་དམ་རྡོ་རྗེའི་ནྭ་གུར་ལས་ནམ་ཡང་འདའ་བ་མེད་པར་བཀའི་མེ་ཏོག་གི་ཕྲེང་བ་གཙུག་གི་མཛེས་རྒྱན་དམ་པར་ཆད་མེད་སྩོལ་བ་མཁྱེན། མཁྱེན། མཁྱེན། ཞེས་གསོལ་བ་འདེབས་རྟེན·····················བཅས་སྒོ་གསུམ་གུས་པ་ཆེན་པོས། ཞེས་པ་ལྷ་བུའོ། །

དེའང་མཇུག་སྔོམ་དུ་འབུལ་རྟེན་སོགས་ཀྱི་ཐོ་བཀོད་པའི་མཐར་འབུལ་བ་པོའི་མིང་སློས་མ་སློས་ཀྱི་སྲོལ་ཅི་རིགས་འདུག་སྟེ། འཇུ་མི་ཕམ་གྱིས་ནི། འབྲི་སྲོལ་མེད་པར་བཞེད་པ་དང་། ༼མཁས་པའི་རྣ་རྒྱན་༽དུ། ཞུ་ཡིག་འདེབས་མཚོན་ཅམ་གྱིས་བཏེགས་ཏེ་ཆེས་གཤམ་ལ་རང་གི་མིང་སློས་པ་འདི་དང་འདིས་ཕུལ་བའི་ཞུ་ཡིག །ཅེས་ཞུ་ཡིག་འོག་ཏུ་འབེབས། དེ་ཡང་ཆེས་གཤམ་དང་ཁ་ཡིག་ཏུ་རང་གི་དངོས་མིང་མི་རྒྱག་པ་ནི། འབུལ་ཡུལ་གཉན་པའི་ཆེ་བ་བཀུར་བཟོས་ луа་མེད་ཡིན། ཞེས་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བཞེད་དོ། །ཞེས་འབྱུང་བས། སྐབས་ཐོ་ལ་སོགས་པ་ལྟར། གསོལ་འདེབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་རང་མིང་སློས་ཟིན་ན་ནི། མཇུག་སྔོམ་དུ་བྲི་མི་དགོས་ཤིང་། དེ་མིན་འབུལ་བ་པོའི་མིང་ཞིག་ཐོན་པ་ཉིད་ལེགས་ཆ་ཆེ་བར་སྣང་ངོ་།།

༧· **ཚེས་གྲངས།** མཇུག་སྡོམ་གྱི་འོག་ཏུ་ལོ་དུས་ཟླ་ཚེས་བྲི་བར་བྱ་སྟེ། དཔེར་བརྗོད་ན་གོང་དུ་བཀོད་ཟིན་པ་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

གཞན་ཡང་། སྤྱི་ཚོགས་ཡིག་བཟོ་དེང་དུས་ཀྱི་འབྲི་སྟོལ་ནི། སྔར་སྲོལ་གྱི་འཚམ་འདྲི་དང་མཇུག་སྡོམ་ཁག་སྐྱན་ཚིག་གིས་བརྒྱན་པ་ལྟར་མིན་པར། སྐབས་བདེ་གོ་བདེར་འབྲི་སྲོལ་ཡོད་པའི་དཔེར་མཚོན་ནི། བློ་དོན་ལགས་ཀྱི་༼ཡིག་རྣམ་༽ན་གསལ་བས། དེར་གཟིགས་ཧེ་མཁྱེན་པར་མཛོད། འོན་ཀྱང་རྩ་བའི་སྒྲོམ་གཞི་ནི་གཅིག་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞིང་། རང་རེ་བོད་ལུགས་ཀྱིས་ཟླ་ཚེས་མཇུག་ཏུ་འབྲི་སྲོལ་ཡོད་པའང་དཔེར་ན།

''བཅས་ཕྱི་ལོ་༢༠༡༠ཟླ་༣ཚེས་༡༠ལ། སྒོ་གསུམ་གུས་པས། ཕུལ་བའི་

ཞུ་ཡིག །

ཅེས་པ་ལྟ་བུའམ།

'''བཅས་ཐྲན་དགོངས་ལམ་པས། ལོ་༢༠༡༠ཟླ་༣ཚེས་༡༠བཟང་པོར་ ཕུལ།

ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་ཀྱང་མཁྱེན་དགོས་སོ། །

གསུམ་པ་བསྡུས་དོན་འབྲི་རྩོམ།

(Precis-Writing)

རྩོམ་ལ་སོགས་པ་གང་ཞིག་བཀླགས་པའི་དོན་རྣམས་ཉུང་ངུར་བསྡུས་ཏེ་འབྲི་ཚུལ་ལ་བསྡུས་དོན་གྱི་འབྲི་རྩོམ་ཟེར་ཞིང་། འདི་ནི་བེད་སྤྱོད་ཤིན་ཏུ་ཆེ་སྟེ། དེའང་རང་རེ་ཕལ་མོ་ཆེས་དེབ་བཀླགས་ཟིན་ནས་བསམ་བློ་གཏོང་སྐབས་བརྗོད་བྱ་ཉུང་ཤས་ལས་བློ་ངོར་མི་འཆར་བ་ནི། དྲན་ཤེས་མི་བརྟན་པའི་སྐྱོན་ཙམ་མིན་པར། ཀློག་ཚེ་བློ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་མ་བསྒྲིལ་བའི་སྐྱོན་ཡིན་པས། བསྡུས་དོན་འབྲི་ན་སྐྱོན་དེ་ལྷག་མེད་དུ་ཞི་བར་འགྱུར་ལ། སྐབས་བབ་ཀྱི་དོན་རྣམས་ཀྱི་ངོ་བོ་གོ་རིམ་དབྱེ་བ་སོགས་བདེ་བླག་ཏུ་བློ་ངོར་འཛུགས་པའི་དགེ་མཚན་ཡང་མཆིས་སོ། །

དེ་ལྟར་ན། བསྡུས་དོན་འབྲི་ཚུལ་ནི་གཤམ་གསལ་ལྟར།

Û **ཀློག་ཚུལ།**

༡ ཐོག་མར་སྐབས་བབ་ཀྱི་བཀླག་བྱ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཆ་ཚང་བར་ཅུང་ཟད་མགྱོགས་པར་ཀློག་ཅིང་བརྗོད་བྱའི་སྤྱི་ཁོག་ལ་བསམ་པར་བྱ། ཅི་སྟེ་ལན་གཅིག་གིས་མ་གོ་ནའང་། ཐེངས་གཉིས་གསུམ་སོགས་བསྐྱར་ནས་བཀླག་ན། རེ་རེ་ཞིང་གོ་བ་ཇེ་ཆེ་དང་བློ་ཐག་ཇེ་ཉེར་འགྲོ་ངེས་ཡིན་པ་དང་། ཀློག་སྐབས་རང་གིས་རང་ལ་ནན་ཏུར་གྱིས་གང་ཀློག་པ། བརྗོད་བྱ་གང་ཡིན་པ་སོགས་དྲི་བ་འདོན་བཞིན་བཀླག་པར་བྱ་དགོས།

གཞན་ཡང་། སྤྱི་ཁོག་གི་སྡོམ་དང་འབྲེལ་བའི་མིང་འཚམ་པོ་ཞིག་གདགས་པར་བྱ་དགོས་པ་ནི། ཤིན་ཏུ་གནད་ཆེ་བས། རང་རེ་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་སྔ་མ་དག་གིས་སྐབས་བབ་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་མང་ཉུང་ཐམས་ཅད་ལ་ས་བཅད་མང་དུ་མཛད་པ་སྟེ། ཚུལ་འདིའང་རང་རེ་བོད་ཀྱི་སྔོན་བྱོན་མཁས་པ་དག་འཆད་རྩོད་རྩོམ་པའི་ཉམས་མྱོང་ལ་ནང་བྱན་ཚུད་པའི་འབྲས་རྟགས་ཤིན་ཏུ་བཟང་བ་འཛམ་བུ་གླིང་པ་ཐམས་ཅད་ལ་ངོམ་དུ་རེ་བ་ཞིག་གོ །

༢ དེ་ནས་མིང་ཚིག་རེ་རེ་བཞིན་ཞིབ་ཏུ་བསམ་ཞིང་བསྒྲུག་པར་བྱ་དགོས་ཏེ། གཞན་དུ་མིང་ཚིག་རེ་ཟུར་མ་གོ་བའམ་ལོག་པར་གོ་ན་དོན་ཡོངས་རྫོགས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་འགྲོ་བར་འགྱུར་བས། མིང་ཚིག་ཐམས་ཅད་དགེ་རྒན་ནམ་ཚིག་མཛོད་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་ཞིབ་ཏུ་བསྒྲུག་པར་བྱའོ། །

༣ དེ་ནས་བརྗོད་བྱ་གཙོ་ཕལ་གྱི་དབྱེ་འབྱེད་ལེགས་པར་བྱས་ཏེ། ཕལ་པ་རྣམས་བསྡུ་ཅི་ཐུབ་བྱ་དགོས་སོ། །

Û འབྲི་ཚུལ།

༡ ཐོག་མར་རགས་ཟིན་འདེབས་པ་ན། བསྒྲུག་བྱའི་ཚིག་དོན་ཇི་བཞིན་འབྲི་མི་རུང་བར་མ་ཟད། མ་མཐར་དེ་ལས་ལྷག་གསུམ་ཙམ་ཉུང་བར་བྱ་དགོས། གལ་ཏེ་མང་བར་གྱུར་ཀྱང་། བསྐྱར་ནས་ཉུང་ངུར་བསྡུ་བར་བྱའོ། །

༢ གནད་ཆེ་བའི་དོན་ནི་འདི་ལྟར། བསྡུས་དོན་ནི་བཀླག་བྱའི་ཚིག་རྣམས་ཇི་བཞིན་བཤུ་བ་མིན་པར། རང་ཚིག་གིས་བྲིས་ཤིང་། སྔ་ཕྱི་འབྲེལ་ཆགས་པ། བརྗོད་དོན་ཆ་ཚང་བ། ཚིག་དོན་གོ་སླ་བ་ཞིག་དགོས་སོ། །

༣ དཔེ་དང་རྒྱན་ལ་སོགས་པས་སྤྲས་པ་རྣམས་བསལ་ལ། བཀླག་བྱའི་གོ་རིམ་སོགས་དང་མི་མཐུན་རུང་། བརྗོད་བྱ་ཚང་བར་བསྟན་ཐུབ་པའི་དོན་གྱི་སྙིང་པོ་གང་ཡིན་གསལ་བར་བྲི་དགོས་པ་གནད་ཆེའོ།།

Û **བསྐྱར་ཞིབ།** བྲིས་ཟིན་པའི་བསྡུས་དོན་ལ་སླར་ཡང་ཞིབ་ལྟ་བྱས་ཏེ་གལ་གནད་ཆེ་རིགས་ཆད་ཡོད་མེད་དང་། བརྡ་དག་གི་དགོངས་པ་དང་འགལ་མིན་སོགས་རྟོག་དཔྱོད་ནན་པོ་བྱ་དགོས། མདོར་ན། བསྡུས་དོན་འབྲི་རྩོམ་ལ་ལེགས་པར་བྱང་བ་ནི། གསུང་ཚོས་སྐབས་སུ་ཟིན་བྲིས་རྒྱག་པའམ། རང་གིས་སློང་བྱའི་གཞུང་གང་ཡིན་གྱི་ཁོག་ལོན་ཞིང་བློ་ངོར་འཛུགས་པའམ། གསར་འགོད་ལས་རིགས་སོགས་ལ་ཤིན་ཏུ་སྨན་པའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་ཡིན་པས། གཟབ་སྟེ་སློང་བར་བྱའོ། །

བཞི་པ་རྒྱས་བཤད་འབྲི་རྩོམ།

(Expansion of Passages)

འདི་ནི། བསྡུས་དོན་འབྲི་རྩོམ་གྱི་ལྷོག་ཕྱོགས་ལྟ་བུའི་རྩོམ་ཐུང་གི་རིགས་ཤིག་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་བསླུག་བྱའི་རྩོམ་དེ་ཚིག་དོན་གང་ཐད་ནས་ཞིབ་ཅིང་རྒྱས་པར་འབྲི་བ་སོགས་ཐབས་ལམ་མང་དུ་ཡོད་པ་ལས། ཐོག་མར་བསླུག་བྱའི་དོན་ཁོང་དུ་ཆུད་པ་ལ་གློག་ཚུལ་ཇི་ལྟར་བྱེད་པ་སོགས་ཐལ་མོ་ཆེ་ནི་གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར་ལ། ཉུང་ཟད་མི་འདྲ་ས་ནི་འདི་ལྟར།

འབྲི་ཚུལ། བསླུག་བྱའི་ཚིག་གྲུབ་སོགས་སུ་གསལ་བའི་དོན་དེ་དཔེའམ་རྒྱུ་མཚན་སོགས་ཀྱིས་ཞིབ་འབྲི་བྱ་ལ། དེའང་དཔེ་རྒྱན་གཟུགས་རྒྱན་ལ་སོགས་པ་སྒྲ་རྒྱན་དོན་རྒྱན་གྱིས་སྤྲས་པའམ། མངོན་བརྗོད་བརྡ་རྙིང་ལྟ་བུས་བརྒྱན་པ་གང་ཅིའང་རུང་། འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སམ་བྱུང་བ། གཏམ་དཔེ་ལ་སོགས་པས་ལེགས་པར་བཀྲལ་ཏེ། ཀློག་པ་པོས་གོ་ངེས་པར་བྱ་ཞིང་། དེའང་བསླུག་བྱའི་དོན་ཡོངས་སུ་ཚང་དགོས་པ་ནི་གནད་ཀྱི་དོན་ཐོ།།

དེ་བཞིན་རགས་རྩིས་བྱས་ན། བསླུག་བྱའི་དོན་དེ་ལས་ལྷབ་གསུམ་ལྷག་གིས་མང་བ་ལྟ་བུ་བྱས་ཏེ། སྔ་ཕྱི་འབྲེལ་ཆགས་པར་རྒྱས་པར་འགྲེལ་དགོས་ཤིང་། བསྐྱར་ཞིབ་སོགས་གོང་དུ་བཤད་པའི་འགྲོས་ནི། འདིར་ཡང་འདྲའོ། །དཔེར་ན། ལྦོན་དབང་ལས།

ཚིག་གི་ལོ་མས་མ་བསྒྲིབས་ཤིང་། །

དོན་གྱི་འབྲས་བུ་གཡུར་ཟ་བའི། །

ལེགས་བཤད་ལྗོན་པའི་དབང་པོ་འདི། །
དབྱངས་ཅན་གྲུབ་པའི་རྡོ་རྗེས་སྤེལ། །

ཞེས་པ་ལ། བརྗོད་དོན་གནད་ཕིགས་པར་སྟོན་མི་ནུས་པའི་ཚིག་གི་ལོ་མ་སྟེ། ལོ་མ་དང་འདྲ་བའི་ཚིག་ཚོགས་ཞེས་ཚིག་ཉོག་ལོ་མའི་གཟུགས་སུ་བཀོད་པ་དེ་ལྟ་བུ་མང་པོས་མ་བསྒྲིབས་ཤིང་། དོན་གྱི་འབྲས་བུ་སྙེ་གནད་ཀྱི་སྙིང་པོས་ཡོངས་སུ་གཏམས་པའི་ཕྱིར། འབྲས་བུ་གཡུར་དུ་ཟ་བའི་ཤིང་ལྗོན་པའི་དབང་པོ་དང་གཉིས་སུ་མ་མཆིས་པའི་ལེགས་བཤད་ལྗོན་པའི་དབང་པོ་འདི་མདོ་སྔགས་རིག་གནས་དང་བཅས་པ་སྨྲ་བ་ལ་སྦྱོབས་པ་དགེ་བ་མཁས་པ་དབྱངས་ཅན་གྲུབ་པའི་རྡོ་རྗེས་སྤེལ་བའོ། །ཞེས་པ་སྟེ། དཔེ་དོན་གྱི་ཡན་ལག་ཡོངས་རྫོགས་རེ་རེ་བཞིན་གཟུགས་སུ་བཀོད་པའི་མཐའ་དག་གཟུགས་ཅན་གྱིས་སྤྲས་པའི་མཇུག་བསྡུའི་རྩོམ་མོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

ལྷུ་པ་ཐུང་རྩོམ། (Essay-Writing)

དེའང་གོང་དུ་བཤད་པའི་འབྲེལ་ཆགས། མདོར་བསྟན། གོ་རིམ། སྣ་ཚོགས། མཇུག་བསྡུ་བཅས་ནི་རྩོམ་རིགས་ཕལ་མོ་ཆེ་ལ་འདྲ་བར་སྣང་ཞིང་། དེའི་ཁར་གཞན་གྱི་འདོད་པ་ཁོ་ན་བསྐྱར་བ་ལྟ་བུ་མིན་པར། རང་ལུགས་ཀྱང་

གསལ་དགོས་ཀྱི། དེ་ལྟར་མིན་ན། སྙིང་པོ་མེད་པའི་དཔེ་བཤུ་ལྟ་བུར་འགྱུར་རོ། །

<u>ཐུང་རྩོམ་འབྲི་བའི་གལ་གནད་འགའ་ཞིག</u>

༡ **སྤྱིའི་ཉེར་བསྡོགས།** རྩོམ་པ་པོ་ལས་དང་པོ་བ་རྣམས་ལ་བརྗོད་བྱ་བདམ་ཕྱོགས་ལ་དཀའ་ངལ་ཡོད་པ་རྒྱུན་ལྡན་གྱི་གནས་ཚུལ་ཡིན་པས། དེ་སེལ་བ་ལ་དཔེ་དེབ་གང་མང་ཀློག་པའམ། ཁོར་ཡུག་གམ། གང་ཟག་སོགས་མཐོང་ཞིང་ཐོས་ལ། བསམ་ཞིང་རྟོགས་པའི་སྣོད་བཅུད་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་བརྟགས་ཤིང་དཔྱད་པའི་གོམས་གཤིས་བཟང་པོ་སྦྱང་བར་བྱའོ། །

དཔེ་ཀློག །དེའང་མི་ཤེས་ཡོན་ཅན་དང་། བསམ་བློ་བ་ལ་སོགས་པ་འཛམ་གླིང་ན་གྲགས་པ་འབར་བའི་སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོ་ཐམས་ཅད་ནི། གཙོ་ཆེར་དཔེ་ཀློག་མང་དུ་བསྐྱོན་པའི་གྲུབ་འབྲས་རེད་ཅེས་བཤད་ཀྱང་མི་འགྲིག་པ་མེད་ཅིང་། དཔེ་ཀློག་གིས་མི་དངོས་གནས་ཤིག་ཏུ་བསྒྱུར་ནུས་པས་ན། ཐམས་ཅད་ཀྱིས་དཔེ་དེབ་ཀློག་རྒྱུ་ནི། ལས་ཀའམ་ཁྲལ་ལྟ་བུ་མིན་པར། རྒྱུན་ལྡན་གྱི་འགྲོ་ལུགས་སམ་གོམས་གཤིས་ལྟ་བུར་བཟོས་ཏེ། དུས་ཚོད་ནམ་ཐུབ་ལ་དཔེ་ཀློག་རྒྱག་ནས། དཔེ་ཀློག་གི་བྱ་བ་ནི་སྤྲོ་སེང་གི་བྱ་བའོ་སྣམ་པའི་སྣང་བ་འཆར་བ་ཞིག་ཐུབ་ཆེ། མཐོང་རྒྱ་ཐོས་རྒྱ་ཇེ་ཆེ་དང་། མི་ཇེ་བཟང་དུ་དང་གིས་འགྲོ་བར་ངེས་སོ། །འོན་ཀྱང་། ཐོག་མར་སྒྲུང་དེབ་སོགས་ལྟ་བདེ་ཞིང་ཀློག་སྤྲོ་བའི་རིགས་བཀླག་པར་བྱ་ལ། ཕྱི་ནས་སྒྲུང་དང་སྣན་

རྩོམ་དམ་དུམ་ལ་སོགས་པ་བྱ་བ་ཆུང་ཚགས་ཁོ་ན་ལ་མགོ་མི་འཁོར་བར། རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ལ་སོགས་པའི་བྱུང་བ། རྣམ་ཐར་རྟོགས་བརྗོད་ལ་སོགས་པའི་གཏམ་རྒྱུད། བསླབ་བྱ་སྙིང་གཏམ་ལ་སོགས་པའི་འབེལ་གཏམ། བཀའ་འགྱུར་བསྟན་འགྱུར་ལ་སོགས་པའི་ནང་ཆོས། བཟོ་ལས་ཚོང་ལས་ལ་སོགས་པའི་ཉེར་མཁོའི་གནས་ལུགས་སྟོན་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ཁག་ལ་རང་གི་བློ་ཚོད་དང་མཐུན་པར་སྦྱང་བར་བྱའོ། །

རྟོག་དཔྱོད། ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་དཔེ་དེབ་ཁོ་ན་ལ་བརྟེན་པའང་མིན་ཏེ། མང་པོ་ཞིག་ནི། རང་གིས་མཐོང་ཐོས་ཀྱི་ཉམས་མྱོང་ལས་བྱུང་བ་སྟེ། ཉམས་མྱོང་གི་ཤེས་བྱ་ནི། གོ་ལོ་ཐོས་ལོ་བརྒྱ་ལས་ཀྱང་ལྷག་པས། རང་གིས་གང་ཞིག་མཐོང་བའམ། ཐོས་པའི་སྐོར་ལ་ཡང་ཡང་བསམས་ཏེ་ཁྱད་གཞི་ཁྱད་ཆོས་ཀྱི་འབྲེལ་བཤད་གང་ཐུབ་ཅིག་འབྲི་བར་བརྩམ་དགོས།

བགྲོ་གླེང་། བརྩམས་ཆོས་ཁག་ལས་ཤེས་བྱ་གསར་པ་མང་དུ་ཐོབ་པ་ལྟར། ཕན་ཚུན་བཀའ་མོལ་བགྲོ་གླེང་གི་བརྒྱུད་ནས་ཀྱང་བློ་སྐྱེད་དང་ཤེས་བྱ་གསར་པ་མང་དུ་ཤེས་ནུས་པས། མིང་ཚིག་རེ་རེ་བཞིན་ཐུགས་སྣང་གིས་ཚིག་དོན་གཉིས་ཀའི་ཆ་ནས་བརྩམས་ཆོས་ཕྱུག་ཅིང་སྣན་འཛེབས་ཅན་སྤྲེལ་ཐབས་ལ་བརྩོན་པར་མཛོད།

༢ བྲེ་བྲག་གི་སྦྱོར་བ། ཐུང་རྩོམ་གྱི་ཉེར་བསྡོགས་སམ་སྦྱོར་བ་སྤྱི་བྲེ་བྲག་མང་དུ་ཡོད་པ་ལས་བྲེ་བྲག་གི་སྦྱོར་བ་ལའང་གསུམ་ལས།

? **དོན་འགྲེལ་བ།** བརྗོད་པར་བྱ་བའི་དོན་དེའི་མཚན་ཉིད་དམ་དོན་གང་ཡིན་སྐོར་བསམ་ཞིང་བྲི་བ་ནི། ཐོག་མར་གལ་ཆེ་བའི་གནད་ཅིག་ཡིན་པར་མ་ཟད། རྩོམ་ཧྲིལ་པོ་དང་ཤིན་ཏུ་འབྲེལ་ཆེ་བ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་པས། མ་འཕྱུགས་པ་གལ་ཆེ།

? **རྒྱུ་སྒྲིག་པ།** འདི་ལའང་ས་བཅད་གསུམ་ཡོད་པ་འདི་ལྟར།

༡ བརྗོད་དོན་སྒྲིག་པ། སྐབས་བབ་ཀྱི་བརྗོད་དོན་དང་འབྲེལ་བའི་དཔེ་དེབ་གང་མང་ཀློག་པའམ། བགྲོ་གླེང་བྱེད་པ་སོགས་བརྩམ་བྱའི་རྒྱུ་ཆ་སྒྲུག་ཚུལ་ནི། བརྗོད་བྱ་འགའ་ཞིག་སླ་བས། ཅུང་ཟད་བསམ་པ་ཙམ་གྱིས་མང་དུ་བྲི་རྒྱུ་རྙེད་པའང་ཡོད་ལ། ཁ་ཤས་ནི་དཔེ་ཀློག་སོགས་ཀྱི་བརྒྱུད་ནས་ཉེར་མཁོའི་གནས་ཚུལ་རྙེད་དགོས་པ་དཔེར་ན། རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐུང་རྩོམ་སོགས་འབྲི་བ་ལྟ་བུ་ཡིན།

༢ ཟིན་བྲིས་འདེབས་པ། དེའང་སྐབས་བབ་ཀྱི་བརྗོད་དོན་ལ་བསམ་པའི་ཚེ། དེ་དང་འབྲེལ་བའི་དཔེ་དང་དོན། ལོ་རྒྱུས་དང་གཏམ་དཔེ་སོགས་བློ་ལ་གང་ཤར་ཟིན་བྲིས་སུ་བཏབ་པ་ནི་བརྩམ་བྱའི་རྒྱུ་ཆ་སྒྲུག་ཚུལ་གྱི་ཐབས་ལམ་བཟང་པོ་ཞིག་སྟེ། དེ་ལས་བཟློག་ནས་ཟིན་བྲིས་སུ་མི་འདེབས་པར་གང་དྲན་དྲན་ལྟར་བྲིས་པ་ནི། ངག་ལ་དབང་འབྱོར་བའི་རྩོམ་པ་པོ་མ་གཏོགས་གསར་བུ་བ་རྣམས་ལ་མི་ལེགས་ཏེ། གང་དྲན་ཐམས་ཅད་བློ་ལ་

ངེས་མི་ནུས་པས། ཛེད་མོང་གིས་འཕྱི་བ་འཛིན་པའི་དཔེ་ལྟར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །

༣ <u>རྒྱུ་ཆ་འདེམས་པ།</u> སྐབས་བབ་ཀྱི་བརྗོད་དོན་དང་འཚམས་ཤིང་འོས་པ་རྣམས་འདེམས་ལ། མི་འཚམ་པ་དག་འདོར་བ་སོགས་བླང་དོར་ཚུལ་བཞིན་བྱའོ། །

? **རྩོམ་སྒྲིག་པ།** བདམས་ཟིན་པའི་རྩོམ་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་རྣམས་མགོ་མཇུག་བར་གསུམ་གང་དང་གང་དུ་འཚམ་པ་དེ་དང་དེར་ལེགས་པར་སྒྲིག་ཅིང་། མི་དགོས་པ་དོར་ལ། དགོས་པ་ཁ་གསབ་པ་སོགས་འཕྲི་སྣོན་བྱས་ཏེ། སླར་ཡང་བསྐྱར་ཞིབ་ཀྱིས་བརྡ་དག་དང་མཐུན་པར་ཕན་ཚུན་མཚམས་ཡང་དག་པར་སྦྱོར་གལ་ཆེ་ལ། དེ་བས་ཀྱང་གལ་ཆེ་བ་ནི། རྩོམ་ལ་གསོན་ཉམས་རྒྱས་ཕྱིར་དུ་དཔེ་དང་གཏན་ཚིགས་ལ་སོགས་པ་སྲོལ་དང་མཐུན་པར་སྦྱར་བར་བྱའོ། །

ཐུང་རྩོམ་གྱི་དབྱེ་བ།

༡ **དཔྱད་པ་བརྗོད་པའི་ཐུང་རྩོམ།** བདེན་རྫུན་ལ་སོགས་པའི་སྐྱོན་ཡོནདང་གོམས་གཤིས་ཀྱི་སྐོར། དབུལ་ཕྱུག་ལ་སོགས་པའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྐོར། ཤེས་པར་བྱ་བྱེད་ལ་སོགས་པའི་ཚད་མ་རིག་པའི་སྐོར། ལྟར་བཅས་ལྟ་མེད་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་དང་འཇིག་རྟེན་གྱི་སྐོར་ཏེ། མདོར་

ན་ཆུ་བུར་མིག་གིས་མཐོང་དུ་མེད་ཀྱང་། ནང་གི་བློས་བརྟག་པར་བྱ་བའི་ཡུལ་དག་ལ་དཔྱད་པ་བརྗོད་པའི་ཐུང་ཚོམ་དང་།

༢་ བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ཐུང་ཚོམ། འདི་ནི་བསམ་གཞིགས་དང་དཔྱད་པ་མི་གཙོ་བར། གང་དང་གང་བྱུང་བ་མཐོང་ཐོས་སུ་གྱུར་པ་དེ་དང་དེ་ཚོམ་འབྲིའི་ལམ་ནས་བརྗོད་པ་གཙོ་ཆེ་བ་སྟེ། སངས་རྒྱས་བྱང་སེམས་སོགས་ཀྱི་སྐུ་སྐྱེ་སྔ་ཕྱི་བརྗོད་པའི་སྐྱེས་རབས་དང་། རྒྱལ་པོ་རིམ་བྱོན་སོགས་ཀྱི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་རྒྱལ་རབས། ལོ་ཟླ་ཞག་ཚེས་སོགས་དུས་ཚིགས་ཀྱི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ལོ་རྒྱུས། བླ་ཆེན་མི་ཆེན་སོགས་སྐྱེས་བུ་དམ་པའི་རྣམ་ཐར་དང་རྟོགས་བརྗོད། འཇིག་རྟེན་མཐུན་འཇུག་དང་དམག་འཐབ་ལོ་རྒྱུས་སོགས་ཀྱི་བྱུང་བ། ས་ཡོམ་ཆུ་ལོག་སོགས་རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་འགྱུར་ལྡོག །ས་ཆུ་གནམ་གསུམ་བརྒྱུད་པའི་འགྲུལ་བཞུད་ཀྱི་བྱུང་བ། དངོས་བྱུང་དང་སྒྲོ་བཏགས་ཀྱི་སྒྲུང་ཚོམ་སོགས་ཀྱང་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ཐུང་ཚོམ་དུ་རུང་ངོ་། །

༣་ བཀོད་པ་བརྗོད་པའི་ཐུང་ཚོམ། སྲོག་ལྡན་སྲོག་མེད་གང་ཡང་རུང་སྣོད་བཅུད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་དག་གི་ཁྱད་ཆོས་དང་བཀོད་པ་སྣ་ཚོགས་ཡི་གེའི་ལམ་ནས་སྟོན་པའི་ཐུང་ཚོམ་སྟེ། རི་ར་བ་ཁང་ཁྱིམ་ལ་སོགས་པའི་སྣོད་དང་། བྱ་བྱི་རི་དྭགས་སེམས་ཅན་ལ་སོགས་པའི་བཅུད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་དག་གི་བཀོད་པ་བརྗོད་པའི་ཐུང་ཚོམ་ཡང་ཡོད་དོ། །

༤་ **འགྲེལ་བཤད་བྱེད་པའི་ཐུང་རྩོམ།** བརྗོད་གཞི་གང་ཞིག་གི་འགྲེལ་བཤད་གཙོ་བོར་སྟོན་པའི་ཐུང་རྩོམ་སྟེ། དེའང་བཟོ་ལས་ཞིང་ལས་ལ་སོགས་པའི་སྐོར་དང་། གནམ་དཔྱད་སྐར་རྩིས་ལ་སོགས་པའི་ཚན་རིག་གི་སྐོར། སྨན་ངག་བརྡ་དག་ལ་སོགས་པའི་སྐོར། བཀའ་བོད་ལྡེ་ལ་སོགས་པའི་གཞུང་ཆེན་སྐོར་གྱི་འགྲེལ་བཤད་བྱེད་པའི་ཐུང་རྩོམ་ཡང་ཡོད་དོ། །

༥་ **འཆར་སྣང་བརྗོད་པའི་ཐུང་རྩོམ།** དངོས་སུ་མ་བྱུང་ཡང་། རང་གིས་བློས་རྣམ་པར་བརྟགས་ཤིང་འཆར་སྣང་གཙོ་བོར་བྱས་ཏེ། དངོས་སུ་བྱུང་བའི་ཚུལ་དུ་བརྗོད་པའི་ཐུང་རྩོམ་སྟེ། འཆར་སྣང་གི་སྒྲུང་རྩོམ་སྣ་ཚོགས་མཆིས་པ་རྣམས་འདིའི་དཔེར་བརྗོད་དུ་རུང་ངོ་། །

དྲུག་པ་གཏམ་རྩོམ། (Dialogue-Writing)

སྤྱིར་ན་གཏམ་ཞེས་པ་ནི། མི་གཉིས་ལ་སོགས་པའི་བར་གྱི་སྐད་ཆ་ལ་ཟེར་བས། གཏམ་རྩོམ་ཟེར་བའང་དངོས་སུ་བྱུང་མ་བྱུང་ཅིའང་རུང་། མི་རྣམས་ཀྱིས་ཕན་ཚུན་གླེང་མོལ་བྱེད་པའི་ཚུལ་དུ་བྲིས་པའི་རྩོམ་ལ་ཟེར་ཞིང་། འདི་ལའང་གནའ་དེང་གི་རྩོམ་ལུགས་ཅུང་ཟད་མི་འདྲ་བ་གཉིས་ཡོད་པ་དཔེར་ན། སྔོལ་རྒྱུན་ནམ་གནའ་སྔ་མོའི་གཏམ་རྩོམ་དག་ནི། ཆ་ཚང་ཞིང་མཐུག་རྗོགས་པ་ཡིན་མོད། དེང་གི་གཏམ་རྩོམ་དག་ནི། ཕལ་ཆེ་བ་རྒྱུན་

ལྡན་དུ་ཕན་ཚུན་གླེང་བའི་གཏམ་ལྟར། འཆད་པ་པོ་དང་པོའི་གཏམ་མཇུག་མ་རྫོགས་གོང་ནས་གཉིས་པའི་གཏམ་འཆད་པའམ། བར་དུ་སྐད་ཆ་འཆང་བ། ངོ་མཚར་ཞིང་རྟ་ལས་པའི་ངག་གི་རིག་བྱེད་འདྲ་མིན་སྣ་ཚོགས་ལ་སོགས་པ་བེད་སྤྱོད་པའི་སྲོལ་འདུག་སྟེ། ལར་ནས་ཞིབ་ཏུ་དཔྱད་ན། རང་རེའི་བཀའ་བསྟན་བཅོས་ཤིན་ཏུ་མང་པོའང་གཏམ་རྩོམ་གྱི་ཚུལ་དུ་བརྩམས་གནང་ཡོད་པ་འདི་ལྟར། རབ་འབྱོར་གྱིས་གསོལ་པ། ཞེས་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། ཞེས་སོགས་དང་། སྨྲས་པ། བཤད་པ། ཞེས་སོགས་ཀུང་རིམ་བཞིན་ཚུར་དང་ཕར་ལ་སྐད་ཆ་སྨྲ་བའི་བརྡ་རྫ་སྐུ་དྲིན་ཅན་གྱི་ལོ་ཙྰ་བ་རྣམས་ཀྱིས་སྤྱད་འདུག་ཅིང་། ཁྱད་པར་དུ་རྣམ་འགྲེལ་རྩ་བ་ཉིད་ཀུང་གཏམ་རྩོམ་གྱི་ཚུལ་དུ་བརྩམས་ཡོད་པ་ཞིབ་ཏུ་གཟིགས་ན་མཁྱེན་པར་འགྱུར་རོ། །

གཞན་ཡང་། དེང་སྐབས་འཕྲབ་གཞུང་སྣ་ཚོགས་དང་། ཁྱད་པར་དུའང་ལྷ་སའི་ཟློས་གར་ཚོགས་པས་འཁྲབ་པའི་བཞད་གད་མཚར་གཏམ་གྱི་འཁྲབ་གཞུང་དག་ནི། དེང་དུས་ཀྱི་གཏམ་རྩོམ་གྱི་མཚན་གཞི་ཟླ་ན་མེད་པ་ཞིག་རེད་སྙམ་སྟེ། དེ་དག་ལས་ཀུང་ལེགས་ཆ་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་བླང་རྒྱུ་ཡོད་པ་རྩོམ་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་མཁྱེན་པར་མཛོད།

གཏམ་རྩོམ་ཇི་ལྟར་རྩོམ་ཚུལ་གྱི་ཐབས་ལམ་འགའ་ནི་འདི་ལྟར།

༡ **རགས་ཐིན།** ཐོག་མར་གཏམ་གྱི་བརྗོད་གཞི་བདམས་ཤིང་། དེ་འབྲེལ་གྱི་བསམ་འཆར་དང་རྩོད་ལན་སོགས་རགས་རིམ་ཙམ་བསྒྲིག །དེ་འང་སྐབས་བབ་ཀྱི་བརྗོད་དོན་དང་འབྲེལ་བའི་དཔེ་དང་གཏན་ཚིགས་ལ་སོགས་པ་བློ་ལ་འཆར་རེས་བཞིན་སྟབས་བདེའི་ཆེད་ཨང་རིམ་བསྒྲིགས་ནས་ཐིན་བྲིས་སུ་འདེབས།

༢ **འདེམས་སྒྲུག** །ཐབ་ཐིན་པའི་རགས་ཐིན་ལས་བརྗོད་བྱ་དང་འབྲེལ་ཞིང་འཚམ་པའམ། སྔ་ཕྱི་གང་དུ་འཇོག་དགོས་མིན། དེ་བཞིན་གཏམ་གླེང་བ་པོ་ཐ་དད་པ་སོ་སོའི་གཤིས་ཀ་དང་། སྤྱོད་ལམ། བསམ་ཚུལ་སོགས་མཚོན་ནུས་པའི་གཏམ་ལེགས་པར་བདམ་པར་བྱའོ། །

༣ **འབྲེལ་ཆགས།** སྐད་ཆའི་བརྒྱུད་རིམ་ནང་བརྗོད་དོན་སྔ་ཕྱི་དག་གཅིག་མཇུག་གཉིས་མཐུད་དུ་རང་བཞིན་གྱིས་བྱུང་ཞིང་འཕྲོས་པ་ལྟ་བུ་ལས། བཙན་གྱིས་སྦྲིག་པ་ལྟ་བུ་མིན་པར། སྔ་ཕྱི་ཤིན་ཏུ་འབྲེལ་ཆགས་ལ། ཉན་པར་སྤྲོ་བའི་རྩོམ་རྒྱལ་ཏེ་ཐོན་བྱ།

༤ **བརྡ་དག** །སྤྱིར་གཏམ་བཤད་སྐབས་སུ་འཆད་པ་པོ་ཕན་ཚུན་གྱིས་སྐད་ཆའི་འཕྲོ་འཕྲོག་རེས་བྱེད་པའི་སྲོལ་ཡོད་ཅིང་། ཆགས་སྡང་སྨོངས་གསུམ་གྱི་སྐད་ཆ་འདྲ་མིན་ཡང་སྤྱོད་པ་ལྟར་གཏམ་རྩོམ་དུའང་དེ་དག་ཅི་རིགས་རིགས་སུ་སྤྱོད་ཆོག་མོད། འོན་ཀྱང་བརྡ་དག་གི་འགྲོས་དང་བསྟུན་ཅི་ཐུབ་བྱ་དགོས་པ་ནི། གནད་ཀྱི་དོན་པོ་ཡིན་པར་དགོངས་འཇགས་འཚལ།

བདུན་པ་སྒྲུང་རྩོམ། (Story-Writing)

སྒྲུང་རིང་ཐུང་ཅི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ཡང་། མ་བརྩམས་གོང་དུ་སྒྲུང་གི་སྒྲོམ་གཞི་བློ་ལ་ལེགས་པར་འཆར་བར་བྱེད་ཅིང་། དེ་ནས་མི་སྣ་ཁོར་ཡུག་སོགས་དགོས་མཁོ་དང་བསྟུན་ཏེ་མདོ་རྒྱས་གང་བྱས་ཀྱང་། འབྲེལ་ཆགས་ཤིང་ལྷུ་འགྲིག་པ། ཚིག་ཉུང་ཞིང་དོན་གྱི་རྣམ་ཁ་སྐོང་བ། གནད་དོན་གཙོ་བོ་གང་ཡིན་ཁ་གསལ་བ་དགོས་པ་ནི། དཔེར་ན། རྩོམ་པ་པོ་ཞིག་གིས་སྐར་མ་ལྔ་ནང་བཤད་རྒྱུ་ཞིག་ཤེས་ཡོད་མེད་པ་ཞིག་གིས་སྐར་མ་སུམ་ཅུ་ཙམ་བཤད་པ་དང་། གནད་དོན་མི་ཆང་ཞིང་བསྐྱར་ཟློས་མང་བ། མི་དགོས་སར་ཞིབ་བཤད་བྱེད་པ་ལྟ་བུའི་སྐྱོན་མང་ངོ་། །དེ་བཞིན་སྒྲུང་རྩོམ་འབྲི་བ་ལ་འང་ཚང་དགོས་པའི་ཁྱད་ཆོས་འགའ་ནི་འདི་ལྟར།

༡་ ཁོག་སྒྲིག་པ། གང་བརྗོད་པར་འདོད་པའི་སྒྲུང་དེའི་མགོ་མཇུག་ཡོངས་རྫོགས་ཚང་བའི་ཁོག་གམ། སྒྲོམ་གཞིའམ། དོན་སྤྱི་དག་བློ་ངོར་ལེགས་པར་བསྒྲིག་དགོས་པ་ནི། དཔེར་ན། ལྷ་བཟོ་བས་ལྷའི་ཐིག་ཚད་རྒྱག་པ་ལྟ་བུར་ཐོག་མར་གནད་ཆེ་བའི་དོན་ཡིན་ཏེ། ཁོག་ལེགས་པར་བསྒྲིགས་ཐུབ་ན། སྒྲུང་གི་མགོ་ན་ཡོད་པའི་མི་སྣ་ཞིག་གི་སྐད་ཆའི་ཚིག་དུམ་དེ་སྒྲུང་མཇུག་ཏུ་གཞི་ནས་གསལ་བར་བྱེད་ནུས་ཤིང་། དེའི་ཆེ་གོ་དོན་ཡོངས་རྫོགས་ཁྲ་ལམ་མེར་བློ་ངོར་འཆར་འོང་བ་ལྟ་བུ་སོགས་གློག་བརྙན་གྲགས་

ཅན་དང་མཚུངས་པ་ཞིག་དགོས་ཀྱི། གཞན་དུ་ན། རང་བློར་ཡང་ཅི་ཡིན་འདི་ཡིན་ཁར་རྒྱུ་མེད་པའི་སྒྲུང་རྩོམ་མགོ་མེད་མཇུག་མེད་ཅིག་ཏུ་འགྱུར་རྒྱུའི་ཉེན་ཆེ།

༢་ **མིང་འདོགས་པ།** སྒྲུང་དེའི་བརྗོད་བྱའི་གཙོ་བོ་དང་འབྲེལ་བའི་མི་སྣའམ་ཡུལ། བྱ་བ་སོགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་མིང་རན་ཞིང་འཚམས་པ་ཞིག་བཏགས་དགོས།

༣་ **འབྲེལ་སྒྲིག་པ།** སྔ་ཕྱིའི་དོན་དང་བྱུང་བ་སོགས་ཕན་ཚུན་འཛོར་བ་ལྟ་བུ་མིན་པར། སུམ་རྟགས་དག་གསུམ་གྱི་དགོངས་པ་དང་མི་འགལ་བའི་སྒོ་ནས་ཚིག་དོན་གྱི་འབྲེལ་ལེགས་པར་བསྒྲིག་དགོས་པ་དཔེར་ན། ལྷ་བཟོ་བས་ལྷ་ཐིག་བརྒྱབ་པ་ལ་གཞིར་བྱས་ཏེ། སྐུ་གཟུགས་འབུར་དོད་དུ་འབྲི་བའམ། ནམ་བཟའ་དང་ཚོན་གྱིས་མཛེས་པར་བྱེད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། ཀློག་པ་པོའི་ཡིད་དབང་འགུག་ནུས་པའི་ཁྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་འདིས་གདོན་དགོས།

༤་ **གཏམ་འཛུག་པ།** བབ་བསྟུན་གྱིས་མི་སྣ་ཁག་གི་གཏམ་མམ། ངག་གི་སྐད་ཆའམ། དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ལུས་ཀྱི་རྣམ་འགྱུར་སོགས་གནད་ཐིགས་པར་བྲི་དགོས།

༥་ **མཇུག་བསྡུ་བ།** སྒྲུང་གི་མཇུག་བསྡུ་ནི། སྒྲུང་ཡོངས་རྫོགས་ཧྲིལ་གྱིས་བསྒྲིལ་ན་དོན་དེར་འབབ་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། ཀློག་པ་པོ་རྣམས་ལ་བསླབ་བྱ་བཟང་པོ་ཐོབ་པའམ། ཤན་ཤུགས་ངན་པ་ཐེབས་པའམ། སྐྱོ་དགོས་

པའམ། དགའ་དགོས་པའམ། ཐག་མ་ཆོད་པར་ཐེ་ཚོམ་གྱི་དྲ་བར་ཚུད་དགོས་པར་བྱས་པ་སོགས་མཇུག་བསྡུ་ཚུལ་སྣ་ཚོགས་མཆིས་སྙམ་ཡང་། ཁོ་བོ་ལ་སྒྲུང་རྩོམ་འབྲི་བའི་ཉམས་མྱོང་མེད་པས། མཁྱེན་ལྡན་རྣམས་ཀྱིས་བརྟག་པ་མཛོད།

གོ་སླའི་དཔེར་བརྗོད་ནི། ཐོག་མར་སྒྲུང་གི་ཁོག་སྒྲིག་ཅིང་ཐེན་ཐྲིས་སུ་ཕབ་པ། དཔེར་ན། ལུང་པ་ཞིག""། ཕོ་རོག་ཅིག་ཁ་སྐོམ། ཆུ་མ་རྙེད། བུམ་ཆུ་ཕྱེད་ཙམ་མཐོང་། རྡོ་ལྷུག །སྐོམ་སེལ། རིག་པ་རྩོན་དོན་འགྲུབ།

སྒྲུང་དངོས་གཞི་འབྲེལ་སྒྲིག་ན་འདི་ལྟར།

<u>ཕོ་རོག་རིག་པ་ཅན།</u>

སྔོན་ལུང་པ་ཞིག་ལ་དབྱར་ཁ་ཚ་བ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་མི་ལྟར་འབར་བའི་སྐབས་སུ་རྒྱུགས་ཆུ་ཡན་ཆད་བསྐམས་པར་གྱུར་པས། བྱ་ཕོ་རོག་ཅིག་ཁ་ཏ་ཅང་སྐོམས་ཏེ་ལུང་པའི་ཕྱུ་མདའ་ཀུན་ཏུ་ཆུ་བཙལ་ཀྱང་མ་རྙེད་ནས་འུ་ཐུག་ཅིང་། ཁང་པ་ཞིག་གི་ཐོག་ཁར་བབ་པ་ན། ཁད་ཐོག་བར་ཐོག་ཏུ་ཆུ་ཕྱེད་ཙམ་ཡོད་པའི་བུམ་པ་ཞིག་མཐོང་ཡང་མཆུ་ཏོས་མ་སླེབས། དེ་ནས་ཕོ་རོག་གིས།   རློ་མེད་ན་རྒྱལ་པོ་ཤིག་གིས་ཟ།།ཐབས་མེད་ན་སྤྲང་པོ་སྲུ་གིས་ཤི། །ཞེས་པའི་གནའ་མི་རྒད་པོའི་གཏམ་དཔེ་ཡོད་པས། ངས་ཅི་ནས་ཀྱང་ཐབས་ཤིག་བྱའོ། །ཞེས་རང་ལ་ཆིག་ལབ་བྱས་ཤིང་། རྟེའུ་མང་དུ་བསྒྲུགས་ནས་བུམ་པར་ལྷུག་པས། ནང་གི་ཆུ་དག་ཁར་ལུད་དེ་སྐོམ་པ་སེལ་སེལ་བར་

དུ་འཐུང་ནས་གཡོག་པ་རྗེ་བ་བཞིན་འཕུར་སོང་ངོ་། །དེས་ན་རིག་པ་དང་ལྡན་ན། འདོད་དོན་འགྲུབ་པ་ལ་ཐེ་ཚོམ་མི་དགོས་སོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ།།

བཞི་པ་ཚིག་ལྷུག་གི་སྐྱོན་སེལ། (Correction of the Prose.)

མིང་ཚིག་ཡི་གེ་སོགས་ཟློས་སྐྱོན་སེལ་ཚུལ་ཡང་མཁས་པའི་དབང་པོ་ཆེ་ཧན་ཞབས་དྲུང་གི་ ༼སྙན་ངག་སྤྱི་དོན་༽ལས་འབྱུང་བ་དག་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པའི་༼དུང་དཀར་སྙན་ཊཱི་ཀ་༽ལས། ཚིགས་བཅད་ཀྱི་ནང་དུ་སྒྲ་རྒྱན་དང་། བསྐོར་བའི་རྒྱན་སོགས་དམིགས་བསལ་གྱི་ཡི་གེ་དང་། དབྱངས། སྐྱེ་གནས་སོགས་གཅིག་པར་སྦྱར་བ་དེ་འདྲ་ཡིན་ན་ཤིན་ཏུ་ལེགས་ཤིང་། དེ་མིན་ཚིགས་བཅད་གཅིག་གི་ནང་དུ་ཡི་གེ་དང་། སྐྱེ་གནས་གཅིག་པ་དང་། དབྱངས་འདྲ་བ་མང་བ་དང་། བྱེད་སྒྲ་དང་འབྲེལ་སྒྲ་མང་བ་དང་། ཀུན་ཏུ། རབ་ཏུ། ཡོངས་སུ། ཉེ་བར། རྣམ་པར་ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་མི་ཟད་པའི་ཚིག་གི་ཁ་སྐོང་མང་ན། རྣ་བར་མི་སྙན་པའི་ཚིག་རྫོབ་ཅན་དུ་འགྱུར་བས། དེ་རིགས་ལ་དོ་སྣང་ཆེར་བྱེད་དགོས་པ། དཔེར་ན། འཛམ་བུའི་གླིང་དུ་ཉི་མ་ལྷམ་མེར་ཤར་ནས་འོད་ཟེར་གྱི་ཕྲེང་བ་སྤྲོས་ཏེ་ཀུན་ཏུ་སྣང་བར་བྱས་ཤིང་། པད་ཚལ་རྣམ་པར་རྒྱས་པས་དཔྱིད་ཀྱི་ལང་ཚོ་དར་ལ་བབས་པ་བྱུང་ངོ་། །ཞེས་པ་ལ། ཤར་ནས་སྤྲོས་ནས་བྱས་ནས་ཞེས་ཐམས་ཅད་སྒྲ་མཐུན་

པར་སྦྱར་ན་ཚིག་མི་སྐྱན་ཞིང་། དོན་ལ་ཡང་ལྷག་བཅས་ཀྱི་སྒྲ་བསྟུད་མར་ཡོད་པས་གོ་མི་བདེ་བས། ལྷག་བཅས་ཀྱི་ཕྲད་བསྟུད་མར་སྦྱོར་སྐབས་སྒྲ་གདངས་མི་འདྲ་བར་སྦྱར་ན་ལེགས་པ་དང་། ཡང་། འཛམ་གླིང་དུ་ཉི་མས་འོད་སྟོས། སྣང་བར་བྱས། པད་ཚལ་རྒྱས་པས་དཔྱིད་དུས་བྱུང་ངོ་། །ཞེས་པ་ལྟར་བྱས་ན། ཚིག་མཚམས་སྤྱ་ཕྱིའི་བར་སོ་སོར་གཅོད་མཚམས་ཀྱི་ཤད་རེ་ཐོབ་ཅིང་། དེ་ལྟར་སྦྱར་བའི་ཚེ་དོན་གོ་བ་ལ་ཁྱད་པར་མེད་པར་མ་ཟད། ཚིག་མཛེས་པའི་རྒྱན་དུ་འགྲོ་བ་ནི་སྐྱན་ངག་མཁན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ངེས་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་དུམ་བུ་དང་པོ་དེ་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་སྐོར་ལ་ཡིན་ཡང་། ཚིག་ལྷུག་སོགས་རྩོམ་ཚུལ་ཀུན་ལ་ཁྱབ་པར་མ་ཟད། ལྷག་མ་དཔེར་བརྗོད་དང་བཅས་པ་ཚིག་ལྷུག་གི་སྐོར་ལ་གསལ་བར་གསུངས་འདུག་པ་རྣམས་ཉེ་བར་མཁོ་བར་བསམས་ནས་འདིར་ཆ་ཚང་དྲངས་ཤིང་། གོང་གི་དཔེར་བརྗོད་གཉིས་པ་ནི་གནའ་སྔ་མོའི་ལུགས་ཀྱི་ཚིག་ལྷུག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་སྒྲིག་ཚུལ་ཞིག་སྟེ། ༼ལྷོ་བྲག་ཆོས་འབྱུང་༽ལྟ་བུའི་དཔེ་ཆ་རིགས་མང་པོར་སྡེབ་སྦྱོར་དེ་རིགས་སྤྱད་འདུག་པ་ནི་སྙན་འཇེབས་དང་ལྡན་པར་མ་ཟད། ཚིག་བརྗིད་ཆེ་ཞིང་ཚིག་ཉོག་མེད་པ། དོན་གྱི་རྗོག་ཁ་དྲིལ་ལ། སྐྱག་ཤོག་གི་གྲོན་ཆུང་བ། ཚིག་གི་གཅོད་མཚམས་ངོས་ཟིན་བདེ་བ། གསར་བུ་བས་ཀྱང་ཤད་དང་གཅོད་མཚམས་ལ་བརྟེན་ནས་བདེ་བླག་ཏུ་ཀློག་ཐུས་པ་སོགས་ཀྱི་དགེ་མཚན་ཁྱད་པར་ཅན་དུ་མས་ཕྱུག་པ་ཡིན་ནོ། །

ལྔ་པ་ཞར་བྱུང་གི་རྣམ་གཞག | (The Supplementary.)

དེའང་གལ་འཛུགས་པའི་རྣམ་གཞག་དང་། ལུང་འདྲེན་གྱི་རྣམ་གཞག་དང་། སྤྲིད་རྣང་གི་རྣམ་གཞག་གསུམ་ལས་སྔ་མ་གཉིས་ཚིག་ཕྲད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་བཤད་པའི་ཞོར་དུ་དཔེར་བརྗོད་ཙམ་ཟད་རེ་གསུངས་པ་ནི་མང་དུ་ཡོད་ཀྱང་། སྐད་རིགས་གཞན་གྱིས་ལོགས་སུ་བགོལ་བ་ལྟར་རང་རེ་ལ་རྒྱ་ཆེར་མེད་པས། ཕྲན་ཙམ་བཤད་ན་འདི་ལྟར།

དང་པོ་གལ་འཛུགས་པའི་རྣམ་གཞག |(The Conditional.)

འདི་ནི་སྐད་རིགས་གཞན་གྱིས་གལ་ཆེན་དུ་བརྩི་རྣང་རང་རེའི་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་གཞུང་དུ་དམིགས་ཀྱིས་བཀར་ནས་མང་དུ་བརྗོད་པ་མེད་མོད། འོན་ཀྱང་སླ་སྒྲོ་མཆོན་ཆ་འཁོར་ལོ་ལས།

ན་ཞེས་བྱ་བའི་ཚིག་གི་དོན། །

དམིགས་ཀྱིས་འབྱེད་དང་རྒྱུ་མཚན་དང་། །

ཞེས་སོགས་ནའི་འཇུག་པ་བཅུ་བཞི་གསུངས་པའི་དང་པོ་དམིགས་ཀྱིས་འབྱེད་པ་ལ་གལ་འཛུགས་དང་གཞུང་འཛུགས་གཉིས་ཡོད་པའི་གལ་འཛུགས་ཀྱི་དོན་ ༼བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ་༽ རུ་གཞན་ཞིག་ལས་མི་གསལ་ཞིང་། ༼དག་ཡིག་གསར་བསྒྲིགས་༽ ལས། གལ་བཟུང་བ་ནི་རྟོད་

པ་བྱེད་སྐབས་རང་གི་འདོད་ཚུལ་གསལ་བར་བསྟན་པའི་དོན་ཡིན། འདི་ལ་གལ་འཇུགས་ཀྱང་ཟེར། རང་གི་འདོད་ཚུལ་འགྲིག་ཡོད་པའི་རྒྱུ་མཚན་དྲངས་པ་ལ་གཞུང་འཇུགས་པ་ཟེར། ཞེས་འབྱུང་བའང་སྤྱིར་དབུ་ཚད་ཀྱི་གཞུང་ཆེན་མོ་དག་ལས་འབྱུང་བའི་གལ་འཇུགས་སོགས་ཀྱི་དོན་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་སྨྲ་སྒོའི་སྐབས་དེའི་དོན་ནི། ཕྲ་སི་གཉིས་ཀའི་གཞུང་དང་། ༼ སློ་གསལ་འཇུག་ཇོགས་ ༽ ༣༢ ལས། དང་པོ་དམིགས་ཀྱིས་འབྱེད་པ་ལ། གལ་འཇུགས་དང་། གཞུང་འཇུགས་གཉིས་ཡོད་པའི་དང་པོ་ནི། དཔེར་ན། ཁོ་ལ་རིག་གནས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཆེན་པོ་ལྡན་ནམ་མི་ལྡན། ལྡན་ན་སློབ་གྲྭ་ཆེན་པོའི་དགེ་རྒན་དུ་འོས། ཞེས་སོགས་དང་། གཞུང་འཇུགས་པ་ནི། དངོས་སུ་ན། མདོར་ན། མདོ་རྩ་བཤད་ན། ཞེས་སོགས་ཕལ་མོ་ཆེ་ལས་མཐུན་པར་གསུངས་འདུག་པ་ལྟར་ཡིན་ཞིང་། དེ་དག་ལས་འདིར་ནི། གལ་འཇུགས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་བཤད་པར་བྱའོ། །

དེས་ན། བརྟག་པ་མཐའ་བཟུང་གི་ཚུལ་བསྟན་པའི་ངག་ལ་<u>གལ་འཇུགས་</u>ཟེར་ཞིང་། དེ་ལ་དབྱེ་ན་དགག་སྒྲུབ་ཀྱི་དབྱེ་བ་གཉིས་དང་། དེ་བཞིན་འགོད་ཚུལ་ཡོད་འགོད་ཡིན་འགོད་ཀྱི་དབྱེ་ཚུལ་རྣམས་ལྟན་ཅིག་ཏུ་དང་། དུས་གསུམ་གྱི་དབྱེ་བས་ཕྱེ་ཚུལ་ཡང་འདི་ལྟར།

༡་ **སྒྲུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་གལ་འཇུགས་ནི།** དཔེར་ན། ཁོང་ལ་ཡོན་ཏན་ལྡན་<u>ན།</u> སློབ་དགེ་རྩ་གདན་དྲང་། ཁོང་དགེ་རྒན་<u>ཡིན་ན་</u>གུས་འདུད་ཞུ། བོད་ལ་

ཚ་བ་ཡོད་ན། གངས་ཞུ་མི་འགྲོའམ། གལ་སྲིད་ཁྱེད་རང་ཕེབས་ན། ངས་ཕྱུག་རོགས་ཞུ། ལྟ་བུ།

༢ **དགག་ཕྱོགས་ཀྱི་གལ་འཇུགས་ནི།** དཔེར་ན། ཁོང་ལ་ཡོན་ཏན་མེད་ན། གདན་མི་དྲང་། བོད་ལ་མེད་ན་གང་ནས་ལེན། གལ་ཏེ་བྱིའུ་མིན་ན། འབུ་འདི་འདྲ་བསད་དོན་ཅི་ཡོད། ལྟ་བུ་སྟེ། གལ་འཇུགས་ཀྱི་རིགས་ལ་གལ་ཏེ། གལ་སྲིད། ཅི་སྟེ། གལ་ཏེ་ན། ཞེས་སོགས་ཀྱི་ཕྲད་རྣམས་སྦྱོར་མི་སྦྱོར་ཅིའང་རུང་མོད། འོན་ཏང་ན་སྒྲ་ནི་མེད་དུ་མི་རུང་ངོ་། །

༣ **འདས་པའི་གལ་འཇུགས་ནི།** དཔེར་ན། གལ་སྲིད་སྐད་ཆ་བཤད་ཡོད་ན། རྟོག་དྲ་བསྐྱངས་ཡོད་མ་རེད། གལ་སྲིད་སྐད་ཆ་བཤད་ཡོད་ན། རྟོག་གླེང་ཡོང་ས་མེད། གལ་ཏེ་ཁ་ཟས་ཆ་ཚང་བཟས་པ་ཡིན་ན། གྲོད་པ་ཐོ་བ་ན་ཡོད་རེད། ལྟ་བུ་སྟེ། གལ་སྲིད་""འདས་ཚིག་)+ཡོད་ན""འདས་ཚིག་+པ་ཡོད། ཡོད་རེད།

༤ **མ་འོངས་པའི་གལ་འཇུགས་ནི།** དཔེར་ན། ཁྱེད་རང་གནམ་གྲུ་ནང་ཕེབས་རྒྱུ་ཡིན་ན། ངའང་གནམ་གྲུ་ནང་འགྲོ་ལེ་ཡིན། ""གནམ་གྲུ་ནང་འགྲོ་ཡི་ཡིན། དགེ་རྒན་རག་ན། ངས་ཨང་རྩིས་སློང་དགོས་ཀྱི་ཡོད། ལྟ་བུ་སྟེ། དུས་གསུམ་གྱི་ཁྱད་པར་འབྱེད་ཚེ་བྱ་བྱེད་ཀྱི་ཚིག་སོགས་དུས་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་སྦྱོར་ན། མི་འབྲུག་ཅིང་གཅིག་གྱུར་གྱི་སྤྱི་སྐད་ལ་ཞབས་འདེགས་ལྷ་མེད་དུ་འགྱུར་བའི་དགེ་མཚན་དུ་མས་ཕྱུག་པའོ། །

༥· **ད་ལྟ་བའི་གལ་འཛུགས་ནི།** དཔེར་ན། གལ་སྲིད་བྱི་རིལ་ཚང་མ་ཟྲ་ཏྲ་ཕོ་བ་ན་ཡི་རེད། གལ་ཏེ་སྦོད་རི་བོང་ལས་ཚུགས་པ་ཞིག་བྱེད་ན། རྟོག་གླེང་ཡོང་གི་མ་རེད། ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་ལ་ཕྱི་རྒྱལ་མཁས་པ་འགས་འདུས་ཚིག་སྦྱར་ཡང་། བོད་རྒྱ་ཆེ་མང་ཚོགས་ཕལ་ཆེ་བས་ད་ལྟ་བ་སྦྱོད་པ་དང་མཐུན་པར་བྱས་པར་མ་ཟད། དུས་གཞན་དང་མི་ནོར་བའི་ཆེད་ད་ལྟ་བ་སྦྱོད་ན་བཟང་ཆེ་བར་སེམས་སོ། །

༦· **གནས་ལུགས་བརྗོད་པའི་**(General Truth)**གལ་འཛུགས་ནི།** ཁོང་ལ་བོད་སླུ་གཏང་རྒྱུ་ཡོད་ན། ང་ལའང་ཡོད། ཅི་སྟེ་ཁོ་མོ་ཨ་རི་ལ་ཡོད་ན། ཁྱོད་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་བྱེད། ལྟ་བུ་འདི་དག་གིས་མཚོན་ཏེ་རྒྱ་ཆེར་ཤེས་པར་བྱའོ། །

གཉིས་པ་ལུང་འདྲེན་གྱི་རྣམ་གཞག །

(The Reported Speech.)

འདི་འང་རང་རེའི་རྩོམ་རིག་གི་རྣམ་གཞག་ནང་སྦྱོད་སྒོ་ཞྭ་ལྷག་ཏུ་ཆེ་བས། བོད་ཡིག་ལ་ཉུང་གོམས་པ་ཞིག་ཡིན་ཕྱིར་ཕལ་ཆེར་རང་ཤུགས་ཀྱིས་ཤེས་མོད། གསར་བུ་བ་རྣམས་བདེ་བླག་ཏུ་འཇུག་ཆེད་སྦྱོན་འདི་ལྟར། སྐད་ཆ་སོགས་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་ངག་ཅིག་རྗོད་པ་པོ་གཅིག་གམ་གཉིས་སོགས་བརྒྱུད་པའི་ཚེ་སྔར་གྱི་ངག་དེ་ཉིད་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་བཟླས་ཏེ་བརྗོད་པའམ་

བསྒྱུར་ནས་བརྗོད་པའི་རིགས་གཉིས་ཡོད་པ་ལས། དང་པོ་ལ་དངོས་ཀྱི་བརྗོད་པ་དང་། གཉིས་པ་ལ་བརྒྱུད་པའི་བརྗོད་པ་ཟེར་རོ།།

༡་ དངོས་ཀྱི་བརྗོད་པ་(Direct Speech)**ནི།** རྗོད་པ་པོ་དང་པོས་བརྗོད་པའི་རྗོད་ཚིག་ཇི་བཞིན་པ་ལ་ཟེར་བ་དཔེར་ན། འཇིགས་མེད་ཀྱིས་བྱབྱང་ལོ་ལྔ་བཅུ་ཡིན།བྱབྱ བྱབྱང་བོད་དུ་འགྲོ་ཡི་ཡིན།བྱབྱཟེར། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༢་ བརྒྱུད་ཀྱི་བརྗོད་པ་(Indirect Speech)**ནི།** རྗོད་པ་པོ་དང་པོས་བཤད་པའི་རྗོད་ཚིག་དེ་ཉིད་རྗོད་པ་པོ་གཉིས་པས་མིང་དང་བྱ་ཚིག་རྗོགས་བྱེད་སོགས་ཅུང་ཟད་བསྒྱུར་ཏེ་བརྗོད་པའི་ངག་ལ་ཟེར་བ་དཔེར་ན། བློ་བཟང་ན་རེ། བྱབྱའཇིགས་མེད་ཀྱིས་ཁོ་རང་ལོ་ལྔ་བཅུ་ཡིན་ཟེར་བྱུང་།བྱབྱ བྱབྱཁོ་རང་བོད་ལ་འགྲོ་ཡི་ཡིན་ཟེར་བྱུང་།བྱབྱ ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། རྗོད་པ་པོ་དང་པོས་བཤད་ཟིན་པ་ཞིག་སླར་ཡང་བསྐྱར་ནས་བརྗོད་ཚུལ་ཞིག་ཡིན་པས། བརྒྱུད་ཀྱི་བརྗོད་པ་ལ་འདས་པའི་དུས་ཁོ་ན་སྤྱོད་པ་ཡིན་ལ། འདི་གཉིས་ནི་སྐད་ཆའི་ངོ་བོའི་དབྱེ་བའང་ཡིན་ནོ། །

༣་ ཡིག་སྐད་ཀྱི་དངོས་ཀྱི་བརྗོད་པ་ལ་གསལ་བྱེད་གཉིས་ཡོད་པ་ལས་ཐོག་མའི་གསལ་བྱེད་དཔེར་ན། ཇི་སྐད་དུ་ལམ་རིམ་ལས། ཞེས་དང་། དེའང་ཐོན་མིའི་ཞལ་ནས། དེ་ལྟར་ཡང་ཤེར་ཕྱིན་གྱི་མདོ་ལས། དེ་སྐད་དུའང་། འདི་ལྟར། སྨྲས་པ། བཀའ་སྩལ་པ། བཤད་པ། གསོལ་པ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་དང་། ཐ་མའི་གསལ་བྱེད་ནི། ཞེས་གསུངས་སོ། །ཅེས་གསུངས་སོ། །ཞེས་པ་ལྟར།

ཞེས་པ་བཞིན། ཅེས་བཤད། ཅེས་ཟེར། ཞེས་བཤད། ཡོད་ལུགས་བཤད། ཚུལ་བཤད། འདྲ་བར་གསུངས། དེ་སྐད་ཅེས། ཞེས་སོགས་ཡིན་པ་དཔེར་ན། ༼རྒྱལ་པོ་ནོར་ཅན་གྱི་སྐྱེས་པའི་རབས་༽༥༠༧ལས། བུ་དྲུག་པོ་དེ་དག་ལའང་། ཡང་དང་ཡང་དུ་བསྒོ་བ། ཁྱེད་རྣམས་བསམ་པ་ཅི་ལྟ་བུ་ཞིག་གིས་རབ་ཏུ་མི་འབྱུང་ཞིང་། བྱང་ཆུབ་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་པར་མི་བྱེད། དེ་དག་གིས་སྨྲས་པ། བདག་ཅག་རྣམས་རབ་ཏུ་མི་འབྱུང་ལགས་སོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། ཐོག་མཐའི་གསལ་བྱེད་ཀྱི་བར་དུ་སྐད་ཆའམ་ལུང་དངོས་གཞི་འཇུག་དགོས་པ། དེ་ནི་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་ལུང་འདྲེན་ཚུལ་ཡིན་པར་མ་ཟད། སྐད་རིགས་གཞན་ལྟར་ནའང་དངོས་ཀྱི་བརྗོད་པའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་སོ། །

༩་ **ཡིག་སྐད་ཀྱི་བརྒྱུད་ཀྱི་བརྗོད་པ་ནི།** ཐོག་མའི་གསལ་བྱེད་སྔ་མ་དང་འདྲ་ཡང་། སྐད་ཆའམ་ལུང་དངོས་གཞི་མགོ་མཇུག་གང་རུང་སོགས་བརྗོད་པ་པོ་དང་པོས་སྨྲད་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་མི་སྤྱོད་པར་དེ་ལས་ཅུང་ཟད་བསྒྱུར་ཏེ་བརྗོད་པ་དཔེར་ན། ཇི་སྐད་དུ་སུམ་ཅུ་པ་ལས་རྗེས་འཇུག་ནི་ཡི་གེ་ཀུན་ལ་འཇུག་པར་གསུངས་སོ། །ཁོང་གིས་དམག་སྤྱི་སྐད་བཏང་ཡོད་པར་གསུངས་སོང་། རྗེས་འཇུག་ནི་ཡི་གེ་ཀུན་ལ་འཇུག་པར་གསུངས་པའི་སུམ་ཅུ་པའི་ལུང་དྲངས་སོ།། སློབ་དཔོན་ཐོན་མིས་རྗེས་འཇུག་ནི་ཡི་གེ་ཀུན་ལ་འཇུག་པར་བཞེད་དོ།།ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་སྟེ། ལུང་ཚིག་དངོས་སུ་མི་འདྲེན་པར་ལུང་གི་བརྗོད་བྱ་དེ་ཉིད་ཚིག་སྒྱུར་བྱེད་དེ་བཀོད་པའང་ཡོད་ཅིང་།

འདི་འང་གཞུང་ཆེན་མོ་སྤྱི་དང་། ཁྱད་པར་དུ་འང་༼ཐང་ངེས་འཇུག་ངོགས་༽ལ་སོགས་པར་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་སྤྱད་འདུག་པ་སོགས་ལ་ཞིབ་གཟིགས་ཀྱིས་མཁྱེན་པར་མཛོད།

གསུམ་པ་སྲིད་རུང་གི་རྣམ་གཞག །(The Probability.)

དེ་འང་རང་རེའི་སྐད་ཡིག་གཉིས་ཀར་ཡོད་མེད་ཡིན་མིན་སོགས་སྲིད་མི་སྲིད་དང་རུང་མི་རུང་གི་སྐོར་རྒྱུན་དུ་སྤྱོད་བཞིན་ཡོད་པས། ཚུང་བྱིས་པའི་དུས་ནས་དྲིན་ཅན་གྱི་ཕ་མ་སོགས་ཀྱིས་དགེ་རྒན་དང་པོ་གནང་སྟེ་ཚིག་འབྲུ་རེ་རེའི་སྐད་བརྡ་བསླབས་པས། ཚེགས་མེད་དུ་ཤེས་ཤིང་། ཐད་དང་རྣམ་དབྱེ་སོགས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཙུང་ཟད་ཤེས་ན་རང་གི་བསམ་བློ་ཡིག་ཐོག་ཏུ་འགོད་པ་ལ་དེ་ཙམ་དཀའ་ངལ་མེད་ཀྱང་། སྐད་ཡིག་གཉིས་པ་སྦྱོང་བའི་ཕྱི་རྒྱལ་བ་རྣམས་ལ་ནི་འདི་དག་ཀྱང་རེ་རེ་བཞིན་བསླབ་དགོས་ཤིང་། རང་རེའི་བརྡ་སྤྲོད་དུ་འདི་དག་གི་རྣམ་གཞག་གྲུས་མེད་པས། དཀའ་ཚེགས་ཆེ་བར་སྣང་བ་སེལ་སླད་དུ་ཙུང་བཤད་ན། སྲིད་མི་སྲིད་སོགས་ཀྱི་སྐོར་བརྗོད་པའི་ཚེ་རྗོད་པ་པོ་ལ་མཐའ་མི་ཚོད་པའི་དོགས་གཞིའམ་ཐེ་ཚོམ་ཡོད་པའི་ཕྱིར། གཞུང་ཆེན་མོ་དག་ལས་དོན་འགྱུར་གྱི་ཐེ་ཚོམ་དང་། ཆ་སྙོམས་པའི་ཐེ་ཚོམ། དོན་མི་འགྱུར་གྱི་ཐེ་ཚོམ་ཞེས་པའི་རྣམ་གཞག་མཛད་པ་ལྟར།

ཁ་སྐད་དུ་འང་ནང་གི་དོགས་གཞིའམ་གདེང་ཚོད་ཆེ་ཆུང་གི་དབང་གིས་སྐད་ཆ་ལ་འང་མཐའ་ཚོད་མི་ཚོད་ཡོད་པས། གོ་བདེ་སླད་དེ་ལྟར་བརྗོད་པའི་ཇོད་ཚིག་ཀྱང་བརྒྱ་ཆའི་སྒོ་ནས་དབྱེ་ན་འདི་ལྟར།

༡་　བརྒྱ་ཆ་༡༠-༥༠བཞི་བཙུ་མན་གྱི་ཤིད་རྟུང་ནི། དཔེར་ན། ཕལ་ཆེར་ཁོ་སློབ་པ་ཡིན་འགྲོ། ཁོ་སློབ་པ་མིན་འགྲོ། ཁོ་སློབ་པ་ཨེ་ཡིན། ཁོ་སློབ་པ་ཡིན་གྱི་རེད། ཁོ་སློབ་པ་ཡིན་གྱི་མ་རེད། འབྲོག་པ་ཨེ་ཡོད་ན། འབྲོག་པ་ཡོད་འགྲོ། འབྲོག་པ་ཡོད་ཀྱི་རེད། འབྲོག་པ་ཡོད་ཀྱི་མ་རེད། ལུང་པ་དེར་འབྲོག་པ་ཡོད་ཤིད་ཀྱི་རེད། ལུང་པ་དེར་འབྲོག་པ་ཡོད་ཤིད་ཀྱི་མ་རེད། དེར་འབྲོག་པ་ཡོད་རྟུང་བ་རེད། ཡོད་རྟུང་གི་མ་རེད། ཡོད་རྟུང་ལེ་མ་རེད། ཡོད་རྟུང་ནི་མ་རེད། ལྟ་བུ་དང་།

༢་　བརྒྱ་ཆ་༥༠-༧༠བདུན་ཙུ་མན་གྱི་ཤིད་རྟུང་ནི། དཔེར་ན། ཁོ་སློབ་པ་ཡིན་པ་འདྲ། ཁོ་སློབ་པ་མ་ཡིན་པ་འདྲ། འབྲོག་པ་ཡོད་པ་འདྲ། འབྲོག་པ་མེད་པ་འདྲ། ལྟ་བུ་དང་།

༣་　བརྒྱ་ཆ་༧༠-༩༠དགུ་བཙུ་མན་གྱི་ཤིད་རྟུང་ནི། དཔེར་ན། ཁོ་སློབ་པ་ཡིན་ས་རེད། ཁོ་སློབ་པ་ཡིན་ས་མ་རེད། ཁོ་སློབ་པ་ཡིན་པ་ཡོད། འབྲོག་པ་ཡོད་ས་རེད། ཧ་ལམ་འབྲོག་པ་ཡོད་ས་མ་རེད། འབྲོག་པ་ཡོད་པ་ཡོད། དོ་དགོང་ཁ་བ་འབབ་པ་འདུག །ང་སང་ཉིན་བོད་ལ་སླེབས་པ་ཡོད། ཁོ་འབྲོག་པ་ཡིན་ཤས་ཆེ། ཁོ་འབྲོག་པ་ཡིན་ལས་ཆེ། འདིར་བོད་པ་ཡོད་ཤས་ཆེ། ལྟ་

བུའོ། །འདི་དག་ནི་ཡིན་མིན་གྱི་ཐག་མི་ཆོད་པའི་ཕྱིར་བརྒྱ་ཆ་བགོ་བ་ནའང་མ་མཐའ་བཅུ་དང་ཡ་མཐའ་དགུ་བཅུ་ལ་བྱས་ཤིང་། གསལ་བྱེད་ལྷ་བུ་ནི། ཧ་ལམ། ཐལ་ཆེར་ཞེས་པ་གཉིས་ཧེ་དངོས་སུ་སྨྲོས་མ་སྨྲོས་ཅིའང་རུང་ངོ།།

སྨྲས་པ།

ཤེས་འདོད་མགྱོགས་འགྲོས་བསྐྱོད་པའི་བརྩོན་པ་ཅན། །
དགའ་མའི་སྦྱོས་ཚུ་བཀུང་ཡང་འཛད་མེད་པར། །
ལྷ་ཡི་བདུད་རྩིར་གྱུར་ཧེ་འཕེལ་བས་ན། །
ཤློག་པོ་ཀུན་ཀྱང་མཚམས་འདིར་ཡོངས་བཟི་སྟེ། །

ནགས་ཚལ་རི་བོས་ཝུར་སྒྲ་སྒྲོག་པ་དང་། །
དལ་འགྲོའི་ཅ་ཅོ་འདབ་ཆགས་སྐད་སྒྲ་སོགས། །
སྒྲ་སྐད་མ་ལུས་ལེགས་བཤད་རེད་འདུག་ཅེས། །
ར་བཟི་རྒྱད་པོའི་ཚུལ་འཛིན་ཨེ་མ་མཚར། །
ཞེས་བྱ་བ་ནི་ངལ་གསོ་བའི་བར་སྐབས་ཀྱི་ཚིགས་སུ་བཅད་པའོ། །

དེ་ལྟར་ན་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་ལས་ཚིག་ལྷུག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་དབྱེ་བ་སྐྱོན་སེལ་ཞར་བྱུང་དང་བཅས་པ་ལེགས་པར་བཤད་པའི་སྐབས་ཧེ་དྲུག་པའོ།། །།

གསུམ་པ་སྤེལ་མའི་སྤེལ་སྦྱོར་བཤད་པ།
The Composition of The Mixed Writing.

༄༅། །འདི་ལའང་སྤེལ་མའི་དོན་དང་། སྤེལ་མའི་སྤེལ་སྦྱོར་དངོས། སྤེལ་མའི་དབྱེ་བ། སྤེལ་མའི་སྐྱོན་སེལ། ཞར་བྱུང་བོད་ཡིག་ཀློག་ཚུལ་དང་གོ་བ་ལེན་ཚུལ་འཆད་འཁྲིད་བྱེད་ཚུལ་བཅས་ལྔ་ལས།

དང་པོ་སྤེལ་མའི་དོན་ནི། **(Meaning of the Mixed Writing.)**

སྤེལ་མ་ཞེས་པའི་དོན་ནི། གོང་དུ་བཤད་པའི་ཚིགས་བཅད་དང་ཚིག་ལྷུག་གཉིས་ཕལ་ཆེར་དོ་མཉམ་པར་སྤེལ་ཞིང་རྩོམ་པའི་རིགས་ལ་ཟེར་གྱི། བརྩམས་ཆོས་གང་ཞིག་ནང་ཚིག་ལྷུག་མང་ཞིང་ཚིགས་བཅད་རེ་ཟུང་ཡོད་པའམ། ཚིགས་བཅད་མང་ཞིང་ཚིག་ལྷུག་ཉུང་ཤས་ཡོད་པ་ཙམ་གྱིས་སྤེལ་མར་མི་འཇོག་པར། དེ་དག་ནི་རིམ་བཞིན་ཚིག་ལྷུག་དང་ཚིགས་བཅད་དུ་གཞག་དགོས་པའང་མཁྱེན་པར་མཛོད་ལ། དཔེར་བརྗོད་ནི། བདག་ཅག་

གི་སྟོན་པ་མཉམ་མེད་ཤཱཀྱའི་རྒྱལ་པོ་མཆོག་གི་གསུང་༼དམ་ཆོས་པདྨ་དཀར་པོ་༽དང་། རྒྱ་གར་གྱི་སྐད་ངག་མཁན་སློབ་དཔོན་རྟ་དབྱངས་ཀྱིས་མཛད་པའི་༼སྐྱེས་རབས་སོ་བཞི་པ་༽དང་། བོད་ཀྱི་བླ་ཆེན་དཔལ་ཀརྨ་པ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེས་མཛད་པའི་༼སྐྱེས་རབས་དྲུག་ཅུ་རྩ་དྲུག་པ་༽གཞུང་རང་གི་མཇུག་བྱང་དུ་དྲུག་ཅུ་རྩ་བདུན་པ་ཞེས་གསལ།བཅས་བསྡོམས་པས་༼སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་པ་༽དང་། འཇམ་མགོན་རྒྱལ་བ་གཉིས་པ་རྗེ་ཙོང་ཁ་པ་ཆེན་པོས་མཛད་པའི་༼བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྟག་ཏུ་ངུའི་རྟོགས་བརྗོད་༽ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པ་ནི་སྤྲེལ་མའི་མཚན་གཞི་བླ་ན་མེད་པ་ཡིན་ཞིང་། འདི་དག་ཕལ་མོ་ཆེ་ནི་སྤྲེལ་མའི་སྐད་ངག་གི་མཚན་གཞིའང་ཡིན་ནོ། །

གཞན་ཡང་། རྗེའི་གསུང་རྟེན་འབྲེལ་བསྟོད་པའི་འགྲེལ་པ་༼སྤྲེལ་མར་བསྟོད་པ་༽ལྟ་བུ་ནི་རྩ་བ་དང་འགྲེལ་པ་གཉིས་ཀ་ཚིགས་སུ་བཅད་པའི་སྒོ་ནས་སྤྲེལ་ཏེ་བཀོལ་བས་ན། འདི་རིགས་ནི་སྤྲེལ་མའི་ཁོངས་སུ་མི་གཏོགས་པར། བཤད་སྦྱར་ཞེས་པའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་ཏེ། དེ་བཞིན་མཁས་པའི་དབང་པོ་པྲ་ཏི་རིན་ཆེན་དོན་གྲུབ་ཀྱི་༼རྟགས་འཇུག་བཤད་སྦྱར་མ་༽དང་། བདག་གི་དགེ་རྒན་དམ་པ་གནས་ལྷ་རིག་པའི་མཁས་དབང་སྐུ་གཤེགས་དགེ་བཤེས་བསོད་ནམས་ཕུན་ཚོགས་མཆོག་གི་གསུང་༼ལམ་གཙོ་རྣམ་གསུམ་གྱི་བཤད་སྦྱར་༽དང་། ༼འདུལ་བ་རྒྱ་མཚོའི་སྙིང་པོའི་བཤད་སྦྱར་༽སོགས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ་ཞོར་འཕྲོས་སོ། །

གཉིས་པ་སྤེལ་མའི་སྦྱེབ་སྦྱོར་དངོས།
(Composition of the Mixed Writing.)

དེའང་སྤེལ་མའི་སྦྱེབ་སྦྱོར་འགྲུབ་ཚུལ་ནི། གོང་དུ་ཚིགས་བཅད་དང་། ཚིག་ལྷུག་གི་སྦྱེབ་སྦྱོར་སྒྲིག་ཚུལ་བཤད་པ་གཉིས་ལེགས་པར་ཤེས་ན། བདེ་བླག་ཏུ་ཤེས་པར་འགྱུར་བས་མང་དུ་སྨྲ་མི་དགོས་པར་མ་ཟད། སྨྲས་ཀྱང་བློས་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་ངེས་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་འདིར་རང་རེའི་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ཁག་ཏུ་མ་གསལ་ཞིང་། གནའ་དེང་གི་རྩོམ་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ཕྱག་ལེན་དུ་བསྟར་བའི་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་འགྲོས་དང་མཐུན་པ་གང་མང་ཞིག་སྣང་བ་རྣམས་ཅི་ནུས་ཀྱིས་ཕྲན་ཙམ་ཕྱོགས་བསྡུས་བྱས་ན་འདི་ལྟར།

༡་ **ར་སྒྲ།** སྤྱིར་ར་དང་ཏུ་ལ་སོགས་པ་ནི་ལ་དོན་གྱི་སྐབས་སུ་གསལ་བ་ལྟར་འཇུག་ཚུལ་མང་བར་མ་ཟད། དེ་ལས་གཞན་དེའི་སྒོ་ནས། དེའི་ཐོག་ནས། དེའི་སྟེང་ནས། དེའི་ངང་ནས། ཞེས་པ་དང་དོན་གཅིག་པ་དཔེར་ན། ༄གོང་ས་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་གསུང་༼ཐུབ་དབང་ཞལ་ལུང་༽ལས། འགྱོད་པ་མེད་པར་ཚེའི་དུས་བྱས་ནས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ་འདི་ལ། འགྱོད་པ་མེད་པའི་སྒོ་ནས་ཚེའི་དུས་བྱས་ཏེ། ཞེས་ཀྱང་འབྲི་ཆོག་པ་ལྟ་བུ་དང་། དེ་བཞིན་བདེ་བླག་ཏུ་རྟོགས། བདེ་བར་འགྱོར། ཞེས་པའང་། བདེ་བླག་གི་ངང་ནས་རྟོགས། བདེ་བའི་ངང་ནས་འགྱོར། ཞེས་པའི་དོན་དུ་གསལ་ལ། ཡང་

དེའི་ཁར་ཞེས་པ་ལའང་འཇུག་སྟེ། དཔེར་ན། གོང་གི་དཔེ་ཆ་དེ་ཉིད་ལས། ཐར་པའི་གྲོང་ཁྱེར་དུ་འགྲོ་བ་ལ་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་རྐང་པ་ཉམས་ན། འགྲོ་མི་ནུས་པར། སླར་འཁོར་བར་འཁོར་ཞིང་། ཞེས་པ་སྟེ་འདི་ལའང་། འགྲོ་མི་ནུས་པའི་ཁར། སླར་འཁོར་བར་འཁོར། ཞེས་པའམ། འགྲོ་མི་ནུས་པའི་སྟེང་དུ་སླར་འཁོར་བར་འཁོར། ཞེས་ཀྱང་བརྗོད་ཆོག་པ་ལྟ་བུའོ། །མདོར་ན། ལ་དོན་འདི་རིགས་ནི། དེ་ཉིད་ཀྱི་དཔེར་བརྗོད་དུ་འཛོག་ཆོག་གམ་སྙམ་ཞིང་། དབྱིན་ཡིག་གི་ངང་ཚུལ་སྟོན་པའི་སྒྲ་(Adverb=ly)དང་མཚུངས་པའང་སྐད་གཉིས་སྦྱར་བར་འགྱུར་འདོད་པ་དག་གིས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

༢ **ར་སྒྲ།** སྡུད་པ་ལའང་འཇུག་པ་དཔེར་ན། སྐལ་པར་ལྡན། ཞེས་པ་དང་། ལྷ་མ་ཡིན་དུ་བཅས་པའི་འཇིག་རྟེན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། ལ་དོན་གྱི་ཐད་གཞན་འགའ་ཞིག་ཀྱང་དེ་བཞིན་ནོ། །

༣ **ན་སྒྲ།** ལ་དོན་སྐབས་ཀྱི་འཇུག་ཡུལ་ལས་གཞན་དྲི་བ་ལའང་འཇུག་པ་དཔེར་ན། བཤད་དོ། །གང་ན། ཆོས་སོ། །གང་དུ་ན། རྡོ་རྗེ་གདན་དུའོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་དག་ནི་ཞེ་ན། ཅེ་ན། ཤེ་ན། ཟེར་ན། ཞེས་པ་དང་དོན་གཅིག་ཅིང་། དེ་དག་གི་བསྡུས་ཚིག་ཀྱང་ཡིན་ནོ། །

༤ **ན་སྒྲ།** ལས་ཚིག་གི་མཐར་སྦྱར་ཚེ་བརྟག་པ་མཐའ་བཟུང་ལ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། ཁྱེད་རང་ཕེབས་ན། བཞེས་ལག་མཆོད་ན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་སོད། འོན་ཏང་ལས་ཚིག་གི་ཚིག་གྲོགས་པ་བ་གང་རུང་དང་ལྡན་དུ་འཕྲད་

ཚེ་ཚེས་སྐབས་ལ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། ཁྱེད་རང་ཕེབས་<u>པ་ན</u>། བཞེས་ལག་མཚོད་<u>པ་ན</u>། ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

༥ **ན་སྒྲ།** རྒྱུ་མཚན་ལ་འཇུག་པའང་ཡོད་དེ། མི་རྟག་པ་ཡིན་པས་<u>ན</u>། རྟག་པ་མིན་ནོ། །ལོ་ཆུང་བའི་ཕྱིར་<u>ན</u>། མནའ་མ་བསུ་མི་རན། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ སྤྱི་ར་རྒྱུ་མཚན་སྟོན་པའི་ཚིག་གྲོགས་ཡོད་ཀྱང་ན་སྒྲ་དེ་ལ་འཇུག་པ་མི་འགལ་བ་ནི། ནི་སྒྲའི་འཇུག་པ་བཞིན་ནོ། །

༦ **ན་སྒྲ།** མི་མཐུན་པའི་རྒྱན་དུའང་འཇུག་སྟེ། དཔེར་ན། རྗེའི་༼དྲང་ངེས་རྣམ་འབྱེད་༽༡༠ལས། མཐར་ཐུག་པར་འཆད་པར་ཡང་རིགས་<u>ན</u>། གནོད་པ་དེ་ནི་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཞེས་པའི་ན་སྒྲ་ནི་རྒྱན་སྡུད་ཡིན་ཏེ། དེའང་ དེའི་དོན་ནི། མདོ་ལས་ཆོས་ཐམས་ཅད་དོན་དམ་པར་མེད་པར་གསུངས་པ་ སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ལ་རིགས་པའི་གནོད་པ་ཡོད་མེད་དུ་འདོད་པའི་ལུགས་ གཉིས་ལས། ཡོད་པར་འདོད་པ་ལྟར་ན། མཚན་ཉིད་གསུམ་ལ་སྦྱར་ནས་ བཤད་པར་ཡང་<u>རིགས་ན་སྟེ་རིགས་ཀྱང་།</u> ལུགས་ཕྱི་མ་དབུ་མ་པའི་ལུགས་ འདིར་གནོད་པ་དེ་ནི་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཞེས་འགྲེལ་དགོས་པས་སོ། །དེ་ བཞིན་༼ལམ་རིམ་༽༥༤༧ལས། གཞན་ལས་སྐྱེ་དགོས་<u>ན</u>། དེ་ནི་མི་རིགས་ ཏེ། ཞེས་པ་ཡང་དེ་དང་འདྲ་བ་དང་། གཞན་ཡང་། ཚ་བ་ཆུང་སར་འགྲོ་བར་ རིགས་<u>ན</u>། རྒྱ་གར་ལ་ནི་ཚ་བ་ཆེ། ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

༧. **ལ་སྒྲ།** མཚམས་སྦྱོར་ལའང་འཇུག་ཚུལ་གཞན་དུ་བཤད་ཅིང་། འགལ་བ་ལའང་འཇུག་སྟེ། དཔེར་ན། ཁོ་ནི་ལྐུགས་པ་ཡིན་པ་ལ། སྨྲུང་གྲུང་ཏོད་པའི་རྣམ་འགྱུར་བསྟན་སོང་། ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་རིགས་ནི་ཚད་མ་རིག་པ་སོགས་སུ་སྦྱོད་རྒྱུ་ཆེའོ། །

༨ **འི་སྒྲ།** འདི་འབྲེལ་སྒྲ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། གཞན་ཡང་ལ་དོན་གྱི་ར་སྒྲ་དང་འཇུག་པ་གཅིག་ཚུལ་ཡང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། ༼སྒྲ་སྦྱོར་བམ་གཉིས་༽ལས། སྐལ་པ་ཡོད་པའི་སེམས་ཅན་ཆོས་བཤད་པའི་འོད་ཀྱིས་སྣང་བར་བྱས་པའི་རིགས་པ་རྣམས་སྲུང་ཞིང་སྐྱོབ་པས་ན་འོད་སྲུང་། ཞེས་འབྱུང་བ་ལྟ་བུ་སྟེ་འདི་རིགས་ལ། སྣང་བར་བྱས་པར་རིགས་པ་རྣམས། ཞེས་འབྲི་རུང་བ་ཡིན་ལ། འདིའི་གནད་ནི། འཇམ་མགོན་ས་སྐྱ་པཎ་ཆེན་གྱིས་༼མཁས་པ་འཇུག་པའི་སྒོ་༽ལས།

ལ་ལ་གྲགས་པའི་བྱེ་བྲག་གིས། །
རྣམ་པར་དབྱེ་བ་བསྟོལ་མ་མཛད། །

བྱ་བ་དང་འདུག་པ་རིགས་པ་ལ་བྱ་བའི་རིགས། འདུག་པའི་རིགས་ཞེས་བྱ་བ་དང་། ཞེས་གསུངས་ཏེ། དོན་ནི། རྒྱ་གར་ལེགས་སྦྱར་གྱི་སྐད་དུ་རྣམ་དབྱེ་ཇི་ལྟར་འབྱུང་བ་དེ་ལྟར་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་མི་ཐུབ་པའམ་མི་རུང་བ་མང་དུ་ཡོད་ཅིང་། ལོ་ཙཱ་བས་སྒྲ་ཐད་ཀར་བསྒྱུར་བ་འགའ་ཤས་ནི་བོད་ཀྱི་རང་སྐད་དུ་རྒྱུན་འཇགས་ལྟ་བུར་སོང་བའང་ཡོད་ཚུལ་གྱི་དཔེར་བརྗོད་

གསུངས་པའི་སྐབས་ཡིན་པས། བྱ་བའི་རིགས་སོ། །བྱས་པའི་རིགས། འདུག་པའི་རིགས། ཞེས་སོགས་ནི་ལེགས་སྦྱར་གྱི་སྒྲ་ཐད་སྒྱུར་བྱས་པ་ཡིན་པར་ཤེས་དགོས་ཤིང་། དེ་བཞིན་༼མཁས་འཇུག་༽ལས། བྱབྱཀྱལ་པོའི་ཆེད་དུ་བཀྲ་ཤིས་བྱེད་པ་ལ། རྒྱལ་པོ་ལ་བཀྲ་ཤིས་བྱེད་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བུ་དང་། དུ་བ་ཡོད་པ་ལ་འདི་ན་མེ་ཡོད་ཅེས་བྱ་བ་ལྟ་བུ། གཏན་ཚིགས་ཐམས་ཅད་ལྔ་པའི་སྒྲར་ཡོད་པ་ལ། དུ་བ་ཡོད་པའི་ཕྱིར། བྱས་པའི་ཕྱིར། ཅེས་བྱ་བར་བསྒྱུར་བ་དང་། ཞེས་དང་། ལྷས་བྱིན་ལས་གཏམ་བྱུང་བ་ལ། ལྷས་བྱིན་གྱི་གཏམ་བྱུང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བུའོ། །བྱབྱཞེས་གསུངས་པའི་གནད་རྣམས་མཁྱེན་པར་མཛོད།

དེས་ན། ༼རྣམ་འགྲེལ་ལེ་ཨུ་གཉིས་པ་༽འི། དེ་རྒྱུ་དེ་ཕྱིར་བདུན་པ་དང་། །སྐྱེས་ཕྱིར་ཞེས་ནི་བཤད་པ་ཡིན། །ཞེས་དང་། དེའི་ཐད་ཀྱི་༼ཐར་ལམ་གསལ་བྱེད་༽ལས་ཀྱང་། བྱབྱདེས་ན་མདོ་ལས། འདི་ཡོད་ན་འདི་འབྱུང་ཞེས་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱི་བདུན་པ་དང་། འདི་སྐྱེས་པའི་ཕྱིར། འདི་སྐྱེ་ཞེས་ལྔ་པ་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་སྒྲ་བཤད་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཡོད་པ་ཡིན་ཏེ། ལྡོག་བྱེད་ཀྱི་རྒྱུ་ཁྱད་པར་ཅན་ལ་དེ་འདྲ་ཞིག་དགོས་སོ་ཞེས་ཤེས་པའི་ཕྱིར་དུ་བཤད་པ་དེའི་ཕྱིར།བྱབྱ ཞེས་གསུངས་པ་དག་མཁྲིན་གཅིག་ཏུ་འདུག་གོ།

༤་ **གྲིས་སྨྲ།** འབྱུང་ཁུངས་ལའང་འཇུག་སྟེ། ༼མདོ་༽ལས། མིག་གི་འདུས་ཏེ་རེག་པའི་རྐྱེན་གྲིས་ཚོར་བ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ནི། དེ་ལས་བྱུང་བའི་

ཚོར་བ་ཞེས་པ་དང་དོན་གཅིག་པའི་ཕྱིར། སྨམ་སྟེ། དེ་ལྟར་ན། གིས་སོགས་ཀྱང་དེ་དང་མཚུངས་སོ། །

༡༠་ **ནས་སྒྲ།** ཡུལ་དུས་སོགས་སྟུད་པ་ལ་འཇུག་ཚུལ་བརྡ་སྤྲོད་ལས་གསུངས་པ་ལས་གཞན་ཡང་། དུས་ཀྱི་ཁྱད་པར་སྟོན་པའི་ལས་སུ་བྱ་བ་ལ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། ཁོང་གིས་ང་ལ་ལྷ་ས་ནས་སྒོར་བརྒྱ་སྤྲད་བྱུང་། བོད་ནས་གློག་པར་བརྒྱབ་སྒྲོང་བ་རེད། ལྟ་བུ་དང་། ན་ཉིང་ནས་བཤད་ཡོད་རེད། ད་ནས་བཟུང་རྐུ་མི་རྒྱག །ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་ནི་དུས་སྟུད་པའི་མཚན་གཞི་ལེགས་གྲས་ཏེ་ཞོར་འཕྲོས་སོ།།

༡༡་ **པས་སྒྲ།** དགར་བ་ལ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། རྗེ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པས། བདག་པས་གཞན་གཅེས་སྒོམ་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས། །ཞེས་དང་། འཇུག་པའི་རང་འགྲེལ་ལས། སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་པས་ཀྱང་། ཞེས་དང་། ང་བས་ཁྱོད་མཁས། ཁོ་བས་ང་རིང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དགར་སྒྲ་སྟེ། ལས་སྒྲ། བས་སྒྲ། པས་སྒྲ་དག་དགར་བ་ལ་འཇུག་སྐབས་དོན་འདྲའོ། །

༡༢་ **པས་སྒྲ།** རྒྱུ་མཚན་སོགས་ལ་འཇུག་ཚུལ་མང་དུ་ཡོད་ཅིང་། (ལམ་རིམ་)༥༤༢ལས། སྟོན་དུ་ཞི་གནས་མ་གྲུབ་པས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཞི་གནས་འགྲུབ་མི་སྲིད་ལ། ཞེས་པའི་པས་སྒྲ་ནི། རྒྱུ་མཚན་སྟོན་བྱེད་མིན་གྱི། བྱེད་སྒྲ་རང་དུ་གོ་དགོས་ལ། འདི་འདྲ་རྣམས་ནི་སྐད་ཅུང་ཟད་བཀུགས་

པའི་ཚུལ་དང་། རྒྱུ་མཚན་གྱི་པས་སྒྲ་ལ་སྐད་ཅུང་ཟད་མནར་བའི་ཚུལ་གྱིས་བསླུག་དགོས་པའི་ཁྱད་པར་ཡང་ཕྱེད་པར་བྱའོ། །

༡༣་ **ལས་སྒྲ།** དགར་བ་སོགས་ལས་གཞན་མ་གཏོགས་པའི་དོན་ལའང་འཇུག་པ་དཔེར་ན། མི་རྣམས་ཀྱིས་སྨྲ་ཤེས་དོན་གོ་བ་ལས་དུད་འགྲོས་ག་ལ་གོ མི་རྣམས་ཀྱིས་སྨྲ་ཤེས་དོན་གོ་བ་མ་གཏོགས་དུད་འགྲོས་ག་ལ་གོ ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། སྐབས་འགར་གཉིས་ཀ་ལྷན་དུ་སྦྱོར་བའང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། ༼འཇུག་འགྲེལ་༽དང་༼ལེགས་བཤད་སྙིང་པོ་༽རུ། གཞན་དབང་ལས་མ་གཏོགས་པའི་གཟུང་འཛིན་མེད་པས། ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

༡༤་ **སྟེ་སྒྲ།** ལྷག་བཅས་ཀྱི་འཇུག་ཡུལ་བརྒྱད་ལས་གཞན་དོན་གཅིག་འདྲེན་པའི་དམ་བཅའ་ལྷག་བཅས་ནི་དཔེར་ན། ༼སི་ཏུའི་འགྲེལ་ཆེན་༽ལས། གང་ཡང་རུང་བའི་མིང་བརྗོད་པའི་ཡ་མཐའ་སྟེ་ཐོག་མར། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་གནའ་དེང་མཁས་པའི་བརྩམས་ཆོས་རྣམས་སུ་ཤིན་ཏུ་མང་ཞིང་། ཏེ། དེ་གཉིས་ཀྱང་དེ་དང་འདྲའོ། །

༡༥་ **སྟེ་སྒྲ།** མི་མཐུན་པའི་ཚིག་རྒྱན་ལ་འཇུག་པའང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། ཁོ་ལྷ་སར་ཕྱིན་པ་རེད་དེ། ལྷ་སའི་ཇོ་བོ་མ་མཇལ་བ་རེད། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་སེལ་ཞིང་། བདེ་བ་སྒྲུབ་པའི་ཐབས་ད་ལྟར་བདག་ལ་མི་འདུག་སྟེ། ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཁོ་ན་ལ་ཡོད་པར་རྟོགས་པའི་སྒོ་ནས། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞིང་། འདི་འདྲའི་སྟེ་སྒྲ་ནི་སྐད་ཅུང

ཟད་བཀུགས་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཀློག་ན་མི་མཐུན་པའི་རྒྱུན་དུ་འཇུག་ཚུལ་བོད་པ་ཡོངས་ཀྱི་སྐད་དུ་ཡོད་ལ། དེ་བཞིན་ཏེ་སྒྲ། དེ་སྒྲ་གཉིས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱ།

༡༨ **དང་སྒྲ།** དང་སྒྲའི་འཇུག་ཚུལ་ལྔ་གསུངས་པ་ལས་གཞན་ཚིག་གྲོགས་ཀྱི་ཚུལ་གྱིས་འབྲལ་དུ་མི་རུང་བར་འཇུག་པ་ནི། དང་འགལ། དང་འགྲོགས། དང་བཅས། དང་ཆབས་ཅིག །ཅེས་པ་སྟེ། དེ་བཞིན་མཇལ། མཉམ་པོ། བསྡུན། ཐག་ཉེ། ཐབས་ཅིག །ཐུག །མཐུན། འཐབ། ལྡན། སྡེབ། འདྲིས། འདྲེས། བྲལ། འབྲེལ། སྦྲེལ། སྦྲགས། སྦྱར། དང་དམག་བརྒྱབ། ལྷན། ལྷན་ཅིག །ཅེས་པ་རྣམས་ཀྱི་སྔོན་དུ་དང་སྒྲ་སྦྱོར་བ་ནི་ཚིག་གྲོགས་སུ་འགྱུར་ཞིང་། སྐབས་ཐལ་མོ་ཆེར་མེད་དུ་མི་རུང་བ་ཡིན་ནོ། །དེའང་དཔེར་ན། ཁོང་དང་མཇལ། ཁོ་དང་མཉམ་དུ་ཁྲོམ་ལ་ཕྱིན། སློབ་མ་དང་ལྷན་དུ་བཀའ་མོལ་གནང་། ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་ལ་འབྲེལ་སྒྲའང་སྦྱོར་རུང་བ། ཁོའི་མཉམ་དུ་ཁྲོམ་ལ་ཕྱིན། ལྟ་བུ་དང་། སྐད་གཉིས་སྦྲ་བ་དག་གིས་ངེས་དགོས་པའི་གནད་ཅིག་ནི། དབྱིན་ཡིག་(with)ཞེས་པའི་སྐད་དོད་མཉམ་དུ་ཞེས་པ་ཡིན་ཡང་། རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་དེ་ལྟར་སྦྱར་དུ་མི་རུང་བ་དཔེར་ན། I wrote with a pen.ཟེར་བ་ལ་བྱངས་སྨྱུ་གུས་ཡི་གེ་བྲིས་བྱཟེར་བ་ལས། བྱངས་སྨྱུ་གུ་དང་མཉམ་དུ་ཡི་གེ་བྲིས་བྱཟེར་མི་རུང་ཞིང་། དེ་བཞིན་ I did an experiment with bullet. ཟེར་བ་ལའང་བྱངས་མདེའུས་བརྟག་དཔྱད་ཅིག་བྱས་སོ་བྱཞེས་པའམ། བྱངས་མདེའུ་ལ་བརྟག་དཔྱད་ཅིག་བྱས་སོ་བྱཟེར་

བ་མ་གཏོགས། བྱངས་མདེའུ་དང་མཉམ་དུ་བརྟག་དཔྱད་ཅིག་བྱས་སོ་བྱཟེར་མི་ཉུང་བ་སོགས་མིང་ཚིག་རེ་རེའི་གནད་རྣམས་ཀྱང་མཚྱེན་པར་མཛོད།

༡༧· **མོ་སྒྲ།** སྤྱིར་བདག་སྒྲའི་སྐབས་སུ་ནོར་ཡོད་མེད་ཀྱི་པ་བ་མ་དྲུག་ལ་སོགས་པ་བདག་སྒྲར་འཇུག་ཚུལ་གསུངས་ཀྱང་། དེང་དུས་མ་མོ་དག་བདག་སྒྲར་བཀོལ་བ་ཉུང་ཟད་ཙམ་བར་སྣང་མོད། སྔོན་དུས་སུ་ལོ་ཙཱ་བ་སྐུ་དྲིན་ཅན་ལ་སོགས་པས་བཀོལ་གནང་བ་དཔེར་ན། ༼འདུལ་བ་མདོ་རྩ་བ༽[༨]ལས། ཀུན་ཏུ་ཆགས་པར་གྱུར་ན། ཞལ་ཏ་བྱེད་པ་མོས་རྗེས་སུ་བསྟན་པར་བྱའོ། །དང་། ༼འདུལ་བ་རིན་ཐེང་༽[༡༣༧]ལས། ལས་བྱེད་པ་མོས། ཞེས་དང་། དེ་བཞིན་འདུལ་གཞུང་ཁག་ཏུ། དགེ་སློང་མ། དགེ་བསྙེན་མ། དགེ་ཚུལ་མ། དགེ་སློབ་མ། མཁན་མོ། ཞེས་སོགས་སྤྱོད་འདུག་པ་ལྟར། རྫོམ་པ་མོ། འཆད་པ་མོ། ཟ་བ་མོ། དགེ་བཤེས་མ། རབ་འབྱམས་མ། སྨན་རམས་མ། ཞེས་སོགས་ཅི་ནས་ཀྱང་སྤྱིར་དགོས་པར་སེམས་སོ། །

༡༨ **མོ་སྒྲ།** ཚིག་ཁྱིམ་གཞན་གྱི་མཐར་སྦྱར་ཚེ་ཕོ་མོ་གཉིས་སུ་ཕྱེ་བའི་མོར་སྟོན་བྱེད་དུ་འགྱུར་བ་དཔེར་ན། བུ་དང་བུ་མོ། ལྷ་དང་ལྷ་མོ། ཀླུ་དང་ཀླུ་མོ། འདྲེ་དང་འདྲེ་མོ། མཛེ་དང་མཛེ་མོ། ཁྱི་དང་ཁྱི་མོ། བྱ་དང་བྱ་མོ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་འདི་རིགས་ནི་བདག་སྒྲ་མིན་ནོ། །

༡༩་ **མ་སྒྲ།** དགག་སྒྲ་དང་བདག་སྒྲ་ལ་འཇུག་པར་མ་ཟད། གཞན་ཡང་བྱ་ཚིག་དང་ལྷན་དུ་སྦྱོར་ཚེ་ཐབས་མེད་པ་དང་མཐུ་མེད་པ་ལ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། མ་འགྲོ་རང་འགྲོ་རེད། མ་བཤད་རང་བཤད་རེད། མ་བྲི་རང་བྲི། མ་གཏོང་རང་གཏོང་། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། སྤྱིར་ལས་ཚིག་ད་ལྟ་བ་དང་མ་འོངས་པ་ལ་དགག་སྒྲ་མ་ཡིག་མི་འཐོབ་ནའང་། འདི་ནི་དམིགས་ཀྱིས་བསལ་བའི་འགྲོས་ཡིན་པར་མ་ཟད། འདི་རིགས་ལ་འདས་ཚིག་མི་སྦྱོར་དོ། །

༢༠་ **མ་སྒྲ།** བྱ་ཚིག་སོགས་ཚེག་ཁྱིམ་གཞན་དང་སྦྲེལ་བ་ན་མིང་རྐྱང་སྟོན་བྱེད་དུ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། འདྲེས་མ། འགྲོས་མ། ཚད་མ། ཚོད་མ། ཁོལ་མ། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུའོ། །

༢༡་**མ་སྒྲ།** དགག་སྒྲ་ལ་འཇུག་སྐབས། སྤྱིར་ཡོད་པའི་དགག་སྒྲ་ལ་མེད་པ་ཞེས་པ་སྦྱོར་ཀྱང་། སྐབས་འགར་མ་སྒྲའང་སྦྱོར་པ་ནི། ༼འབུམ།༽ ན། ༣༨ལས། དེ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་རྣམ་ཤེས་མཐའ་ཡས་སྐྱེ་མཆེད་ལས་ཡང་དག་པར་འདས་ཏེ། ཙུང་ཟད་མ་ཡོད་དོ་སྙམ་དུ། ཞེས་སོགས་གསུངས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཁ་སྐད་དུའང་དེ་ལྟར་སྦྱོར་པ་ཡོད་དོ། །

༢༢་ **མི་སྒྲ།** གོང་གི་མ་སྒྲ་དང་པོ་དང་འདྲ་བར་འཇུག་པ་དཔེར་ན། མི་འགྲོ་ཀ་མེད། མི་བཤད་ཀ་མེད། མི་འབྲི་ཀ་མེད། མི་གཏོང་ཀ་མེད། ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་ལའང་ལས་ཚིག་ད་ལྟ་བ་མང་ཞིང་མ་འོངས་པའང་འགའ་ཤས་སྦྱོར་པར་སྣང་ངོ་། །

༢༣་ **བཞིན་སྒྲ།** དཔེའི་མཚུངས་པ་གསལ་བྱེད་ཙམ་དུ་མ་ཟད། གོང་གི་ར་སྒྲ་དང་དོན་གཅིག་ཏུ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། ༼དུས་ཀྱི་མེ་ལོང་༽ཞེས་པའི་དཔེ་ཆ་ལས། ཁྱེད་ཅག་གི་གྲུབ་མཐའ་མ་ངོར་བཞིན་དུ་བདག་གི་བ་ལ་ཆགས་པ་དང་བྲལ་བར་མི་འགྱུར་བར་ཐལ། ཞེས་པ་ལྟ་བུའང་མ་ངོར་བའི་སྒོ་ནས་ཞེས་པ་ཡིན་གྱི། བྱེད་ལས་ད་ལྟ་བ་གསལ་བྱེད་ཀྱི་སྒྲ་ནི་མ་ཡིན་པ་སོགས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

༢༤་ **རེ་སྒྲ།** སྐབས་འགར་ཞིག །ཅིག །ཤིག །ཅེས་པ་དང་འདྲ་བ་དཔེར་ན། ལྷོ་མདོན་འགྱུར་བ་རེ་སྐྱེའོ། །མི་རེས་བློ་རེ་འཁྲབ། ལྟ་བུ་འདི་རིགས་ནི་དབྱིན་ཡིག་གི་ (one of them/ each of them) ཞེས་པ་དང་འདྲ་སྟེ། རེ་རེ་ཞིག །གང་རུང་ཞིག་ཅེས་པའི་དོན་ནོ་སྙམ་ཡང་དཔྱད་དགོས།

༢༥་ **ཉིད་སྒྲ།** གཅོད་ཚིག་སྟེ། ཚད་མའི་གཞུང་ལུགས་ཁག་ཏུ་གསལ་བ་ལྟར་གཞན་ལྡན་རྣམ་གཅོད་དང་མི་ལྡན་རྣམ་གཅོད་གཉིས་ལས། ངའི་མགོ་ནི་ང་ཉིད་ལ་ཡོད། ལྟ་བུ་གཞན་ལ་ཡོད་པ་གཅོད་པས་ན། དང་པོ་དང་། ངའི་མགོ་ནི་ང་ལ་ཡོད་པ་ཉིད་དོ། །ལྟ་བུ་རང་ལ་མེད་པ་བཅད་དེ་ཡོད་པར་བསྟན་པས་ན། གཉིས་པའི་མཚན་གཞི་ཡིན་ཞིང་། ཁོ་ན། འབའ་ཞིག །གཅིག་པུ། ཞེས་སོགས་ཀྱང་དེ་དང་འདྲའོ།།

༢༦་ **ཉིད་སྒྲ།** དེ་ཉིད་ཅེས་པའི་སྒྲ་འདི་ལེགས་སྦྱར་གྱི་སྐད་དུ་ངོ་བོ་བརྗོད་པའི་སྒྲ་(དབྱིན་སྐད་དུ་ Abstract Noun ཟེར་བར་བཤད།ཧ་གོ་བ་ཡིན་གྱི།

བོད་སྐད་ལ་ཅུང་ཟད་དཀའ་སྟེ། དེ་དག་དགག་སྒྲར་གོ་ཉེན་ཆེ་བའི་ཕྱིར་ཞེས་མཁས་པ་འགས་གསུངས་ཀྱང་། རང་གི་ཚོར་སྣང་འཆར་ལྟར་ན། དེ་སྒྲ་དང་། ནི་སྒྲ་སོགས་དེར་འཇོག་ཆོག་པ་དཔེར་ན། བ་ལྦུགས་དེ། མི་དེ། བ་ལྦུགས་ནི། མི་ནི། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་དག་གིས་བ་ལྦུགས་དང་མི་ཙམ་མ་གཏོགས་གཞན་ཁྱད་ཆོས་ཅི་འང་མི་སྟོན་པས་སོ། །སྐབས་ཡང་དཔྱད་པར་བྱའོ། །

༣༧· **ཅིང་སྒྲ།** ༼འདུལ་བ་མདོ་རྩ་བ་༽ལས། རྒྱང་གྲགས་ལྔ་ཡོད་ན། ཞག་ལྔའམ་དྲུག་ཅིང་ངོ་། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ནི། ཞག་ལྔ་རེའམ་དྲུག་རེ་བཞིན་དུ་འགྲོ་བར་བྱའོ། །ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་ལ། དེ་བཞིན་ཞིང་སྒྲ་ཤིང་སྒྲ་དག་ཀྱང་འདྲའོ། །

༣༨· **ཤིང་སྒྲ།** དེ་ཉིད་ལས། བྱེ་དོར་བྱས་ཤིང་བྱས་ཤིང་གཞུག་པར་བྱའོ།། ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་ཤིང་སྒྲ་ནི། ཡང་ཡང་ངམ། བསྐྱར་བའི་དོན་ལ་འཇུག་པ་སྟེ། ཞིང་ཅིང་གཉིས་ཀྱང་འདྲའོ། །

གསུམ་པ་སྦྱེལ་མའི་དབྱེ་བ།

(Categories of the Mixed Writing.)

སྤྱིར་ན་སྦྱེལ་མ་ལ་དབྱེ་བ་དམིགས་བསལ་ཡོད་ཚུལ་དཔེ་ཆ་ཁག་ཏུ་མ་མཐོང་ཡང་། སྐྱེས་རབས་ལ་སོགས་པ་རྩོམ་ཚུལ་ལ་དཔག་ན། བཅད་

ལྷུག་སྤེལ་མར་བྲིས་པའི་ཚེ་བརྗོད་བྱ་གཅིག་ལ་རྗོད་བྱེད་བཅད་ལྷུག་གཉིས་བྱེད་པ་དཔེར་ན། ༼དམ་ཆོས་པད་དཀར་གྱི་ལེའུ་བཞི་པ་༽དང་། ༼མ་ཧེར་སྐྱེས་པའི་རབས་༽ལྟ་བུ་དང་། བཅད་ལྷུག་སོ་སོར་བྲིས་པ་ལྟར་བརྗོད་བྱའང་སོ་སོར་བྱེད་པ་དཔེར་ན། ༼བྱ་ཤིང་རྟ་མོར་སྐྱེས་པའི་རབས་༽ལྟ་བུ་སྟེ། ཚུལ་གཉིས་ཡོད་པར་སྣང་ངོ་། །

དེའང་ཞར་བྱུང་༼སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་པའི་༽རྩོམ་འགྲོས་བཤད་ན། ཐོག་མར་སྐྱེས་རབས་དེ་དང་དེའི་དངོས་ཤུགས་ཀྱི་བསྟན་བྱར་གྱུར་པའི་བསླབ་བྱ་དང་བསྔགས་པ་སོགས་ལུས་མདོར་བསྟན་གྱི་ཚུལ་དུ་བཀོད་ཅིང་། དེ་ནས་སྐྱེས་རབས་དངོས་སྤེལ་མར་གསུངས་པའི་རྗེས་སུ་སླར་ཡང་དོན་བསྡུའི་ཚུལ་དུ་སྐྱེས་རབས་དེས་རང་ཅག་གདུལ་བྱ་རྣམས་ལ་ཉམས་ལེན་གྱི་བསླབ་བྱ་གང་བསྟན་པ། ཚུལ་དེས་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་གསང་གསུམ་གྱི་ཆེ་བ་གང་ལ་སྦྱར་དགོས་པ། དེ་བཞིན་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་ཆེ་བ་དང་། ཡོན་ཏན་དང་། ཉམས་ལེན་སོགས་གང་ལ་སྦྱར་དགོས་པ་སོགས་རྒྱས་པར་གསུངས་པ་ལྟ་བུ་ནི། སློབ་དཔོན་དཔའ་བོ་དང་ཆོས་རྗེ་ཀརྨ་པ་རོལ་པའི་རྡོ་རྗེ་གཉིས་ཀྱིས་མཛད་པའི་༼སྐྱེས་རབས་བརྒྱ་པ་༽སྤྱིའི་རྩོམ་འགྲོས་སུ་སྣང་ངོ་། །

ཡང་གོང་དུ་ཚིག་ལྷུག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་སྐབས་སུ་བཤད་པ་ལྟར་སྤྲུང་རྩོམ་སོགས་ཚིག་དོན་གཉིས་ཀ་ལ་བརྟེན་པའི་རྩོམ་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ནི། དུ་མ་

ཞིག་འོང་བར་འདུག་སྟེ། བཤད་ཟིན་པའི་རིགས་པ་འདིར་ཡང་སྦྱར་བར་བྱའོ། །

བཞི་པ་སྤེལ་མའི་སྐྱོན་སེལ།

(Correction of the Mixed Writing.)

སྤེལ་མའི་སྐྱོན་སེལ་ནི། གོང་དུ་བཤད་པའི་ཚིགས་བཅད་ཚིག་ལྷུག་གཉིས་ཀྱི་སྐྱོན་སེལ་རྣམས་ལེགས་པར་ཤེས་པ་ལས་ལོགས་སུ་བཤད་དུ་མེད་པས། དེར་གཟིགས་པར་ཞུ་ཞིང་། འདིར་ཚིག་ཚོགས་དང་ཧློས་སྐྱོན་གྱི་ངལ་བ་སྤང་ཕྱིར་སྤྲོ་བར་མི་བྱའོ། །

ཞར་བྱུང་བོད་ཡིག་ཀློག་ཚུལ། གོ་བ་ལེན་ཚུལ། འཆད་ཁྲིད་བྱེད་ཚུལ།

(How to Read, Understand and Teach the Tibetan .)

བོད་ཡིག་ཇི་ལྟར་ཀློག་ཚུལ།

སྤྱིར་དབྱིན་ཡིག་ལྟ་བུ་ནི་མིང་ཚིག་གི་གཙོད་མཚམས་ལ་ཕན་ཚུན་གཙོད་བྱེད་ཀྱི་སྦྲ་མེད་མཚོན་རྟགས་(, . ; : " " ' ' ? !)མང་ཞིང་། ཚིག་གྲུབ་

རིང་པོ་ཁག་ཙུང་གློག་བདེ་བའི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པ་ལྟར། རང་རེའི་བོད་ཡིག་ལའང་ཆིག་ཤད་ཉིས་ཤད་སོགས་ནི། སྒྲ་མེད་ཀྱི་གཙོད་མཚམས་མཚོན་བྱེད་དང་། རྫོགས་ཚིག །རྒྱན་སྡུད། ལྟག་བཅས་ལ་སོགས་པ་ནི། སྒྲར་བཅས་ཀྱི་གཙོད་མཚམས་མཚོན་བྱེད་ཡིན་ཞིང་། དེ་དག་གློག་སྐབས་བར་མཚམས་ཙུང་ཟད་བཞག་ནས་བཀླག་དགོས་ལ། གོང་དུ་མིང་དང་ཚིག་སོགས་ཀྱི་སྦྱེབ་སྦྱོར་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་ཆེག་བར་ཡ་དང་ཆ་རིང་ཐུང་ཅི་འདྲ་ཡང་རུང་གློག་པའི་གདངས་དག་ཅིང་གསལ་བ་དང་། གཙོད་མཚམས་མ་ནོར་བར་གློག་རྒྱུ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་བར་མ་ཟད། ལ་དོན། ཨི་ལྡུན། འབྱེད་སྡུད། འབྱུང་ཁུངས། འབོད་སྒྲ། ནི་སྒྲ་སོགས་ཕྲད་རྣམས་ཀྱི་མཇུག་ཏུ་མཚམས་ཙུང་ཟད་འཛོག་པའི་ཚུལ་གྱིས་གློག་ན། རྣ་བར་སྙན་ཞིང་གོ་བ་ལེན་བདེ་བ། ཚིག་གི་སྒྲ་དག་ཅིང་གསལ་བ། བརྡ་དག་གི་འགྲོས་སྐད་ཆའི་རིམ་པ་དང་འཁྲིག་པ། གཞུང་ཆེན་མོ་ཁག་བཤད་ཁྲིད་སོགས་བྱེད་སྐབས་དུས་ཀྱིས་མི་ལྩོགས་པ་བྱུང་ཆེའང་། ཉག་ཉོག་གི་བཤད་པ་མང་པོ་མི་དགོས་པར་གོ་དཀའ་སླ་ཕལ་མོ་ཆེ་ནི་ཡང་དག་པའི་གློག་ཚུལ་རང་གིས་ཀྱང་གདུལ་བྱ་ཉན་པ་པོ་རྣམས་ཀྱི་བློ་ངོར་ར་སྤྲོད་པར་འགྱུར་བ་སོགས་དགེ་མཚན་མང་པོ་ཡོད་པས་ན། ཤེས་ཡོན་པ་སྤྱི་དང་། ཁྱད་པར་དུའང་བླ་ཆེན་མི་ཆེན་དག་གིས་ཡང་དག་པའི་གློག་ཚུལ་འདི་ཆེས་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་བར་བཟུང་ནས་བསླབ་པར་བྱ་དགོས་སོ།།

གཞན་ཡང་། མིང་རྐྱང་དང་བྱ་ཚིག་གཉིས་ཀ་དག་ཆ་གཅིག་པ་ཡིན་པའི་རིགས་མང་དུ་ཡོད་པ་དེ་དག་ཀློག་པའི་ཚེ་སྒྲ་གདངས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་ནི། དཔེར་ན། འདོན་པ། བཤད་པ། བརྗོད་པ། ཞིག་པ། བྱུང་བ། འབྱུང་བ། སྐྲག་པ། སྐྱེས་པ། ཞེས་སོགས་མིང་རྐྱང་དུ་འཇུག་ཚེ་སྒྲ་གདངས་སྙོམས་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཀློག་དགོས་ལ། བྱ་ཚིག་ཏུ་འཇུག་སྐབས། འདོན་'''པ། བཤད་'''པ། བརྗོད་'''པ། ཞིག་'''པ། བྱུང་'''བ། འབྱུང་'''བ། སྐྲག་'''པ། སྐྱེས་'''པ། ཞེས་སོགས་ལས་ཚིག་གཙོ་བོ་དེ་རྩོལ་བ་ཅུང་དྲག་པ་དང་། ཚིག་གྲོགས་**པ**འམ་**བ**་ནི་རྩོལ་བ་ཅུང་ཞན་པའི་ཚུལ་གྱིས་བཀླག་དགོས་པ་འདི་འང་ཆེས་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་བའི་གནད་ཅིག་ཡིན་ནོ། །

དེ་ལྟར་མིན་ན། ཁ་རྒྱུན་དུ་ཡི་གེའི་དག་ཆ་ནོར་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཡ་མཚན་ཅན་ཡོངས་གྲགས་སུ་བཤད་སྲོལ་ཡོད་པ་འདི་ལྟར། བྱང་དུ་རྩྭ་ལེན་པར་ཕྱིན་པའི་མི་ཞིག་གིས་ནང་མིར་འཕྲིན་ཡིག་བཏང་བའི་བརྗོད་དོན་ནི། བྱ་བྱང་ན་ཚ་མེད། གཡག་ཟ་དཀར་ཤི་སོང་བྱ་བྱ་ཞེས་ཟེར་དགོས་རྒྱུ་ལ་དག་ཆ་ནོར་ཏེ། བྱ་བྱང་ན་རྩྭ་མེད། གཡག་ལྡུ་ཀ་ཤི་སོང་བྱ་བྱ་ཞེས་བྲིས་པའམ། ཡང་ན། ཀློག་མཁན་གྱིས་གཅོད་མཚམས་ནོར་ཏེ། བྱ་བྱང་ན། རྩྭ་མེད། གཡག་ཟ་ཀ་ཤི་སོང་།བྱ་བྱ་ཞེས་བཀླགས་པ་གང་ཡིན་རུང་། ནང་མི་ཐམས་ཅད་སེམས་ཁྲལ་གྱི་གནས་སུ་བཟུངས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་ཡི་གེ་ཀློག་ཚུལ་མ་ཤེས་པའི་དབང་གིས་གད་མཚར་བསླངས་པའང་ཡོད་དེ། བྱ་བྱེ་བྱང་

ཆེན་པོ་པོ་ཏླ་ལ་བྲབྲ་ཞེས་པ་ལ། ཕོ···བྲང་ཆེན···པོ་པོ···ཏླ་ལ། ཞེས་བསླུགས་པས་གཡས་གཡོན་ཀུན་བཞད་གད་དི་རིར་སོང་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། ཚུང་བྱིས་པའི་དུས་ནས་གློག་དག་པ་ལ་རང་གིས་ཀྱང་འབད་འབུངས་བསྙེན་པར་འཚལ་ལ། ཕྲུ་གུ་གཞན་ལའང་དེ་ལྟར་བསླབ་པར་བྱའོ། །

བོད་ཡིག་གི་གོ་བ་ལེན་ཚུལ།

བོད་སྐད་ཕ་སྐད་དུ་སྤྱོད་མཁན་ཞིག་ཡིན་ཆེ། གཙོད་མཚམས་མ་ནོར་བར་གློག་ཤེས་ན། བརྗོད་དོན་གྱི་བརྒྱ་ཆ་བདུན་ཅུ་ལྷག་གོ་ནུས་ཤིང་། ཚིག་དོན་མ་ལུས་པར་ཁོང་དུ་ཆུད་པ་ལ་ནི། སུམ་རྟགས་དག་གསུམ་གྱི་འགྲོས་ཤེས་པའི་རྨང་གཞིའི་སྟེང་དུ་སྙན་ངག་མངོན་བརྗོད་སོགས་ཀྱི་ཤེས་ཚད་ཀྱང་མི་དམན་པ་ཞིག་དགོས་ངེས་ཡིན་ལ། ཇི་སྐད་དུ་ཤིང་རྟའི་སྲོལ་འཛིན་ཆེན་པོ་འཇམ་གླིང་རྒྱན་གཅིག་སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་གྱིས་རྣམ་བཤད་རིགས་པར།

མདོ་དོན་སྨྲ་བ་དག་གིས་ནི། །
དགོས་པ་བསྡུས་པའི་དོན་བཅས་དང་། །
ཚིག་དོན་བཅས་དང་མཚམས་སྦྱོར་བཅས། །
བརྒལ་ལན་བཅས་ཏེ་བཤད་པར་བྱ། །

ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་གྱི་བཤད་ཐབས་དང་། མདོར་བསྟན་རྒྱས་བཤད་དོན་བསྡུ་སོགས་འགྲེལ་ཚུལ་སྣ་ཚོགས་ཡོད་པ་བཞིན། བློ་དོར་ཡང་གཞུང་སྤྱིའི་

ཁོག་རྒྱུས་བསྡུས་སྣ་ཚོགས་སུ་བྱས་ཏེ། ལུགས་འབྱུང་ལུགས་ལྡོག་གི་ཚུལ་དུ་ཡང་ཡང་བསྒྲིགས་ན་གོ་བ་སྟེར་ཐུལ་ཆེ་ལ། མ་འཛིངས་པར་བློ་ངོར་འཇགས་ཐུབ་པའི་དགེ་མཚན་མཆིས་པར་མ་ཟད། དེ་ལྟར་གཞན་ལ་འདོམས་པ་ནའང་ཁ་གསལ་ཞིང་གོ་བདེ་བ། ཉན་པར་སྤྲོ་ཞིང་ཚིག་ཉོག་མེད་པ། སྔ་ཕྱི་མི་བློས་ཤིང་འབྲེལ་ཆགས་པ་ལ་སོགས་པའི་ཡོན་ཏན་རྣམས་རང་ཤུགས་ཀྱིས་འབྱུང་ངེས་ཡིན་པ་དང་། ཚིག་གཅིག་དོན་མང་པོ་ལ་འཇུག་པ་དང་། དོན་གཅིག་ལ་ཚིག་མང་པོ་འཇུག་པ། དེ་བཞིན་གྲངས་ཀྱི་མངོན་བརྗོད་ལ་སོགས་པའི་མངོན་བརྗོད་ཀྱི་རིགས་ནི། རང་གི་བློ་ངོར་ཚིག་དོན་ཕན་ཚུན་བརྗེ་སྒྱུར་བྱེད་དེ་སྐབས་བབ་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་དང་འབྲེལ་མི་འབྲེལ་བརྟགས་ནས་འཚམ་ཤོས་དེ་བདམ་ཞིང་འགྲེལ་དགོས་ཏེ། དེ་དག་ནི་ཚིག་རྣམ་པར་དག་བྱེད་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་པ་ཡིན་ལ། དོན་རྣམ་པར་དག་བྱེད་ནི་ཚད་མའི་གཞུང་ལུགས་ཁག་ཡིན་ཡང་། སློབ་གཉེར་རྒྱས་པར་མི་ལྟོགས་པའི་རྩོམ་པ་པོ་སྐྱ་སེར་སུ་ཡིན་རུང་། ༼རྟགས་རིགས་༽དང་༼བསྡུས་གྲྭའི་གཞུང་ལུགས་༽ཁག་ལ་སློབ་སྦྱོང་ཙུང་ཟད་རེ་ནི་ངེས་པར་དུ་བྱ་དགོས་ཏེ། ཚིག་དོན་རྣམ་པར་དག་བྱེད་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་རང་གིས་སྔར་མཐོང་ཐོས་བྱུང་མ་སྦྱོང་བའི་བརྩམས་ཆོས་ཕལ་མོ་ཆེའང་བདེ་བླག་ངང་རྟོགས་ཐུབ་པའི་དགེ་མཚན་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་དང་། རང་གིས་

གསར་དུ་རྩོམ་པར་འགྱུར་བ་དག་ཀྱང་ཚིག་དོན་གྱི་ཆ་ལ་མི་འཁྲུལ་བའི་དགོས་པ་ཁྱད་པར་ཅན་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

གཞུང་ལུགས་འཆད་ཁྲིད་བྱེད་ཚུལ།

གཞན་ཡང་། གཞུང་འཆད་ཚུལ་ནི་ཇི་སྐད་དུ་འཇམ་མགོན་ས་སྐྱ་པཎ་ཆེན་གྱིས་༼མཁས་འཇུག་༽༢༧དུ།

བསྡུས་པའི་དོན་ལ་རྣམ་པ་གཉིས། །
ངག་དོན་བསྡུས་ཏེ་བསྟན་པ་དང་། །
གཞུང་དོན་སོ་སོའི་བསྡུས་དོན་ནོ། །

གཞུང་དཀའ་ཞིང་རྒྱ་ཆེ་བ་བཤད་པ་ན། ཐོག་མར་གཞུང་འདིའི་ངག་དོན་འདི་ཡིན་ཞེས་བསྡུས་ཏེ། གཞུང་དེ་ལ་དངོས་སུ་ཡོད་ཀྱང་རུང་། དེ་ལ་ཉེ་བར་མཁོ་ན་དངོས་སུ་མེད་ཀྱང་ལུང་དང་རིགས་པའི་གཞུང་གཞན་ནས་བླངས་ཏེ། ཚུང་ཞིང་འདུས་ལ་གོ་བདེ་ཞིང་གཟུང་སླ་བའི་ངག་དོན་བསྡུས་ཏེ་ཐོག་མར་བཤད་དོ། །གཉིས་པ་གཞུང་ལུགས་སོ་སོའི་བསྡུས་དོན་ནི། གཞུང་གི་ཐོག་མཐའ་མ་ལུས་པ་བློ་ཡུལ་དུ་བྱས་ཏེ། བརྗོད་བྱ་རིགས་མཐུན་མི་མཐུན་བློས་ཕྱེ་ནས་སྤྱིའི་སྡོམ་ཆེན་པོ་རྣམས་སོ་སོར་གཞག །ནང་གི་དབྱེ་བ་དགོས་པ་རྣམས་སོ་སོར་བསྡུས། མི་དགོས་པ་འགའ་ཞིག་དེའི་ཡན་ལག་གི་ནང་དུ་བསྡུས་ཏེ་བཤད། སྤྱིའི་བསྡུས་དོན་ཚོད་ཆེ་བ། བྱ་བྲག་གི་བསྡུས་དོན་གོ་བདེ་བ། དེ་ལྟ་བུ་ཤེས་ན་འཆད་པ་པོ་མཁས་པའི་གྲངས་སུ་འགྲོ། དེ་ལྟ་བུ་

མ་ཡིན་པར་སྤྱི་དོན་ཚོད་ཙམ་ཞིག་མང་ལ་གཟུང་མི་བདེ། ཐེ་བྲག་གི་བསྡུས་དོན་ཡུན་ལ་གོ་མི་བདེ། ནང་གསེས་ཀྱི་དབྱེ་བ་མངས་ན་གཞུང་སིལ་བུར་འཐོར་ནས་གཞུང་གི་དགོངས་པ་མི་ལོན་པའི་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་བས། མང་ཉུང་ལེགས་པར་བརྟགས་ཏེ་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཞེས་སོགས་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་ཤིང་གསལ་བར་བཀའ་སྩལ་འདུག་པ་རྣམས་ཅི་ནས་ཀྱང་གཟིགས་དགོས་ངེས་སུ་འདུག་པར་མ་ཟད། ཁྱད་པར་དུ་འང་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ཁག་གིས་དགེ་རྒན་འོས་སྦྱོང་གི་སློབ་ཚན་དུ་འང་འཇམ་མགོན་ས་པཎ་གྱི་༼མཁས་པ་འཇུག་པའི་སྒོ་༽འདི་ཉིད་གཞག་དགོས་ཤིང་འོས་པར་སེམས་ཏེ། མདོ་རྒྱུད་རིག་གནས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་དོན་མཐའ་དག་ལ་ནང་བྱན་ཚུད་ཅིང་། སྐད་གཉིས་སྨྲ་བ་ལའང་གཞན་དྲིང་མི་འཇོག་པའི་མཁས་པའི་རྣམ་འགྱུར་གསུང་གི་སྒྲོས་རང་ལས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་གསལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །

གཞན་ཡང་འཆད་པའི་སྐྱོན་སེལ་ཚུལ་ཡང་གཞུང་དེ་ཉིད་༡༧ལས།

འཆད་པའི་སྐྱོན་རྣམས་སྤངས་ནས་ནི། །

ཤིན་ཏུ་བརྩེ་བའི་བསམ་པས་བཤད། །

མི་འཆད་པ་དང་། ལེགས་པར་མི་འཆད་པ་དང་། ཐེ་ཚོམ་གྱིས་འཆད་པ་དང་། དཀའ་བའི་གནས་ལ་ཐེའུ་ཐེའུ་པོ་དང་། དགོས་པའི་གནས་སུ་མི་སྤྲོ་བ་དང་། མི་དགོས་པར་སྤྲོ་བ་དང་། གོང་འོག་འབྲུགས་པ་མི་བསྡེབ་པ་དང་། མི་དགོས་པ་དཀྲུགས་ཏེ་བཤད་པ་དང་། གོང་དུ་བཤད་རྒྱུ་འོག་ཏུ་འདོར་བ་དང་།

འོག་ཏུ་བཤད་རྒྱུ་གོང་དུ་ལེན་པ་དང་། སྐབས་སུ་མ་བབ་པ་བཤད་པ་དང་། བབ་པ་མི་བཤད་པ་དང་། བརྗོད་པ་མཐོ་དམན་ཅན་དང་། མི་གསལ་བ་དང་། སྲུབ་སྲུབ་པོ་དང་། སྦྱར་ཆེས་པ་དང་། བྲུལ་ཆེས་པ་དང་། ཚིག་དང་དོན་ལེགས་པར་བཟུང་མི་སྤྱོད་པ་ལ་སོགས་པ་འཆད་པའི་སྐྱོན་རྣམས་སྤངས་ཏེ་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ལེགས་པར་བཤད་དོ། །ཞེས་བཤད་བྱའི་གཞུང་གང་ཡིན་རུང་འཆད་ཚུལ་མ་ནོར་བར་ཇི་ལྟར་བྱ་དགོས་ཚུལ་སྐྱོན་སེལ་དང་བཅས་པ་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་གསུངས་སོ། །

ཡང་སྐབས་སུ་བབ་པའི་གདུལ་བྱ་ལ་ལྟོས་ཏེ་འཆད་ཚུལ་ཇི་ལྟར་བྱ་བའི་རིམ་པའང་དེ་ཉིད་༤༨ལས།

བློ་ཅན་རྣམས་ལ་ཟབ་རྒྱ་ཆེ། །

བློ་ཆུང་གཟུང་བདེ་གོ་སླ་བ། །

སློབ་མ་དབང་པོ་རྣོ་ཞིང་ཤེས་རབ་ཆེ་བ་རྣམས་ལ། ཚིག་བསྡིང་ཞིང་སྦྲེལ་ལེགས་ལ་དོན་ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བ་བཤད། དབང་པོ་རྟུལ་ཞིང་བློ་ཆུང་བ་རྣམས་ལ་ཚིག་གཟུང་སླ་ཞིང་གོ་བདེ་བ། དོན་ཡང་རྟོགས་སླ་ཞིང་རྣར་སྙན་པ་བཤད། མདོར་ན་ལུང་དང་རིགས་པ་ལ་སོགས་པ་གང་བཤད་ཀྱང་། ཐོག་མར་བརྗོད་བྱ་རགས་ཤིང་གཞུང་གི་ངག་དོན་འདུས་ལ་གོ་བདེ་བར་བྱས་ཏེ་བཤད།

ཕྱི་ནས་ཚིག་དོན་འབྲེལ་ཆགས་ནས། །

དོན་སྦྲ་འགལ་འབྲེལ་དཔྱད་ཅིང་བཤད། །

སློབ་མ་ཚིག་དང་དོན་ལ་འབྲེལ་ཅུང་ཟད་ཆགས་ཤིང་དཔྱོད་པར་ནུས་པ་ན་བརྗོད་བྱ་སྦྲ་ཞིང་སྦྲ་བ་ནས་བསྟན་ཅིང་།   ཚིག་དང་དོན་གྱི་འགལ་འབྲེལ་ལེགས་པར་དཔྱད་ཅིང་བཤད་དོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་སློབ་ཁྲིད་གནང་ཚེ་གདུལ་བྱ་དབང་པོ་རབ་འབྲིང་ཐ་གསུམ་ཐམས་ཅད་ལ་ཆེས་ཤིན་ཏུ་ཕན་པར་སྣང་གི དེ་ལས་བཟློག་སྟེ་འཆད་ན་ནི། རང་གཞན་ཀུན་ཉིན་མ་འཕྱུལ་ཐབས་ཙམ་དུ་ཟད་ཅིང་། ཕན་པ་ཆུང་བར་འགྱུར་བས། ཅེ་ནས་ཀྱང་གནས་འདི་དག་ལ་གཟབ་སྟེ་བསླབ་དགོས་སོ། །

སྒྲས་པ།

གངས་ཅན་འཛིན་མའི་ལྗོ་བར་ལེགས་འཁྲུངས་ཤིང་། །
གངས་ཆུ་གཙང་མས་རྣམ་དཔྱོད་ལང་ཚོ་བརྟས། །
གངས་ལྗོངས་མཛེས་ཕྱིར་རིག་གནས་སྙིང་བཅུད་ཀུན། །
གངས་ཅན་སྐད་དུ་སྒྱུར་བྱེད་ལོ་པཎ་རྣམས། །

ཕྱི་སྐད་སྦྱངས་ཏེ་ཕྱི་རྒྱལ་དངོས་སུ་གྱུར། །
རང་སྐད་བརྗེད་པས་རང་རིགས་བརླག་པ་དང་། །
ར་མ་ལུག་སྐད་ར་བཟེ་རྐད་པོ་བཞིན། །
རྒྱག་པའི་གསར་སྐྱེས་རྣམས་དང་ག་ལ་མཚུངས། །

དེའི་ཕྱིར་སྐད་གསར་སྦྱོང་བ་ནི། །
རང་སྐད་འཇོམས་བྱེད་མ་ཡིན་ཞིང་། །
གཞན་གྱི་ལེགས་ཆ་སྙིང་བཅུད་དག །
བླང་ཕྱིར་ཡིན་པར་མཁྱེན་པར་མཛོད། །

དེའི་ཕྱིར་འདི་ན་སྨུ་ལྷོ་བ་ཡི་ལྷོ་ལས་བལྟམས་པའི་རིག་པའི་བུ།། ན་སོ་གཞོན་པས་རང་ཚུགས་མི་ཕེར་འཁྱར་འཚྭོར་གོམ་འགྲོས་རྒྱ་བ་ལ། །ཁྲིལ་དགོད་མ་མཛད་རྣམ་འབྱེད་མིག་གིས་ཞིབ་གཟིགས་མཛད་ན་སྟོན་མེད་ཀྱི། །མདུན་སྐྱོད་འགྲོས་འདི་ཨེ་མ་མཚར་ཞེས་རོ་བརྒྱའི་ཟས་ཀྱང་བརྗོད་པར་ངེས། །
ཞེས་པ་ནི་བར་སྐབས་ཀྱི་ཚིགས་སུ་བཅད་པའི་སྙན་ཚིག་གོ །

དེ་ལྟར་ན་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་སློབ་སྦྱོར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་ལས་སློལ་མའི་སློབ་སྦྱོར་དབྱེ་བ་སྐྱོན་སེལ་ཞར་བྱུང་དང་བཅས་པ་ལེགས་པར་བཤད་པའི་སྐབས་ཏེ་བདུན་པའོ།། །།

བཞི་པ་རང་མོས་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་བཤད་པ།

The Composition of the Blank Writing.

༄༅། །འདི་ལའང་རང་མོས་ཀྱི་དོན་དང་། རང་མོས་སྙན་ངག་ཇི་ལྟར་དར་ཚུལ། རང་མོས་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་དངོས། རང་མོས་ཀྱི་བརྗོད་བྱ། སྲོལ་རྒྱུན་དང་རང་མོས་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར། རང་མོས་ཀྱི་སྐྱོན་སེལ། ཞར་བྱུང་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་ཚུལ་བཅས་བདུན་ལས།

དང་པོ་རང་མོས་ཀྱི་དོན།

(Meaning of Blank / Free Writing.)

རང་མོས་སྙན་ངག་ཅེས་གྲགས་པ་ནི། སྒྲ་ཡངས་པར་བྱས་ན་ལྷུག་སྡེབ་གང་རུང་གི་ཁོངས་སུ་འདུ་ཞིང་། སྒྲ་དོག་པར་བྱས་ན། བཅད་ལྷུག་སྤེལ་གསུམ་གང་གིའང་ཁོངས་སུ་མི་གཏོགས་པར། ཚིག་གི་གཅོད་མཚམས་དང་ངལ་གསོའི་འཇོག་ཚུལ་སོགས་དམིགས་བསལ་གྱི་སྒྱུ་རྩལ་ལྡན་པའི་ངག་ཅིག་ལ་ཟེར་ཞིང་། མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ནི། སྙན་ངག་ཀང་ཚག་མ། སྙན་ངག་གསར་མ། རང་མོས་སྙན་ངག །དེང་རབས་སྙན་ངག་སོགས་གྲགས་ཆེའོ། །དེའང་རང་མོས་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་ཞེས་པ་རང་མོས་སྙན་ངག་ལས་ལོགས་སུ་མེད་པའི་ཕྱིར། དེའི་སྐོར་ལ་དཔྱད་པ་བྱ་རྒྱུ་ཡིན།

དེ་འང་གཉའ་བློ་གྲོས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་༼དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབུམ་པོད་དང་པོའི་གླེང་གཞི་༽ཏུ། ཁྱད་པར་དུ་སྙན་ངག་ཡག་པོ་ཞིག་སྤེལ་ཆེ། ནང་དོན་ཟབ་དགོས་པ་དང་། ཚིག་སྦྱོར་བདེ་དགོས་པ། གདངས་མཚམས་གསལ་དགོས་པ། འགྱུར་ཁུག་སྙན་དགོས་པ། ཉམས་འགྱུར་ཇོགས་དགོས་པ། རྒྱན་གྱིས་མཛེས་དགོས་པ། ཞེས་བཤད་པ་རྣམས་ནི་སྤྱིའི་ཁྱད་ཆོས་ཡིན་ཞིང་། འདིར་བཤད་པའི་དམིགས་བསལ་གྱི་སྒྱུ་རྩལ་ནི། སྤྱིར་ཚིག་རྐང་ཐུང་ཞིང་། ངལ་གསོའི་སྒྲ་གདངས་མང་བ། རྐང་པ་གོང་འོག་སོགས་ཚིག་སྦྱོར་ཕལ་ཆེར་འདྲ་བ་ལ་སོགས་པ་འོག་ཏུ་འཆད་པར་འགྱུར་རྣམས་ལས་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། སྙན་ངག་མཁན་གྱི་རྣམ་རྟོག་ལ་མཐའ་མེད་ཕྱིར། མཐའ་གཅིག་ཏུ་འདིའོ་ཞེས་ཁ་ཚོན་གཅོད་མི་ནུས་ཏེ། སློབ་དཔོན་དཎྜིས།

འདི་ནི་ད་ལྟའང་རྣམ་རྟོག་སྟེ། །
དེ་དག་མ་ལུས་སུས་བརྗོད་ནུས། །

ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

གཉིས་པ་རང་མོས་སྙན་ངག་ཇི་ལྟར་དར་ཚུལ།

(The History of the Free Verse.)

དེའང་རང་མོས་སྙན་ངག་འདི་འཛམ་བུ་གླིང་དུ་ཇི་ལྟར་དར་ཚུལ་ནི། ཁོ་བོས་༼རང་མོས་སྙན་ངག་ལ་དཔྱད་པ་བློ་གསལ་དགའ་སྐྱེད་༽དུ་བཤད་ཟིན་མོད། འོན་ཀྱང་ཅུང་ཟད་འདིར་ཡང་འཆད་པར་འདོད་པས། འདི་ལྟར་ཕྱི་ལོའི་དུས་རབས་བཅུ་དགུ་པར་ཨ་མེ་རི་ཀའི་དམངས་གཙོ་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྙན་ངག་མཁན་པོ། ཝེ་ཐེ་མེན་(Walter Whitman, 1819-1892)ཞེས་པས་༼རྩྭ་ཡི་འདབ་མ་༽(Leaves of Grass)བརྩམས་ཏེ་༡༨༥༥ ལོར་པར་སྐྲུན་བྱས་པ་ནས་དེང་རབས་སྙན་ངག་དར་ཞིང་། རིམ་གྱིས་མི་ལོ་སུམ་ཅུ་ཙམ་གྱི་རྗེས་སུ་ཡུ་རོབ་ཏུ་ཧྥ་རན་སིའི་སྙན་ངག་མཁན་རིམ་སྦོ་ཊ་(Arthur Rimbaud, 1851-1891)ཀྱིས་རང་ལོ་བཅོ་བརྒྱད་ནས་ཉེར་ཤུ་བར་ཏེ། ཕྱི་ལོ་༡༨༧༣ནས་༡༨༧༦རིང་ལ་༼འོད་སྣང་༽ཞེས་པའི་སྙན་དེབ་བསྐྲུན་པའི་ནང་ཚིགས་བཅད་རང་དབང་ཅན་(vers libre)སྤེལ་བ་དང་། རིམ་གྱིས་ཨེ་ཤེ་ཡ་སོགས་ལ་དར་ཁྱབ་བྱུང་ཞིང་། རང་རེ་བོད་ཀྱི་ལྗོངས་སུ་ནི་དུས་རབས་ཉི་ཤུའི་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་པའི་ནང་མཁས་པ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱིས་༼ལང་ཚོའི་རྦབ་ཆུ་༽བརྩམས་པ་ནས་དར་ཁྱབ་བྱུང་ངོ་། །ཡང་༼ལང་ཚོའི་རྦབ་ཆུ་༽འདི་ནི་མཁས་པ་དོན་གྲུབ་དབང་འབུམ་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་བྲིས་ཚུལ་ཡང་སྙན་ངག་པ་ཡི་དམ་ཚེ་རིང་གིས་བཤད་དེ། གང་ལྟར་མཚན་སྙན་ནི་ད་བར་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་ལ་ཐོབ་འདུག་གོ །

འོ་ན་དེ་དག་གི་སྔོན་དུ་ཕྱི་རྒྱལ་དུའང་རང་མོས་སྙན་ངག་གི་འབྲི་སྲོལ་དང་མཐུན་པ་ཞིག་གཏན་ནས་མེད་དམ་ཞེ་ན། མིན་ཏེ། ཨ་རིའི་བུད་མེད་སྙན་ངག་མཁན་ཇེན་(Jane Hirshfield)གྱིས་༡༩༩༧ལོར་པར་སྐྲུན་བྱས་པའི་《སྙན་ངག་གི་སེམས་ལ་འཇུག་པའི་སྒོ་དགུ་》ཏུ་འདི་ལྟར། དེ་ནི་ལོ་ཙཱ་བ་དག་གིས་ཚིགས་བཅད་སྙན་ངག་སྐད་རིགས་ཕན་ཚུན་དུ་བསྒྱུར་སྐབས་སྡེབས་དབང་གིས་བྱུང་བར་བཤད་ཅིང་། དེའང་དཔེར་ན། ཧེ་བྲི་ཏུའི་སྐད་དུ་ཡོད་པའི་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་གླུ་རྣམས་ཕྱི་ལོ་ ༡༦༠༩ ལོར་དབྱིན་ཇིའི་རྒྱལ་པོ་ཇེམ་སིའི་(King James I)བཀའ་འཁྲོལ་འོག་དབྱིན་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བས། (Verset)ཞེས་པའི་རྩོམ་ཚུལ་གསར་པ་ཞིག་བྱུང་ལ། དུས་རབས་བཅོ་ལྔ་པའི་ནང་(Thomas)ཐོ་མ་སི་ཞེས་པས་བྱཡེ་ཤུའི་ལད་ཟློས་བྱ(Imitations of Christ)ཞེས་པ་སོགས་འགའ་ཤས་ཤིག་རྩོམ་ཚུལ་དེ་སྤྱད་ནས་བརྩམས་པའང་བྱུང་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་རང་མོས་ཀྱི་རྩོམ་ཚུལ་དེ་རྒྱ་ཁྱབ་ཏུ་དར་སྤེལ་བྱེད་མཁན་ནི་ཝི་ཊི་མེན་ཡིན་པས། ཁོང་ལ་རང་མོས་སྙན་ངག་གི་སྲོལ་འབྱེད་པར་གྲགས་སོ། །དེ་ལྟར་ན་ལོ་ཙཱ་བའི་འགྱུར་མི་འདྲ་བའི་བྱུས་རྗེས་ལས་རྩོམ་ལུས་གསར་པ་ཞིག་གསར་གཏོད་བྱེད་པའི་བསམ་ཚུལ་ཡང་སྙེད་འདུག་ཅེས་གོང་སྨོས་ཇེན་གྱིས་བཤད་དོ།།

དེ་བཞིན་རང་རེ་བོད་ལའང་ད་ལྟའི་རང་མོས་སྙན་ངག་འདིའི་རྩོམ་ཚུལ་ཆ་འདྲ་ནི་《རྗེ་མི་ལ་བཞད་པའི་རྣམ་ཐར་》སོགས་སུ་ཚིག་དུམ་དུ་མ་

གསལ་བས་སྤྱར་ནས་ཡོད་པར་གོར་མ་ཆག་ལ། དེ་ལ་གཉའ་བློ་གྲོས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ཀྱང་༼དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབུམ་གྱི་གླེང་བརྗོད་༽དུ། བྱབྱདེང་སང་ཤུགས་ཆེར་དར་བཞིན་པའི་རྐང་པའི་ཚིག་ཁྱིམ་མི་མཉམ་པའི་འབྲི་ཚུལ་འདི་ལ་ཁ་ཅིག་སྟོན་མེད་རང་མོས་སྙན་ངག་ཟེར་ཏེ། འདིའི་རྣམ་པ་སྟོན་ཚད་བོད་ལ་མེད་ཟེར་ན་མི་བདེན་པོ་ཐག་བཅད་ཚོག་ལ། མི་ལ་ཞབས་དཀར་སྐལ་ལྡན་མགུར་མའི་ནང་གི་རིང་ཐུང་ཅན་དེ་རྣམས་ལ་མི་རིག་ཞྭ་མོ་བསྐོན་ཐབས་ཨེ་ཡོད། ཡོད་ན་ངས་རང་ལ་མིག་འཁྲུལ་བྱུང་བ་ཁས་ལེན།བྱབྱ ཞེས་བཤད་འདུག་པ་ལྟར་ཡིན་མོད། དེ་ཙམ་གྱིས་རང་མོས་གསར་གཏོད་མ་བྱས་པར་མི་འགྲོ་སྟེ། བསམ་གཞིགས་ཀྱི་གཞི་མའམ་དཔེ་ལྟ་ས་སྟོན་ནས་ཡོད་པ་ཙམ་གྱིས་ཆོས་གང་ཞིག་གསར་གཏོད་དང་། སྲོལ་འབྱེད་མ་བྱས་པར་བཞག་མི་ཐུས་ཚུལ་དེབ་འདིའི་སྟོད་དུ་བཤད་ཟིན་ཏོ། །

རང་མོས་སྙན་ངག་འདི་དེང་རབས་ཀྱི་སྙན་ངག་ཡིན་མོད། རྐང་པ་ཆ་མི་སྙོམས་པའི་ཕྱིར། (Blank Verse)སྙན་ངག་རྐང་ཆག་མ་ཞེས་ཀྱང་བརྗོད་ལ། (Free Verse)ཚིགས་བཅད་རང་དབང་ཅན་ཞེས་ཀྱང་བརྗོད། འོན་ཀྱང་རྩོམ་སྲོལ་འདི་ལ་རོབ་ཙམ་བལྟས་ན། ཕལ་སྐད་ཀྱི་སྒོ་ནས་རང་སྣང་གང་དྲན་འབྲི་ཚོག་སྣང་གིས་གཞོན་སྐྱེས་སྤྱི་དང་ཁྱད་པར་དུ་རང་རེ་བོད་ཀྱི་གཞོན་སྐྱེས་དུ་མ་རྩོམ་འབྲི་ལ་བློ་ཕྱོགས་ཤིང་མདུན་པ་བརྟས་པའང་ལོ་རྒྱུས་སུ་གསལ་བའི་བྱུང་བ་དངོས་ཡིན་པས་བདེན་པ་ཡིན་ཞིང་། སྲོལ་

འདིའི་ཡོན་ཏན་ཞིག་ཡིན། དེ་ལྟ་ནའང་གསར་སྐྱེས་རྣམས་ཀྱིས་བསམ་པ་ལྟར་འབྲི་རྩོམ་མི་སླ་ཞིང་། སྨྱུ་གུ་ཐོགས་ཚད་ཀྱིས་རང་མོས་སྙན་ངག་ཚད་ལྡན་ཞིག་འབྲི་ཤེས་པའང་མིན། རྩོམ་པ་པོ་ལ་རིག་གནས་སྤྱི་དང་། ཁྱད་པར་དུའང་ (མེ་ལོང་མ་) ལས་བཤད་པའི་སྙན་ངག་རྩོམ་སྟངས་ལ་རྒྱུས་མངའ་ཡོད་ན། ཁོས་བྲིས་པའི་རང་མོས་ལའང་རང་ཤུགས་ཀྱིས་གསོན་ཉམས་དོད་པའམ། ཉམས་འགྱུར་གྱིས་ཕྱུག་ཅིང་། སྙན་འཛེབས་དང་ལྡན་པ་ཞིག་འོང་ངོ་།།

གསུམ་པ་རང་མོས་ཀྱི་སྦེབ་སྦྱོར་དངོས།

(Composition of the Blank / Free Writing.)

དེ་ལྟར་རང་རེ་བོད་ལ་རང་མོས་སྙན་ངག་གི་རྩོམ་འགྲོས་འདྲ་བ་སྤྱིར་ཡེ་ནས་མེད་པ་ནི་མ་ཡིན་མོད། འོན་ཏང་རྒྱ་ཁྱབ་ཏུ་སྤེལ་བར་བྱེད་པོ་ནི་མཁས་པ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་ཡིན་པས། ཁོང་ལ་རང་མོས་སྙན་ངག་གི་ཤིང་རྟའི་སྲོལ་འབྱེད་པའི་མཚན་སྙན་ཐོབ་ཡོད་པའི་ཕྱིར། འདིར་རང་མོས་ལ་དཔྱད་པ་ནའང་ཁོང་གིས་རང་མོས་སྙན་ངག་ཐོག་མར་མཛད་པའི་རྩོམ་ (ལང་ཚོའི་རྦབ་ཆུ་) སོགས་ལ་དཔེ་ཞིབ་གཙོ་བོར་བྱ་དགོས་ཤིང་། སྤྱིར་སྙན་ཚིག་འདིའི་ནང་དོན་ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བ་ཡིན་མོད། འདིར་བརྗོད་བྱའི་མཚོན་

དོན་དང་རྒྱུན་གྱི་ཆ་ནས་གཙོ་བོར་མི་དཔྱོད་པར། སྦྱེབ་སྦྱོར་གྱི་ཆ་ནས་ཙུང་ཟད་དཔྱད་ན།

༡་ ཇོམ་ཧིལ་པོར་སེ་དྷེའི་ལྷ་ལྷངས་ཀྱིས་བལྷས་ན། སྦྱེལ་མ་ལྷ་བྱུར་ཡོད་ཀྱང་སྦྱེལ་མ་དངོས་མིན་པ།

༢་ ངལ་གསོའི་སྒྲ་རྣམས་ཐིག་ཕྲེང་ངམ་ཚང་པ་གོང་འོག་དབར་ལ་ཙུང་ཟད་ཆ་སྙོམས་པ། དབྱིན་ཡིག་གི་སྐད་ཚིག་རྣམས་ཀྱི་སྒྲ་རྒྱུན་སྦྱོར་ལུགས་དང་ཆ་འདྲ་ཅམ་དུ། ཀ་ཀ་ཁ་ཁ། ཀ་ཁ་ཀ་ཁ། ཀ་ཁ་ཁ་ཀ ཞེས་སོགས་ལྷ་བྱུར་ཡོད་པ། དཔེར་ན། ༼ཡང་ཚོའི་རྦབ་ཆུ་༽ལས།

བརྗེད་ཅིང་རྫམ་པའི་ཉམས།

འཇིགས་པ་མེད་པའི་སྙིང་།

ཞུམ་པ་མེད་པའི་དཔལ།

དར་ཞིང་རྒྱས་པའི་ལུས།

མཛེས་ཤིང་འཕྱོར་བའི་རྒྱན།

སྐད་ཞིང་འཇེབས་པའི་གླུ……

ཞེས་པ་ལྷ་བུ་སྟེ། ཚང་པ་དང་པོ་བཞི་པ་ལྔ་པ་དྲུག་པ་བཞི་འདྲ་ཞིང་། གཉིས་པ་གསུམ་པ་འདྲ་བ་ལྷ་བུའོ། །

༣་ བར་བར་དུ་སྐུལ་ཚིག་གིས་བརྒྱན་པ་དཔེར་ན། ལྟོས་དང་། ཉོན་དང་། ཞེས་སོགས་ལྷ་བུ།

༤་ རྗེས་སུ་བྱེད་པའི་སྦྲས་བརྒྱན་པ་དཔེར་ན། ཨེ་མ། ཀྱེ་ཀྱེ། ཀྱེ་ཧུད། ཅེས་སོགས་ལྟ་བུ་སྟེ། འདི་ལ་ (མཁས་པའི་འཇུག་སྒོ་) ༧༦ལས།

དགའ་དང་སྨྲེ་དང་ངོ་མཚར་དང་། །

སིལ་སྙན་ལ་སོགས་མི་འགལ་སྒྲ། །

ཉེ་བར་མཚོན་སྒྲ་གང་སྟོན་པ། །

<u>རྗེས་སུ་བྱེད་པའི་སྒྲ</u>་ཞེས་བཤད། །

དགའ་བ་ནི་ཧ་ཧ་ལ་སོགས་པ། སྨྲེ་བ་ནི་ཀྱེ་ཧུད་ལ་སོགས་པ། ངོ་མཚར་ནི་ཨ་ལ་ལ་ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ། ཞེས་སོགས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ།།

༥་ ཚིག་རྗེས་སུ་ཁྲིད་པའི་རྒྱན་ཏེ། སྒྲ་ཟུར་མཚུངས་པའི་དོན་གྱི་རྣམ་གྲངས་མང་དུ་བཀོད་པ། དཔེར་ན། གངས་རྒྱ། རྫ་རྒྱ། གཡའ་རྒྱ། ནགས་རྒྱ། ན་རྒྱ། རི་རྒྱ། ལུང་རྒྱ། ཕུ་རྒྱ། མདའ་རྒྱ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༦་ མཚམས་སྦྱོར་གྱི་ཚིག་རྣམས་ཀྱིས་གོང་འོག་ལྷུ་ལེགས་པར་སྒྲིག་པ་དཔེར་ན། ཡིན་ནའང་། གཅིག་བྱས་ན། མདོར་ན། འདི་ནི། གཞན་ཡང་། རེད་ལགས། ཁྱེད་མེད་ན། ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ།

༧་ ཁྱད་ཆོས་གསལ་བར་སྟོན་པའི་ཚིག་དུ་མ་ལས་གྲུབ་པའི་མིང་རྐྱང་སྟེ། ཁྱད་གཞི་མང་པོ་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་སྡུད་པ་དཔེར་ན། དེ་ཉིད་ལས།

བཀྲ་ཤིས་པའི་རྒྱ།

དགེ་ལེགས་འབྱུང་བའི་རྒྱ།

དོན་གྲུབ་པའི་ཚུ།

ཡན་ལག་བརྒྱད་ལྡན་གྱི་ཚུ།

ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་ཚུ་སྟེ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༨ དེ་དག་གི་ཁྱད་ཆོས་བརྗོད་པའི་རྒྱུ་མཚན་སྔོན་དུ་བཏང་ནས། དོན་གཞན་བརྗོད་པ་དང་། དེའང་ངལ་གསོའི་འཇོག་མཚམས་སོགས་ཚིག་གི་སྦྱོར་བ་ཐིག་ཕྲེང་དང་པོ་དང་གསུམ་པ། གཉིས་པ་དང་བཞི་པ་སོགས་ཅུང་ཟད་དོ་མཉམ་པར་སྒྲིག་པ་དཔེར་ན། དེ་ཉིད་ལས།

ཁྱེད་ནི་མཐུན་སྒྲིལ་གྱི་ཚུ་ཞིག་ཡིན་པས།

གཡང་གཟར་གྱི་བྲག་ལས་འབབ་པར་ཐོད།

ཁྱེད་ནི་ཡོངས་འདུས་ཀྱི་ཚུ་ཞིག་ཡིན་པས།

ངམ་རོང་གི་གཡང་ལས་མཆོང་བར་སྤྱོབས། ལྟ་བུ།

༩ ཚིག་གྲུབ་གོང་འོག་རྣམས་ཚིག་སྦྱོར་ཕལ་ཆེར་ཆ་སྙོམས་པ་ལྟ་བུར་ཡོད་ཀྱང་། ཚིགས་བཅད་མིན་པར་ཚིག་ལྷུག་གི་ངོ་བོར་གནས་ཡོད་པ་དཔེར་ན། དེ་ཉིད་ལས།

སྔོན་ངག་གི་ཏ་མཆོག་སྒོམ་པས་གདུང་ན་ཇི་ལྟར་བྱ།

སྟེབ་སྦྱོར་གྱི་གླང་ཆེན་ཚ་བས་གཙེས་ན་ཇི་ལྟར་བྱ།

མདོན་བརྗོད་ཀྱི་སེང་གེ་དྲེགས་པས་གཟིར་ན་ཇི་ལྟར་བྱ།

ཟློས་གར་བུ་ཚུང་དྭ་ཕྲུག་ཏུ་ལུས་ན་ཇི་ལྟར་བྱ།

ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ།

༡༠་ མིང་གི་ཕྲེང་བ་རྣམས་སྲུ་ཧྲིག་གི་དོ་ཤལ་ཕྲེང་སྐྲུད་ལ་བརྒྱུས་པའི་ཚུལ་གྱིས་མཛེས་པར་བཀོད་པ་དཔེར་ན། དེ་ཉིད་ལས།

སྙིང་ཞེན། བག་འཁུམ། ཐོངས་དད། ལེ་ལོ………ཞེས་པ་ལྟ་བུ།

༡༡་ ཁྱད་གཞི་དུ་མ་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་ངལ་གསོའི་འཛོག་མཚམས་འདྲ་བར་བྱས་ཏེ་སྤྱངས་པའམ། ཁྱད་ཆོས་དུ་མ་དེ་ལྟར་བྱས་པ་དཔེར་ན། དེ་ཉིད་ལས།

> འོད་གསལ་གྱི་ལམ་ཆེན།
> གཞི་བརྗོད་ཀྱི་ལས་འགན།
> བདེ་སྐྱིད་ཀྱི་འཚོ་བ།
> འཐབ་འཛིང་གི་གླུ་དབྱངས།

ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་དེ་ལྟ་བུ་ཁོ་ནས་གོང་འོག་ཀུན་ཏུ་ཁྱབ་པར་བྱེད་ན་ནི། རང་མོས་ཀྱི་སྡེབ་སྦྱོར་དུ་མི་འགྱུར་བས། རྐང་པའམ་ཚིག་གམ་ཚིག་གྲུབ་སོགས་བབ་བསྟུན་གྱིས་རིང་ཐུང་སྣ་ཚོགས་བྱ་དགོས་པའི་གནད་ཀྱང་མཁྱེན་པར་མཛོད།

༡༢་ རྩོམ་ཆོས་སྤྱི་ཁོག་ལ་རྩིས་གྱིས་བལྟས་ཚེ། དུམ་ཚན་སོ་སོར་ཚིག་མཚམས་འཛོག་ཚུལ་སོགས་ཡ་ལམ་འདྲ་བར་བྱས་པ་དཔེར་ན། མཁས་པ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་ ༼སྤྲིན་དཀར་གྱི་འདབ་མ་༽ ལས།

དབྱར་གསུམ་གྱི་དཔལ་ཡོན་ས་གཞི་ལ་ཤར་དུས།

ཁྱེད་ནི་འཛའ་ཚོན་གྱི་བུ་མོ་ཞིག་དང་འདྲ་བས། ·········

སྟོན་གསུམ་གྱི་དཔལ་ཡོན་ས་གཞི་ལ་ཤར་དུས།

ཁྱེད་ནི་ཐྲི་ཟ་ཡི་བུ་མོ་ཞིག་དང་འདྲ་བས། ·······སོགས་ལྟ་བུ།

༡༣ སངས་རྒྱས་ཀྱིས་ (བོད་ཀྱི་ཚིག་རྒྱན་རིག་པའི་སྒོ་འབྱེད་འཕྲུལ་གྱི་ལྡེ་མིག་) ཏུ་བཤད་པ་ལྟར་གྱི་རྣམ་གྲངས་གཞན་བརྗོད་ཀྱི་རྒྱན་སྦྱོར་དཔེར་ན། དེ་ཉིད་ལས།

སྐབས་རེར་དར་དཀར་གྱི་ཤམ་བུ་གཡོ་བའི་ཚུལ་གྱིས་མཐོན་མཐིང་གི་མཁའ་དབྱིངས་སུ་རྒྱུ་བ་དང་།

སྐབས་རེར་སྤུགས་མཁན་གྱིས་བེར་ནག་གྱོན་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཉི་ཟླའང་སྒྲིབ་པར་བྱེད་ལ།

ལན་རེར་སྦྲང་ཆར་ཟིམ་ཟིམ་དུ་འཛོ་བ་དང་།

མཚམས་རེར་དྲག་ཆར་ཤོ་ཤོ་རུ་འབབ་པ།

ཐུགས་ཁྲོས་པའི་ཚེ་ན་སེར་བའི་མདེལ་ཆར་འཕེན་པ་དང་།

ཡིད་དགའ་བའི་ཚེ་ན་མེ་ཏོག་གི་ཆར་པ་འབབ་ཅིང་།

སྐབས་སྐབས་སུ་ཤར་ནས་ནུབ་ཏུ་རྒྱུ་ཞིང་།

མཚམས་མཚམས་སུ་ལྷོ་ནས་བྱང་དུ་འགྲོ་བ་ཡིན་པས། ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

དེས་ན། རང་མོས་ཞེས་པ་སྤྱི་ར་ན་སྡེབ་སྦྱོར་རམ་སྙན་ངག་གི་ལུས་ཀྱི་ཆ་ནས་འབྱེད་དགོས་པར་སྣང་བས། གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར་ཚིག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་སྒྲིག་ཚུལ་རང་གི་ཆ་ནས་ཀྱང་སྙན་ངག་ཏུ་གྱུར་ཟིན་པས། རང་མོས་ནི་སྙན་ངག་ལས་ལོགས་སུ་མེད་པ་འོ་ཚུ་འདྲེས་མའི་རང་བཞིན་ཞིག་ཡིན་ཏེ། འདི་ཡན་ནི་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་སྒོ་ནས་རང་མོས་ལ་དཔྱད་པ་ཙུང་ཟད་བགྱིས་པ་འདིས་མཚོན་ཏེ་གཞན་ཡང་ཤེས་པར་བྱའོ། །

བཞི་པ་རང་མོས་སྙན་ངག་གི་བརྗོད་བྱའི་སྲོག་གི་སྐོར།

(Subject matter of the Blank / Free Verse.)

ད་ནི་རང་མོས་སྙན་ངག་གི་བརྗོད་བྱའི་སྲོག་གི་སྐོར་ལ་ཙུང་ཟད་དཔྱད་ན། སྙན་ངག་མཁན་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་༼འདི་ནའང་དྲག་ཏུ་མཚོངས་ལྡིང་བྱེད་བཞིན་པའི་སྙིང་གསོན་པོ་ཞིག་འདུག་༽ཅེས་པའི་བརྗོད་དོན་སྙིང་པོ་ནི། དེ་ཉིད་ལས།

ཀྱེ་ཀྱེ། གྲོགས་པོ་ལགས།

གངས་ཅན་གྱི་གཞོན་ནུ།

གསར་གཏོད་ཀྱི་སྟོབས་མེད་ན།

དྲང་བདེན་ཟེར་བ་ཡང་མེད་ལ།

རྒྱུ་འབྲས་ཐེར་བ་ཡང་སྐྱུག་རྫུན་རེད། ཅེས་པ་འདི་ཡིན་ཞིང་། དྲག་ཏུ་མཚོངས་ལྷིང་བྱེད་བཞིན་པའི་སྙིང་གསོན་པོ་འདི་ཐོག་མ་ནས་དམར་རྗེན་དུ་སྟོན་ན། མང་ཚོགས་ཀྱི་མདུན་སར་སྤྲིན་མོར་རྒྱུ་བ་བཞིན་མི་མཛེས་པའི་ཕྱིར། སྔོན་བྱུང་གི་ལོ་རྒྱུས་བུ་མོའི་མཛེས་སྡུག་དང་འབྲེལ་བའི་ངོམ་སོ་བསྟན་ནས། བྱབྱཡིད་དུ་འོང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱུང་བ་དང་། སྙིང་དུ་སྡུག་པའི་བཀའ་བསྟན་གྱི་མཛེས་མ། བརྗེད་པར་དཀའ་བའི་ཤེས་བྱ་ཡི་བང་མཛོད་བྱབྱསོགས་རང་ཡུལ་གངས་ཅན་གྱི་འཛིན་མར་འཕོས་ལུགས་ནན་ཏན་བརྟན་པའི་དྲི་བའི་ཚུལ་དུ་བསྒྲགས་ལ། དེ་ནས་གདོང་དམར་བོད་ཀྱི་བྱུང་བ་ནང་ཆོས་ཀྱི་མར་ཁུས་བཙོས་ཤིང་། ཚན་རིག་གི་གྲོ་མ་དང་བསྡེབས་པའི་ཞིམ་མངར་རོ་བཅུད་ཅན་གྱི་ཟས་མཆོག་བཤམས་པའི་དགའ་སྟོན་གྱིས་ཚིམ་པར་མཛད་པ་དང་འབྲེལ་བསམ་བློ་དང་ལྟ་བ་གསར་པ་སོགས་སྐྱུ་མགྲོན་གསར་པ་གདན་མ་དྲངས་པའི་སྐྱོན་ཆ་དང་། རྙིང་ཞེན་གྱི་མཁའ་དབྱིངས་སུ་བག་ཆགས་ཀྱི་ཆུ་འཛིན་གཡོ་ཞིང་། བག་འཁྲུམས་ཀྱི་གློག་ཞགས་འཁྱུག་ཀྱང་སྔོན་ཐོན་གྱི་སྣྲང་ཆར་མེད་པའི་ཞན་ཆ་གསལ་འདོན་གནང་སྟེ། མི་རིགས་ལ་བཙངས་པའི་བརྩེ་དུང་གསལ་བར་བྱས།

ཞན་ཆའི་སྨག་རུམ་གྱིས་འཐིབས་ཀྱང་བག་འཁྲུམས་ཀྱི་གློག་ཞགས་རྟག་ཏུ་འཁྱུག་མི་དགོས་པར། མ་འོངས་པའི་རེ་བའི་རླངས་པ་མཁའ་ལ་འཕྱུར་ངེས་ཡིན་ཞིང་། ལྷོ་ཕྱོགས་འཕགས་ཡུལ་ལ་གནས་པའི་གངས་

ལྗོངས་ཀྱི་སྤྲིན་སྤོན་ཏེ། གངས་ལྗོངས་ཀྱི་ལྷ་བྱ་དཀར་པོས་གསུང་སྙན་གྱི་གླུ་དབྱངས་འཛམ་གླིང་གི་ཁྱོན་ན་སྒྲོག་པའི་དགེ་མཚན་གྱི་སྔ་ལྟས་དང་དངོས་གཞི་རྣམས་དེ་དུས་ནས་སྙིང་གསོན་པོ་ཞེ་ས་པ་བརྩམས་དུས་༡༩༨༥།༧།༢༡ཡིན།རྩོམ་པ་པོས་རྒྱལ་ཁམས་ཀྱི་ཁ་ན་ཡོད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྤྱན་གྱིས་གཟིགས་ཏེ། གདེང་སྤོབས་སྙེད་པའི་སེམས་གསོ་བཏང་བ་དང་འབྲེལ། དྲག་ཏུ་མཚོངས་ལྡིང་བྱེད་བཞིན་པའི་སྙིང་གསོན་པོ་རྗེན་ཆར་དུ་བཏོན་ཏེ། ཡར་བསྐྱལ་གྱི་འབོད་སྒྲའི་ཀི་ཤར་བརྒྱབ་པ་ལྟ་བུས་ཁ་བ་ཅན་པ་རྣམས་ཀྱི་ཁོང་ན་དྲག་ཏུ་མཚོངས་ལྡིང་བྱེད་བཞིན་པའི་སྙིང་གསོན་པོ་ལ་འཕར་རྩའི་ནུས་ཤུགས་གསར་སྣོན་བྱས་པའོ། །

དེ་བཞིན་༼ལང་ཚོའི་རླབ་ཆུ་༽ལ་མཚོན་ན་འང་། དེ་ཉིད་ལས།

འདི་ནི། བོད་གངས་ཅན་གྱི་གཞོན་ནུ་རྣམས་ཀྱི་ལང་ཚོའི་རླབ་ཆུ་རེད།
འདི་ནི། དུས་རབས་ཉི་ཤུའི་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུའི་བོད་རིགས་གཞོན་
ནུ་རྣམས་ཀྱི་གསར་གཏོད་ཀྱི་སྙིང་སྟོབས།
འཐབ་འཛིང་གི་ཉམས་འགྱུར།
ལང་ཚོ་ཡི་གླུ་སྒྲ་རེད།

ཅེས་བཤད་པ་ལྟར་བརྗོད་དོན་གྱི་སྙིང་པོ་ནི་ལང་ཚོའི་རླབ་ཆུ་སྟེ། རླབ་ཆུ་འདིས་མཚོན་པར་བྱ་བའང་བཞུར་རྒྱུན་རིང་ཞིང་། འབབ་རྒྱ་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན།

དེའང་། སྔོ་ཞིང་བསངས་པའི་ནམ་མཁའ། ནས། སྣན་ཞིང་འཇེབས་པའི་གླུ། ཞེས་པའི་བར་གྱིས་ནི། ཁྱད་གཞི་ལང་ཚོའི་རྣབ་རྩུའི་ཁྱད་ཆོས་སྣ་ཚོགས་པ་དཀར་གཞི་ལས་མཚོག་ཏུ་དཀར་བའི་ཚུལ་གྱིས་སྣན་པའི་ཚིག་གི་ཕྲེང་བ་རྣམས་རི་ངོས་མཛེས་པར་བརྒྱན་པའི་སྐས་ཞིང་དང་འདྲ་བར་བཀོད་པ་ལེགས་ཤིང་། གྲེ་འགྱུར་གྱི་གླུ་གདངས་སྣན་པོས་ཡོངས་སུ་བརྒྱན་འདུག །

ཀྱེ་ཀྱེ། རྣབ་རྩུ་ཡི་ལང་ཚོ་ཡ། ཞེས་འབོད་པའི་ཚུལ་གྱིས་རྣབ་རྩུའི་སྙིང་སྟོབས་དང་སྤོབས་པ། ཟེལ་ཤུགས་དང་སྟོབས་ཤུགས་རྣམས་ནི། ནམ་དུས་དབྱེར་མེད་དང་། ཡུལ་ལུང་ཁྱད་མེད་ཀྱི་རྩ་སྣ་མི་གཅིག་ཁྲི་མ་འབུམ་གྱི་སྙིང་བཅུད་ལས་གྲུབ་ཅིང་། མཐུན་སྦྲིལ་གྱི་རྩ་ཡིན་པས་གཡང་གཟར་ལས་འབབ་ཐོད་པ་དང་། ཡོངས་འདུས་ཀྱི་རྩ་ཡིན་པས་ངམ་རོང་ལས་མཚོང་བར་སྤོབས་པ། གསར་བྱུང་གི་རྩ་སྣ་བསྐྱུ་བའི་སྤོབས་པ་ཡོད་པས་བློ་རྒྱ་ཆེ་བ། ཁེངས་དྲེགས་སྤྱངས་པས་བཞུར་རྒྱུན་རིང་བ། སྙིགས་འདོར་བཅུད་ལེན་གྱི་ནུས་པ་ལྡན་པས་ལུས་སེམས་གཙང་མའི་ལང་ཚོ་རྒྱས་པར་བསྟན།

རྣབ་རྩུ་ཡ། ཁྱེད་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔང་པོ་དང་། སོགས་ཀྱིས་ནི། ལང་ཚོའི་རྣབ་རྩུ་ལ་དར་རྒྱུད་དང་། རྣབ་རྩུའི་ལང་ཚོ་ལ་འཕེལ་འགྲིབ་ཡོད་པར་ལྟར། བོད་གངས་ཅན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་འཕེལ་འགྲིབ་དང་དར་རྒྱུད་བྱུང་ཚུལ་

ཏེ། ལང་ཚོའི་ཐབ་ཚུལ་བརྟེན་ནས་རིག་གནས་ཆེ་བ་ལྔའི་འབྲས་བུ་སྨིན་པ་སོགས་དཔལ་ཡོན་སྣ་ཚོགས་པས་ང་ཚོ་ལ་གཟི་བརྗིད་དང་ལ་རྒྱ་གནང་ཚུལ་བསྟན།

ཐབ་ཚུ་ནི་མ་འོངས་པའི་ལམ་འདྲེན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རིག་གནས་ཚུང་བ་ལྔ་ཚན་རིག་ལག་རྩལ་དང་བཅས་པ་འཛིན་སྐྱོང་བསྲུ་གསུམ་ཇི་ལྟར་བགྱིད་ཚུལ་བསམ་གཞིགས་ཀྱི་ཨ་ལོང་འགྱུག་པའི་དྲི་བའི་ལྟུགས་ཀྱུ་རྣོན་པོ་དགུང་སྔོན་དབྱིངས་སུ་འཕངས་ཏེ་ཨ་ལོང་ཁྲུག་པའི་ཐོལ་བསྟན།

དེ་མན་གྱིས་ནི། མཚར་སྡུག་འོད་སྟོང་འབར་བའི་སྔོན་ཆད་ཀྱིས་ད་ལྟའི་ཚབ་བྱེད་མི་རབ་བར། དུས་དང་མཐུན་པའི་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་འཕར་རྩ་ལྡིང་བའི་གསར་གཏོད་དང་གསར་རྗེད་ཀྱི་ལམ་བུར་ཞུགས་ཏེ། སྔོན་ཐོན་གྱི་གོམ་སྲ་སྒྲོག་དགོས་པའི་བསྐུལ་མ་དང་འབྲེལ། མི་རབས་གསར་པའི་སྟོབས་ཤུགས་དང་། མདུན་སྐྱོད་ཀྱི་རུ་སྒྲིག་ནི། སྔན་པོའི་གླུ་དབྱངས་ཀྱི་རམ་འདེགས་དང་བཅས་པའི་གློག་བརྙན་གྱི་གཟུགས་སུ་བསྒྲུན་པའི་སྒོ་ནས་རྩོམ་པ་པོས་བོད་ཀྱི་སོན་རྩ་རྣམས་ལ་བཅངས་པའི་རེ་སྨོན་དང་ཡིད་ཆེས་རྣམས་གསལ་བར་བྱས་སོ། །

དེས་ན་འདི་ལྟ་བུའི་རང་མོས་སྙན་ངག་དག་ནི། བརྗོད་དོན་གྱི་སྲོག་དང་བཅས་ཤིང་རྒྱན་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་ཉམས་འགྱུར་ལྡན་པའི་སྙན་ངག་གི་མཛེས་མ་ཡིན་པས། ཚོགས་ཀྱི་མདུན་སར་དབྱུང་དུ་རུང་གི གཙོད་

མཚམས་ཀྱི་སྦྱེབ་མི་ལེགས་པས་ཐང་པ་ཞ་ཞིང་། བརྗོད་དོན་གྱི་སྲོག་མེད་པས་རོ་དང་འདྲ་བ་དག་ནི། རང་མོས་སྙན་ངག་ཏུ་བསྡོམས་ཀྱང་། མཁས་མང་ཚོགས་པའི་མདུན་སར་དབྱུང་དུ་མི་རུང་བའི་སྐྱོན་པའི་ལབ་བརྗོལ་ཡིན་པས། རང་མོས་སྙན་ངག་ག་ལ་ཡིན།

དེང་དུས་གོ་རྒྱུ་ཚོར་རྒྱུ་མེད་པའི་རང་མོས་སྙན་ངག་མང་བར་མ་ཟད། སྙན་ངག་པར་སྡོམ་པ་འགས། རང་གི་བརྩམས་ཆོས་ལ་རང་གཞན་གཉིས་ཀས་འགྲེལ་མི་ཐུབ་པའི་སྐབས་སུ། ངའི་སྙན་ངག་འདི་ལོ་གྲངས་འདི་ཙམ་གྱི་རྗེས་སུ་གོ་འོང་ཞེས་མཁས་པའི་རྣར་མི་འགྲོ་ཞིང་། ལྷུན་པོ་སླུ་འབྲིད་བྱེད་པའི་ཚིག་སྨྲ་དགོས་པའང་བྱུང་འདུག་སྟེ། ནང་དོན་ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བ་ཆུ་གཏེར་ཆེན་པོ་ལ་འགྲན་ནུས་པའི་ནང་དོན་རིག་པའང་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཇི་བཞིན་དུ་འགྲེལ་ནུས་ན། དམ་དུམ་གྱི་འཛིག་རྟེན་ཕལ་པའི་སྙན་ཚིག་ཙམ་ནི་ལྟ་ཅི་སྨོས། དེ་བཞིན་རྗོད་ཚིག་བསླིང་ཞིང་དཀའ་བ་སྦྱོན་གྱི་ཡིག་སྙིང་དང་མངོན་བརྗོད་དང་གབ་ཚིག་སོགས་ཐམས་ཅད་ཀྱང་མཁས་པ་དག་གིས་ལེགས་པར་འགྲེལ་ནུས་མོད། སྙན་ཚིག་ཏུ་སྡོམ་པའི་སྐྱོན་པའི་ལབ་བརྗོལ་དེ་རིགས་ནི། ཚིག་ཚོགས་ཀྱི་མདུད་ནག་བརྒྱབས་ཏེ་དགྲོལ་དུ་མེད་པར་གྱུར་པས་ན། རང་གཞན་སུས་ཀྱང་བཀྲོལ་མི་ནུས་པ་ཙམ་ཡིན་ཏེ། འདི་དག་ནི་འབྱུང་འགྱུར་གྱི་མི་རབས་རྣམས་ལ་ལམ་ཕྱོགས་བསྟན་པ་ཙམ་ལགས་སོ།།

ལྷུ་པ་སློལ་རྒྱུན་དང་རང་མོས་ཀྱི་ཁྱད་པར།
(Differences Between the Traditional And the Free Writing.)

སྤྱིར་ན་སློལ་རྒྱུན་དང་དེང་རབས་ཟེར་བའི་ཐ་སྙད་འདི་དག་ནི་སྔ་མོ་ནས་ཕྱི་རྒྱལ་ཁག་ཏུ་སྤྱད་ཟིན་འདུག་ལ། ཆེ་བྲག་ཏུ་སྙན་ངག་སྐོར་གྱི་སློལ་རྒྱུན་དང་དེང་རབས་ཟེར་བ་ནི་འདི་ལྟར། དབྱིན་ཡིག་གི་སྙན་ངག་ནི་ཚིགས་བཅད་གང་ཞིག་ལ་རྐང་པ་གོང་འོག་སོགས་ཀྱི་མཐར་དབྱངས་ཀྱི་སྒྲ་གདངས་འདྲ་བ་རེ་ཡོད་དགོས་ཤིང་། རྒྱ་ཡིག་ཀྱང་དེ་དང་འདྲ་ཚུལ་ཧྲོར་གཙང་འཛིགས་མེད་ཀྱིས་༼དེང་རབས་བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་དང་དེའི་རྒྱ་བ་ལྡོངས་༽༢༢༧། རྒྱ་ནག་གི་སློལ་རྒྱུན་སྙན་ངག་ཤོ་ལོ་ཀ་གཅིག་གི་ཚིག་རྐང་གསུམ་པ་ཕུད་པའི་གཞན་གསུམ་ལ་ བྱབྱཡ་ཡོན་བྱབྱ ཞེས་པ་སྐྱེས་གནས་སམ་སྒྲ་གདངས་གཅིག་པ་ངེས་ཅན་དུ་དགོས་པས་ཁྲིམས་ལུགས་དམ་ཞིང་། དབྱིན་ཇིའི་སློལ་རྒྱུན་སྙན་ངག་གི་རྐང་པ་རེ་རེའི་མཇུག་ཏུའང་(Theeདང་Be)ལྟ་བུའི་སྒྲ་གདངས་གཅིག་མཚུངས་པ་དགོས་པར་སྣང་བ་ལ་བལྟས་ན། བོད་ཀྱི་ཚིགས་བཅད་སྙན་ངག་ལ་རྩོམ་པ་པོས་ཆེད་དུ་སྒྲ་རྒྱན་བསྲེས་ན་ལས་སྒྲ་གདངས་གཅིག་མཚུངས་པ་ངེས་པར་དགོས་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་གང་ཡང་མེད་པར་རང་དབང་རང་འདོད་ཡིན་པ་འདི་ཤེས་དགོས་པའི་གནད་འགག་ཅིག་ཡིན། ཞེས་བཤད་པ་ལྟར་ཡིན་པས། ཁོང་པ་དག

གིས་རང་མོས་སྙན་ངག་ཅེས་བཤད་པ་ནི། སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་སྒྲ་རྒྱན་སྙན་ངག་ལྟར་བྲི་མི་དགོས་པར། སྒྲ་རྒྱན་མེད་ཀྱང་རྐང་པ་ཙུང་ཟད་ཆ་སྙོམས་པ་ལྟ་བུ་བག་ཡངས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བྲིས་པའི་སྙན་ངག་ལ་ཟེར་བར་འདུག །འོན་ཀྱང་། རང་རེ་བོད་ལ་ནི། ༼མེ་ལོང་མ་༽ལས་བཤད་པ་ལྟར་སྙན་ངག་ལ་དོན་རྒྱན་སྒྲ་རྒྱན་ཅི་རིགས་རིགས་ཀྱིས་སྤྲས་པའང་ཡོད་པས། དབྱིན་ཇི་དང་རྒྱ་ནག་གི་སྲོལ་རྒྱུན་སྙན་ངག་ལས་བོད་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་སྙན་ངག་ནི་ཁྱད་པར་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་། ཁྱབ་རྒྱ་འང་ཧ་ཅང་ཆེ་བ་ཡོད་པས། དེ་དག་གི་ལུགས་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ནས་བོད་ལ་ཞྭ་དཔེ་ལྷམ་འགེབས་བྱ་མི་རུང་།

དེ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། སྒྲ་རྒྱན་རང་གི་ཆ་ནས་བསམས་ནའང་། སྲོལ་རྒྱུན་དང་རང་མོས་གཉིས་ཀ་ལ་སྒྲ་རྒྱན་རྣམས་ཁྱད་མེད་དུ་སྤྲས་ཆོག་པར་སྣང་བས། དེས་ཀྱང་དབྱིན་ལུགས་ཀྱི་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་འབྱེད་བྱེད་རྣམས་རང་རེའི་བོད་ལ་སྦྱོར་མི་རུང་བས་མི་ཚད། རྒྱ་ནག་ལུགས་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་དང་རང་མོས་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་འབྱེད་ཆོས་དག་ཀྱང་ཞྭ་དཔེ་ལྷམ་འགེབས་ལྟར་ཡིན་པས་རང་རེ་ལ་སྦྱོར་དུ་མི་རུང་བར་ཤེས་དགོས་སོ། །

དེ་བཞིན་དོན་རྒྱན་གྱི་ཆ་ནས་བསམས་ནའང་། གཉིས་ཀ་ལ་ཁྱད་མེད་དུ་སྤྱོད་ཆོག་ཅིང་། སྤྱོད་དགོས་པའང་ཡིན་ཚུལ་བཤད་ཟིན་ལ། ཤར་ལྷོའི་འདོད་པ་ལྟར་གྱི་ཡོན་ཏན་རྣམས་ཀྱང་རྩོམ་པ་པོ་སོ་སོའི་ཁམས་མོས་

དང་བསྟུན་ཏེ་ཅི་རིགས་པ་གཉིས་ཀ་ལ་སྤྱོད་ཚོག་ཅིང་དགོས་ངེས་ཡིན་པར་སྣང་ངོ་། །

འོན་ན་སྲོལ་རྒྱུན་དང་རང་མོས་ལ་ཁྱད་པར་མེད་དམ་ཞེ་ན། ཡོད་དེ། ལྟ་ཚུལ་དུ་མས་ཁྱད་པར་འབྱེད་ནུས་པ་ལས། གཙོ་བོར་ནི་སྦྱིན་སྦྱོར་གྱི་ཆ་ནས་ཡིན་པར་སྣང་སྟེ། འདི་ནི་བྱུང་དང་འབྱུང་འགྱུར་གྱི་རང་མོས་སྤྱི་འི་ཆ་ནས་བསམས་པའི་བཤད་པ་ཡིན་ནོ། །

འོན་ཀྱང་རྟོར་གཙང་འཛིགས་མེད་ཀྱིས་དབྱེ་ཞིབ་བྱས་པ་ལྟར་གྱི་བྱེདང་རབས་སྐྱན་ངག་བྱེར་བ་ ༡༩༩༠ གྱི་གྲངས་ནས་མི་ལོ་ཉི་ཤུ་ཡས་མས་རིང་གི་གསར་དར་གྱི་བརྩམས་ཆོས་ཁག་དང་། དུས་འགྱུར་ ༡༩༥༩ སྔོན་གྱི་བརྩམས་ཆོས་སམ་དེ་བཞིན་བརྩམས་པའི་སྲོལ་རྒྱུན་གཉིས་ལ་ནི། ཁྱད་པར་འབྱེད་ཆོས་དུ་མ་ཡོད་པ་དཔེར་ན།

༡ **བརྗོད་བྱ།** སྲོལ་རྒྱུན་གྱིས་ནི་སྔེ་བཞིས་མཚོན་པའི་ཆོས་ཅི་འང་བརྗོད་བྱར་བྱེད་རུང་བར་འདོད་ཀྱང་། རྩོམ་པ་པོ་ཕལ་མོ་ཆེ་གྲྭ་བཙུན་སོགས་ཆོས་ལ་དད་པའི་ཞུགས་རྟེ་ཡོད་མཁན་རྣམས་ཡིན་པས། འཇིག་རྟེན་པོ་མོའི་བརྩེ་དུང་སོགས་མང་པོའི་སྐོར་བྲིས་མེད་པ་དང་། དེང་རབས་སྐྱན་ངག་སྨྲ་བ་ཁག་གཅིག་གིས་བྱ་སྤྱི་ཚོགས་འཚོ་བ་བྱའམ་ཆེ་འདི་སྣང་གི་སྐྱིད་སྡུག་ཙམ་བརྗོད་བྱར་བཟུང་བར་མ་ཟད། སྐྱན་ངག་གསར་པོན་གྱི་བརྗོད་བྱ་ལ་དེ་ལྟར་ཡིན་དགོས་པའི་ལྟ་ཚུལ་ཡང་བཟུང་འདུག

༢་ **སྡེབ་སྦྱོར།** སྦྲོལ་རྒྱུན་དང་རང་མོས་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་གཙོ་བོ་ནི། སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་ཆ་ནས་ཡིན་པ་གོང་བཤད་རྣམས་ཀྱིས་ཤེས་ནུས་སོ། །

༣་ **རྒྱན་སྤྱོད་ཚུལ།** སྦྲོལ་རྒྱུན་སྐད་ངག་ལ་༼མི་ལོང་མའི་༽ལུགས་ཀྱི་རྒྱན་རྣམས་དང་། གཞན་ཡང་དེར་མེད་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་དུས་རབས་དང་འགྲོགས་ནས་རིམ་གྱིས་རང་གི་རྣམ་དཔྱོད་ཀྱིས་རྒྱན་གསར་རིགས་འགའ་ཤས་ཀྱང་བྱས་ཤིང་བྱུང་ཡོད་ཚུལ་དཔྱད་རྩོམ་འགར་གསལ་འདུག་པ་ལྟར་ཏེ། མདོར་ན། ༼མི་ལོང་མ་༽ལས།

འདི་ནི་ད་ལྟའང་རྣམ་རྟོག་སྐྱེ། །
དེ་དག་མ་ལུས་སུས་བརྗོད་ནུས། །

ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། མིའི་རྣམ་རྟོག་ལས་བྱུང་བའི་རྒྱན་གྱི་རྣམ་གྲངས་ཅིའང་སྤྲུས་སུ་རུང་བའོ། །འོན་ཀྱང་ད་བར་གྱི་རང་མོས་སྐད་ངག་མང་པོར་གཟུགས་རྒྱན་སོགས་དོན་རྒྱན་ཅུང་ཤས་ལས་སྤྱད་ཐུབ་མི་འདུག་ལ། སྒྲ་རྒྱན་ནི་སྤྱོད་སྒོ་ཤིན་ཏུ་ཆུང་བར་བྱས་འདུག་སྙམ་ཡང་། ཐམས་ཅད་ལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ངེས་པ་མེད་པར་མ་ཟད། དོན་རྒྱན་སྒྲ་རྒྱན་ཅིའང་རུང་ངེས་པར་དུ་སྤྱད་དགོས་པ་གལ་ཆེའོ།།

དེས་ན། གོང་དུ་བཤད་པའི་བརྗོད་བྱའི་ལྟ་ཚུལ་འདི་ནི་གཙོ་ཆེར་ཆོས་དུག་ཏུ་འཛིན་པའི་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་པའི་གསོ་སྐྱོང་འོག་འཚར་ལོངས་བྱུང་བའི་གསར་སྐྱེས་དཔུང་ཁག་གཅིག་གི་རྣམ་དཔྱོད་ནར་མ་སོན་

པའི་སྐབས་ཀྱི་ལྟ་ཚུལ་ཡིན་ལ། དེའང་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་དང་མི་མཐུན་པས། བློ་ངོར་ཤིན་ཏུ་མི་འཐད་པའི་སྣྲུབ་བྱེད་མང་དུ་ཡོད་ཀྱང་རེ་ཞིག་སྟོད་དུ་མི་ཊུང་བས་བཞག་ཅིང་། དེ་ལྟ་བུའི་ལྟ་བ་ནི་ཁྲིན་པའི་སྤྲུལ་པ་ལྟར་གྱུ་དོག་པའི་མཐར་ཐུག་ཏུ་སྣང་ངོ་། །

དྲུག་པ་རང་མོས་ཀྱི་སྐྱོན་སེལ།

(Correction of the Blank Writing.)

རང་མོས་སྣན་ཚིག་སོགས་བརྩམས་ཆོས་ཕལ་མོ་ཆེར་གཟུགས་ཅན་འཕར་མའི་རྒྱན་ཤིན་ཏུ་མང་པོར་སྤྱོད་དེ། ཚིག་གི་སྤྲུ་རྩལ་དུ་རློམ་པ་ནི། དེང་གི་བརྩམས་ཆོས་ཁག་གི་སྤྱི་འགྲོས་ལྟ་བུར་སྣང་སྟེ། དེའང་ཉིན་རེ་ཞིང་ཚིགས་བཅད་དམ་དུམ་མང་དུ་འབྲི་ཤློག་བྱེད་པའི་གོམས་གཤིས་ཀྱིས་མིང་ཚིག་གཟུགས་རྒྱན་ཅན་དོན་ཡོད་མེད་ཅི་རིགས་བློ་ངོར་འཇགས་ཏེ། རྩོམ་པའི་ཆེ་ནའང་ཞིབ་ཏུ་མ་བསམས་པར། སྐབས་བབ་ཀྱི་བརྗོད་དོན་དང་འབྲེལ་ཡོད་མེད་ཅིའང་ཊུང་འབྲི་རྒྱུང་བྱེད་པ་ལས། རིམ་གྱིས་སྣན་ངག་བརྗོད་བྱ་ཡོད་རིགས་རྣམས་ཀྱང་ཁ་ཐེ་དམ་དུ་འགྲོ་བར་མ་ཟད། སྐབས་རེར་གོ་རྒྱུ་ཚོར་རྒྱུ་མེད་པའང་ཆགས་ནས་རང་གཞན་སུས་ཀྱང་འགྲེལ་མི་ཐུབ་པར་གྱུར་ཏེ། གཡོ་སྒྱུའི་སྐད་ཆ་སྨྲོན་པ་ལྟར་བཤད་དགོས་པའང་བྱུང་འདུག་གོ །

དེས་ན། དཔེ་ལ་དཔེ་དུ་མ་བརྩེགས་ཤིང་སྤུ་ཕྱི་འབྲེལ་མི་ཆགས་པ་དང་། སྐབས་བབ་ཀྱི་དོན་ལ་ཅིའང་མི་བསམ་པར་ངག་ནས་གང་ཐོན་དང་། སྨྱུག་རྩེ་གར་འགྲོ་བྱེད་པའི་རྩོམ་རིགས་ནི། སྐྱོན་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་སྲོག་མེད་པའི་རོ་དང་གཉིས་སུ་མ་མཆིས་པས། ཚད་ལྡན་གྱི་རྩོམ་ཞིག་འབྲི་ན་ནི། ངེས་པར་དུ་ཐོག་མར་བརྗོད་བྱའི་སྐོར་ཞིབ་ཏུ་བསམམས་ཏེ་ངོ་བོ་གོ་རིམ་སོགས་བློ་ངོར་ལེགས་པར་བསྒྲིགས། རགས་ཟིན་གྱི་གཞི་འདིང་། བཟ་སྦྱོད་ཀྱིས་ལྷུ་སྒྲིག །མངོན་བརྗོད་སོགས་སྐབས་བབ་ཀྱིས་སྤྱོད། སྒྲ་རྒྱན་དོན་རྒྱན་སོགས་ཀྱིས་གང་མཛེས་སྤྲས་དགོས་སོ། །

གཞན་ཡང་། སྤྱར་ཡོད་ཀྱི་མིང་ཚིག་རྣམས་བསམ་བཞིན་རང་དགར་སྒྱུར་བའམ། མི་ཤེས་པར་རང་བཟོའི་མིང་ཚིག་གསར་པ་མང་ཆེས་ནའང་མི་མཛེས་ཤིང་། གློག་པ་པོ་ལ་སྦྱོ་སྣང་སྐྱེར་མི་ཐུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། ཐྲན་རང་ལ་ཐྲད་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་ཞུ་ན། ཉིན་ཤས་སྔོན་ཏེ་༢༠༡༠།༣།༦ ཉིན་ཁོ་བོས་༼དཔྱད་བརྗོད་༽འདིར་རྩོམ་པ་པོའི་མཚན་སྔན་ལ་གནོད་དོགས་ཀྱིས་མིང་མ་བཀོད།དེབ་ཅིག་མགོ་ནས་ཙུང་ཟད་བཀླགས་པས། ཉག་ཉོག་གི་ཚིག་ཚོགས་མང་ཞིང་། རང་བཟོའི་མིང་ཚིག་ཤིན་ཏུ་མང་བས། སྐད་རིགས་གསར་པ་ཞིག་ཀློག་པའི་སྣང་བ་ལྟ་བུ་ཤར་བར་མ་ཟད། ཀློག་པའི་འདུན་པ་ལོག་སྟེ། དཔེ་དེབ་ཁ་བརྒྱབ་དགོས་བྱུང་། འོན་ཀྱང་ཞིབ་ཏུ་བསམ་སྐབས་ཐྲན་གྱིས་ནི་ད་ལྟར་བོད་ཀྱི་སློབ་སྦྱོར་གྱི་གཞུང་བྱེད་བཞིན་ཡོད་

པས། གསར་རྙིང་གི་སྤེབ་སྒྲོར་ཀུན་ལ་ཐུང་ཟད་རེ་རྒྱུས་ཡོན་དང་འབྲེལ་ལེགས་ཉེས་ཀྱི་ཤན་འབྱེད་དགོས་པ་ཐྲག་ཏུ་བབ་པའི་ལས་འགན་དུ་བསམས་ནས། སྔར་ཡང་ཨུ་ཚུགས་ཀྱིས་ཞིབ་ལྟ་བྱས་ཏེ་ཕོང་གི་བསམ་པ་ཡོན་ཐབས་བྱས་པ་དཔེར་མཚོན་ཞིག་ནི་འདི་ལྟར། ཤོག་གྲངས་༣༠ལས། རྩོམ་མཁན་གྱིས་དྲན་གདུང་ཞིག་གི་ཟབ་ཚད་དེ་གྲངས་ཀའམ་བར་ཐག་སོགས་ཀྱིས་<u>མ་འཇལ་བར་</u>རབ་བཏགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་རང་སེམས་ཀྱི་ཚོར་འདུ་དེ་ཕྱི་ཡུལ་གྱི་<u>འཕེལ་འགྱུར་དུ་བསྲེས་སྒྲོར་བྱས་</u>པས། གྱིས་བྲལ་གྱིས་གདུང་བའི་<u>ཚོར་ཤེས་</u>དེ་<u>དཔེ་འཇལ་</u>དེ་དག་ལས་གཟུགས་ཅན་བཞིན་དུ་མངོན་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཀློག་མཁན་ལའང་བརྗོད་བྱ་སྨུག་ལོང་ཡིན་པའི་སྨུམ་ཚོན་རི་མོ་ཞིག་གི་སྦྱོང་སྣང་སྐྲུན་པར་བྱེད། ཅེས་གསལ་བ་ལ། ཡིག་ནོར་མང་ཞིང་། ཚིག་རྗོབ་ཆེ་བ་ཁག་བསྒྱུར་ན་འདི་ལྟར། **མ་བཅལ་བར''''། '''**
'འཕེལ་འགྱུར་དང་སྦྱར་བས''''། གདུངས་པའི་ཚོར་བ་དེ་དཔེ་དེ་དག་ལས'''
'། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་བྱེད་ན་ལེགས་སམ་སྙམ་པ་ནི་རྨོངས་འཆར་ཙམ་ལགས་ཤིང་། མདོར་ན། སྙན་ངག་གམ། དཔྱད་བརྗོད་དམ། སྒྲུང་རྩོམ་སོགས་དག་གི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་རྣམས་ནི། ནང་གི་བསམ་བློ་མཚོན་བྱེད་ཡིན་པས། ཅི་ནས་ཀྱང་ཕ་རོལ་ཀློག་པ་པོས་གོ་ངེས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་སྤྱོད་དགོས་པ་ནི། གནད་ཀྱི་དོན་པོ་ཡིན་གྱི། གཞན་དུ་ན་སྣག་ཤོག་གྲོན་པ་དང་། ངོ་བརྒྱལ་ཆེ་

བའི་རྒྱུ་རྐྱེན་ཟད། དཔེ་དེབ་གང་སྒྲིགས་ཁྲོད་དུ་ཐལ་འཚུབ་ཀྱིས་གཏུམ་ནས་ཉལ་དགོས་པའང་འབྱུང་ངེས་ཡིན་པས། དོན་གོ་མི་ཆོད་དོ།།

བདུན་པ་ཞར་བྱུང་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་ཚུལ།
(Supplementary on Publication.)

དང་པོ། པར་གཞི་སྒྲིག་ཚུལ།

པར་རྩ་ནང་འཇུག་བྱས་ཟིན་པ་ན།   གཞུང་ཡོངས་རྫོགས་བར་མཚམས་མེད་པར་ནག་འགྲོས་སུ་བཀོད་པ་ནི། དེང་རབས་ཀྱི་དཔེ་སྐྲུན་བྱེད་ཚུལ་ལ་ཤིན་ཏུ་མི་མཛེས་ཏེ། ཀློག་པ་པོས་ཀློག་མི་བདེ་ཞིང་མཐོང་སྣང་ལའང་མི་མཛེས་པས། དང་བ་འདྲེན་མི་ཐུས་པ་དང་། ལེའུ་དང་ཚན་པ་ཆེ་ཆུང་ཁག་ལ་མཚམས་འབྱེད་ཀྱི་བར་སྟོང་མེད་པས། ཀློར་ངེས་དཀའ་ཞིང་ཁོང་དུ་ཆུད་པ་ལ་ཆེགས་ཆེ་བ། དབང་པོ་འབྲིང་རྒྱུལ་རྣམས་ཀྱིས་ས་བཅད་ཚན་ཆད་ཀྱང་འཚོལ་དཀའ་བ་སོགས་ཀྱི་སྐྱོན་ཆ་དུ་མ་དང་བཅས་པའི་ཕྱིར་རོ།།

དབྱིན་ཡིག་ལྟ་བུའི་དཔེ་དེབ་ཅིག་སྐྲུན་ཚེ། དེབ་དེའི་གཞུང་ཡོངས་རྫོགས་ཡིག་གཟུགས་གཅིག་གྱུར་བྱས་པ་མ་གཏོགས་ཡིག་གཟུགས་སྣེ་མང་བྱེད་པའི་སྲོལ་མི་མཛེས་པར་གྲགས་ཀྱང་། རང་རེ་བོད་ཀྱི་དེང་རབས་དཔེ་དེབ་རྣམས་སུ་གཞུང་གི་སྤྱི་ཁོག་ཡོངས་རྫོགས་ཡིག་གཟུགས་གཅིག

སྒྱུར་གང་ཞིག་ལ། ལེ་ཚན་དང་གཞུང་ཚན། ས་བཅད་སོ་སོའི་མིང་སོགས་ལ་གོ་རིམ་དང་མཐུན་པར་ཡིག་གཟུགས་འདྲ་མིན་དང་། ཡིག་འབྲུ་ཆེ་ཆུང་། ཡི་གེའི་མཛེས་རིས་སོགས་ཕན་ཚུན་བརྗེ་སྒྱུར་བྱས་ནས་མིག་གི་དགའ་སྟོན་དུ་གཏོམ་སྒྲོལ་མཆིས་པ་ནི་ལེགས་པའི་ཆ་ཡིན་པས། ཅུང་ཟད་བཤད་ན།

- ཤོག་མར་ཤོག་ཚད་ཆེ་ཆུང་དང་། མཐའི་བར་སྟོང་(Margins)ཆེ་ཆུང་རང་འདོད་ལྟར་བདམ་དགོས།
- དེ་ནས་གཞུང་གི་སྤྱི་ཁོག་མཐའ་ཚད་(Adjust)སྙོམས་པར་བསྒྲིག

ལེ་ཚན་དང་དུམ་ཚན་ནམ་བརྗོད་ཚན་ཆེ་ཁག་གི་བར་ལ་སྟོང་ཆ་རན་ཙམ་བབ་གཟིགས་བྱ།

- བོད་ཡིག་སྤྱི་འགྲོས་ཀྱི་རྐྱེན་ཡིག་རྣམས་རང་རང་གི་ཤོབ་ཁུངས་ལྟར་བེད་སྤྱོད་ལེགས་པར་བྱ་དགོས་པ་དཔེར་ན། བསྟན་བཅོས་སམ་ལེ་ཚན་འི་ཤོག་མར་ཡིག་མགོ་དང་། ལྷུག་པའི་མིང་མཚམས་སོགས་སུ་ཚིག་ཤད། རྫོགས་ཚིག་དང་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་རྐང་མཐར་ཉིས་ཤད། དོན་ཚན་ཆེན་མོ་དང་ལེ་ཚན་འི་མཚམས་སུ་བཞི་ཤད། ཐིག་ཕྲེང་གི་མགོར་ཡིག་འབྲུ་གཅིག་གཉིས་ཙམ་ལས་མེད་ན་རིན་ཆེན་སྤུངས་ཤད། གཞུང་ཚན་སོ་སོར་འབྱེད་པ་ལ་སྦྲུལ་ཤད། ང་དང་ཤད་ཀྱི་དབར་ལ་ཚེག་རེ་འཇོག་པའང་། པ་དང་མི་ནོར་བའི་ཆེད་དུ་ཡིན་པ་སོགས་ནི་ལྗོན་དབང་ལས།

ལྷུག་པའི་དོན་མང་མིང་མཚམས་དང་། །

དོན་འབྲིང་འབྲེད་དང་དོན་ཉུང་རྫོགས། །
ཚིགས་བཅད་ག་མཐར་ཚིག་ཤད་བྱ། །
རྫོགས་ཚིག་མཐའ་ཅན་ལྷུག་པ་དང་། །
ཚིགས་བཅད་རྐང་མཐར་ཉིས་ཤད་འཐོབ། །
དོན་ཚན་ཆེན་མོ་རྫོགས་པ་དང་། །
ལེའུའི་མཚམས་སུ་བཞི་ཤད་དགོས། །
ང་ཡིག་མ་གཏོགས་ཡིག་ཤད་དབར། །
ཚེག་མེད་དེ་སོགས་ཞིབ་ཏུ་འབད། །གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །

འོ་ན་ང་ཡིག་ལྟར་འ་དང་ཤད་ཀྱི་དབར་ལའང་ཚེག་དགོས་ཏེ། དེ་ལྟར་མིན་ན། ལ་ཡིག་དང་ནོར་བའི་ཕྱིར་སྙམ་ན། མིན་ཏེ། འ་དང་ལ་གཉིས་ཀྱི་ཕྱེད་སྡུ་མཐའ་གཏན་ནས་མི་འདྲ་བ་ནི། ཡི་གེའི་ཆ་ཚད་ལ་བལྟས་ན་གསལ་ལོ། །དེ་བཞིན་ག་ཡིག་ལྟར་ཤ་དང་ཀ་གཉིས་ཀྱང་རྐང་པ་རིང་བས་ཤད་ཀྱི་གོ་ཆོད་དོ་སྙམ་ན། དེའང་མི་འཐད་དེ། ཡི་གེའི་ཆ་ཚད་བགོས་ཆེ་ག་ཡིག་ལས་རྐང་པ་རིང་བ་གཅིག་ཀྱང་མེད་ཚུལ་མཁས་པ་ལ་ཡོངས་སུ་གྲགས་ཤིང་། ཡི་གེའི་ཆ་ཚད་ལས་ཀྱང་གསལ་ལ། ཁོ་བོས་ཀྱང་ཡིག་གཟུགས་སྐོར་༼སྒྲ་རྒྱལ་གསལ་བྱེད་༽ཅེས་པར་བཤད་ཟིན་ཏོ། །

— ས་བཅད་ཀྱི་མིང་ལ་སོགས་པ་འགོ་བརྗོད་ཁག་ཟུར་འདོན་གྱིས་གསེག་གཟུགས་སམ་འཕྲེག་གཟུགས་*(Italics)*དང་། **ཡིག་ཆེན་ནམ་འབྲུ་**

སྦོམ(Bold)| འོག་ཐིག་ཅན(Underline)| མཐའ་ཐིག་ཅན་(Outline)(ལ་སོགས་པའི་མཛེས་རིས་སྣ་ཚོགས་ལ་དཀར་སེར་དམར་ལྗང་སོགས་ཀྱི་ཁ་དོག་དུ་མ་དང་། གཡས་གཡོན་དཀྱིལ་སྙོམས་(Right, Left, Centre and Adjust Aligns)བཅས་ཀྱི་བཀོད་སྒྲིག་དང་བཅས་པ་གཅིག་གམ་གཉིས་སོགས་ཀྱིས་ལེགས་པར་བརྒྱན་པར་བྱའོ། །

— དུམ་བུའམ་ཚན་འབྲིང་ངམ་དོན་འབྲིང་རེའི་ཐིག་ཕྲེང་དང་པོའི་མགོ་ནས་གཡས་སུ་ཅུང་ཟད་བསྐྱུར་བའམ། ཡིག་འབྲུ་དང་པོ་སྦོམ་ཞིང་ཆེ་བར་བྱེད་པ་དང་། དོན་འབྲིང་(Paragraph)སྤྱི་ཕྱིའི་བར་ཐིག་ཕྲེང་རེ་ཕབ་ཅིང་ཕྲན་ཅམ་བསྐྱུར་བ་སོགས་མིག་གི་དགའ་སྟོན་དུ་གྱུར་པའི་མཛེས་ཆོས་དག་རྣམ་པར་དཔྱོད་པའི་རལ་གྲིའི་གདེངས་ཀ་གནམ་དུ་འཕྱུར་ཏེ་དཔྱོད་པར་མཛོད།

— སྤྱི་བྱིངས་ཚིག་ལྷུག་ཡིན་ན། གོང་སྨྲོས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་རྣམས་ཡོད་པ་གཞིར་བཞག་དང་། དེའི་ཁར་ལུང་འདྲེན་གྱི་ཚིགས་བཅད་དམ། བར་སྐབས་ཀྱི་ཚིགས་བཅད་སོགས་ནི། བྱིངས་ལས་ཟུར་དུ་ཕྲང་པ་རིང་ཐུང་ལ་དཔག་སྟེ། ཕར་ཚུར་ཕབ་སྐྱུར་ལེགས་པར་བྱ་ཞིང་། སྤྱི་བྱིངས་ཚིགས་བཅད་ཡིན་ནའང་། ཤོ་ལོ་ཀ་རེའི་མཚམས་སུ་ཐིག་རེ་ཕབ་པ་སོགས་མཛེས་པར་བྱ། འོན་ཀྱང་ཤོག་བུའི་གྲོན་ཆུང་བར་བྱ་དགོས་ན་ནི། ཚིགས་བཅད་ཐུང་རིགས་ཀྱི་ཤོག་ངོས་རེ་ལ་ཚན་པའམ་ཀ་ཐིག་(Column)གཉིས་རེ་བགོ་བར་བྱའོ། །

- སྣག་ཤོག་གི་གྲོན་ལ་མི་ལྟོས་པར། སློག་བདེ་ཞིང་མིག་སྤྱར་མཛེས་ལ། གསར་བུ་བ་དང་སློབ་ཕྲུག་རྣམས་ཀྱི་ཡིད་དབང་མེད་དུ་འཕྲོག་པའི་མཛེས་ཆོས་ལ་གཙོ་བོར་འབད་ན་ནི། ལེའུ་རེའི་མཚམས་སུ་ཤོག་སྟོང་རེ་དང་། དོན་འབྲིང་སོ་སོའི་བར་རམ་བརྗོད་བྱ་དང་གང་འབྲེལ་གྱིས་བར་འཛུག་རི་མོ་འམ་འདྲ་པར་སྣ་ཚོགས་པས་མཛེས་རྒྱན་སྤྲས་པར་བྱའོ། །
- ཁྱད་པར་དུ་མིག་སྤྱར་མཛེས་ཤིང་། ཚིག་ཉོག་མི་མང་བར་དོན་གྱི་རྗོག་ཁ་སྟོན་པའི་ཚིག་གྲུབ་སོགས་བར་འཛུག་རི་མོ་སྣ་ཚོགས་པས་མཛེས་པའི་དེབ་རིགས་ནི། བྱིས་པ་རྣམས་ཀྱི་བློ་སྣ་སློབ་སྦྱོང་ལ་འགུག་བྱེད་ཀྱི་ལྕགས་ཀྱུ་ལྟ་བུ་ཡིན་པས། ཅི་ནས་ཀྱང་སྤྱི་སྒེར་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་འདི་ཕྱོགས་ལ་ཞུགས་སྟོན་རྒྱག་དགོས་སོ། །
- གཞུང་ཆེ་ཆུང་ཅི་འདྲ་རུང་། དབྱེ་སྒོ་ཁག་ཚིག་རྐྱང་པོ་ནས་བརྗོད་པ་མིན་པར། ཨང་རིམ་མམ་མཆོན་རྟགས་(Bullets)སྣ་ཚོགས་པས་གོ་རིམ་ཕབ་སྒྲིག་མཛེས་པར་བྱའོ། །
- གཞན་ཡང་། དུས་དེབ་དང་ཚགས་པར་རིགས་བཀོད་སྒྲིག་བྱེད་པ་ན། པར་རིས་སོགས་མཛེས་ཆོས་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་སྤྲས་ཚུལ་ནི། གཙོ་ཆེར་དུས་སྐབས་དང་བསྟུན་ཏེ། འཕྲུལ་ཆས་གསར་རྙིང་སོ་སོར་ཡོད་པའི་མཉེན་ཆས་གསར་རྙིང་གི་ཐོན་རིམ་ལས་འབྱུང་བ་ལྟར་བེད་སྤྱོད་གཏོང་ཤེས་པར་

བྱ་དགོས་ཀྱི། འདིའོ་ཞེས་གཏན་ལ་འབེབས་ཀྱང་ཡུལ་དུས་འཕྲུལ་ཆས་དང་མཐུན་མིན་ཅི་རིགས་ཡོད་པས་བརྗོད་དཀའ་འོ། །

དེ་ལྟར་རྣམ་དཔྱོད་ཅན་ལ་སློ་ཙམ་བསྟན་པ་འདི་དག་གིས་མཚོན་ཏེ། རྒྱ་ཆེར་ཤེས་པར་བྱ་ལ། གསར་འགོད་པ་དང་དཔེ་སྐྲུན་པ་སོགས་ཆེད་ལས་མཁས་པའམ་རིགས་གཅིག་རྐང་འཛིན་པ་དག་གིས་ཅི་ནས་ཀྱང་འདིའི་སྐོར་ལ་ལེགས་བཤད་མཛད་པར་འཚལ།

གཉིས་པ་པར་རིས་སྒྲིག་ཚུལ།

དེང་སྐབས་སྤྱི་ཡོངས་ལ་འགྲོ་རྒྱུག་ཆེ་བའི་མཉེན་ཆས་**འདྲ་པར་ཚོང་ཁང་**(Photoshop)ཞེས་པའི་ནང་དུ་པར་རིགས་སྒྲིག་སྒྱུར་བྱེད་ཚུལ་ཅུང་ཟད་བཤད་ན། གཤམ་གསལ་ལྟར་ཡིན་ཞིང་། གློག་ཀླད་ཀྱིས་ལས་ཀ་བྱེད་རིང་དུས་ཡུན་ཅུང་ཟད་སྒུག་དགོས་པའང་ངེས་དགོས་པའི་གནད་ཀྱི་དོན་པོ་ཞིག་གོ །

༡ དེའང་གློག་ཀླད་ཀྱི་ཤེལ་ངོས་ན་གསལ་བའམ། མ་ལག་གི་དཀར་ཆག་གང་རུང་དུ་གསལ་བ་འདྲ་པར་ཚོང་ཁང་སྟེང་ན་ཅི་ཅི་ཉིས་གནོན་གྱིས་སྒོ་ཕྱེ་ཞིང་། བསྒྲིག་རྒྱུའི་འདྲ་པར་ལ་ཅི་ཅིའི་གཡས་ངོས་མནན་ཆེ། དཀར་ཆག་གི་ཡི་གེ་མང་པོ་འཆར་འོང་བ་ལས་བྱབྱའདྲ་པར་ཚོང་ཁང་དུ་སྒྲིག་བྱབྱཅེས་པའི་སྟེང་དུ་ནོན།

༡ འདྲ་པར་ཤར་བའི་སྒྲོམ་དེའི་ཁ་ཤོག་མདངས་ལྡན་དེ་ལ་གཡས་གནོན་བྱེད་ན། འདྲ་པར་གྱི་སྦྱུས་ཚད་དང་ཤོག་བུའི་ཆེ་ཆུང་སོགས་རང་འདོད་ལྟར་བདམ་ཆོག

༡ གཡོན་ཟུར་དུ་གསལ་བའི་ལག་ཆས་དཀར་ཆག་འདྲ་རིས་ཅན་གྱི་རི་ཞུ་མིག་ཅིག་ཡོད་པ་དེ་སྤྱོད་ཚུལ་ལེགས་པར་ཤེས་ན། འདྲ་པར་སྒྲིག་སྒྲོར་ཐལ་མོ་ཆེ་ཤེས་པར་འགྱུར་བས། དེ་ལས་ཉེར་མཁོ་ཙུང་ཟད་བཤད་ན།

༡ **འདེམས་ཆས་**(Selection Tool)ཀྱི་སྟེང་ན་ཙི་ཙིའི་མདའ་མགོ་མནན་ཙམ་བྱས་ཏེ་འདྲ་པར་ལ་གནོན་འཇུད་ཀྱིས་ས་ཁྱོན་རང་འདོད་ལྟར་འདེམས་ཆོག་ལ། བདམས་ཟིན་པ་དེ་གཏུབ་པའམ་ཚོན་གྱིས་བསྒྱུར་བ་སོགས་རིམ་བཞིན་བྱ་དགོས།

༢ **སྒུལ་ཆས་**(Move Tool)ནི། སྤྱོད་སྒོ་ཆེ་ཤོས་ཤིག་སྟེ། ཐལ་ཆེར་འདྲ་པར་གྱི་སྟེང་དུ་ཚོན་རིས་བཟོ་དབྱིབས་སོགས་སྒྲིག་རིམ་བཞིན་སྒུལ་ཆས་སྤྱོད་དེ་ཙི་ཙི་གཡས་གནོན་གྱིས་བདམ་དགོས།

༣ **འཕྲུལ་ཆས་**(Magic Tool)ནི། འདྲ་པར་དྲ་གཏུབ་སྐབས་ཚོན་མདངས་གཅིག་པ་རྣམས་མ་ལུས་པར་འདེམས་བྱེད་ཅིག་ཡིན་ཞིང་། ཙི་ཙིའི་མདའ་རྩེས་འཕྲུལ་ཆས་ལ་བསྣུན་ནས་འདྲ་པར་ལ་གཡོན་གནོན་བྱེད་ན། རིགས་འདྲ་རྣམས་འདེམས་ཆོག་ཅིང་། དེ་ནས་དྲ་གཏུབ་དང་ཚོན་སྒྱུར་སོགས་བྱེད་ཆོག

༤ **གཏུབ་ཆས་**(Crop Tool)ནི། བདམས་ཟིན་པའི་ས་ཁྱོན་རྣམས་གཏུབ་བྱེད་ཅིག་ཡིན་པས། མདའ་རྟེས་གཏུབ་ཆས་ཁུར་ཏེ་འདྲ་པར་ལ་བསྣུན་ཆོ། གཏུབ་ཅིང་དྲ་བར་འགྱུར།

༥ **པིར་ཆས་**(Brush Tool)ནི། ཚོན་འབྱུག་བྱེད་ཡིན་པས། མདའ་རྟེས་པིར་ཆས་ཁུར་ཏེ་ཚོན་སྡོད་ལས་ཚོན་རིགས་བདམ་ཞིང་རང་འདོད་ལྟར་བྱུག་ཆོག

༦ **ལོ་རྒྱུས་པིར་ཆས་**(History Brush Tool)ནི། སྔོག་སྒྱུར་བྱས་ཟིན་པ་གང་ཡིན་སྔོན་བྱེད་ཅིག་ཡིན་ཞིང་། མདའ་རྟེས་ལོ་རྒྱུས་པིར་ཆས་ལ་བསྣུན་ཏེ། དེ་ལས་གང་འདོད་ལྟར་འདེམས་ཤིང་གསུབ་པ་སོགས་བྱེད་ཆོག

༧ **གསུབ་ཆས་**(Erasor Tool)ནི། འདྲ་རིས་གསུབ་བྱེད་ཡིན་པས། མདའ་རྟེས་ཁུར་ཏེ། བདམས་ཟིན་པའི་འདྲ་རིས་རྣམས་གསུབ་ཆོག

༨ **འབྲི་ཆས་**(Horizontal Type Tool)ནི། ཡི་གེ་འབྲི་བྱེད་ཡིན་པས། མདའ་རྟེས་བསྣུན་ཏེ། ཡིག་འབྲུ་ཆེ་ཆུང་སོགས་དབུ་ཤོག་གི་ཕྱེད་ངོས་སུ་རིམ་བཞིན་གསལ་བ་ལས་འདེམས་ཆོག་ཅིང་། རང་མོས་ཀྱིས་གོང་བཀོད་ལྟར་བྱེད་ཆོག

༩ **ཐམ་ཆས་**(Pattern Stamp Tool)ནི། ཐེལ་ཙེའམ་ཐམ་ཀས་འདྲ་གཟུགས་དཔར་བ་ལྟར། འདྲ་རིས་ཀྱི་ཚོན་གཞི་མ་བྱི་ལས་ཚོན་མདངས་བླང་ཞིང་། གཞན་དུ་འབྱུག་བྱེད་ཅིག་ཡིན་པས། ཐམ་ཆས་སྒྲོད་ནས་འདྲ་

པར་རྙིང་པ་ལས་ནག་ནོག་གི་དྲི་མ་སོགས་བསལ་ཏེ་འདྲ་པར་ལེགས་སྒྲིག་བྱེད་ཆོག

༡༠ **ལག་ཆས་**(Hand Tool)ནི། གློག་ཀླད་ཤེལ་ངོས་ཀྱི་ཕྱོགས་མཚམས་སུ་ཤོག་བུ་འདྲུད་བྱེད་ཅིག་ཡིན་པས། ལག་ཆས་ཀྱིས་རང་འདོད་ལྟར་ཤོག་བུ་ཡར་མར་གཡོན་བཞིན་འདྲུད་ཆོག་གོ །

༳ གཞན་ཡང་། དབུ་གཟིགས་ཀྱི་དཀར་ཆག་ཏུ་གསལ་བ་རྣམས་ཅུང་ཟད་བཤད་ན་ནི་འདི་ལྟར།

༡ **ཡིག་སྣོད་**(File)ཅེས་པར་སྒོ་འབྱེད་དང་གསོག་འཇོག་སོགས་མར་འཆར་དཀར་ཆག་ཏུ་གསལ།

༢ **རྩོམ་སྒྲིག་**(Edit)ཅེས་པར་སྒྱུར་ཞིང་གཏུབ་པ། ཚོན་གྱིས་བགང་བ། འདྲ་པར་ཁ་ཕྱོགས་སྒྱུར་ཚུལ་སོགས་ཡོད།

༣ **གཟུགས་བརྙན་**(Image)ཞེས་པའི་ནང་འདྲ་པར་གྱི་ཚོན་མདངས་སྒྲིག་ཚུལ་སོགས་ཡོད།

༤ **རིམ་པ་**(Layer)ཞེས་པར་རིམ་པ་གསར་རྙིང་བཟོ་སྐྲུན་དང་གསུབ་པ། ཚོན་གྱིས་བགང་ཚུལ་ལ་སོགས་པ་གསལ།

༥ **འདེམས་པ་**(Select)ཞེས་པར་འདེམས་སྒྲུག་བྱེད་ཚུལ་སོགས་གསལ།

༦ **ཚགས་**(Filter)ཞེས་པར་འདྲ་པར་ལ་མཐའ་ཁྱབ་དང་ནག་གསུབ་གཏོང་ཚུལ་སོགས་ཞིབ་རྒྱས་གསལ།

༧ **ལྟ་ཞིབ་**(View)ཅེས་པར་འདྲ་རིས་ཆེ་ཆུང་སོགས་སྒྲིག་ཚུལ་གསལ།

༨ **སྒེའུ་ཁུང་**(Window)ཞེས་པར་སྤྱོད་ཆས་འདྲ་མིན་སྣ་ཚོགས་མཚོན་པའི་རེའུ་མིག་གི་དཀར་ཆག་གསལ་བས། རེའུ་མིག་ཟུར་འདོན་བྱེད་འདོད་ན། སྒེའུ་ཁུང་ནང་ལས་རང་འདོད་ཀྱི་དཀར་ཆག་སྟེང་གནོན་པའི་ཚུལ་གྱིས་བདམ་དགོས་པ་བཅས་མང་ཙམ་མཆིས་པ་ཐམས་ཅད་ནི་འདིར་བརྗོད་ཀྱིས་མི་ལང་ཞིང་། དེ་ལས་གནད་ཆེ་བ་དཔེར་ན། པར་རིས་ཀྱི་མཐའ་ཁྱབ་ཐྲ་སྦོམ་དང་དཀར་སེར་སོགས་ཚོན་མདངས་གཏོང་ཚུལ། ཡི་གེའམ་འདྲ་རིས་སོགས་མདུན་རྒྱབ་ཏུ་སྒྱོ་ཚུལ། རྒྱབ་ལྗོངས་ཀྱི་ཚོན་མདངས་སྒྱུར་ཚུལ་སོགས་ནི། ཉེར་མཁོ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་སྦྱངས་པ་ཙང་ཟད་རེ་བྱ་དགོས་སོ། །

....

འདིར་སྨྲས་པ།

༼ རྟའི་འདབ་མ་ ༽ལགས།

ཁྱེད་ནི།

འཇིག་རྟེན་འདིར་མགོ་ལྷོག་ལྷེམ་པ་ནས།

བསིལ་བུའི་རླུང་གིས་བསྐྱོད་པའི་རང་སྒྲ།
ཤུབ་ནས་བྱུང་དང་།
བྱུང་ནས་ཤར་དུ་འཐོར་ཏེ།

སླར་ཡང་།
ཆུ་གཉེར་གྱི་གཉིང་མཐའ།
བྲག་རི་ཡི་རྩེ་མོ།
གཡོང་གཡོང་གི་ཕུ་མདའ།
ངོས་ཡངས་ཀྱི་རྡོ་ཐང་བརྒྱུད་ནས།
རྫོ་མོ་གླང་མའི་མཛིང་པར་བཞོན་ཆེ།

ཁྱེད་ནི།
(ལང་ཚོའི་ཐབ་ཆུ་)ཏུ་གྱུར་ཏེ།
ཉི་སེའི་གངས་ལས་མཚོངས་ཤིང་།
སྐོར་གསུམ་གྱི་རྫིང་དང་འདྲེས།
རུ་བཞི་ཡི་ཡུར་བར་ལུད་དེ།
སྨད་དྭགས་གི་ཞིང་ས་ལ།
ཐབ་ཆུའི་ལང་ཚོ་སྣིན་པའི་མཛེས་སྡུག་ངོམ།
ཨེ་མ།
ལོ་འདབ་ཐབ་ཆུར་གྱུར་ཅིང་།

ཐབ་ཚུ་ལོ་འདབ་ཏུ་སྒྱུར་བའི་དང་ཚུལ་ལ་བལྟས་ན།

བྲག་རིའི་རྩེ་མོར་འཕུར་ཞིང་།

ལྷུ་གནས་གཉིང་མཐར་འཛུལ་བའི།

རང་དབང་གི་གཡོག་པ་དང་།

རང་མོས་ཀྱི་རྐྱལ་རྩལ་མཆིས།

མ་ཟད།

མཚར་སྡུག་ལང་ཚོ་དར་བའི་རྣམ་དཔྱོད།

འདོད་རྒུ་ལོངས་སྤྱོད་འདྲེན་པའི་གསར་གཏོད།

རྩལ་ཚུའི་ཐིགས་པ་བསགས་པའི་འབད་འབུངས་ལ།

རིགས་རྡུས་ཀྱི་སྒོ་སྦུང་དང་།

སྐད་རིགས་ཀྱི་འགག་སྒོ།

ས་མཚམས་ཀྱི་འཕྲང་ལམ་མེད་ཅེས།

ལོ་འདབ་ཀྱིས་མགོ་ལྷོག་ལྡེམ།

ཐབ་ཚུ་ཡིས་སྐད་ཅོར་སྒྲོག །

དེའི་ཕྱིར།

ཐབ་ཚུ་ལགས།

ཁྱེད་ཀྱིས་གསར་གཏོད་ཀྱི་ལང་ཚོ་ངོམ་དགོས་ལ།

མདུན་མཆོང་གི་གདེང་སྟོབས་དེ་བས་ཀྱང་དགོས།

ཞེས་པ་ནི་བར་སྐབས་ཀྱི་ངལ་གསོ་བའི་རང་མོས་སྣན་ཚིག་གོ།

དེ་ལྟར་ན་འདི་ཡན་གྱིས་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་སྲིབ་སྒྱུར་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་ལས་རང་མོས་ཀྱི་སྲིབ་སྒྱུར་ཞར་བྱུང་དང་བཅས་པ་ལེགས་པར་བཤད་པའི་སྐབས་ཏེ་བརྒྱད་པའོ།། །།

སླར་ཡང་སྨྲས་པ།

ཆགས་སྡང་སྐྱེག་མོའི་མཛེས་སྡུག་ངོམ་པའི་ལང་ཚོ་ཅན། །
བརྟུལ་ཞུགས་ཚོན་གྱིས་བཞིན་རས་བཀྲ་བྱེད་གཡས་གཡོན་དུ།།
འཁྲུག་པོའི་འགྲོས་ཀྱིས་ཁེངས་དྲེགས་སྡང་མིག་མཆུ་སྒྲོས་བཞིན།།
རྣམ་པར་གཡོ་ལ་རིགས་པའི་གཏེར་འདི་མི་མཁོ་ཡང་། །

གོམ་འགྲོས་སྟོམས་པོས་མདུན་ཕྱོགས་སུ། །
གླང་པོའི་མིག་གི་ལྟ་སྟངས་བཅས། །
བརྩོན་ཤེས་ལྷུག་གིས་བྲབ་པ་རྣམས། །
རེ་བ་སྐོང་བྱེད་འདི་ན་མཆིས། །

ཚང་ཚིང་ནགས་རྫོང་བལ་པ་ཛ་བཞིན་རྣམ་པར་འཛིངས་ཤིང་འཁྲུགས་པའི་ཁྲོད། །ཉི་འོད་བྲལ་བས་ལམ་བུ་མི་གསལ་གྲོགས་ཀྱིས་བོར་བའི་འཕྲང་ངན་ལ། །ཤེས་རབ་སྒྲོན་མེ་གནམ་ལ་བཏེགས་ཤིང་ངལ་དུབ་སྟོང་གིས་ལེགས་

བསྐྲུན་པའི། །ཤིང་རྟའི་ལམ་འདིར་སླ་བ་ཟླ་མེད་འགྱུར་བར་འདོད་རྣམས་ཞུགས་པར་རིགས། །

འོན་ཀྱང་ཁོ་བོ་སྐྱེས་སྦྱངས་ཀྱི། །
ཤེས་རབ་དམན་ཞིང་དབང་པོ་རྟུལ། །
ཐོས་བརྩོན་དུས་ཀྱིས་དབུལ་བ་དང་། །
ཞོར་ལས་ཙམ་གྱིས་གྲུབ་པའི་ཕྱིར། །

དམ་པ་དགྲེས་བྱེད་བདུད་རྩི་མ་ཡིན་ཚིག་ཉོག་བུར་ཤིང་ཕུང་པོ་ཙམ། །མཁས་པ་འཇུག་པའི་རྒྱལ་སྒོ་མ་ཡིན་བྱིས་རྩེད་བྱེ་མའི་སྒོ་ཆུང་ཙམ། །འཕྲུལ་ཆས་བགྲོད་པའི་གཞུང་ལམ་མ་ཡིན་རྟ་དང་བོང་བུའི་རྐང་ལམ་ཙམ། །ཆུ་སྣ་འདུས་པའི་རྒྱ་མཚོ་མ་ཡིན་ཆུ་ཕྲན་ཀུ་ཅོ་སྒྲོག་པ་ཙམ། །

གེགས་བྱེད་གསུམ་ལས་བྱུང་བ་ཡི། །
ཉེས་བཤད་ལོག་བཤད་ཅི་མཆིས་པ། །
མཁས་པའི་མདུན་སར་འཆགས་པའི་ཕྱིར། །
ལེགས་བཤད་ལམ་སྟོན་སྟོལ་བར་མཛོད། །

ཟས་བརྗེད་གཉིད་ཆག་རྩོལ་ཆུའི་ཐིགས་པ་ལས། །
ཞིང་ས་གཤིན་པོར་སྨུག་རྗེས་ཅི་མཆིས་དག །

གངས་ཅན་གཞོན་ནུའི་ལོ་རྫོག་སྨུར་སླིན་ཞིང་། །
འདོད་རྒྱུའི་དཔལ་ལ་སྤྱོད་པའི་རྒྱུ་རུ་བསྔོ། །

དེ་ལྟར་ན་བོད་ཁ་བ་གངས་ཅན་པའི་སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ནི། རིག་པའི་གནས་ལ་མཁྱེན་དཔྱོད་ཡངས་ཤིང་། ཆོས་ཀྱི་སྤྱན་ལྡན་གྱི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་བཙུ་ཕྲག་ལྷག་གི་ཟབ་གསལ་གསུང་གི་བདུད་རྩི་ལ་རྒྱུན་རིང་སྤྱོད་པའི་སྐྱ་དྲིན་གྱིས་ཐུན་མོང་བ་དང་ཐུན་མིན་གྱི་རིག་གནས་སླ་བ་ལ་སྦྱོབས་པ་ཙུང་ཟད་དགེ་བ་སེར་བྱེས་ཉེ་ཧོར་མཁར་སྣང་བསོད་ནམས་དབང་ལྡན་ནམ་རིགས་པའི་སྨྲ་གུས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༨།༨།༨ ཉིན་འགོ་བརྩམས་ཤིང་གུང་སེང་སོགས་སྐྱུད་དེ་སུམ་ཚ་ཅམ་ཟིན་པ་དང་། ཉེ་ཆར་ ༢༠༠༩།༡༢།༢༧ ནས་བཟུང་ ༢༠༡༠།༢།༡༥ ཡས་མས་བར་ཟླ་བ་གཉིས་ཅམ་གྱི་རིང་བཟའ་བཏུང་སོགས་རྒྱུན་ལྡན་གྱི་བྱ་བ་ལས་གཞན་བྱ་བ་ཆེ་ཕྲ་ཕལ་མོ་ཆེ་བསྐྱུར་ཏེ་སྔ་དྲོ་ཆུ་ཚོད་ ༥།༣༠ ཅམ་ནས་དགོང་མོ་ ༡༢ ཅམ་གྱི་བར་ཉིན་རེ་བཞིན་ཧུར་བརྩོན་ཆེན་པོས་དཔེ་ཀློག་དང་རྩོམ་འབྲི་བྱས་པ་དང་། གཞན་ཡང་དེའི་རྗེས་ཙུང་ཟད་རེ་རྩོམ་པ་ལ་སོགས་པའི་སྒོ་ནས་དེང་རང་ལོ་སོ་གཅིག་པ་བོད་རྒྱལ་ལོ་ ༢༡༣༧ རབ་གནས་རྣམ་འགྱུར་ཞེས་པ་ལྕགས་ཕོ་སྟག་ལོའི་དབོ་ཟླ་བའི་དཀར་ཕྱོགས་རྒྱལ་བ་གཉིས་པ་སྟེ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠ ཕྱི་ཟླ་ ༣ ཕྱི་ཚེས་ ༢༣ ཉིན་མཇུག

ལེགས་པར་གྲུབ་པར་བགྱིས་པའི་དགེ་བས་བདག་གཞན་མ་ལུས་པ་མཐར་
ཐུག་བླ་མེད་རྫོགས་བྱང་སྨྱུར་དུ་འཐོབ་པའི་རྒྱུར་གྱུར་ཅིག་གྱུ། །།

ཟུར་བཀོད་དང་པོ། ཚིགས་བཅད་རིང་བྲས་ཁག་གཉིས།

Appendix 1; Two of Long Stanzas.

༄ སྙིགས་དུས་ཀྱི་འཛམ་གླིང་ཞི་བདེའི་དེད་དཔོན། ས་གསུམ་གྱི་འདྲེན་པ་
གཅིག་པུ་༸གོང་ས་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་མཆོག་གི་
གསང་གསུམ་མཛད་པར་བསྟོད་པ་ཚིག་ཁྲིམ་བརྒྱ་པ་
ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །

བགྲང་ཡས་བསྐལ་པའི་ཡར་སྔོན་ཞིག་ནས་སྐུ་གསུམ་གོ་འཕང་
མངོན་དུ་མཛད་ཀྱང་རབ་འབྱམས་ཞིང་དུ་སྐུ་ཡི་བཀོད་པ་ཁྲོ་དང་ཆགས་
པའི་རྣམ་འགྱུར་མཐའ་ཀླས་ཁམས་དང་མོས་པ་སོ་སོ་ཅན་གྱི་གདུལ་དཀའི་
གདུལ་བྱ་གཉླའི་བྱེ་སྙེད་གང་ལ་གང་འདུལ་ཐབས་མཁས་ཚུལ་གྱིས་དེ་དང་
དེ་བཞིན་སྟོན་པར་མཛད་ནས་འཕྲལ་གྱི་བདེ་བ་མངོན་མཐོའི་རིགས་དང་
གཏན་གྱི་བདེ་བ་ཐར་པའི་ལམ་དུ་ཡང་དག་འགོད་བྱེད་མཚན་དཔེ་གསལ་

རྫོགས་མཛལ་བ་ཙམ་གྱིས་དད་གསུམ་འདྲེན་པས་མཐོང་བ་དོན་ལྡན་ཞེས་སུ་གྲགས། །

གྲངས་མེད་གསུམ་གྱི་ཚོགས་ཆེན་རྫོགས་པས་ནམ་མཁའི་གླང་པོ་ཆུ་ཡིས་ལྱི་བཞིན་གསུང་དབྱངས་ཡན་ལག་དེ་དང་མཚུངས་ཞེས་སྙན་ངག་མཁན་གྱིས་རེས་འགར་སྒྲོག་ཀྱང་ཆུ་ཁྱུར་རྣམས་ནི་ཡུལ་དུས་གནས་སྐབས་ཕྱོགས་རེས་ཙམ་ལས་འབྱུང་བ་མེད་ཅིང་ཞིང་ས་སྨིན་དང་སྐྱོམ་པ་སེལ་སོགས་འཕྲལ་གྱི་ཕན་པ་དེ་ཙམ་ཡིན་པས་ངེས་ལེགས་ཞིང་ས་སྨིན་པར་བྱེད་ཅིང་དྲག་པོས་སྤྲུས་ཀྱང་ཞི་བར་བྱེད་ལ་འཇམ་པོས་ཀྱང་ནི་འཇིགས་པར་བྱེད་དང་ཉེ་རིང་གནས་ལ་ཆེ་ཆུང་མི་སྣང་གསལ་དག་སྙན་པའི་གསུང་ལ་ཟླ་བྲལ་ཐོས་པ་དོན་ལྡན་དཔེ་ཡིས་དབེན། །

བརྩེ་བའི་འཛིན་ཤུགས་ཤེས་རབ་འགྲོས་དང་ཡོངས་སུ་འགྲོགས་ཏེ་འཁོར་ལམ་རིམ་བགྲོད་ས་ལམ་ཡོན་ཏན་དཀར་ཆ་འཕེལ་ཞིང་ཀུན་ཉོན་ཕྱོགས་ཀྱི་ནག་ཆ་འགྲིབ་ནས་གཅེས་འཛིན་བློ་ཡི་རི་དྭགས་གཟུགས་བྲལ་གཞན་གཅེས་འཛིན་དང་གཞན་དོན་གཉེར་བའི་དཀར་གསལ་དཀྱིལ་འཁོར་ཡོངས་སུ་རྫོགས་ཤིང་ཐུགས་རྗེའི་ཉི་ཟེར་གཞན་དབང་བཙན་པ་གང་ཐུགས་ངོས་སུ་ཐོག་པའི་རྒྱུ་ལས་བསྟན་དང་འགྲོ་ལ་གཅིག་ཏུ་སྨན་པའི་ཟེགས་མ་འབུམ་ཕྲག་ཅིག་ཅར་འཕྱོ་བས་ཚ་གདུང་མ་ལུས་ཀུན་ནས་སེལ་བྱེད་དྲན་པ་དོན་ལྡན་ཐུགས་དང་ལྡན། །

བདེར་གཤེགས་གསང་གསུམ་བསམ་མི་ཁྱབ་ཀྱང་མཛད་པ་ཀུན་ལས་གསུང་གི་མཛད་པ་མཆོག་ཏུ་གྱུར་ཅེས་འཛམ་མགོན་བླ་མས་བཀའ་སྩལ་ལྟར་དུ་གང་གི་ཞལ་ལས་འཛིག་རྟེན་མི་ཡི་སྤྱི་ཁྱབ་སེམས་ཁུར་སྣོད་ཀྱི་བཀོད་པ་སྲུང་སྐྱོབ་དང་འབྲེལ་བཅུད་ཀྱི་འཛིག་རྟེན་བྱམས་བརྩེས་ཕྱུག་སོགས་ཡང་དག་དོན་གྱི་བདེ་སྐྱིད་སྤེལ་ཞིང་སྐད་ཅིག་ཙམ་གྱིས་རྡུལ་དུ་རློག་བྱེད་རྡུལ་ཕྲན་མཚོན་ཆ་སྐམ་མཚོ་དམག་གི་འཛིགས་རུང་ཡོ་བྱད་སྟུང་བར་བསྐུལ་དང་རིས་མེད་ཆོས་ལུགས་མཐུན་འབྲེལ་མཛད་སོགས་འཛམ་གླིང་བླ་མ་ཁྱེད་ལ་འདུད།།

མཁྱེན་བརྩེའི་ནུས་མཐུའི་རྒྱལ་རབ་རྫོགས་པ་ཐུབ་པའི་དབང་པོ་གདོང་ལྔ་པ་དེའི་སྟོང་ཉིད་སྙིང་རྗེ་སྙིང་པོ་ཅན་གྱི་གསུང་གི་ང་རོ་གངས་རིའི་ཕྱོགས་འདིར་རིམ་གྱིས་བསྒྲགས་པའི་ཆོས་བརྒྱུད་རྣམས་ལ་ལོ་ཟླ་རིང་མོའི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲིད་དུ་དར་རྒུད་ཡོ་ལང་རླབས་བཞིན་འཕྱོ་ཡང་ཕན་ཚུན་དག་སྣང་ནོར་བུའི་འོད་ཀྱིས་ཁྱབ་པར་མཛད་པའི་རྫོགས་ལྡན་དུས་བཟང་དེང་འདིར་སྐྱོང་བའི་སྐུ་དྲིན་སྤྱི་དང་ས་དགེ་བཀའ་རྙིང་བུ་ཇོ་ཞི་བྱེད་འཕགས་བོད་རྒྱ་ཧོར་བླ་བརྒྱུད་གསལ་འདེབས་འདི་ཙམ་སྐུ་ཡོན་བསམ་མི་ཁྱབ།།

ཡི་ཤུ་ཁ་ཆེ་མུ་སྟེགས་ལ་སོགས་ལྷར་བཅས་ལྷ་མེད་ལྟ་གྲུབ་ཡོད་མེད་འཛམ་གླིང་ཆོས་ལུགས་སྣ་ཚོགས་རྣམས་ལ་རྣམ་མང་འགྲོ་བར་ཕན་པའི་རྒྱུ་ཡིས་ཀུན་ལ་གུས་པས་མཐུན་འབྲེལ་མཛད་ཅིང་ཆོས་ལུགས་ཞེན་

པས་འཁོན་འཁྲུགས་ལ་སོགས་མི་བཟད་ལས་ངན་རྩད་ནས་བཅད་དེ་ཀུན་ཀྱང་ཞི་བདེའི་དཔལ་ལ་སྦྱོར་བས་གཟུར་གནས་ཀུན་གྱིས་ཨེ་མ་མཚར་ཞེས་བསྔགས་པའི་མེ་ཏོག་གཏོར་དང་ལྷན་དུ་མ་བགྲོས་གཅིག་མཐུན་བསམ་པའི་དབང་གིས་སྤྱི་ཁྱབ་སྙོན་པར་གྲུས་པས་བཀུར་བའི་སྨོན་མེད་ལྷ་དཀར་གཞོན་ནུ་དེས།།

ཁམས་སོས་དབང་གིས་ཆོས་ལུགས་ཕན་ཚུན་ལྟ་གྲུབ་མཐུན་མིན་ཟབ་རྒྱས་སྣ་ཚོགས་ཆུ་གཏེར་བཞིན་དུ་གླིང་འདིར་བརྡོལ་ཡང་ཉམ་ཐག་འགྲོ་ཀུན་སྐྱོང་ཞིང་སྐྱོབ་པའི་བྱམས་བརྩེ་སྙིང་རྗེའི་ཆོས་ལུགས་བཟང་པོ་ཆོས་པ་ཡིན་མིན་ཀུན་ལ་སྟོན་པས་ཚན་རིག་པས་ཀྱང་སྙིང་རྗེའི་བསམ་པའི་གལ་འགངས་ཤེས་ནས་གཏན་འབེབས་བྱས་པས་མིག་མི་འཛུམ་པ་མི་ཡི་གར་རོལ་སྙིང་རྗེའི་རང་གཟུགས་འགོག་མེད་འཆར་ཞིང་གང་གི་འཕྲིན་བཟང་བསིལ་བའི་ཟེགས་མ་མ་རུང་ཡིད་ཀྱི་ཚ་གདུང་སེལ་ལ་མཆོག་ཏུ་སྨན་ཞེས་ཀུན་གྱིས་འདོད།།

རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ནས་འབྱུང་དང་ཆ་ཤས་རྣམས་དང་གདགས་གཞིར་བརྟགས་པའི་རྟེན་འབྱུང་ཕྲ་རགས་ལྷ་ཡི་ཇ་ཆེན་པོ་ལ་ཟླུམ་པོར་ཡང་ཡང་བརྡུངས་པས་ཆབ་སྲིད་ཚིག་ཏུའང་རྟེན་འབྱུང་བྲག་ཆས་ཁྱབ་པ་ཙམ་དུ་དར་བར་མཛད་པས་སྟོང་ཉིད་སྙིང་རྗེ་ཟུང་འཇུག་ལམ་འདི་ཆེས་གསལ་མཛད་པར་ཉིད་ཀྱིས་ཞལ་བཞེས་ཨེ་མའོ་སྟོན་པ་ཨེ་མའོ་སྨྲ་མཆོག་ཁྱེད་ཀྱི་

འཇམ་ཞལ་ཁྱེད་གསུང་སྙན་མོ་སྒྲོད་པའི་སྐལ་འདི་ཅི་ཡི་མཐུ་སྙམ་སེམས་བཞིན་སེམས་བཞིན་དགའ་བའི་ཅ་ཅོ་ཁ་མཆུ་བཀབ་ཀྱང་དབང་མེད་ཤོར། །

དབུ་ཚད་རིགས་པའི་སྨྲ་མདའ་དྲང་མོས་བཀའ་པོད་ལྔ་ཡི་ལྡིད་ཚད་གཞལ་ཏེ་བཀའ་བསྟན་མ་ལུས་གདམས་པར་ཤར་བའི་བཀའ་གདམས་རིང་ལུགས་བཤད་སྒྲུབ་རྒྱལ་མཚན་སྲིད་པའི་ཟླ་རུ་སྒྲེང་བར་མཛད་པས་སྲིད་ཞིའི་རྒྱུད་ཚོགས་གདུང་བ་སེལ་ཞིང་སྲིད་གསུམ་འགྲོ་བར་འདི་ཕྱིར་དགེ་བའི་སྲིད་པའི་མིག་སྟོན་ཆོས་ཉིད་གཅིག་དང་བདེན་གཉིས་སྐྱབས་གསུམ་བདེན་བཞི་ལ་སོགས་གང་ལས་བརྩམས་ཀྱང་བསྟན་པ་ཐམས་ཅད་གདིང་བའི་སྣེ་གཅིག་འཛིན་པ་ལྟར་དུ་འགལ་བ་མེད་པར་གྲུ་བཞི་ལམ་གྱིས་ཉམས་ལེན་གནད་དུ་ཁྱེར་ལ་མཁས། །

སྒྲུབ་དང་བདེན་པ་རྣམས་དང་ཞེས་སོགས་གདམས་ཡུལ་བཅུ་ཡི་གོ་རིམ་ཇི་བཞིན་ཡང་དག་རིགས་པས་བློ་ངོར་སྒྲུབ་ཅིང་སངས་རྒྱས་སོགས་དམིགས་དད་པ་ཞེས་སོགས་མདོ་སྔགས་ཟབ་རྒྱས་ལམ་བཟང་མ་ལུས་ཉམས་ལེན་བསྟན་པར་སྦྱར་བའི་ཚུལ་སོགས་རྒྱན་དྲུག་མཆོག་གཉིས་མཁན་སློབ་ཆོས་གསུམ་ཨ་ཏི་ཤ་དང་མར་མི་དྭགས་གསུམ་ཙོང་ཁ་པ་སོགས་པཎ་གྲུབ་འབུམ་གྱི་མཁྱེན་བརྩེ་ནུས་པ་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ནས་སྙིགས་དུས་འགྲོ་བའི་བདུད་ཀྱི་དམག་དཔུང་རབ་ཏུ་འཇོམས་པའི་མཁས་གྲུབ་ཆེན་པོར་མངོན་པར་བཞེངས་འདི་རྨད་དུ་བྱུང་། །

ཚན་རིག་འཕྲུལ་གྱིས་དབང་སྒྱུར་དུས་འདིར་འཕྲུལ་ཕྱུགས་བསྟན་འགྲོར་ཕན་པར་དགོངས་ནས་ནང་ཆོས་ཚན་རིག་ཟུང་འབྲེལ་ལམ་སྲོལ་གསར་གཏོད་མཛད་འདི་མདུན་སྐྱོད་ཆེན་པོར་གཟུར་གནས་ཀུན་གྱིས་བསྔགས་པ་བརྗོད་ཅིང་༼ རྡུལ་ཕྲན་ལས་གྲུབ་འཇིག་རྟེན་ཁམས་ ༽སོགས་གྲགས་ཅན་ཕྱག་དཔེ་ལྷུགས་རྩོམ་དང་འབྲེལ་གཞི་ལམ་འབྲས་གསུམ་ནང་པའི་ཚན་རིག་ལྟ་གྲུབ་ཉམས་ལེན་གསུམ་དང་སྦྱར་ལ་ནོ་སྦྲེལ་ཞི་བདེ་གསེར་རྟགས་ལ་སོགས་མཁས་དང་དམ་པའི་མཛད་རྗེས་མཚོན་བྱེད་གཟེངས་རྟགས་བྱ་དགའ་དགྱེས་བཞེས་མཛད་པའང་སྐུ་ཡོན་གསལ་བྱེད་མཆོག་ཏུ་གྱུར། །

འཇིག་རྟེན་དྲེགས་པའམ་དོལ་རྒྱལ་ལ་སོགས་དམ་སྲིའི་རིགས་ལ་སྐྱབས་སུ་འགྲོ་དང་བསང་གསོལ་ལ་སོགས་ལྷ་མིའི་ཐེག་པ་བོད་བརྒྱུད་ཆོས་དང་འདྲེས་པའི་དུས་སུ་རྒྱལ་སྲས་དཔའ་བོའི་གོ་ཆ་བཞེས་ཏེ་རྩད་ནས་འབྱིན་པའི་དག་ཐེར་སྒྲོ་ནས་རིས་མེད་ཀུན་ལ་བཤད་གྲྭ་བཙུགས་ཤིང་བོད་བརྒྱུད་ཆོས་ཀུན་ན་ལནྡྲ་ཡི་ཆོས་བརྒྱུད་སྟོན་པས་འཛམ་གླིང་ཁྱབ་མཛད་སྲིད་ན་དགོན་པའི་དཔལ་ལྡན་བླ་མ་སྐུ་ཆེ་མཛད་བཞེད་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་སྟེ་ལུས་ཅན་མཐའ་དག་སྐྱེ་བའི་ཕྲེང་བར་དགྱེས་བཞིན་རྗེས་སུ་གཟུང་གྱུར་ཅིག །

ཅེས་པ་འདི་ནི་སེར་བྱེས་ཏེ་བོ་མཁར་སྣང་བསོད་ནམས་དབང་ལྡན་ནམ་རིགས་པའི་སྨྲ་གྲུས་དཔལ་ལྡན་འབྲས་དཀར་སྤུངས་པའི་གདན་ས་ཆེན་

པོར་ ༢༠༠༨།༡།༡༩ ཉིན་སོགས་སུ་མཇུག་གྲུབ་པར་བྱས་སོ། །འདི་གསེར་
གྱི་རྟགས་མའི་དུས་དེབ་འདོན་ཐེངས་དང་པོའི་ཐོག་བཀོད་ཡོད།

གཉིས་པ། （བཅོམ་ལྡན་འདས་དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ཤེས་རབ་མ་དང་
བཅས་པ་ལ་ཆེད་དུ་བརྗོད་པ་བདེ་ཆེན་
བཞད་པའི་ང་རོ་）ཞེས་བྱ་བ།

དཔལ་ཤཱཀྱ་སེང་གེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

རབ་གསལ་འོད་ཟེར་འཕྲེང་བའི་འོད་ཀྱིས་ནང་གི་སྨུན་དང་གདུག་པའི་བློ་མིག་ཅིག་ཆར་ཉམས་བྱེད་དངོས་ཀུན་དང་ཚུལ་མ་ལུས་ཡོངས་གསལ་བདེ་ཆེན་རྡོད་འབར་ཡེ་ཤེས་སྒྲོན་མ་གང་གི་གཟུགས་ནི་རྣམ་པར་འཛིན་བྱེད་ལྷ་རྣམས་རབ་རྩེན་རྡོ་རྗེ་རྒྱས་གང་རྩེ་ བཙོ་མའི་གསེར་སྦྲངས་དག་པའི་འོད་བརྒྱུས་མདངས་བཟང་བྱིན་པའི་རྒྱ་མཚོའི་གོས་ཅན་ཁོར་ཡུག་རྒྱ་ཆེན་ཆུ་གཏེར་ཟེགས་མའི་མཆོད་ཡོན་ལ་སྤྲེད་རང་རིག་དཔྲ་ཡང་འདི་ཡིས་སྙིང་གི་མཛའ་བོར་བྱེད་མཁས་ངོགས་ཀུན་རབ་ལྷུམ་སྒྱུ་དན་མེད་པའི་ནགས་ཚལ་ཆེན་པོར་དགེས་པ་དང་ལྡན་འབར་བའི་སྐྲ་ཅན་འབྱུང་བ་ཆེན་པོའི་ཡིད་གཙུགས་གྲོགས་ལ་ཆགས་པས་སྨྱོས་པས་ཀུན་ཏུ་འཁོར་ལྡན་དྲི་གཞོན་དཔུང་ཅན་ཉིན་བྱེད་འབུམ་ཕྲག་རབ་ཏུ་རྒྱས་པས་སྤོ་སངས་མཛེས་སྡུག་ལང་ཚོ་སར་བས་ཕྱོགས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་འགེངས་པར་བྱེད་པའི་རྗེས་སུ་

དཔག་བྱ་ཡིད་འོང་ཀུན་འདུས་འདི་དག་ལེགས་བྱས་ཕུང་པོའི་ཁུར་གྱིས་ནམ་ཡང་མི་ངལ་ལྷ་ཡི་རི་བོར་རྟུལ་གྱིས་ཁྲུས་སྟེར་དབང་གི་རྒྱལ་པོ་རིན་ཆེན་རབ་བརྩེགས་བང་རིམ་འོད་ཟེར་དྲ་བ་བཞད་པས་སྲིད་པའི་འཁྲུལ་བ་ངོ་ཚའི་རྒྱར་ཆུད་གང་དེའི་ཅོད་པཎ་འདབ་བརྒྱ་རྟོག་བྲལ་མར་གད་ཚོན་གྱིས་ཉིས་སྟོན་ཁ་དོག་གཉིས་པ་མེད་བྱེད་ཀུ་མུཏ་གཉེན་སོགས་དཀྱིལ་འཁོར་ཟུང་གཉིས་དྲི་མེད་ཡན་ལག་འཛིན་མ་ཁྱབ་པར་འགོད་ལ་རིངས་གྱུར་ནོར་བུ་ཡི།།

ཕོ་བྲང་མཆོད་རྟེན་རྡོ་རྗེའི་རང་བཞིན་མཁའ་ནི་འཁོར་ཡུག་རང་འོད་ཀྱིས་གསལ་རྒྱལ་རྣམས་ལྷུགས་ཀྱུ་མེད་པ་འཛིན་བྱེད་གསེར་གྱི་བ་གམ་འདྲེན་བྱེད་བཟོད་དཀའ་གཡེར་ཁའི་སྒྲ་ཡིས་འགྲོ་ཀུན་དབུགས་འབྱིན་རྒྱལ་མཚན་མཐོན་པོ་མཁའ་ཡི་ཚད་འཛལ་ཏ་བབ་ཕྲེང་བས་ཕྱོགས་ལ་རྒྱན་བཟང་ཅེ་ཡང་སྒྲིན་ཞིང་རྫུ་འཕྲུལ་ཆེ་ལྡན་ཉི་མ་ཟླ་བ་གདན་དུ་བྱེད་ཅིང་དེ་ལ་འགྲན་འདོད་གདོང་མུན་ཅན་ཡང་ཀུན་རྨོངས་མུན་པ་གཏན་དུ་རྒྱངས་བསྲིངས་ཞབས་རྟུལ་འོད་རིས་རེག་པ་དང་འགྲོགས་ཨིནྡྲ་ནཱིལ་གྱི་དབང་བྱེད་ཕུང་པོར་འཁྲུལ་བ་བརྒྱར་བསྐྱེད་ཐུབ་རྣམས་ཟད་པར་སྔོན་པོས་བསམ་གཏན་བདེ་ལ་ཉེར་འགོད་གང་ཡང་ཟླ་བ་རང་འདོད་ལ་གྲུས་ཆུ་ཤེལ་ཁྲི་གདན་གོ་སར་གནས་བྱེད་རྐང་འཐུང་ལ་ནི་ཡོངས་འདུ་བཞིན་དུ་གང་ཆེ་ཟླ་བ་གཉིས་པ་མེད་ཚེ་ཅོད་པཎ་རྒྱན་ལ་གཅིག་ཏུ་སྲིད་ལྡན་མགྲིན་སྔོན་སྤྱི་བོ་ཅོད་པཎ་

རྗེས་འགྲོ་གདོང་གི་མེ་ལོང་ལེགས་བྱས་སྟོང་གི་འཁོར་ལོའི་རི་མོ་ཅི་ཡང་མཛེས་པའི་ཞབས་མཐིལ་བརྒྱ་འཕོས་སྲིད་པ་གསུམ་གྱི་མཆོད་རྟེན་བླ་མེད་གོ་འཕང་ལ་རེག་དེ་ཡི་རྗེས་སློབ་མདའ་ལྷ་པ་ཡང་དགའ་མ་དང་བཅས་དཀའ་ཐུབ་བཟློག་མའང་དགའ་བ་ཡི། །

དགའ་སྟོན་རོལ་བ་རྣམ་པར་ཉམས་པས་མཁུར་ཚོས་ཟླུང་དག་མཁུར་འཛུམ་གྱིས་དམན་ཡེ་ཤེས་སྐྱུ་གང་བྲག་གི་རི་བོར་འཁྱུ་བའི་སེམས་འཆང་བདག་པོ་ཁུར་ཆེན་ངལ་དུབ་འགོད་སླད་ཡང་ཡང་བསྒྲིན་བྱས་བཟོད་དཀའི་འཁུན་བུ་དྲན་ཤེས་པོ་ཉའི་དབུགས་ཀྱི་འགྲོན་པའི་བུའི་སྲིད་སྲིན་བུའི་ཁ་ཚུ་ལྷ་བུར་རབ་རྒྱུ་སོར་མོའི་འདབ་ཕྲེང་གྱེན་དུ་འདར་ལྡན་ཞབས་མཐིལ་རེག་པའི་དགའ་བས་སྨྱོས་པས་རང་གི་ཡི་དམ་ལན་བརྒྱར་བསྐྱུད་གྱུར་གང་འདི་ཡིད་བྱེད་མི་དག་ཀྱང་ལས་ཀྱི་སེར་བུའི་གདུང་བ་ཀུན་འཕྲོག་ཨེ་མ་ཁྲིད་ཞབས་བསྟེན་ལ་སུ་ཞིག་རེངས་པར་མི་བགྱིད་གྲངས་མེད་བསྐལ་པར་སྒྲོག་གི་ཚོགས་སོགས་བྱེ་བ་བརྒྱ་ཡི་མགོན་པོ་ཁྲིད་མཆན་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་སྒྲ་ཅམ་རྙེད་དཀའ་དེ་ཐོས་སྒྲ་འཛིན་འཛིན་པ་ངེས་པར་སྐལ་བ་བཟང་ཞེས་ཡིད་དགའི་བསམ་གཏན་གོམས་པ་མེད་པར་རང་བྱུང་ཉིད་ཐོབ་འདི་ཡིས་སྲིད་པའི་རྩེ་མོའི་ཏིང་འཛིན་ལན་གྲངས་སྟོང་དུ་མིག་རས་བཅའ་བྱེད་འཇིག་རྟེན་འདི་དང་གཞན་དང་མཐོ་རིས་ངེས་པར་ལེགས་པས་ལེགས་བྱས་མཐའ་དག་གཟུགས་གཅིག་ཉིད་དུ་བགྱིད་པའི་རྟུལ་མཉམ་ཉིན་བྱེད་ཁུ་བས་

བྲན་བྲུས་ཨིནྡྲ་ནི་ལའི་རྟུལ་རེ་ལའང་རབ་དང་རྟུལ་བརྩེགས་དབང་པོས་མཁའ་ཡི་ཁོགས་པ་ཁེངས་པ་འཛིན་པས་ཤེས་བྱ་ཀུན་འཛལ་དེ་དང་ལྡན་ཅིག་སྲིད་མཐར་ཞི་ལ་མཉམ་པར་འཇོག་ན་མགོན་པོ་ཁྱོད་སྐུ་ཡི་སྐུའི་ འབྲན་ཟླར་འགྱུར་བར་སེམས། །

མི་འགྱུར་བདེ་ཆེན་སྟོང་ཉིད་ཆེ་ལ་སྲིད་མཐའི་བར་དུ་ཆུ་ལ་དག་བྱེད་ཞུགས་པ་གང་དེའི་སྟོང་གཟུགས་འཇའ་མཚོན་སྐུ་ཡི་རྣམ་རོལ་དགའ་མའི་འཁྲུད་ལྡན་དེ་ལྟའི་མཛེས་པ་ནམ་ཡང་མི་གཏོང་དོན་འདི་མགོན་ཁྱོད་དྲིན་ལས་རྣམ་རིག་ཚུལ་འདིས་དཔྲ་བཅོམ་འཕགས་པ་ཁྱེད་རྣམས་ཡན་ལག་མཆོག་སྐྱོས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་གསུང་གི་བང་མཛོད་མཁྲིན་པ་ཁམས་གསུམ་མཛེས་བྱེད་ཡིད་འོང་ཞལ་རས་ཁྲོ་ཆགས་ཏིང་འཛིན་ཞི་བའི་རོལ་བས་བསྒྲུབས་པ་མེད་པར་སྣ་ཚོགས་ལས་བྱེད་ངོ་མཚར་འདི་ཡི་སྐད་ཅིག་གང་ལ་མི་རྣམས་འདྲེན་བྱེད་ལྷ་མི་མིའི་མིག་ཐོབ་བཙུ་གཉིས་ཟུང་ལྡན་ཕྱག་གིས་མཆོན་ཆས་མ་བཏབ་པར་ཡང་དགྲ་བོའི་སྡེ་འཇོམས་འབད་པ་མེད་པར་སྒྲུབ་པོའི་རེ་སྐོང་ནོ་ཧེ་རིན་ཆེན་རྒྱན་གྱིས་རབ་ལྤྱི་གཙུག་ཏོར་ཟླ་བ་ནོར་བའི་རྟུལ་ནི་ཇོགས་པས་ཞབས་ཟུང་གཡས་བརྐྱངས་འཛོ་སྙིག་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཁྱོད་རྒྱུད་དང་གྲོལ་རིག་རོ་གཅིག་ཞུགས་གང་སྟོང་གཟུགས་མཛེས་མ་སྣ་ཚོགས་ཡུམ་ནི་གསེར་འོད་སྟོང་འབར་ས་ལེ་སྦྲམ་དང་ཆུ་ཤེལ་རིན་ཆེན་མཐོན་ག་ཡིད་འཛིན་ལི་ཁྲིའི་ཞལ་གྱི་མཛེས་པ་ཀུན་བསྡུས་ཡབ་

ཀྱི་མཚུ་སྦྲོས་རིགས་ཀྱི་སྦྱོར་བའི་ཙུམྦྷེ་དགྱེས་ཟུང་བཞིའི་ཕྱུག་དང་གཡོན་
བརྐྱངས་ཞབས་གཉིས་དཔའ་བོའི་བརྟན་པ་འཕྱོག་པས་སྦྱོར་མཁས་དྲི་མེད་
ཐིག་ལེ་མི་འགྱུར་རོས་གང་ཧྲིང་འཛིན་བདུད་རྩིས་བདག་སྙིང་བུམ་བཟང་
ཡོངས་གང་ཉིད་ཀྱིས་གྲོལ་གྱུར་ཅིག །

དེ་ལྟར་སྨྲ་བའི་རོ་འཛིན་ནི། །
ཀུན་མཁྱེན་གཟུགས་ཆེན་གང་དེ་ཡིས། །
འགྲོ་ཀུན་དུས་འཁོར་གོ་འཕང་ལ། །
ད་ལྟ་རག་པར་འདོད་དེས་སྨྲས། །

ཞེས་བྱ་བ་འདི་དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་ཕྱི་ནང་གཞན་གསུམ་གྱི་དོན་
རིགས་པ་དྲི་མ་མེད་པའི་ལམ་ནས་དྲངས་ཏེ་སྨྲ་བ་ལ་གཞན་དྲིང་མི་འཇོག་
པའི་སྤོབས་པ་དགེ་བ་ཅན། སྡེ་སྣོད་ཀུན་འཛིན་པའི་ཞང་ཞུང་བ་ཆོས་དབང་
གྲགས་པའི་དཔལ་གྱིས་མདོ་སྔོད་བཀྲ་ཤིས་སྒང་ཞེས་བྱ་བར་རྣམ་པར་སྦྱར་
བའོ།། །།

ཟུར་བཀོད་གཉིས་པ། གཞུང་འདིའི་སྡོམ་ཚིག་ཤོ་ལོ་ཀ་ཆེག་ཁྲིམ་སུམ་
བརྒྱ་བཅོ་ལྔ་ཅན།

Appendix 2; The Long Stanza of 315 syllables forming the Summary of this Compositional Discipline.

༼ སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་གཞུང་འདིའི་སྤྱི་ཁོག་ཡོངས་རྫོགས་ཤོ་ལོ་ཀ་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པ་ཉིན་བྱེད་དབང་པོའི་ཟེགས་མ་ ༽ཞེས་བྱ་བ།

ན་མོ་གུ་རུ་མཉྫུ་ཤྲཱི་ཡེ།

རབ་འབྱམས་ཞིང་གི་སྐར་ཚོགས་གྲངས་ལས་ཕྱོགས་བཅུའི་རྒྱལ་བས་བསྟོད་བསྔགས་དབྱངས་ཀྱིས་སྙན་པར་སྒྲོག་ཡུལ་འཛམ་བུའི་སྒྲས་བསྟན་སྟོ་ལྷུང་གླིང་འདིར་གནའ་མིའི་ཤེས་རིག་རྣམ་པར་བཀྲ་སྟེ་སྨྲ་བ་ངག་བརྡའི་ས་གཞི་མཛེས་མར་གནའ་དེང་ཡི་གེའི་མ་ལག་རྒྱས་ཤིང་བརྡ་སྤྲོད་རྒྱན་གྱིས་སྤྱད་པའི་ཚུལ་སོགས་འབྱུང་ཁུངས་སྤྱི་དང་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་ཟླ་མེད་མཁན་པོ་བོད་ལེགས་ཞབས་ཞེས་མཁས་ཀླུན་ཀུན་གྱི་མཚུ་རྩེར་བརྒྱན་གང་བློ་གྲོས་འོ་མཚོ་གྲིན་དུ་འཕྱུར་ལས་དབྱངས་གསལ་སོ་བཞི་མགོ་འདོགས་འཕྲུལ་རྟེན་ལེགས་པར་སྦྱར་བའི་མཛད་བཟང་ཀླབས་ཕྲེང་རྣམ་པར་གཡོ་ཚུལ་ཚིག་ཁྲིམ་གྲངས་སོགས་རིགས་པའི་སྤྲང་གིས་ཞིབ་སོར་བཅལ་ཅིང་གླིང་ལྷ་མཚོ་བཞིའི་སྐད་རིགས་ཁྲི་ཕྲག་རིགས་ཚུལ་སྟོང་གིས་རིགས་འདྲའི་ཁྲིམ་དུ་རྣམ་པར་ཕྱེ་བའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་བུ་མོ་འང་བག་མར་བསུས་ཏེ་རྙོ་ཏའི་རིག་གཞུང་གཞོན་ནུའི་ལང་ཚོར་གསོན་ཤུགས་སྙེར་ནས་སྦྱར་བྱ་ཡི་གེའི་རྣམ་པར་གཞག་པའི་སྐབས་ཏེ་དང་པོ་ཉེ་བར་གྲུབ་བཀྲིས་

སྦྱོར་ཚུལ་སྡེབ་སྦྱོར་དཔེར་བརྗོད་ཀྱི་དོན་ལའང་སྡེབ་སྦྱོར་སྤྱི་ཚིངས་རབ་དབྱེ་བཞི་ལས་མིང་གི་སྡེབ་སྦྱོར་ཇི་ལྟར་སྒྲིག་ཚུལ་ཞིབ་མོའི་བློ་རྩེས་རྣམ་པར་བརྟགས་ཤིང་ཕྱི་ནང་ཁྱད་མེད་ཀྱང་གཉིས་སྐད་རིགས་བརྡུན་གཤེར་ཚུ་དང་ལེགས་བཤད་འོ་དཀར་རབ་ཏུ་འདྲེས་རྣམས་རྣམ་དཔྱོད་དང་མོས་ལེགས་པར་དྲངས་ཏེ་མིང་གི་རིགས་བཞི་ཕོ་མོའི་རྟགས་བཞི་མང་ཚུང་གྲངས་གསུམ་རྣམ་དབྱེ་བཞི་དང་དབྱེ་བ་ཟུང་གཉིས་འདོགས་ཚུལ་ཉེར་བཞི་བསྡུ་བའི་རྣམ་གཞག་ཚོས་བརྗོད་མིང་དང་འདུས་པའི་མིང་སོགས་རྣམ་གཞག་གསར་པའི་ལེགས་བཤད་དྲི་བསུང་རྣམ་པར་ཐུལ་བས་གཟུར་གནས་མཁས་པའི་དྲི་ཟའི་ཚོགས་རྣམས་དགྱེས་པའི་ཉམས་ཀྱིས་འགྱིང་སྟབས་གཡོ་ཡུལ་མིང་གི་སྡེབ་སྦྱོར་ལེགས་པར་སྦྱར་བའི་སྐབས་གཉིས་པ། །

རབ་དབྱེ་ལག་པ་ཚིག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་མིང་དང་བྱ་ཚིག་ཕྲད་སོགས་ཕན་ཚུན་བསྡེབས་ཤིང་སྦྱར་བའི་ཧང་འཐུང་ལྡོན་པ་ཚེག་ཁྲིམ་ལོ་འདབ་ཇི་ལྟར་བརྟས་ཚུལ་ཀུན་རྟོག་པི་ར་གྱིས་ལེགས་པར་བྲིས་ཤིང་མིང་ཚིག་ཀུ་ཤའི་རྩེ་མོ་ཕྲ་རགས་སྐབས་ཐོབ་ཚིག་གྲོགས་དོན་གྱི་གོ་བས་མ་འདྲེས་འབྱེད་ཚུལ་གསལ་བྱེད་ལུང་དང་དཔྱོད་བྱེད་རིགས་པ་གོ་བྱེད་དཔེ་བཅས་སྣ་འཛོམས་ཟེར་གྱིས་ཉེ་བར་བསྒྲུབས་ནས་ངོ་བོ་དང་ནི་ལྡོས་འཛོག་དབྱེ་བས་ཟུང་གཉིས་འགྲུབ་ཚུལ་བསྟན་པའི་ཞོར་དུ་གངས་ཅན་བོད་ལ་དར་སྲོལ་ཆེ་བའི་ཞེ་སའི་དོན་དང་སྦྱོད་ཚུལ་ཅི་ཡིན་དབྱེ་བ་རྣམ་བཞི་ཞེ་སའི་སྡེབ་

སྦྱོར་ཇི་ལྟར་སྒྲིག་ཚུལ་ཕལ་སྐད་ཡོངས་སམ་ཕྱེད་ཀ་འགྱུར་སོགས་རིགས་མཐུན་གཅིག་བསྡུས་ཞེ་སའི་རྣམ་གཞག་མཛེས་པར་བྱས་ཤིང་གསུང་རབ་གཞུང་ལུགས་ཚགས་པར་ལ་སོགས་གནའ་དེང་རྩོམ་ལ་སྤྱོད་རྒྱ་ཆེ་ཡང་གཏན་འབེབས་མེད་པའི་མིང་དང་བྱ་ཚིག་ཕན་ཚུན་སྒྱུར་བྱེད་དཔེར་བརྗོད་ཚོགས་ཀྱིས་བཀང་དང་ལྷན་དུ་ཚིག་གི་སྡེབ་སྦྱོར་གྲུབ་པའི་སྐབས་དང་རབ་དབྱེ་འཇིག་རྟེན་ཚིག་གྲུབ་སྡེབ་སྦྱོར་དོན་དང་སྒྲིག་སྟངས་བདུན་བརྒྱད་གཉིས་སོགས་ནང་གསེས་ཚན་པ་དཔེར་བརྗོད་སྡེ་དྲུག་རེའུ་མིག་དགུ་སོགས་ཚན་པ་དུ་མས་ལེགས་པར་གཏམས་ཤིང་དབྱེ་སྒོ་མིག་ལས་གཟིགས་བདེའི་རེའུ་མིག་རྒྱལ་འབངས་འཚོགས་པའི་གཟུགས་ལྟར་བཀོད་ནས་སྡེ་ཚན་ཉི་ཤུའི་དབྱེ་བ་གཞན་ཡང་སྣ་ལའི་ལྗོངས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གཏེར་རྫོ་ནགས་ཀླུང་གསེབ་ཏུ་ཁྲབ་པ་དག་ལས་སྦྱོག་འདོན་བཞུ་བསྐོལ་དཔྱད་བརྡར་བསྒྲིག་པའི་འཕྲུལ་ཆས་གསར་པས་མཛེས་པར་བྱས་ལ་གང་ཟག་གསུམ་གྱི་རྣམ་པར་བཞག་སྐྱེ་སྐད་རིགས་གསུམ་གྱི་དཔེ་མཚོན་དང་བཅས་སྙིང་དོན་རྫོག་ཁ་ཕྱིལ་གྱིས་བསྟན་པའི་ངོ་མཚར་རྨད་བྱུང་ཉམས་འགྱུར་སྟོང་གིས་ཕྱུག་པ་དང་། །

ཞར་བྱུང་གཞན་ཡང་རྗོགས་བྱེད་རྣམ་གཞག་དོན་དང་དབྱེ་སྒོ་རྣམ་པ་གསུམ་ལས་འགོད་ཚུལ་ཟུང་ལ་གསུམ་ཚན་སོགས་དང་ངོ་བོ་རྣམ་བཞི་དུས་ཀྱི་དབྱེ་བ་བཅུ་བདུན་དང་བཅས་རྣམ་དཔྱོད་རལ་གྲིའི་གདེངས་ཀ་

གཟིངས་ཏེ་ཡོག་རྟོག་སྨན་པའི་ཚང་ཚིང་བཅད་པའི་ངག་དོན་སྡེབ་སྦྱོར་ཞར་བྱུང་དོན་གྱིས་ལེགས་པར་བརྒྱན་པའི་སྐབས་ཏེ་བཞི་པ་རབ་ཏུ་གྲུབ་བགྱིས་རབ་དབྱེ་རྒྱ་མཚོ་གཏམ་གྱི་སྡེབ་སྦྱོར་རྣམ་པ་བཞི་ལས་ཚིགས་བཅད་དོན་དང་སྡེབ་སྦྱོར་དངོས་གཞིར་མཁས་པའི་གསུང་གིས་ལེགས་པར་བརྒྱན་ཅིང་ཚིགས་བཅད་རིང་ཐུང་བྱ་དཀའི་དཔེ་ཡང་ཟུར་དུ་བཀོད་ནས་དབྱེ་བ་རྣམ་བཞི་སྐྱོན་སེལ་བཅས་པའི་སྐབས་ཏེ་ལྔ་པ་གྲུབ་པའི་མཇུག་ཏུ་ཚིག་ལྷུག་དོན་དང་སྡེབ་སྦྱོར་དངོས་ལ་དོན་ཚན་བཞིར་ཕྱེ་ཚིག་གྲུབ་མཚམས་སྦྱོར་ཞིབ་ཏུ་བརྟགས་པའི་ལེགས་བཤད་དྲི་བཟང་སྤོན་སྦྱོན་ཤངས་ཀྱིས་བསྣམས་མ་སྨྱོང་བའང་སྐལ་བཟང་བྱུང་བའི་སྐལ་དུ་འབུལ་ལ་ཚིག་ལྷུག་དབྱེ་བ་སྡེབ་སྦྱོར་སྒོ་ནས་རྣམ་བཞིར་ཕྱེ་ཞིང་དབྱེ་སྒོ་གཞན་ལ་དོན་འབྲིང་འབྲི་རྩོམ་གཏོང་ཡིག་འབྲི་རྩོམ་བསྡུས་དོན་འབྲི་རྩོམ་རྒྱས་བཤད་འབྲི་རྩོམ་ཐུང་རྩོམ་གཏམ་རྩོམ་སྒྲུང་རྩོམ་དང་བཅས་རྩོམ་ལུགས་བདུན་གྱི་དཀའ་གནད་གསལ་བའི་རྣམ་གཞག་ལེགས་བྱས་མཐོང་ཞིང་ཐོས་ན་ངོ་མཚར་སྐྱེད་བྱེད་མཁས་དགུའི་སྐྱེས་སུ་དབུལ་རྒྱུ་བྱུང་བའང་སྐལ་པ་བཟང་སྙམ་དགའ་བའི་ཅ་ཅོ་ཁོང་ནས་ཤོར་ལ་གལ་འཛུགས་རྣམ་གཞག་ལུང་འདྲེན་རྣམ་གཞག་སྲིད་རྩུང་རྣམ་གཞག་ཞོར་དུ་བཤད་པའི་སྐབས་ཏེ་དྲུག་པ་ལེགས་གྲུབ་རྗེས་སུ་སྤེལ་མའི་དོན་དང་སྤེལ་མའི་སྡེབ་སྦྱོར་དངོས་ཀྱི་སྐབས་སུ་གནའ་དེང་མཁས་པའི་ཕྱག་རྒྱུན་སྲོལ་དུ་འབྲི་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་བརྡ་སྤྲོད་

གཞུང་དུ་མ་གསལ་རིགས་གཅིག་ཐོར་བ་བསྡུས་པའི་གྲངས་ཀ་ཉེར་བདུན་མཛེས་པར་བསྒྲིགས། །

བཅད་ལྷུག་བཤད་པའི་རིགས་པའི་ཚུལ་དེས་སྤེལ་མའི་དབྱེ་བ་སྙོན་སེལ་མདོར་བྱས་ཞར་བྱུང་ཚུལ་དུ་བོད་ཡིག་ཀློག་ཚུལ་གོ་བ་ལེན་ཚུལ་འཆད་ཁྲིད་ཚུལ་རྣམས་མཁས་པའི་ལེགས་བཤད་ལུང་རིགས་རྒྱན་གྱིས་ཡོངས་སུ་སྤྲས་པའི་སྐབས་ཏེ་བདུན་པ་རྫོགས་པར་བྱས་ནས་རང་མོས་རྩོམ་གྱི་གོ་དོན་དང་འབྲེལ་ནུབ་ཕྱོགས་ཨ་རི་ཧྥ་རན་སི་ནས་ཇི་ལྟར་དར་ཚུལ་ལོ་རྒྱུས་མཛེས་མའི་བཞིན་རས་གསལ་ཞིང་གངས་ཅན་ལྗོངས་སུ་རང་མོས་ཚུལ་འདི་སྐྱེས་ཤིང་འཕེལ་བའི་བརྒྱུད་རིམ་ལ་སོགས་དངོས་བྱུང་བདེན་པའི་རང་སྒྲ་བསྒྲགས་ཏེ་（ལང་ཚོའི་རྦབ་ཆུ་）དཔྱད་གཞིར་བཟུང་བའི་སྤེལ་སྦྱོར་སྒྲིག་ཚུལ་བཅུ་གསུམ་ཙམ་ཞིག་མགོ་ཙམ་སྤྲས་ཤིང་མཛུབ་མོ་རེ་སྟོན་ཀློ་མིག་འབྱེད་དེ་བརྗོད་བྱའི་སྲོག་གི་གལ་ཆེན་ཚུལ་རྣམས་རིགས་པའི་སྲང་གིས་ལེགས་པར་འཇལ་བས་སྲོག་མེད་བེམ་པོའི་སྙན་ཚིག་དག་ནི་འབྲས་མེད་ངལ་བའི་གོ་འཕང་ལ་བཀོད་གནའ་དེང་རྩོམ་གྱི་སྲོལ་ལུགས་གཉིས་པོ་ཁྱད་པར་འབྱེད་ཆོས་གང་གིས་བྱེད་པའང་སྐད་ཡིག་གཞན་ལས་དགར་ཞིང་དཔྱད་དེ་ཞིབ་མོ་རྣམ་པར་འཐག་དང་ལྷན་དུ་སྙོན་སེལ་ཇི་ལྟར་བྱེད་ཚུལ་བཤད་ཤོར་དཔེ་དེབ་སྐྲུན་པར་ཉེ་བར་མཁོ་བའི་གློག་ཀླད་སྒོར་གྱི་ཤེས་བྱ་འགའ་ལས་པར་གཞི་སྒྲིག་སྐབས་ཡིག་གཟུགས་བརྗེ་སྒྱུར་བཀྱག་ཕབ་སྣུར་

སོགས་མཛེས་བཀོད་སྐོར་དང་པར་རིས་སྒྲིག་ཆེ་མཉེན་ཆས་སྤྱོད་ཚུལ་དབྱིན་བོད་མིང་ཚིག་ཤན་སྦྱར་བྱས་ཤིང་ཟུར་བཀོད་སྣན་ཚིག་ཚིགས་བཅད་རིང་ཁྲས་བློ་གསར་མིག་ཡིད་རྣ་བ་དགའ་བའི་སྟོན་མོར་བཤམས་པའི་སྐབས་བརྒྱུད་བདག་ཉིད་སྤེབ་སྒྱུར་གཞུང་འདི་ལེགས་པར་བྱས་པའི་རྣམ་དཀར་གངས་ཀྱི་ས་འཛིན་ཤུགས་ཀྱིས་ཕན་བདེའི་འབྱུང་གནས་བསྟན་དང་དེ་འཛིན་གངས་སེང་དཀར་མོ་སེང་སྐད་དང་བཅས་སྲིད་མཐའི་བར་དུ་བརྟན་གྱུར་ཅིག ||

ཅེས་པ་འདིའང་༢༠༡༠།༡།༡༢དང་། ༣།༡༩ཉིན་བཅས་ལ་གྲུབ་པར་བྱས་སོ། །

ཆོས་པ་པོ་ངོ་སྤྲོད།

སེར་བྱེས་ལྷ་རམས་པ་བྱམས་པ་བསོད་ནམས།

གཞུང་འདིའི་ཆོས་པ་པོ་མཁར་སྣང་བསོད་ནམས་དབང་ལྡན་ལགས་ནི། བོད་ཤར་ཕྱོགས་མདོ་ཁམས་ས་ཡི་ཐིག་ལེ་བཀྲ་ཤིས་དར་རྒྱས་དགོན་གྱི་ཉེ་འགྲམ་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་གི་བཀོད་པ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་ཤིང་།

ཛ་རི་དང་སྤུང་རིས་མཛེས་པར་བསྐོར་ཅིང་། དྭངས་གཙང་ཉལ་འགྲོའི་རྒྱུན་
བཟང་ལྷུག་པར་འབབ་པའི་ཡུལ་གྱི་མཆོག་ཛེ་བྱམས་པ་མཁས་གྲུབ་ཅེས་
པའི་སྐྱེས་མཆོག་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་དེ་ཉིད་གང་དུ་སྐུ་བལྟམས་པའི་བྱིན་
རླབས་ཀྱི་དྲི་བཟང་འཐུལ་བའི་གནས་དེ་ར་ཕ་བསྟན་འཛིན་དབང་འདུས་
དང་། མ་བྱང་ཆུབ་སྒྲོལ་མ་གཉིས་ཀྱི་བུར་སྐྱེས། ཆུང་བྱིས་པའི་དུས་ནས་
ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ཀྱིས་སློབ་སྦྱོང་གི་བགྱི་བ་ཁོ་ནར་སྦྱར་བར་མཛད་ཅིང་།
རང་ཉིད་ཀྱང་སྔོན་སྦྱངས་བག་ཆགས་བཟང་པོས་ཤེས་ཡོན་མི་རྟོག་གི་སྐྱེད་
ཚལ་ན་དགའ་མགུར་རངས་པར་ཆས་པ་ཞིག་སྟེ། གྲོང་ཚོའི་ནང་བྱིས་པའི་
རྩེད་སྤྱོད་ཀྱིས་གཡེང་བའི་གཞན་དབང་དུ་མ་གྱུར་པར་ཡི་གེ་འབྲི་ཀློག་དང་
དག་ཆ་སོགས་ལ་དོན་གཉེར་ཆེན་པོ་གནང་ཞིང་། བཀྲ་ཤིས་དར་རྒྱས་
དགོན་དུ་ཆོས་སྤྱོད་སྐོར་དང་རྒྱུན་འཇུག་གཉིས་སོགས་བློ་འཛིན་བྱས།
གཞོན་ནུའི་ལང་ཚོ་ཅུང་ཟད་སྨིན་པ་ན་ཕྱི་ལོ་༡༩༩༣ ལོར་སློབ་སྦྱོང་ལ་སྤྲོ་
ཤུགས་ཆེན་པོས་ལྷོ་ཕྱོགས་རྒྱ་གར་འཕགས་པའི་ཡུལ་དུ་བདེ་བར་བཏོལ་
ཏེ། དཔལ་ནཱ་ལེན་དྲ་གཉིས་པ་ཆོས་སྡེ་ཆེན་པོ་སེ་ར་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་གླིང་
སེར་བྱེས་མཁས་སླན་གྲྭ་ཚང་གི་ཆོས་སྐོར་རབ་ཏུ་བྱུང་། སེར་བྱེས་འབྲིང་
རིམ་སློབ་གྲྭར་ཕྱི་ནང་གི་རིག་གནས་རྒྱ་མཚོ་ལྟ་བུ་ལ་སྐོམ་པས་གདུང་བའི་
གླང་ཆེན་པད་མཚོར་འཇུག་པ་བཞིན། འཛིན་གྲྭ་དང་པོ་ནས་བཅུ་བའི་བར་
གུས་རྟག་བརྩོན་པའི་སྦྱོར་བ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མ་ལྷོད་པར་སློབ་སྦྱོང་ཚུལ་

བཞིན་གནང་སྟེ། རྒྱུགས་སྦྱོད་རིམ་པར་རྩེར་སོན་དང་། རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་ཡངས་འཛིན་རིམ་བཅུ་པའི་ཡིག་རྒྱུགས་སྐབས་ཀུང་ཁོང་པ་དང་ཁོང་གི་འཛིན་གྲོགས་འགས་བཅན་བྱོལ་བོད་ཀྱི་སློབ་གྲྭའི་མཚན་དོན་ལ་རྒྱའི་དབུ་འཕང་དགུང་དུ་འདེགས་པར་བྱས། དགུང་ལོ་ ༡༢ དང་ ༡༤ ལ་སུམ་རྟགས་དགོངས་འགྲེལ་བཟ་སྦྱོད་འདོད་འཇོའི་ནོར་སྦོན་ཞེས་བྱ་བ་བརྩམས་ཤིང་། ལང་ཚོ་གཞོན་པའི་སྐབས་ནས་ལེགས་བཤད་འདི་འདྲ་སྤེལ་བ་ཙུང་དཀོན་པར་སྣང་ངོ་།།

དེ་ནས་རིགས་སྨྲ་ཀླུ་དབང་འབུམ་གྱི་རོལ་མཚོ་སེར་བྱེས་མཁས་སྙན་གྲྭ་ཚང་གི་ཆོས་གྲྭ་རྒྱ་མཚོའི་འཇིངས་ན་སྦྲོ་སྣང་དང་བཅས་པས་ཆོས་ཞུགས་བགྱིས་ཏེ། མཐའ་བྲལ་འཕགས་བོད་གཞུང་གི་དགོངས་དོན་ཟབ་མི་ཤེས་པའི་གཏེར་ལ་ངོམས་མེད་དུ་སྦྱོད་ཕྱིར་ཀླུ་ཐོགས་ཡབ་སྲས་ལྟ་བུའི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་དུ་མ་གཙུག་ཏུ་བསྟེན་ཏེ། གཞན་གྱིས་བསྐུལ་བ་ལ་མ་བལྟོས་པར་དོན་གཉེར་གྱི་ཐ་རླབས་སྙིང་ཁོངས་ནས་འཕྱུར་ཏེ་བསྡུས་ཚུང་ནས་ད་ལྟ་དབུ་རྙིང་འཛིན་གྲྭའི་བར་ཚོགས་ཆོས་གྲྭ་ཚུལ་བཞིན་འགྲིམས་པ་དང་། རིམ་བཞིན་བློ་གྲོས་ཀྱི་འཕེལ་ཁ་དང་འཆད་རྩོད་རྩོམ་པའི་ལང་ཚོ་ཅང་ཤེས་བང་ཁ་འགྲན་པ་བཞིན་དབྱར་གྱི་མཚོ་མོའི་རྗེས་སུ་བསྙེབས། གཞན་ཡང་ཁང་ཚན་གྱི་སྒྲིག་ལམ་ཀུན་སྦྱོད་ཀྱི་རིམ་པ་བགོད་པ་ཤཱ་ཀྱའི་བསྟན་པའི་མཛེས་རྒྱན་ཞེས་བྱ་བ་དང་། རྒྱུད་སྨད་མཁན་ཟུར་རྡོ་རྗེ་

འཆང་རྫེ་བཙུན་ཨོ་རྒྱན་ཆེ་བརྟན་དཔལ་བཟང་པོའི་མཛད་རྣམ་ཚིགས་བཅད་མ་སོགས་རྩོམ་སྒྲིག་མཛད་ཅིང་། དུས་དེབ་དང་ཚགས་ཤོག་སོགས་ཀྱི་སྟེང་རྩོམ་ཆོས་དུ་མ་སྤེལ་བ་དང་། ད་ལན་དཀྱུང་གྲངས་སོ་གཅིག་སྟེང་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་སྤེབ་སྒྱུར་གྱི་གཞུང་ལུགས་གཏམ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་ཞེས་བྱ་བ་བརྩམས་གནང་བ་ནི། མཁས་པ་རྣམས་མིང་མཐའ་འདྲེན་ཚུལ་སོགས་རྟགས་འཇུག་གི་གཞུང་ཤེས་ན་སྤེབ་སྒྱུར་ལེགས་པོར་ཡོང་གི་ཡོད་པ་ལས་བོད་ལ་སྤེབ་སྒྱུར་གྱི་གཞུང་དམིགས་བསལ་བ་མེད་ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཡིན་པས། གཞུང་གང་ཡང་རྩུང་བ་རྩ་བར་བཟུང་ནས་གཞན་འགྲེལ་དུ་བརྩམས་པ་ལྟར་མ་ཡིན་པར་རང་སྟོབས་ཀྱི་རིགས་པས་རང་དགར་བརྩམས་པ་ནི་ཆེས་ངོ་མཚར་ཆེ་ཞིང་། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཆུང་བ་ལྟའི་ལྟན་ཐབས་ལྟ་བུར་ཤིན་ཏུ་ལེགས་སྣམ།

ད་དུང་པར་དུ་མ་འཁོད་པ་གཞུང་ཆེན་མོའི་སྐོར་ལ་**བྱབྱབཀའ་བོད་ལས་བརྩམས་པའི་བྱིས་པའི་འཆར་སྒོ་བྱིས་པ་མཚར་བའི་སྒྱུ་མ་བྱབྱ**ཞེས་བྱ་བ་ལས།

༡ དབུ་མའི་བརྗེད་བྱང་བློ་གྲོས་མིག་འབྱེད་ཅེས་བྱ་བ་མ་ཟིན་བྲིས་མ་པོད་གཉིས་དང་།

༢ དབུ་མ་དགོངས་པ་རབ་གསལ་གྱི་ཚིག་དོན་དཀའ་གནས་འགྲེལ་པ་མ་ཟིན་བྲིས་མ་པོད་གཅིག

༣་ ཕར་ཕྱིན་སྐོར་མ་ཟིན་བྲིས་མ་པོད་གཉིས།

༤་ དྲང་ངེས་སྐོར་སྙིང་བསྡུས།

༥་ ཁྲི་བརྒྱད་སྟོང་པའི་བསྡུས་དོན་མདོ་ཡི་འཇུག་ངོགས་ཞེས་བྱ་བ་ལེའུ་བཅུ་དགུ་ཡན།

༦་ རྣམ་འགྲེལ་སྐོར་མ་ཟིན་བྲིས་མ་པོད་གཅིག

༧་ དགའ་ལྡན་ཁྲི་ཆེན་རེ་བཞི་པ་ལ་སོགས་པ་སྔོན་བྱོན་མཁས་གྲུབ་ཁག་དང་། རྗེ་བླ་མ་དམ་པ་འགའ་བཅས་མཛད་རྣམ་རྒྱུས་བསྡུས་ཁག་བཅོ་ལྔ་ལ་ཤོག་ངོས་ ༣༠༠ ཙམ།

༨་ གཞན་ཡང་**བྱབྱརིག་གནས་ལས་བརྩམས་པའི་རིགས་པའི་དཔྱད་གཏམ་གཟུར་གནས་དགྱེས་པའི་འབེལ་གཏམ་བྱབྱ**ཞེས་བྱ་བ་ཤོག་ངོས་ ༡༥༠ ཙམ་དང་། རང་མོས་སྙན་ངག་དང་། སྒྲོལ་རྒྱུན་སྙན་ངག་གི་དཔེར་བརྗོད་རིགས་སོགས་བརྩམས་ཆོས་ཀྱི་ལེགས་བཤད་དུ་མ་མཆིས་པ་རྣམས་ལ་རང་ཉིད་ཀྱིས་རགས་ཙམ་བལྟས་པའི་མཐོང་སྣང་དུ་བཙོས་མིན་ངོ་མཚར་ཡི་རང་གི་གནས་སུ་མཆི་ཞིང་། རིམ་བཞིན་པར་སྐྲུན་ཐུབ་པའི་ཡིད་ཆེས་དང་རེ་བ་ཡོད།

གཞན་ཡང་ཏྲེ་ཧོར་ལྷ་རིག་རོལ་མཚོ་གླིང་སློབ་གྲྭ་དབུ་ཚུགས་ནས་ད་བར་ལོ་ངོ་རྩིལ་པོ་ལྔ་ཙམ་གྱི་རིང་སློབ་དགེ་དང་ཇ་ཆབས་རྩོམ་སྒྲིག་པའི་ལས་ཁུར་ཁང་བཞེས་མཛད་ཅིང་། ལོ་མང་སྔོན་ནས་རང་ཤག་ཏུ་དོན་གཉེར་

ཅན་རྣམས་ལ་རེ་ས་གཟའ་མིག་དམར་ཏེ་གུང་སེང་སྐབས་དག་ཏུ་རིག་གནས་འཆད་ཁྲིད་དང་། ཆབ་ཞུགས་དང་གནང་ཆེན་སོགས་དུས་བསྟུན་གྱིས་དབྱིན་ཇི་ཡང་སློབ་བཞིན་ཡོད། ཁོང་གི་ཉིན་རེའི་བྱ་བ་ཕལ་ཆེ་བ་ནི་ནང་དོན་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་སློབ་གཉེར་གྱི་བྱ་བར་གཏོང་བཞིན་ཡོད་པས། གཞུང་ཆེན་ལ་དོན་གྱི་གོ་བ་དང་རིགས་པའི་དཔྱད་རྒྱ་ཡངས་པས་གྲྭ་ཚང་གི་ལོ་འཁོར་རྒྱུགས་འབྲས་སྐབས་ཨང་རིམ་དང་པོའི་དང་པོ་འམ་གཉིས་པ་གང་རུང་ཞིག་ཏུ་ངེས་པ་ལྟར་ཡིན། དེ་ལྟར་བོད་ཀྱི་ཐུན་མོང་དང་ཐུན་མིན་རིག་གནས་ཙམ་མ་ཟད་དབྱིན་ཇི་དང་ཨང་རྩིས་སོགས་དེང་རབས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་རིག་པའི་གནས་ལ་བློ་གྲོས་ཀྱི་སྣང་བ་ཆེས་ཆེར་རྒྱས་པས། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཡོངས་སྣ་འཛོམས་ཤེས་ཡོན་ར་བའི་འགྲན་རྩོམ་ཨང་དང་པོའི་གཟེངས་བསྟོད་བྱ་དགའ་བཞེས་ཡོད་པ་ལྟར་མདོར་ན་སྤྱི་ནོར་༸གོང་ས་༸སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གིས། གནའ་དེང་ཤེས་ཡོན་ཟུང་གི་གཤོག་པ་གཉིས་ལྡན་གྱི་བོད་མི་ཆ་ཚང་བ་ཞིག་བྱ་དགོས་ཞེས་གསུངས་པའི་དགོངས་པ་དང་ཡོངས་སུ་མཐུན་པ་ཞིག་བྱུང་ཡོད་པས་བོད་ཕྱུག་ན་གཞོན་ཚོས་མིག་དཔེར་འོས་པ་ཞིག་ཏུ་འཚུམས་ཞེས་མཚམས་སྦྱོར་མདོར་བསྡུས་སོ།

སེར་བྱེས་ལྷ་རམས་འཛིན་གྲྭའི་གྲལ་མཐའ་བ་བྱམས་པ་བསོད་ནམས་ཀྱིས་བྲིས་པའོ། །